

Devecseri Gábor: Lánchíd

Négy oroszlánja a vizet lerázta,
Tátott torokkal hirdeti a két
örvendező partnak az őszi fényben
a célhozérő munka örömét.

Öt évig sétálgattak a halak
friss szélhez szokott sörényükön át;
öt évig hallgatta reménykedően
a roncsolt híd a munka moraját,

mely minden oldalról közeledett,
a két városban megnövekedett,
s a hullámok sikos börtönfalán
kopogott, mint megváltó üzenet.

Elértünk, hívtuk, kiszabadítottuk,
időben befejeztük a hidat,
visszavettük a víztől, levegőtől;
meghatva áll a párás ég alatt.

Én csendesen akartam üdvözölni
a Lánchidat, mert legjobban szerettem
társai közül, meghitt szenvedély
kötött hozzá; úgy éreztem, mi ketten

beszélgetünk majd. Nincs külön szavam!
Az ünnepelő kórus szól mindenütt;
a Lánchíd termő munkánkat köszönti
s a gyűlölködő ellenségen üt.

Folyamot szelő hömpölygő folyam:
az építők serege indul át
a munka címerével ékesített
ledönthetetlen úton. Himnuszát

énekli versem. Legvénebb s legifjabb
hidunk átível győzedelmesen
a múlt fölött, mint omló hab fölött,
s jövőbe indul rajta a jelen.

Apollinaire, Guillaume: HÍD

Két hölgy két hölgy a folyó mentén
Beszélgetnek a vízen át
Szavaik hídján a tömeg
Táncolva ide-oda jár-kel

Egy isten

Visszajössz

Hi! oh! alább

Alább

A gyerek is tudja okát
Tovább gyerünk Tovább

Ne fordulj vissza hát

Hi! oh! alább alább
Lányok lépnek a könnyű hídra sorban
És kezükben viszik
A holnap virágait

És tekintetük elfolyik
Az idegen folyóban
Mely messziről jön messze megy
S elúszik szavatok könnyű hídjá alatt
Ó folyómenti Csacsogók
Ó balga folyómenti Csacsogók

Rónay György fordítása

Ady Endre: A nagy híd

Nagy Hídnak szép, támos hajói,
Ti, Életen ringva átvivők,
Ma nektek fogok gyónva gyónni,
Tegnapi és mai nők
Távozó léptű férfi-ember
Nem tud átalmenni a folyón
Csak kapcsolódó szerelmekkel
S hazugul is ragyogón
S igazán is hazugul.
Vertem a nagy Hídat ragyogva
S mint a régi, a régi, ős szerelmesek,
Úgy gondolok az asszonyokra:
Egyik se volt kevesebb
És többet egyik sem ért.
Ring a nagy Híd s a másik partot
Mikor érem el már, nem tudom,
De hálásan emelek arcot
Itt is, ott is az uton,
Édes, ringó átvivők.

Ady Endre: Az utolsó hídfő

(Justh Gyula emlékének)

Kevély, szabad magyar, királyi gőgű,
De fajod, néped és a fényes álmok
Hódoló, harcos, hős alázatossa:
Nagy temetések idején mentél el.

Vajjon a Halál békült sziven ütött?
S nem azt mondtad-e: Nincsen itt mit keresnem,
Világok csúf mulását nézni meguntam
S új világokra új kínokért lessek?

Fajod és néped rogyadozó lábbal
Az Ur csodáiért már nem is szitkozódik,
Nem imádkozik: önvére e vad partján
Tartja az utolsó hídfőt.

Jaj, hátha azért mentél,
Mert megindulván a Föld, Tenger és az Ég,
Megindulunk mi is mind teutánad
Magyar harcokat más csillagon keverni?

DR. TÓTH ERNŐ: HIDAK AZ IRODALOMBAN • RÉSZLET A SZERZŐ GYŰJTEMÉNYÉBŐL

Dr. Tóth Ernő: **HIDAK AZ IRODALOMBAN**
részlet a szerző gyűjteményéből

Dr. Tóth Ernő

HIDAK AZ IRODALOMBAN

részlet a szerző gyűjteményéből

Készült a szerző 75. születésnapja alkalmából

Budapest, 2012

Köszöntő

Kedves Ernő!

75. születésnapodon köszöntünk ezzel a meglepetéskötettel, amely az elmúlt években készített hídász irodalmi gyűjtésednek kis szeletét tartalmazza.

A műszaki kérdések mellett mindig volt figyelmed, nem sajnáltad az időt a hidak igényes esztétikai megjelenésére, építészeti megformálására, képzőművészeti megőrkítésére, festmények, grafikák, plasztikák, emléktárgyak formájában. Külön kutattad a hídneveket, amelynek köszönhetően ma ismét reneszánszát éli hídjaink elnevezése. Gyűjtötted a hidak irodalmi előfordulásait versekben, elbeszélésekben.

Ez utóbbi, több mint 500 oldalas kéziratodból válogattuk e kötet tartalmát a szűkös terjedelmi lehető-

ségeinken belül, tudtod nélkül a magunk szubjektív szempontjai alapján.

Szerteágazó mérnöki munkásságod során mindig is kiemelt helyen volt a szakirodalom művelése, melynek tanúsága több mint 300 írásod. Támogattad is a hídász munka megőrkítését mérnök kollégák írásra ösztönzésével, bibliográfiák és gyűjteményes kötetek összeállításával. Mindezt méltán tükrözi publikációid jegyzéke, melyet a kötet függelékében helyeztünk el, ezzel is ösztönözve másokat olvasásra és írásra egyaránt.

Nyugdíjba vonulásod óta is töretlenül segíted a hazai közúti hídász szakszolgálat irányítását. Külön említést érdemel megyei hídtörténeti könyvsorozatod, amelyben a 19 megyéből 16 megjelent

– reméljük sikerül munkád befejezni a hiányzó három kötet elkészítésével.

Engedd meg, hogy Arany János: Széchenyi emlékezete című verséből idézzünk,

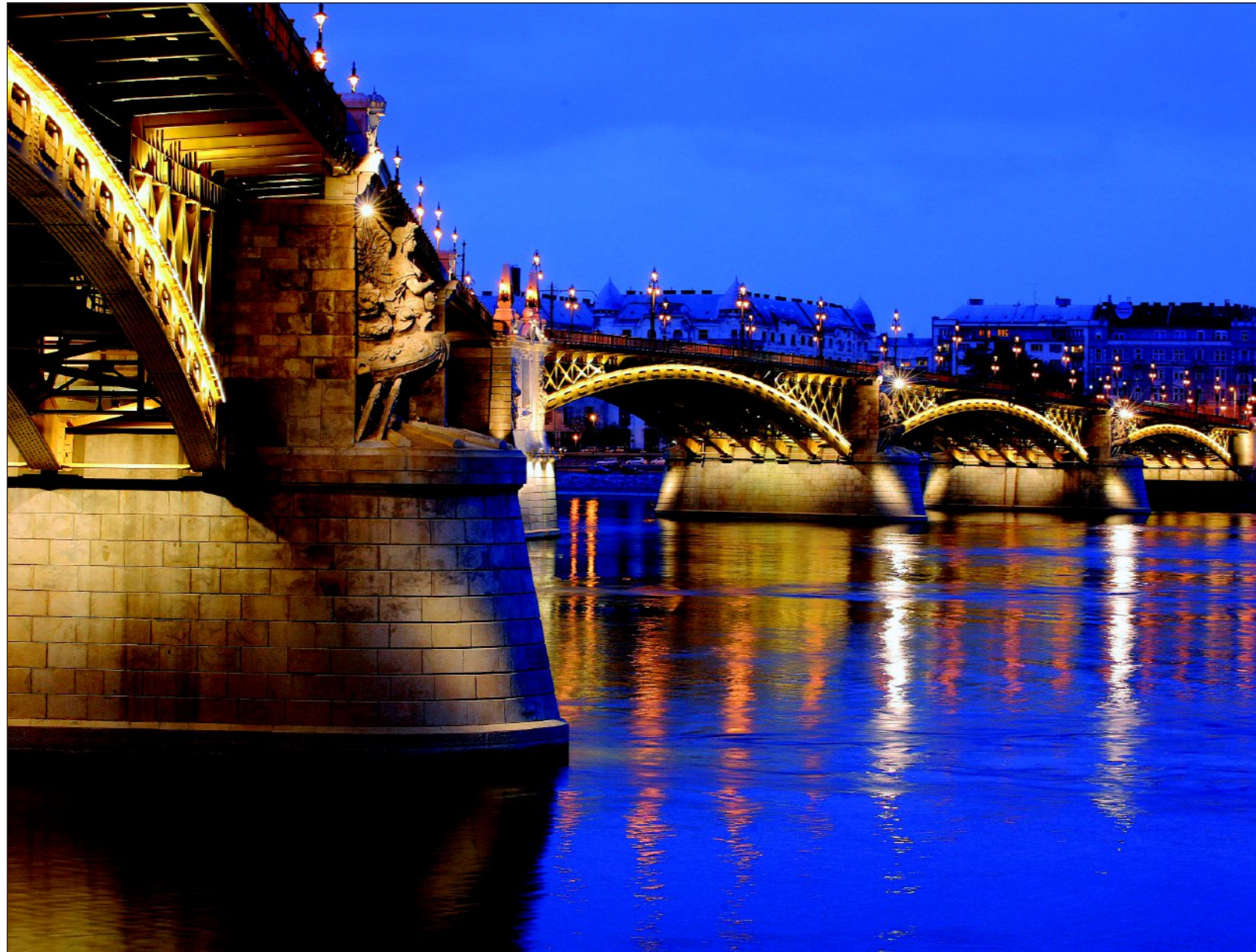
*„Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;”*

és köszönjük meg, hogy évtizedek óta ránk „költöd” minden idődet, megőrizve az utókornak mindazt ami szép a hídászatban.

További munkádhoz jó egészséget és a hídászok köszöntésével „Sok boldogságot!” kívánjunk!

Hajós Bence, Sitku László

Bevezető

Jelen összeállítás célja a hidak az irodalomban kimeríthetetlen témaköréből kedvcsináló példatárt adni, további búvárkodásra ösztönözni.

A hidak rendkívül fontos elemei az út és vasúthálózatnak, ugyanakkor gazdag jelképei az akadályok áthidalásának, a kapcsolatoknak. A föld és ég közötti szivárvány, ima mellett a költői művekben számtalan „híd” jelenik meg.

A mitológiákban, a vallásokban különös fontosságú a híd, az átkelő. Nem véletlen, hogy a rómaiaknál a főpap neve Pontifex, azaz hídverő, a római császár – majd később a római pápa – pedig Pontifex maximus, azaz legfőbb hídverő.

Nézzünk egy irodalmi példát is.

A hidak születését Ivo Andrić Nobel díjas regénye oly szépen írja le:

„Mikor az angyalok látták, hogy a nyomorult emberek nem tudnak átkelni a mélységeken és szakadékokon, és nem tudják munkáikat elvégezni, hanem csak kínlódnak, s egyik partról hiába kiáltoznak a másikra, ezeken a helyeken kiterjesztették szárnyukat, s az emberek az angyalszárnyakon át kezdtek egyik partról a másikra járni. Az emberek így tanulták meg az angyaloktól, hogy kell hidakat építeni.”

Több, mint tizenöt éve kutatom, publikálom a hazai – elsősorban közúti – hidak történetét, megyénkénti feldolgozásban. E munkám során kezdettől igyekeztem a hidak és a művészet kapcsolatát is legalább érintőlegesen bemutatni, ám inkább képzőművészeti alkotásokat közöltem színesítésként, illusztrációként. Nem mondtam le azonban az alaposabb kutatásról – keresésről sem, különösen, amikor idegen nyelvű hídtörténetekben versrészleteket láttam, s Seidl Ágoston kollégám egy barátjának készített 50 verset tartalmazó kis füzetét megismertem.

Volt főnököm Sitku László 2009-ben, majd ebben az évben feleségem buzdított arra, hogy a vadászszennvedéllyel összegyűjtött verseket igyekezzem formába önteni, köszönöm buzdításukat, s köszönöm Lorászkó Balázs egyetemi hallgató segítségét a kutatásban és végül, de nem utolsó sorban Hegyi Kálmánnének, több mint 30 éve hűséges munkatársamnak, hogy a leírás nagy munkáját készségesen vállalta.

Főleg a hidakról szóló magyar irodalmat igyekeztem megismerni, nem hagyhattam azonban ki a külföldi műveket, hisz pl: Ivo Andrić Nobel-díjas regénye, Híd a Kwai folyón film, a Mirabeau költemény és sok más mű kihagyhatatlan még egy rövid gyűjteményből is.

A gyűjtéshez kiindulási alapom alig volt. Hazai és külföldi hídtörténeti művekben példák találhatók, ám ezek sok segítséget nem adtak, inkább, versesköteteket, prózai műveket néztem át. Antológiákat módszeresen nem kerestem, igyekeztem főleg saját gyűjtésből válogatni. Elsősorban magyar költők és írók gyűjteményes köteteit lapoztam át, s hamar rájöttem, hogy minden szerző eseté-

ben a teljességre kellene törekedni, erre azonban kevés lehetőségem volt.

Külföldi költők műveiből igen korlátozott számban gyűjtöttem, mert kilátástalanul nagy lett volna a gyűjtési terület. Kincsesátart fedeztem fel költőink műfordításaiban Arany Jánostól a kortárs költőkig, ám ezekből is csak néhányat soroltam be gyűjteményembe. A válogatásnál sokszínűsége törekedtem: legyenek régi és mai, elsősorban magyar, a mai határainkon túli szerzők művei.

Egy-egy mű végleges kiválasztásánál, saját értékítéletem: az érdekesség, értékesség, kizáró ok az istentelenség, a durva hangnem volt.

Az irodalmi példák közül igyekeztem teljes terjedelemben való közlésre is, prózai műveknél ez persze lehetetlen volt. Nem volt kizáró szempont, hogy egy valóságos hídról szóljon a mű, ugyanis nem volt célom illusztrált hídtörténetet összeállítani. Örülök, hogy így döntöttem, így remélhetem, hogy a hidakat szeretők, azokkal foglalkozók és a „csak” irodalmi érdeklődésű olvasók is találnak érdekességet, szépséget a művekben. A versek csoportosításánál külön vettem egy nevezetes vagy éppen nevenincs valóságos hídról, emlékképről, illetve jelképről szóló műveket. Igyekeztem rendszerbe csoportosítani a rendkívül változatos műveket – bár ez igen nehéz – mert így érdekes összehasonlításokra van mód.

Hídtörténeti adatokat, megjegyzéseket csak keveset és röviden adtam, bár rendkívül gazdag a hidak története, s bizony igen keveset tud róluk gyakran még a szakember is. Remélem, hogy a szakemberek az írók, költők „szemüvegén” keresztül többet, mást is meglátnak a hidakból, a többi olvasóm pedig kicsivel többet megtud a hidakról, s ha valamiről többet tudunk, azt jobban szeretjük, becsüljük.

Tudom, hogy rendkívül sok fontos mű kimaradt ebből a gyűjteményből, tudom, hogy a fejezetekre bontás, csoportosítás önkéntes és nem mindenben következetes. Hatalmas kincsesbányája az irodalom a híd témájú műveknek, ám nem könnyű ezeket megtalálni; éppen ezért izgalmas a kutatás. Kezdő lépés ez a hídmérnöki szemmel végzett válogatás és bemutatás, kezdő lépésnek remélem ez is elég. Boldog lennék, ha kollégáim is örömeiket lelnék ezen összeállítás lapozgatásában, az írók, költők pedig felfedeznék a valóságos hidakat is, múltunk és napjaink rendkívül fontos alkotásai, bemutatásra méltók!

Jó olvasást, további sikeres kutatást kívánok.

dr. Tóth Ernő

Néhány érdekesség a hidakról

Tudja-e, hogy:

Velencében legalább 400, Szentpéterváron 620, Amszterdamban 1300, Hamburgban 2300 híd van.

Az Ipolyon a II. világháború előtt Ipolytarnóc és a torkolat között 47 híd volt és ezek többsége újjáépítésre vár, napjainkban adtak át két új hidat.

Petőfin kívül Madách Imréről, Mikszáth Kálmánról, Nadányi Zoltánról is vannak hidak elnevezve, tudja, hogy hol?

Erfurtban a Gera fölött házakkal beépített híd áll 1325 óta, hazánkban Sopronban van az Ikva fölött híd 1420 óta, melyen házak állnak.

Prágában a Károly hídon 30 szobor, illetve szoborcsoport áll, hazánkban Vácon a Gombáspatak hídján 6 szobor, illetve szoborcsoport van.

Párizs új hídjá (Pont Neuf) a város legrégebb (1604-ben lett kész), eredeti formában álló hídjá, ez volt az első híd Párizsban melyen nem álltak házak.

Mostar Öreg hídjáról 1664 óta vannak feljegyzések, hogy bátorságpróbaként 30 m magasról ugrálnak, az Innsbruck térségében álló Európa hídról 190 m mélységbe vetik magukat.

Buda és Pest között a török kiűzése után 1767-ig nem hajóhíd, hanem repülőhíd – lényegében speciális komp – vitte át az utazókat a Dunán, ezt a hídpótló szerkezetet írta le Jókai a Rab Rábyban.

Szent Lajos király hídjá 1714-ben szakadt le, a katasztrófa öt áldozatot követelt, erről szól Thornton Wilder kisregénye, kétszer készült film is erről. A Margit híd 1944. november 4-án történt felrobbanásakor mintegy 800-an voltak a hídon, legalább 400-an meghaltak, ám róluk emléktábla sem szól.

Fedett fahíd a Duna felső folyásán ma is áll, nálunk főleg Erdélyben voltak ilyen hidak, a leghíresebb Tordán állt, emléktáblája (1815) Budapesten megtekinthető, száz éve még Dunaföldváron és Eger mellett is állt ilyen híd.

1820-ban Széchenyi István nem tudott apja temetésére igyekezve átkelni a Dunán, ezért (is) foglalkoztatta, évtizedeken át az állandó híd építése, ám a kész hídon sem mehetett át, csak a kifeszített láncokon.

Az 1849-ben elkészült Lánchíd, 202 m-es nyílásával építéskor világcsúcs volt, kialakításának szépsége pedig napjainkban is egyedülálló.

1833-ban készült a Hortobágy fölött a kilenclyukú „kőhíd”, ám Karcagnál előbb épült a Zádor fölött kilencnyílású híd, Sátoraljaújhelyen is volt és a Délvidéken ma is áll kilenc lyukra állított párja.

„Széles a Balaton vize keskeny a híd rajta” a népdal szerint, bizony 1839-ben fahíd épült Fenékpusztánál, utóda ma is áll, melyre Balaton hídjá tábla is került. Tihanynál 1912-ben, s azóta többször felmerült a kompot kiváltó híd építésének gondolta. Ostffyasszonyfa Rába-hídján találkozott 1839-ben

Petőfi Orlay Petrics Somával, rokonával, iskola-társával, barátjával, ahogy ezt a hídon található emléktábla jelzi, érdemes ide és Mezőberénybe is ellátogatni Petőfi nyomát keresve.

A Sőhajok hídját, Velencében sokan ismerik – Byronnak köszönhetően, de ki tudja, hogy 1883-ban Ferenc József Szegeden tett látogatására építették a városháza és a mellette lévő ház közé.

1883-ban készült el a műszakilag több szempontból is nevezetes Brooklyn híd – a függőhíd nyílása világcsúcs volt – ennek építését Roebling kezdte, baleset következtében ő elhunyt, fia vette át e hatalmas mű építését, ám őt a keszönbetegség bénította meg, a hírhoz közeli lakásában távcsővel követte és irányította az építkezést hűséges felesége segítségével. A „halál hárfája” ma is hirdeti építőjének és családjának eltökéltségét, önfeláldozását a híd építésének 14 éve alatt.

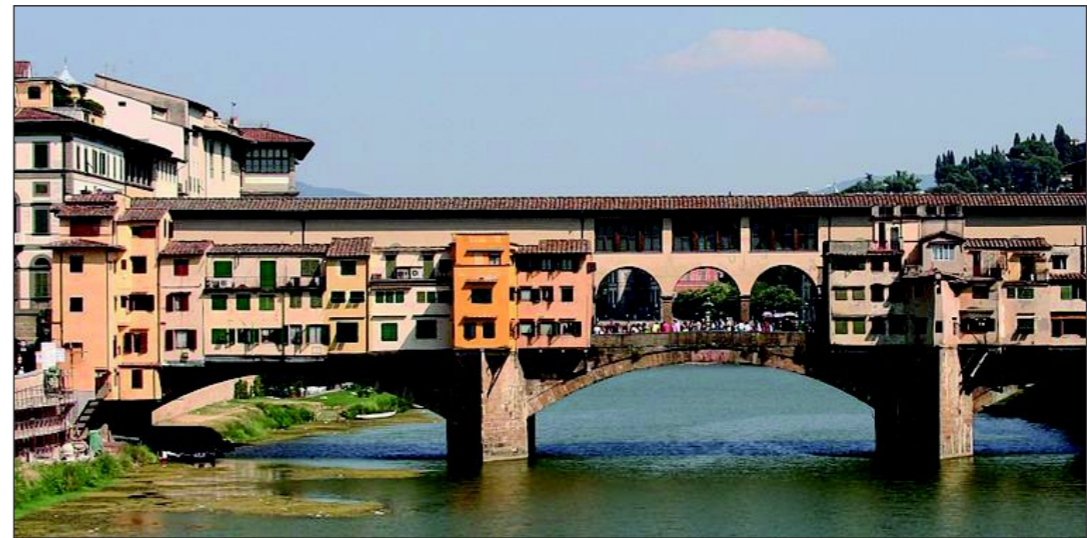
Arany János nem mehetett a Margit hídon át kedves szigetére, a tölgyek alá, mert az odavezető szárnyhíd csak 1900-ban épült meg.

Párizs Mirabeu hídjá (rácsos acélhíd 1896-ból) Apollinairet szerelmével való szakítása költemény írására ihlette, a Szajna 36 hídjá közül ezért ez a legismertebb, a vers egy sora vasba öntve emlékeztet a költőre.

Esztergom hajóhídját a Mária Valéria híd felépítése után (1895) eladták Csongrád városának, azóta szolgál ott – persze már nem eredeti formájába – ez a nyitható úszóhíd.

A Ferencz József, ma Szabadság híd építéskor (1896) a jól ismert turulszobrok helyett, eredetileg zászlót tartó vitézeket terveztek. Turul madarak először Szegeden kerültek közúti hídra (1882), ahogy azt Tömörkény István katonai emlékeiből tudjuk (akkor mehetek szabadságra, ha a madarak elrepültek). A Korinthoszi csatorna és hídjá megépítése már a római császárok tervében szerepelt, megépítésében Türr István és Gerster Béla kiemelkedő szerepet játszott (1893). Baja Duna-hídjá, szülöttének Türr Istvánnak a nevét viseli. 1903-ban lett kész a 290 m-es negyed évszázadig világcsúcsméretű Erzsébet lánchíd Budapesten, méretei mellett szépsége dicsérte alkotóit: Czekelius Aurél, Gállik István, Beke József. Újjáépítéskor fájdalmasan nehéz volt kábelhíd építése mellett dönteni.

Isztambulban 1912-ben épült a Galata híd pontonokra, ezen üzletek álltak, középső része nyitható volt, 1990-ben építették csak át a hidat fix alátámasztásokra.

1937-ben készült el San Franciscóban a felejthetetlen Golden Gate függőhíd 1280 m-es évtizedekig világcsúcs nyílásával, a gyönyörű tájba illő, jellegzetes vörös színével hirdeti alkotóinak: J.B. Strauss és J.F. Morrow tudását.

Az 1944 karácsonyán felrobbantott Mária Valéria híd Esztergomnál csak 57 év múlva épült újjá, Magyarcsanak Maros-, Balsa Tisza-, és sok település Ipoly-hídjá még vár a feltámasztására.

Firenzében a Ponte Vecchiot – egyedülként – nem robbantották fel, a német konzul díszpolgárságot kapott érdemeiért.

1956-ban Amdaui jelentéktelen, részben elpusztult hídján 20 ezren mentek át Ausztriába, ez volt a remény, a szabadság hídjá.

Az Innsbruck környéki Európa híd építése alatt 23-an, köztük három hídmérnök halt meg (elkészült 1963-ban). Emlékükre kápolna épült, itt értük (is) szól a harang...

A híres második London hidat, elődje 500 évig dacolt a Temzével, 1972-ben át kellett építeni, a takarékos angolok eladásra ajánlották fel a kőboltozatú hidat, s akadt rá vevő, átszállították a tengeren a 35 ezer tonnányi faragott követ, s Arizonában újra felépítették.

Hidasnémeti Hernád hídjánál 1975-ben Gulyás Mihály kezdeményezésére emléket állítottak az akkor még ismeretlen megmentőjének, 1985-ben aztán kinyomozta, hogy ki volt a bátor ismeretlen (Végvári János). Legalább egy tucat hídról tudjuk, hogy ki mentette meg, emléktáblájuk azonban nincs pl. Veszprém völgyhídjáról hiányzik Takács József neve.

Neves magyar hidak

A Hortobágyi kilenclyukú híd, 2010-ben

A valóságos hidak és hídpótló kompok, repülőhidak közül először a neves, nevezetes; híresekről lássunk egy kis válogatást, olyanokról, melyekről irodalmi jellegű megemlékezést találtam. Zömében a mai országhatárokon belüli hidak szerepelnek, de történelmi vagy más ok miatt néhány, mai országhatáron túli híd szerepel itt Kalota, Eszék stb.

Egy híd ismertsége, nevezetessége általában műszaki-, történelmi okok miatti, ám egy költemény, regény, film rendkívüli mértékben híressé tesz egy-egy műtárgyat, ezért igen vegyes ez a kis gyűjtemény is. Szerepelnek benne gyönyörű Duna-hidak, Tápióbicske, Ozora, Piski 1849-ben fontossá vált hídja, a kilenclyukú Hortobágyi „kőhíd”, Dózsa György hordóhídja, s a Balaton kompjá és hídja is.

Az irodalmi szemelvények, több esetben keveset árulnak el a hidakról, ezért a kevésé ismertekről, rövid kis tájékoztatót adok, bízva abban, hogy az érdekes lehet valamit megtudni Sopron beépített hídjáról, Jókaitól a repülő hídról, a Hortobágyon állóhoz hasonló kilenclyukú hídról, az Ipoly hidak újjáépítéséről és még sok másról.

DUNA-HÍDJAINK

Hajóhidak, repülőhidak

Anonymus: Gesta Hungarorum (Részlet)

A Magyar-rév

Néhány nappal később Árpád vezér meg összes főemberei közös elhatározással, egyetértéssel és szabad akarattal kivonultak a szigetről, és tábort ütöttek Soroksáron túl a Rákos vizéig. S midőn látták, hogy mindenfelől bátorságban vannak, és senki sem bír nekik ellentállani, átkeltek a Dunán. A révet, ahol az átkelést végrehajtották, Magyar-révnek nevezték el azért, mert a hét fejedelmi személy, akit hétmagyaroknak mondtak, ott hajózott át a Dunán. Mikor odaát voltak, tábort ütöttek a Duna mellett a felhévizekig.

Cselebi, Evlia: Magyarországi utazásai (1660-64) (Részlet)

E vár megszemlélése után a domb alatt fekvő Debbág-kháne külvároson keresztülmentvén, a Duna partjára értem s a rendkívüli csodálatos hídon is átmentem.

A híd. Buda várának Ali pasa-bátyája előtt a Duna folyón hosszú híd van, mely teljes hetven darab tömlőhajó fölé van hosszú gerendákból építve s a tömlőhajók láncokkal vannak egymáshoz kötve. Középen négy hajó van, melyeket ha átmenő hajó érkezik, felnyitnak és bezárnak. A hídnak szolgálatával éppen háromszáz ór van megbízva. A híd hajóinak védelmezésére harminc budai katona van kirendelve s még külön negyven pesti katona ugyanazon védelemre. A ravasz ellenség, néhányszor nagy fatörzseket és

vastag fákat kötözött egymáshoz s mihelyt e fákat a Dunára eresztette, innen-onnan sokat rabolt s még ugyanazon napon elfutott. E híd tatarozásának fele a budai, fele pedig a pesti vakufból történik. Télen-nyáron e hídfőnél a jövő-menők-től vámot szedtek. Mikor igen zordon tél van és a Duna folyó befagy nincs szükség e hídra, mert a Duna folyó tíz-tizenöt arasznyi hóval van fedve s a Dunán igen jó út van s néhány százezer kocsi és szán jön-megy a Dunán. Abban az időben vámot nem szednek; a Duna folyó három-négy hónapig be van fagyva. Olyankor a híd hajóit egy oldalra húzzák s tavasszal ismét helyükre állítják. E hídfőnél az erős Pest vára van.

M: Királyaink Zsigmond, Mátyás tervezték állandó Duna-híd építését, talán el is kezdődött ennek építése, történelmünk viharai azonban megakadályozták ennek megépítését, a törökök hazánk elfoglalása után Buda és Pest össze kapcsolására hajóhidat építettek 1556-ban. A török hajóhidat, a korabeli utazók 70 hajón álló, 500 lépés hosszúnak és tetszetősnek írták le.

Vörösmarthy Mihály – Ifjúkori költemények Ódák, 4 (Részlet)

Igy folynak komorabb gondolatim, midőn Ámúlok csoda tornyain Pestnek, vagy felemelt házfalak aljai Közt járván tapodom kövét, Vagy a tarka hajók rendjein alkatott Hídnak népeit, úntalan Zörgéssel haladó hintait a vizek Hátán menni tekéntgetem,

Vagy szárnyas ladikon lengeni s a Duna Tülső részire szállani, Hol sziklákra feszült ormain a magas Gellérd épületet mutat S nagy Mátyás szeretett lakhelye Hermine Gyászos holta után szomorg, Nemrég nyert örömét sírba temette már, Honnét vissza nem áradoz!!

Pest, 1817-1818

Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz (Részlet)

Midőn Budának roppant bércfokáról Szédülve Pestnek tornyait tekintem S a száz hajókat renető Dunát, a nagy Dunának tündér kertjeit És a habokkal küzdő szép hidat, Mellyen zсібongva egy világ tolong; Midőn körültem minden el s örül, S újabb meg újabb érzelemre gyujt: Itt a tanult kéz nagy remekjei, Ott a dicső ész alkotásai Az élet édes bájait mutatják, S mindazt előttem testesülve látom, Amit magamban csak képzelhetek: Kivánhat-é még többeket szemem;

Jókai Mór: Rab Ráby (Részlet)

Azután decemberben már ki volt szedve a hajóhíd, a jégzajlás elől. A helyett ideiglenesen a „repülő híd” volt beállítva. Minthogy jelenben ilyen csudát az egész Duna-Tisza mentében nem találni már, hát csak leírom, hogy milyen volt az; nehogy valaki azt higgye, hogy a jövő század repülőgépeit akarom a publikummal még egyszer bevetetni. Tehát volt egy nagy kop, akkora, mint a hajóhídnak egy szakasza; azt megkötötték egy karvastagságú kötéllel, azt a kötelet keresztül húzták hat egymás után következő ladikon,

azok arra valók voltak, hogy a kötelet a víz felett tartsák, az utolsó ladiknál aztán a kötél egy nehéz horgonnyal a Duna-fenekéhez volt erősítve az „Apácza révnél” a „Nyulak szigete” alatt. Ezen a kötélén repült aztán a híd az egyik parttól a másikig: hajtották, pedig elsősorban a Duna vize mozgatta. Éjszaka nem járt a repülő híd.

M: A repülőhidak, melyeket járóhidaknak is neveztek – működéséről pontos leírások nem maradtak fenn, annyi azonban bizonyos, hogy a fő mozgatóerő a víz ereje volt. A repülő hidakról a legkorábbi említés 1705-ből maradt fenn: gr. Bercsényi Miklós főhadvezér II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez írt levelében ez állt: „Püspökinél röpüllő-hidat állítottak fel Köpcsen felé, Csallóközbiül”

Nagy írónk érdekesen festette le a repülő hidat, leírásához csupán annyit fűznék hozzá, hogy a repülőhidat, talán helyesebben a repülő kompot – hisz néhány perc alatt – szállította át az utasokat; ő nem láthatta működés közben, ezért írta, hogy evezővel hajtották, pedig a Duna vize mozgatta.

Antalffy Gyula: Így utaztunk hajdanában (Részlet)

A repülőhidat 1767-ben 42 pontonra szerelt hajóhíd váltja föl, amely biztonságosabban köti össze a két várost a Rudas-fürdő és a belvárosi templom, majd később a mai Vigadó és a Várbazár között. A átköltöztetést 1787-ben elsősorban azért hajtják végre, hogy a hajóhíd közvetlenül rávezessen a pesti városfalon kívülre telepített új vásártérre, a mai Deák Ferenc utca végébe. Az áthelyezési munkálatokról 1787 márciusában ekképp számol be az egyik német nyelvű budai újság.: „Buda és Pest összeköttetésének megújítása és e városok és az egész ország kereskedelmének előmozdítása érdekében Falk kamarai adminisztrátor minden igyekezetével azon van, hogy a dunai hajóhidat elkészítse. A dereglyék jórésze már horgonyra van erősítve és

a többi elhelyezésén is szorgalmasan dolgoznak. Néhány nap alatt teljesen befejezik a munkát, amiért is bizonyára hálásak lesznek azok, kik a pesti országos vásárt meg akarják látogatni.” Az új hajóhíd 47 dereglyén nyugszik. Hossza 240 bécsi öl (a hat lábából álló bécsi öl 1,89 méternek felel meg), szélessége pedig négy öl és négy láb. Közepén kocsiút van, amelyen két terhes szekér kényelmesen elmehet egymás mellett; két oldalt kettős korlát között haladnak a gyalogjárók. A híd két végén városi katonák őrködnek, hogy „az avatatlan idegeneket szerényen figyelmeztessék” a közlekedési szabályokra. A hídfőknél fekete táblán szembetűnő a figyelmeztetés, hogy a gyorsajtás tilos. Naponta kétszer – délben és este – a közepén széjjelnyitják a hidat, hogy átengedjék az ott várakozó hajókat, egyébként azonban szakadatlanul mehet a forgalom a két part között szekérrel vagy gyalogszerrel egyaránt. Télvíz idején azonban a hajóhidat is szét kell szedni s partra kel vonni. Ilyenkor hónapokig szünetel az átkelés, illetve a folyó beálltáig csónakokon bonyolódik.

M.: A honfoglaláskor is voltak persze nemcsak úszó, hanem állóhidak is. Anonymus 1200 körül a Göncöl hídját említi, ez a Lajtán lehetett.

A hajóhíd jól szolgálta – jégmentes időben – a közlekedést, a hajóforgalom miatt azonban a hidat nyitni – és csukni kellett, s ez nem volt zökkenőmentes, ahogy azt Nagy Ignác érdeklősen, humorosan leírta. A legnagyobb nehézség persze télen volt, amikor a jeges Dunán életveszélyes vagy lehetetlen volt az átkelés. A Lánchíd történetéből jól ismert, hogy Széchenyi István édesapja temetésére igyekezve volt kénytelen hosszan várakozni, hogy a jégzajlás csillapodjon, s már ekkor (1820. december) elhatározta, hogy ezen a tarthatatlan állapoton javítani kell, állandó híd kell; s ezért egy évi jövédelmét is hajlandó feláldozni, ám ő ennél többet tett. A nádor támogatója, segítője volt a Lánchíd megépültének, kevésbé ismert, hogy 1800-ban Alexandra Pavloovna nagyhercegnővel Budán tartott lakodalmára kivonult Pest küldöttsége

is díszmagyarban, ám hazatérőben megindult a Duna jege s a vendégek Budán rekedtek. Talán ezért is támogatta a nádor olyan hatásosan Széchenyi hídépítési tervét!

Nagy Ignác: Multság a hídon *(Részlet)*

Nyújtsa ön karját, nyájas olvasó, ha úgy tetszik, és sétáljunk Pestről Budára! Az egész út csak néhány pillanatig tart, s mégis annyi mulatságot lelünk a hídon, hogy bizonyosan legalábbis három hétre beérjük vele. De forduljunk a Nagyhíd utcába, hogy mielőbb a hajóhídra juthassunk. Íme, már a hídfőnél vagyunk. De mi ez? Fejünk láncba ütközik, a híd el van zárva, előtte számos kocsi áll, rajta tömérdek nép ásít, s a pénzszedők helyükön nyújtóznak. Talán valami baj érte a gyönge lábón álló hidat? Ó, nem; szó sincs most e bajokról, hanem a híd meg van nyitva, hogy néhány hajó kényelmesen átsétálhasson. Lépünk a hídra!

Hah, mi ez? A nép tolong, szalad, sokan földre terülnek, az asszonyok sikoltanak, a puttonyokban ülő sertések iszonyúan rőfögnek, a kézből függő malacok visítanak, a bámész suhancok, pedig borzasztóan kacagnak.

Talán elsőlyed a híd? Isten mentsen legkisebb baj sincs! A hídőrök be akarják a réshajókat vonni, s emiatt a kötelet a karfáról leoldták, s azzal hirtelen a híd másik oldalára futottak. Ennélfogva tehát igen természetes, hogy a kötél néhány embert lesodort a lábáról. Ez azonban nem baj, mert híd puhafából van készítve, s nemigen üthették meg magukat.

De ismét sikoltás támad! Mi a patvar okozott újra bajt? Ó, semmi baj! Csekélység, amely említést is alig érdemel. A hídőrök ugyanis, mint már említettük, kezdték behúzni a réshajókat, s intettek, hogy ne ereszkedjék már le több hajó, mert ezúttal egyet sem bocsátanak többé keresztül. Minthogy a nagyérdemű közönség igen komolyan kezd már zúgolódni a közlekedés ily sokáig tartó megszakasztása miatt. Két hajó

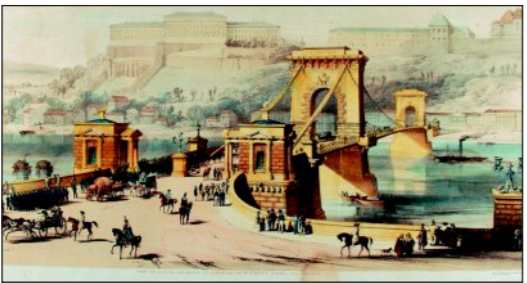
azonban nem teljesítette a parancsot, hanem konok elszántsággal úszott lefelé, ámbár a rés-hajók félig be voltak vontatva. Így veszélyes össze-ütközésnek kellett e makacsságból származni. Most már a különben rendíthetetlen hídőrök is megszeppennek, s főnökük hangosan kiált a közelítő hajók felé: „Le a macskával!”

„Ostobák, ki mondta ezt? A vasmacskát dobjátok a vízbe!”

Végre mind a két hajó engedelmeskedett, de az első oly közel volt már, hogy csak a híd nyílásának közepén állapodhatik meg. Szörnyű káromkodás harsog mind a két részről, a kormányos nem akarja hajóját visszahúzni, a közönség nem akar még több időt veszteni, az eső nem akar várakozni, hanem kedvére szakad, az esernyők nem akarnak a széllal dacolni, s dühödten kifordulnak. E sok nem akarásnak azonban vége: s a dacos hajó csakugyan átbocsátattott, és néhány pillanat múlva a rég óhajtva várt közlekedés ismét megnyílt.

Bezzeg van most tolongás! Az egész sűrű tömeg összebonyolódik! Úrhölgyek, drótosok, aprómarhák, lovak és cselédek legtarkább keverékben rohannak előre; itt ruha reped, kalap-fátyol marad el, csirke szabadul ki, kutya ordít, kofa zsörtölődik, ott – hah – végünk van; pedig éppen most valának legjobb multságban az emberek, és velök mi is!

LÁNCHÍD (1849-1945, 1949-)

Arany János: Széchenyi emlékezete *(Részlet)*

1
Egy szó nyilallott a hazán keresztül,
Egy röpke szóban annyi fájdalom;
Éreztük, amint e föld szíve rezdül
És átvonaglik róna, völgy, halom.
Az első hír, midőn a szót kimondta,
Önnön hangjától visszadöbbene;
Az első rémület kétségbe vonta:
Van-é még a magyarnak istene.

2
Emlékezünk: remény ünnepe volt az,
Mely minket a kétségbe buktatott:
Gyászról, halálról, szív-lesújtva szólt az,
Napján az Úrnak, ki feltámadott.
Már a természet is, hullván bilincse,
A hosszú, téli fásult dermedés,
Készíté új virágit, hogy behintse
Nagy ünneped, dicső Fölébredés!

3
Immár az ég - ah, oly hideg korábban!
Írántunk hó mosolyra engede;
A négy folyó és három bérc honában
Kilebbent a tavasz lehellete;
S melynek halálos - úgy tetszék - elaszta,
Életre pezsdült a kór sivatag;
Lassú folyót önérzelem dagaszta,
Büszkén rohant le a szilaj patak.

19
Emléket, oh hazám mit adsz e sírra?
Hová tekintesz földeden, magyar,
Hol Széchenyi nevét ne lásd megírva
Örök dicsőség fény sugarival?
Ha büszke méned edzi habzó pálya,
Ha eszmeváltó díszes körbe gyűlsz,
Ha szárnyakon röpít a gőz dagálya,
Ha tenni, szépre, jóra egyesülsz; -

20
Duna, Tisza... ez mely prüszögve hordja
Fékét, s szabályhoz törni kénytelen;
Amannak hódol a sziklák csoportja,
S Trajánusz híre újból megjelen;
Az ifju szép Pest, ki bizton öelve

Nyujt Corvin agg várának hű kezet,
S az édes honni szót selypíti nyelve - -
Széchenyié mindez emlékezet!

24
Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;
Hanem lerázzván, ami benne földi,
Egy éltető eszmévé fínomul,
Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik;
Melyhez tekint fel az utód erénye:
Óhajt, remél, hisz és imádkozik.

Illyés Gyula: Széchenyi hídj

Hány könyvet írt! És valamennyinél
többet ér
ez a híd.
Hogy él!

Egy mondandón, mit nem papírlapokra
bízott, ki észbe fogta
és létre hozta,
egy derék eszmén járok át naponta.

Napi örömöm ez a jó
anyagba burkolt közölnivaló.

Vigaszom
lépnem e szép értelmű sok vason.
Egész mozgó testemmel olvasom.

Kézzelel érinthetek egy győzedelmet.

Ledönthették, amit ő megteremtett.
Akár a jó fa, többől újraserkedt.
Egész lényemmel értek valamit,
valami boldogító igazit;
így szól a szívhez:

dehogy hal meg a gondolat!
míg ember él a nap alatt,
itt mindig híd lesz!

Egy eszme itt
látod örökre működik,
mint csoda óra.

Pedig
csak ember volt – hány elbukás tudója! –
a fölhúzója.

Keresztury Dezső: Lánchíd

Egy újjászületni vágyó nemzet a követ, a pénzt,
a vasat
hozzá, mikor erre uszolta a Lángeszü Gyujtogató,
aki éppoly bátran ment át a Duna fölött az első
tartóláncon, ahogy a hó diadallal s véres szeny-
nyel özőnlő
történelem árjain át haladt, az „utilizálás és a
bitó” között,
a borotvaél ösvényen, melynek végén az várta ott,
az egyetlen méltó érv és menedék: a golyó

Hány vihar tépte, amíg felépült, mily fene
indulatok
botrányköve volt a híd, amig omló multak,
vakon vajudó
jövők közt ívelt zömöken; hány halálveszély
forgott fölötte; - s meg is halt egyszer: roncsolt
láncai
zokogva zúgott a holtakat usztató folyó...

Az újjászületni vágyó nemzet keltette fel ismét;
s erősebb,
szebb lett újjászületve, éppúgy mint a mesében
a miszlikbe vágott királyfi, ha értő kéz, szerető
szív
illeszti egybe s hinti meg az élet-fű és víz varázsával.
Zömök nyugalommal hordozza ismét
hétköznapjai terhét:
a százszorosra nőtt forgalmat, a siető népet, a
súlyos gépkocsikat
és hallgat, ahogy nem bögnek nyelvetlen
oroszlánjai sem.

Devecseri Gábor: Lánchíd

Négy oroszlánja a vizet lerázta,
Tátott torokkal hirdeti a két
örvendező partnak az őszi fényben
a célhozérő munka örömét.

Öt évig sétálgattak a halak
friss szélhez szokott sörényükön át;
öt évig hallgatta reménykedőn
a roncsolt híd a munka moráját,

mely minden oldalról közeledett,
a két városban megnövekedett,
s a hullámok sikos börtönfalán
kopogott, mint megváltó üzenet.

Elértünk, hívtuk, kiszabadítottuk,
időben befejeztük a hidat,
visszavettük a víztől, levegőtől;
meghatva áll a párás ég alatt.

Én csendesen akartam üdvözölni
a Lánchidat, mert legjobban szerettem
társai közül, meghitt szenvedély
kötött hozzá; úgy éreztem, mi ketten

beszélgetünk majd. Nincs külön szavam!
Az ünneplő kórus szól mindenütt;
a Lánchíd termő munkánkat köszönti
s a gyűlölködő ellenségén üt.

Folyamot szelő hömpölygő folyam:
az építők serege indul át
a munka címerével ékesített
ledönthetetlen úton. Himnuszát

énekli versem. Legvénebb s legifjabb
hidunk átível győzedelmesen
a múlt fölött, mint omló hab fölött,
s jövőbe indul rajta a jelen.

Kossuth Lajos írása, Pesti Hírlap 1842.
augusztus 24.

„És már most a híd nem hypothetis többé, alapja letéve a vele egyszersmind egy nagy elv lón szentesítve; mert institutioinknak ezen első találkozása az örök joggal, legelső követévé le a polgári egyenlőségnek, legelső lépést lón a terhek közös viseletére. És a híd, melyet annyi küzdés és várakozás után végre csakugyan létesülni enged a magyarok istene, legyen intő kéz, mely előttünk az ember és polgár kötelességének ösvényére mutasson. Eljövend egy szebb kor, midőn ennyi küzdelmet mellyekkel jövendők előkészítésében megvívniunk kell, nem igénylendenek többé az utó nemzedéktől illy erőmegfeszítést, midőn a jelenen kivetett magnak érett gyümölcsseit élvezendik az utók és akkor e híd emlékül álland, egy lehúnyt nagy időre emlékeztetvén az utókort, midőn a polgárnak lemondással és a jelennek nélkülözésével kell a boldogabb jövendőért harcolnia; és akkor ezerszeres fényben ragyogandnak azon jelesek nevei, kik soha nem csüggedő lélekkel munkálkodnak e hon jövendőjén, millió ajak magasztalandja nevét a nagy honfinak, ki a tespedés és elaljasultság korában merészen emlé föl férfiszavát, villám gyanánt szórta az igazságot az alvó nemzet közé, ki fáradatlan munkássággal igyekezett jólétet teremteni e honban, s ki sikerrel koronázott te-tteivel dicsőbb emléket építte magának, mint minőt nekie a művészet nyujthatna.”

Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (Részlet)

Isten veled! Ma még találkozunk. Én sietek a bécsi kapuhoz, ott még van egy makacs ellencsapat, amit le kell fegyverezni. Ti zárjátok el az útját lánchídhöz.

Az a lánchíd az ország egyik büszkesége; az építész valódi diadala: világcsoda, mit a rhoduszi kolossal egysorban emlegetnek most az forgott veszélyben. A várparancsnok megmondá Budaváros kérelmi küldöttségének, hogy ha a vár elesik, ő e remekművét a világnak a levegőbe röpítendi. Szavait megörökítette a városi tanács jegyzőkönyve, melyben azok most is olvashatók. S e fenyegetés komolyan volt mondvá.

A négy lat ólom, mely a várparancsnokot a fő őrhely előtt letéríté, meggátolá, hogy azt ő maga hajthassa végre.

De maradt végrendeletének teljesítője.

Alnoch ezredes volt az; a vízi védmű oltalmazója. Az ott egész napfeljöttig védte a pallizádokat.

Akkor megpillantá ő is a magyar trikolórt a várormokon.

Arra beszegezteté ágyúit.

Futó menekvők a várból hírül hozták, neki, hogy a várparancsnok elesett.

Akkor elhatározta, hogy ő fogja bevégezni a katasztrófot.

Sietett a lánchídhöz.

Néhány pillanattal elébb érkezett oda, mint a várkert felől siető honvédek.

Előrefutott, katonáit maga mögött hagyva.

Az, aki legközelebb érte, Baradlay Richárd volt.

Futottak egymás nyomában sebesen, mint őz után a farkas. Mindkettő tudta, miért fut.

Alnoch hamarább ért a célhoz. Egy szekrény volt a budai hídoszlop közepébe félig beékelve. Arra a szekrényre fölugrott. Az volt a tűzakna nyílása, mely négy mázsa löporral megtöltve, a roppant tömör oszlop összedöntésére volt szánva.

A tűzakna mellett állt egy sapeur, égő kanóccal kezében.

- Bajtárs! – kiálta Richárd az ezredesre.

- Nem vagyok az.

- Add meg magadat!

- Jer ide értem!

- Le vagytok már győzve.

- Én még nem.

- Biztosítom életedet, ha velem jössz.

- Én pedig biztosítom halálodat, ha közelebb jössz, alattam a tűzakna.

Richárd nem szólt többet, hanem közelebb lépett hozzá. Ekkor az ezredes a közelében álló sapeurhoz fordult.

- Gyűjtsd fel a tűzaknát!

Az árkász a Dunába dobta a kanócot, s elfutott.

Richárd még egy lépést tett az ezredes felé.

Az kihúzta öve mellől pisztolyát, odatartá a tűzakna árkához, s ránézett a közeledőre.

A következő percben úgy tetszett Richárdnak, mintha a felkelő nap ezer cikcakkot szökellve, szakadna le az égről, s az egész világegyetem az ő mellére zuhanna, hogy vörös káosszá felbomolva, mely süketít, vakít és agyonnyom egy pillanatban.

Mikor nagyon sokára ismét fel tudott lélegzeni, s szemeit felnyitá, oda találta magát ékelve a lánchidoszlop és a karzatfák közé; feje fölött az ég egy nagy füsttömeggel volt beborítva, mely egyre magasabbra emelkedett, s terült széjjel, mint egy pálma koronája. Szeme előtt még mindig veres volt az egész világ, s orcáján, száján szivárgott a vér.

Feltekintett a lánchidoszlopra. Az sértetlenül állt. Hanem a boltozat alatt ott feküdt egy fekete tömeg. Valaha emberalak, most egy darab szén, kezek nélkül, fej nélkül, ismerhetlenül.

A híd mindkét oldalán tódulva rohantak elő a honvédek.

Richárd csodálkozott, hogy nem hallja, mit kiáltanak.

Reggel hat óra volt. Budavár ormán a trikolor lobogott. Pest minden utcáján az őrző öröm diadalordítása kiáltott az égbe!

Ottlik Géza: Ceruza jegyzetek 1849. május 20.

Így ír ezen a napon a Pester Zeitung: „Vasárnap lévén, a közönség siet ki a zöldbe. Az ágyúzással immár keveset törődik. Megszokta, mint a verklmuzsikát.” Arról is hírt ad, hogy Hentzi tábornok, aki szemközt, a budai várban már hetek óta körülvárva akként védekezik, hogy a pesti partot löveti, a Redoute-ot, a szállodát, amit éppen talál: most az új hidat, a még fel sem avatott csodálatos kőhidat készül felrobbantani.

Csakugyan, Hentzi ezen a napon éppen harmadszor küldet Clark Ádámért. A mérnök harmadszor is azt üzeni vissza, hogy beteg, ágyban fekszik. Pedig a híd lánckamráit kellene megsza- badítani a víztől, hogy elhelyezhessék a robban- tószereket.

Csak hogy, aki kinyitotta a zsilipeket, és elárasztotta vízzel a lánckamrákat, az éppen a mérnök úr volt. Sejtette, mire készülnek Hentziék, és óva- tosságból még a szivattyú hengerét is összetörte előbb, s csak azután ment haza lakására és feküdt ágyba, hogy semmi hívásra, üzenetre, fenyege- tésre ki ne mozduljon aztán.

De ha az alkotót semmi más nem érdekli a nagy csetepatéből, mint tulajdon alkotása, a katoná- nak sincsenek magasabb szempontjai, ha akad a közelben rombolnivaló. Hentzi elrendeli: kí- séreljék meg kívülről a robbantást. A hídfőbe le- futó jobboldali lánca alá tizenkét közepes löporos hordót raknak, s deszkavályút vezetnek a partra, puskaporral felhíntve.

Pedig a védők sorsa már betelt. Ezen a napon Görgey már elhatározta, hogy másnap hajnalban rohamra indulnak.

Két hete annak, hogy a hadügyminiszter figyel- mettelővel elküldte a megkésett választ: „Édes Klapka, azon nézetteddel, hogy Buda ostromával fel kell hagyni, ez egyszer nem érthetek egyet...”

Damjanich, amikor eltörte a jobb bokáját, s sze- rencsétlen balesete a sakktabla mellé sodorta, ezt mondta: „Görgey katasztrófába viszi a nemzetet.”

Kossuthtól Szemeréig mindenki utálja Görgeyt. Mindenki tudja, hogy ragyogó katona. Ha senki nem figyelmeztetné, néki akkor is tudnia, éreznie kellett volna, hogy körülbelül ezekben a hetekben vesztette el a magyar szabadságharcot, Budavár főlöszeges ostromával. Talán tudja is.

A lelkesedés óriási. Százával jelentkeznek az önkéntesek, akik első akarnak lenni a roham- oszlopokban. Egy pap nyolcvan aranyat hoz, az első honvéd számára, aki Buda falát átlépi. Rónay Jácintnak hívják a papot, estefelé keresi fel Görgeyt svábhegyi szállásán.

Görgey gúnyos mosollyal veszi át az aranyakat: - Azt hiszi főtisztelendőséged, hogy lesz még szüksége nyolcvan aranyra az első honvédnek, aki Buda falát megmássza?

Eközben – ahogyan Rónay Jácint felhaborodva leírja naplójában – íróasztalára dobta az ado- mányt, s félvállról odaszólt segéd tisztjének: „Ad- jon Rónay úrnak nyugtát.”

Tizenegy órakor néhány század zajos színlelt ro- hamot rendez, éjfélkor azonban teljes némaság- ban már készen állnak a honvédcsoportok min- denütt, az újlaki országúttól kezdve, a Vérme- zőn, a Mészáros utcán keresztül egészen a Gel- lért-rakodóig. Hajnali három órakor a svábhegyi főhadiszállásról felszáll egy röppentyű, csavaros tűzkigyót rajzol a tavaszi égre. Kétszáz ágyú vá- laszol a jelre, a budai dombokon félkörben elhe- lyezett tüzérség, s peregni kezdenek a dobok, felvilljognak a kürtök. Még sötét van.

Másnap Görgey kitűzi zászlaját Budára, Hentzi belehal súlyos sebesülésébe, Clark Ádám pedig felkelhet végre ál-betegségéből. A Lánchidat nem sikerült megsértenie Hentzi ezredesének, Alnoch Lajosnak, pedig lelték egy vonakodó tüzért, s dű- hében a szivarjával gyújtotta meg a löporos vályút s a hordókat, úgy, hogy ő maga is szénné égett az egyébként hatástalan robbanásban.

Ki legyen a hősöm ezen a napon? Az alantas cső- könyösséggel haláláig védekező Hentzi? Igazi os- toba katona, nagyon alkalmas drámai főszerepre, nekem mégsem tetszik. A rejtélyes, hiú, élesesű Görgey? Mint Szemerének, Kossuthnak, nekem is az a gyanú bujkál a szívemben, hogy ha győzött volna, a szabadság katonájából a győzelem diktá- torává vedlik; s tovább megyek: talán ő is érte, hogy jelleméből ilyesfajta kényszerűség követ- kezik világosan, s azért kellett hibáznia, nehogy megverje az osztrákokat, amit nem bírt volna el- képzelni, mert nem akart elképzelni. Más szóval, a képzelete azért volt bátortalan, mert sejtette, hogy a sikereivel ő sem tudna egyebet kezdeni, mint visszaélni velük; mondhatjuk úgy is, bizo- nyos alázat fékezte cselekedeteiben, csakugyan rejtelmes, megfoghatatlan módon, belső erkölcsi egyensúlyként. Így fest az époszok hőse? Szíve mélyén tisztességtudó kispolgár? Vagy keressen ki hősnek a rohamoszlopok sok száz halottjából azt az olasz vagy szepesi német katonát, aki idő- ben az első volt Buda falain belül?

Mit tegyek? Énnekem a sok katona közt legjob- ban egy civil tetszik, Clark mérnök úr, akit látok aggodalmasan és szakértően vacakolni dugaty- tóval és hengereivel, amint kifogástalanul el- rontja azt az átkozott szivattyút, nehogy az az át- kozott tábornok kipumpálhassa a vizet, s látom, amint harmadszor is ugyanazokkal a szavakkal üzen vissza ágyából: „Sajnálom, de átkozottul beteg vagyok.”

S ő az, Budapest város igaz polgára, Clark Ádám, aki száz év múlva hiányozni fog onnan, hogy megvédje hídját a katonáktól.

Szép Ernő: A Lánchíd és az alagut

Indiszkretnem leszek talán,
Midőn elmondom most önöknek,
Hogy a Lánchíd s az alagut
Valamikor viszonyt kötöttek.
Hogy kezdődött, mindenki tudja:
Egyszer egy nagy eső esett,
S a Lánchidat az alagutba
Betolták jótékony kezek.
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.
Azóta forrón szereti
A jó Lánchíd az alagutat,
A csókos pesti éjszakán
Mindig egymás mellett aludtak.
Az alagut sötét szemébe
Régóta bolondul a híd
S a viszony megviselte végre
A Lánchíd összes láncait.
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.
Hej, reszket minden tagja már,
Szegény Lánchíd már hatvan éves...
Szidja az omnibuszkocsis,
Hogy átdöcögni rajt veszélyes.
Hogy talpra álljon egyszer újra,
A Lánchidat kezelni kell,
Két évig eltart ez a kura –
Oh alagut, mondd, hű leszel?
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.

E megható pesti regény
Utolsó fejezethez ér el,
A rossz asszony, az alagut
Kikezd egy fiatal legénnyel...

S most válik bussá ez a vig dal,
Az öreg Lánchíd elaludt –
S az izmos eskütéri híddal
Megcsalja majd az alagut.
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.

Szép Ernő: Az élet olyan, mint a Lánchíd (Részletek)

Hát, én egyenesen belevágok.
Kidobtak a lakásomból.
Azaz a szobámból, Kőfaragó utca 3, földszint 5,
az udvarban.

Szégelyllem most magam?
Nem is dobtak ki a szó szoros értelmében, nem;
Szabovics néni benyitott hozzám reggel hétkor
(mikor be szokott jönni felkelteni), s igen szomorú-
an adta tudtomra, hogy tegnap délután sikerült ki-
adni a szobát egy jóra való fiatalembernek. Én most
el vagyok intézve. Meg kell jegyezmem, harmadik
hónapja nem fizettem a szobát.

Szabovics néni nagyon derék, jószívű néni volt;
majdnem elsírta magát, amint ott hangtalanul néz-
tem az ágyból az emberi életkor lépcsőit ábrázoló
képet a szomszéd falon.
Azzal eresztett el, reméli, hogyha boldogulok az
életben, megint visszakerülök albérlésbe hozzá. És

hogy addig is, míg rendes kvártélyom lesz, itt ma-
radhat a ládám az ő szobájában, eljöhetnek minden
reggel tisztálkodni meg az asznapra való könyvei-
met magamhoz venni. Akkor jártam nyolcadikba
egy pesti gimnáziumban.

Tudtam, hogy nem fogok csalódnni Hörömpő Gyuszi-
sziban. Felszólított, hogy lakjam őnála, míg csak
tetszik; díványa nincs, de két székből csinálhatunk
majd ágyat, idead egy párnát, az én überciherem
lehet a derekalj, az ő télikabátjával takarózhatom.
Hörömpő Gyuszi odaát lakott Budán a Hadnagy
utcában, ugyancsak földszint. Mi, vidéki gyere-
kek, a földszintet preferáltuk.
No hát nagyszerű, látják, nem maradok fedél nél-
kül.

Nem. Hanem volt abban az időben egy végzetes
szenvedélyem. A biliárd. Mennyi szép ifjú órát,
mennyi drága lázamat, ó, mennyi drága pénzem
elnyelte!

Aznap bánatomban elmentem estefelé abba a jobb
kávémérésbe, ahol biliárddal szórakozhattak a
vendégek.

Egy órásségéddel játszottam; rám vert egymás után
három harmincast. Rossz napom volt; nem csoda.
Este kilenc óra után elindultam Budára, lakni.
Odaérek a Lánchíd elé. Valami felleges sejtelmem
támadt.

Megmotoztam magamat: csakugyan, nincs híd-
pénzem.

Egyetlen krajcárom nincs. Volt vagy hatvan fil-
lérem, mind ami maradt a kávémérésen. Mit csi-
náljak?

Odapislantottam a vámoló felé a kőfülkébe. Ne-
héz vén ember volt; Esti Újságot tartott maga előtt,
mozgott a bajusza, úgy olvasta. Nem bizalmam ah-
hoz a sötétvörös képéhez.

Elkezdtem ott a Ferenc József téren fel-alá sétál-
ni. Magamra visszatérve, hát előttem ott volt az a
megoldás, hogy az összekötő vasúti hídon keljek
át Budára. Ott nincs hídpénz. De hát borzasztó
késő lesz, mire így a Hadnagy utcába eljutok,
Hörömpő Gyuszi már alszik, és esetleg csúnya
dolog lenne felverni az álmából. Azt is megmon-

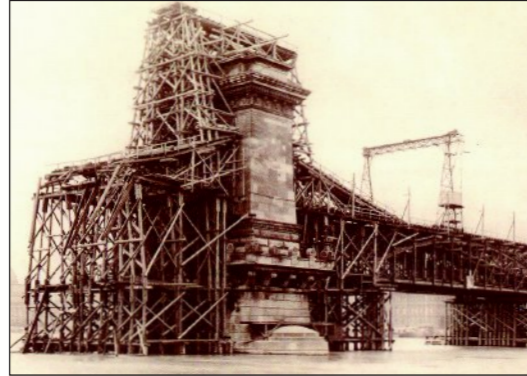
minden csavarja, minden íze-porcikája. Már az épülése közben jelképpé vált, az épülő és szépülő országot jelentette.

Ha a híd történetét olvassuk, könnybe lábad a szemünk. Ama tíz év alatt, míg épült, 1839-től 1849-ig, a magyar közélet egyetlen főszereplője volt, s nem volt az országnak olyan távoli zuga, oly kis faluja az isten háta mögött, ahol ne izgatódta volna miatt. Akkoriban ez az első, komoly vállalkozás lázra gyújtotta az országot. Ha most hidat vernénk az óceánon, vagy egy meredek siklót építenénk valamelyik bolygó felé, nem lenne annyi bámulója, és közel se beszélne annyi róla. Két táborra szakadt a társadalom, a hidasok és a nem hidasok pártjára, mert a maradiak nem hitték abban a forradalmi lehetőségben, hogy Pestet össze lehet köni Budával.

William Tierney Clark mérnök úr pedig, akit a híd talpkövébe letett emlékirat udvariasan csak angol művész-nek nevezett, az akkori pesti társadalom körülrajongott és ünnepelt, sokat vitatott és nagyon népszerű alakja volt, akit fejedelemtént fogadtunk. Széchenyi István gróf évekként azelőtt kiutazott hozzá londoni palotájába, s barátságával tüntette ki. Aztán, hogy hozzáánk jött, a híd talpkőletételére, az emberek korábban keltek, későbbben feküdtek, mozsárágyúk és taracok durrogtak, a régi pesti égboltot röppentyűk szelték át, s a híd építőállványait tizenhölcezer lámpa világította meg. Ott az ünnepségen Széchenyi István gróf kezét fogott Clark mesterrel, de azok a magyar ruhás urak és hölgyek, akik körülállták őket – szemükben könnyel -, érezték, hogy tulajdonképpen a nemzet fog vele kezét. Az építőmester akkor már világhíresség volt. Ő építette a Lifton-hidat, a Temze-csatornát, valamint a hammersmithi függőhidat is, mely leginkább hasonlít a mi Lánchídunkhoz. Pest azonban váltig bizalmatlankodott.

A nagy Larousse új kiadása ma is felemlíti, hogy a pesti Lánchíd építésénél sok előítéllettel kel-

lett megbirkózni, mert az akkori magyarok az utolsó pillanatig nem hitték, hogy vállalkozás sikerül. Vidéken – zavaros emlékek és szájhagyományok nyomán – sokáig regéltek róla régi ósz magyar urak és matróznák. Az építés befejezése előtt, a tizenkettedik láncszem leszakadásakor az egész ország rebesgette, hogy a víz kicsapott a parton, elöntötte a Gellérthegyet, vulkáni tüzek robbantak ki, és megindult a föld. Egykori képeken látni ezt a jelenetet. Széchenyi István gróf fuldokolva úszik a part felé. Különben a Lánchíd leszakadást ezer és ezer jóslat mondta meg előre. Legalábbis annyi prófécia van erről, mint a világ végéről. Ezek a mendemondák hozzátartoznak, nemesítik és szépítik, akárcsak a patinája.

Most újra megnyílt a vén híd. Mi tőrés-tagadás, minket is kissé babonássá tesz már. Elzárása a világháború kezdetét jelentette. Budapest 1914 nyarán árván tengett-lengett nélküle, és öreg budaiak, akik szomorúan nézték a tatarozó munkák kezdetét, a famankókon álló hidat, a csónakokat meg gőzhengereket, akkor rosszul csóválták a fejüket, s megjósolták, hogy már nem sokáig áll a világ.

Ma megint rálépünk a kecses és biztos gyalogjáróra. Önkéntelenül keressük ennek a mélyebb értelmét. Színe a régi sárga-zöld-szürke, akárcsak

a Duna vize. De hiányzik belőle a por s a múlt. Azt a múltat átfestették, az a múlt mindörökké elveszett.

Egy új jövőbe ível bele az aggastyán híd, melyet még nem ismerünk. Mert az élet furcsa és bonyolult, igazán pont olyan, mint a Lánchíd.

A Hét, 1915. november 28.

Szerb Antal: A százéves Lánchíd (Részlet)

Amióta nem lehet külföldre utaznom, játékokkal igyekszem a bennem élő utazási ösztönt lecsillapítani és elaltatni: azt játszom, hogy úgy járok kelek Budapest utcáin, mintha idegen volnék és először csodálkoznék el a város szépségén. Újra felfedezem a Hősök-terének tágas, szellős arányait, a Batthyány-téri Szent Anna templom máriateréziás, nagyasszonyos nyugalmát, a sokat bántott és mégis oly világvárosias Széll Kálmán téri „sintér” hídján elszórakozom a villamosok igyekezetén és enyhe, de őszinte elragadtatás fog el, ha akár a Dunáról, akár a másik oldalról, a hegyek felől, meglátom a Várhegy páratlanul szép vonulatát.

Szinte sajnálom, hogy itt születtem, irigylem az igazi idegent friss élményeierért. És újra és újra rájövök, hogy az egész gyönyörű városban a legszébb a Lánchíd.

Nem akarom leszólni többi tiszteletreméltó hidunkat, de a Lánchíd szépségét akkor érezzük legjobban, ha velük összehasonlítjuk. Mennyi nemesség van a Lánchídban, milyen előkelő hallgatagság, gögös szerénység, bájos könnyűség és ódon mélabú! Valahogy végérvényes, mint minden nagy alkotás; az ember úgy érzi: igen, ez az, egy hídnak ilyennek kell lennie!

A Margit-hídban nincs elég méltóság; az Erzsébet-híd pedig először is sárga, ami egyáltalán nem hídhoz illő, másodsor is nagyon is hangosan mutogatja vaskonstruksióját, túlságosan büszke arra, hogy modern, éppen azért ma már kissé elavultnak hat, olyan, mint az Eiffel-torony.

A Lánchíd nem avul el soha a Lánchíd klasszikus; olyan, mint Arany János. Száz évvel ezelőtt, 1842 augusztus 24-én, ünnepélyes keretek közt lerakták a híd alapkövét. Részt vett ebben Károly főherceg és József nádor; az ünnepélyes aktusról oklevelet állítottak ki. Az egykorú tudósítás szerint „ez oklevél, mely még több főrangú személy által is aláíratott, egy e végre készült tokba rejtették, és a hozzá adott arany- és ezüst pénzdarabokkal együtt Clark úr által az alapköben hagyott üregbe tétették, melly azonnal egy 130 mázsás kővel takartatott be. Ekkor öfenségök egy Londoban ezüstmű készült, 200 fontsterlinget érő elefántcsontnyelű ragaszhányókanállal a kőre ragaszt vetének és először készült diófakalapáccsal harmathármat ütének a kőre; ugyanazt tevék a primás, országbíró, tárnok, báró Sina György, gr. Széchenyi István és Clark urak, mind annyiszor a jelenlévők 'éljen'-eivel és az építés körül foglalkozó angolok 'hurrah'-aival kísértetvén. Ez ünnepélyt hasonlólag ágyúörgések hirdették a két fővárosnak. Ekkor a fenséges főhercegek és a főhercegnők; úgyszint a jelen volt főszemélyek a katonai hangászkar által játszott népzene közt eltávozanak, és az ünnepélynek hetedfél óraker vége lőn”.

Hogy Széchenyi István számára mit jelentett a Lánchíd, tudjuk. Nemcsak közlekedési eszközt,

nemcsak „rést a nemesi kiváltságok falán”, hanem jelképesen is hidat, hidat Magyarország és a magasabb emberiség, az eszményi Európa között. Széchenyi lázasan figyelte a híd épülését, beköltözött a pesti parton álló Ullmann-féle házba, hogy mindig a közelben lehessen; úgy érezte, ha a híd elkészül, küzdelmes és belső válságokkal gyötört élete sem múlt el értelmetlenül. És minél tovább épült a híd, annál nagyobbak lettek aggodalmai; a politikai látóhatáron Negyvennyolc zivatarfelhői kezdtek felvonulni.

Az emberek akkor sem voltak különbek, mint most, örömmel kezdtek ki mindent, ami nagy és szépnek épült; a pestiek kedvenc pletykátárgya lett a Lánchíd. Azt beszéltek, hogy Clark 600.000 forinttal megszökött és a híd abbamarad. De 1848 március 28-án felhúzták az első hídartó láncot. Clark Ádám büszkén sétált végig rajta több ízben is Pest és Buda közt. Amikor Széchenyi ezt meghallotta, súlyos szemrehányásokkal illette Clarkot, hogy minek teszi ki életét felesleges veszélynek, azután pedig ő is végigsétált rajta. A forradalmi léghő a híd körül is érezhetővé vált. Munkáslázadás tört ki, a pesti munkások azt követelték; bocsássák el az idegen szakmunkásokat. A lázadókat Széchenyi fellépése csendesítette le.

Széchenyit egyre sötétebb előérzetek gyötörték és egy pillanatig úgy látszott, igaza lesz: miután tizenegy láncot szerencsésen felhúztak, a tizenkettedik leszakadt és magával ragadta azt az emelvényt is, amelyen Széchenyi éppen állt. De Széchenyi kitűnő úszó lévén, kiúszott a partra. - Így fog ez velünk is menni - mondta. - Tizenegy óráig fényesen fog sikerülni minden, s midőn elbizakodásunk nagyra nőtt, a tizenkettedik órában török össze minden.

A hídépítés munkálatait csak a szabadságharc összeomlása után fejezték e. 1849 augusztus 20-án adták át ünnepélyesen a forgalomnak. A sors kegyetlen tréfája, hogy az első ember, aki a végérvényesen elkészült hídon végigment, Haynau volt, a hóhér.

Széchenyi István ekkor már döblingi magányában viaskodott sorsának fúriáival. A legnagyobb magyar a legtragikusabb magyar volt; minden sikerült, amit akart, de minden egészen másképp, mint ahogy ő akarta: hídján a terrorista zsarnok vonult keresztül, a nemzetet felébresztette, de a felébredt nemzetre katasztrófa várt. Az idő mégis neki dolgozott. Nagy alkotása, a Lánchíd, ma is áll, összeköti egységes fővárossá a két partot és jelképesen is Széchenyi győzött vele: a híd nemes szépsége továbbra is mutatja az utat Széchenyi eszményei, a magasabb humánium, a belső harmónia felé. 1942.

Száraz György: Budapest – dekameron A híd (Részlet)

„Letétegetett első köve a polgári egyenlőségnek”

Ahogy jelképe lehet Londonnak a Trafalgaroszlop, a Tower tömbje vagy a Parlament a Big Bennel, Párizsnak a Notre-Dame, az Eiffel-torony vagy akár a Moulin Rouge szélvitorlájája, úgy lehet jelképe Budapestnek az Országház, a Mátyás-templom, a gellérthegyi Szabadságszobor vagy a Millenniumi emlékmű.

Én mégis a Hidat választanám. Igen: a Hidat. Az elsőt és mindig egyetlen, amelyről így vall Szerb Antal. „Mennyi szépség van a Lánchídban, milyen előkelő hallgatagság, gögös szerénység, bájos könnyűség és ódon mélabú! Valahogy végérvényes, mint minden nagy alkotás; az ember úgy érzi: igen, ez az, egy hídnak ilyennek kell lennie! A Lánchíd nem avul el soha, a Lánchíd klasszikus; olyan, mint Arany János.” A története 1820-ban kezdődik.

A Duna bal partján Pest: középkori városfalait szétfeszítő, gyorsan fejlődő, terjeszkedő iparoskereskedő város. Szűk utcák, apró piacterek, itt-ott főúri paloták, középületek. Csapszékek, beállókocsmák, egy-egy kávéház az egyetemi fiatalágnak. A vízparton cserzővargák, vászonfestők házai.

S a két part, két országrész, két világ között a keskeny kapocs: a pest-budai hajóhíd, amelynek közepét délben és este megnyitják a felső Dunáról érkező járművek s délről északnak tartó, lovak vontatta gabonashajók számára. Ilyenkor a parton összetorlódnak a vásáros szekerek, utazóbatárok, postakocsi, a tömérdek gyalognép. A tél közeledtével pedig szétszedik a hidat, a negyvenhat pontont elraktározzák a pesti parton, egészen a jégár elvonultáig. Az európai kelet és nyugat vékony köldökzsínorja elszakad. Azután már csak néhány révész vállalkozik, hogy a merész – vagy nagyon siető – utast átszállítsa a rohanó jégtáblák között.

Egy fiatal huszárkapitány 1820 decemberében, apja temetésére igyekezően, egy álló hétig várakozik a pesti parton, mert nem juthat át a zajló folyamon. A tiszt – Széchenyi István – ezt írja naplójában: „Egyévi jövedelmem adnám, ha Buda és Pest között állandó híd létesülne.”

Akkortájt már évszázadok óta állnak a Szajna, a Tevere, a Temze, a Moldva hídjai; de az ó- és középkor klasszikus anyagai, a fa és kő, nem voltak alkalmasok arra, hogy a dunai zajlás útjában elég erős pillérsort képezzenek belőlük; 1820 táján viszont már épülnek Angliában és Franciaországban az első nagyobb feszítávolságú, vasszerkezetű hidak. Széchenyi – aki később csakugyan odaadja egyévi jövedelmét, ha nem is a híd, de a Tudományos Akadémia céljára, s aki az Al-Duna szabályozásával megnyitja a vízi országutat egészen a Fekete-tengerig – egy angliai tanulmányútján megismerkedik a menai vashidat tervező William Tierney Clark mérnökkel; s 1837-ben megalakul a „részvényes társaság”, amelynek célja egy „kétoszlopú, a szakadatlan közlekedésre alkalmas lánchidat tulajdon költségén felépíttetni...”

A régi pest-budai hajóhídon csak a közrendűek fizették a hídvámot; nemesek, papok, városi polgárok nem.

A tervezett hídon mindenkinek fizetni kell majd, különben nem akad vállalkozó az építke-

zésre: a befektetésnek meg kell térülnie. S ezzel az ügy politikummá lett. A rendi országgyűlésen pedig Verne Gyula regényhősének, a „vasfejű” Kerabannak – aki megkerülte a Fekete-tengert, hogy „ingyen” jusson Konstantinápoly európai részéből az ázsiai oldalra – magyar elődje kijelentette: inkább két napot utazik a paksi révig meg vissza, ha át akar menni egyik partról a másikra, de nemes létére vámot nem fizet! A híd mégis csak épülni kezdett, s – ahogy Kossuth Hírlapja írta – az 1842-es alapkövel „letétetett első köve a polgári egyenlőségnek”:

A még nem egészen kész építmény megnyitása már az 1848-as forradalom viharos napjaira esik. A végleges megnyitás 1849 novemberében történt. Ez a híd a mi szemünkben örökre a Híd marad: társadalmi különbségeken és idők múlásán átvélő, soha meg nem unt csoda; országok és országrészek hídja, ipar, kereskedelem, műveltség hídja, három testvérváros – Pest, Buda, Óbuda – egybeforrasztója.

Az első átépítés utáni avatáson.

Lestyán Sándor: A Lánchíd regénye (Részlet)

Szilveszter este a pincében a Hídról beszélgetünk. Akkor már tudtuk, hogy az ő élete sincs biztonságban, akárcsak a miénk. Eggyel több, akiért reszketnünk kell, mint a testvérünkért, a barátunkért: a költőért, akiről azt hallottuk, hogy elhurcolták a védett házból, a piktorért, aki levágatta a szakállát és álnéven, hamis iratokkal bujkál, az újságíróért, aki szökött katona volt, eltüzelte az egyenruháját és konzervdobozok, kétszersültek, egy hordó víz és hűtlen menyasszonya fényképének társaságában befalazta magát a sziklabarlangba.

„Nem! A Lánchidat mégsem merik meggyilkolni. Annyira nem barbárok!” – mondta a szőke, szemüveges mérnök, aki Göttingában végezte a műegyetemet. Csodálkva néztem rá. A feleségét, a fiát két nappal azelőtt hurcolták el mellőle, származásuk miatt, a Húség Házba. A zöldinges géppisztolyosok bőrkabátos, bilgericsizmás SS-legényeket hoztak magukkal, hogy nagyobb legyen a rémület, amit megjelenésük okoz. És a mérnök azt mondja: „annyira nem barbárok!”

Nem vitatkoztam vele. Az olyan emberekhez tartozott, akik a hitleri halálkamrák füzetes rémregénybe is alig-alig illő borzalmaikat hallgatva azt hajtogatják, hogy „Igen, igen, de Goethe!” Magamfajta az ilyenekkel folytatott vitában rendszerint alulmarad. nem feleltem hát, a Hidra gondoltam és gyötrő vágyat éreztem, hogy láthassam.

Újév napján, a szürkületben, kísétáltam a Dunaparra. A bekecs prémgallérjába húztam a fejemet, jóformán az orrom hegye se látszott ki, csak a szemem itta be szomjasan a téli panorámát, ahogy meghúzódtam a banképület sarkán, mint egy koldus, aki alamizsna után nyújtja kezét. Diadalt – egy csatát veszített szabadságától, függetlenségétől megfosztott országban, melynek népét úgy megszerette? Mámort, - hogy a mű megszületett és minden arc könnyes körülötte?

Büszkeséget. – hogy a célját elérte, holott az ifjú szép Pesten és Corvin agg várában minden magyar céltalannak látta az életet?

Búcsúzom a Hídtól. Mióta állok itt a sarkon? Egy órája? Száz esztendeje? ... Részeg német katonának mennek el mellettem. Az ágyúdörgés erősödik. Ó ezek orosz ágyúk! Hangjuk olyan, mint az édesmuzikaszó... Csak közelebből hallanám már az ágyúdörgést... Haza kellene menni. Vissza a pincébe, ahol nyugtalankodnak miattam ... A Híd előtt a téren most nagy a sürgés-forgás. Katonai teherautó torpan meg a kőből épített őrház előtt, ahol nem is olyan régen még dohányos-bolt volt és én Sport cigarettát vásároltam a gyászruhás, fehérhajú tulajdonosnőtől. Az őrszem valamit magyaráz a teherautósoknak. Svábos kiejtéssel beszél magyarul. Náci egyenruhában szolgálja meg a magyar kenyeret... A teherautó továbbrobog. Buda irányába. Az első ív előtt megáll. Reflektorát felfelé irányozza. A hídv tetején kizilámpák fénye villan. Szaggatott szavakat hallok. Szeretnék közelebb menni. De amott az őr igazoltat és hamis igazolvány bújik meg a zsebemben. A Lloyd-épület árkádjai alá lopom magam. Onnan nézem végig, hogy a pesti híd-ív tetejéről leszerelik a légelhárító ágyút és viszik el, Buda felé, a teherautóval.

... Búcsúzom a Hídtól... Most már biztos. Goethe sem segít! Ha nem akarnák felrobbantani, ott hagynák azt a rongyos kis légelhárítót... A sarokról még egyszer visszánézek. A nagyanyámra néztem így, a halálos ágyán, mielőtt korporsóba tették... Valaki kellene Clark Ádám, vagy valaki más, elszánt, erős, határozott ember. Ember, aki tárgyalna velük, aki kegyelmet kérne, mint az angliai építőmester annakidején. Hentzitől, Dembinszkytól... Aki tudja, aki érzi, aki megmagyarázná nekik, hogy mit jelent nekünk ez a híd, a Híd, a Lánchíd... De nincs sehol, senki... Tanácstalan, tehetetlen, gyámoltalan vagyok... És az Andrássy út elején nyilas járőr förmed rám „Mars hazafelé!” Január 18-án reggel, romok között, égő, füstölögő

házak között, gépfegyverkattogásban és egy budai mélytámadás színjátékával s szemem előtt kirohantam a Hídhöz, de már nem volt. Sápadtarcú, borostás állú pincelakó botorkált elő a bank kapuja alól a napvilágra s csak hunyorgatott, mert szeme elszokott a fénytől: „Igen... Mára virradóra... Odalenn hallottuk a robbanásokat... Úgy négy és öt óra között lehetett... Nézze, itt vannak az oroszok... Miért írták róluk a magyar lapok, hogy rongyosak, mezítláb harcolnak, mikor ilyen nagyszerű a felszerelésük!... Uram, azt hiszem, bennünket szörnyen félrevezettek.

A Híd, szárnyaszegett sasmadár, két pillérének megüvegesedett, halott szemével bámult rám, s a Duna szelíden mosta friss vérző sebeit.

Neves magyar hidak

dr. Gáll Imre: Széchenyi Lánchídja 150 éves (Részlet)

Ha itt tartunk a gondolatsorral, önkénytelenül felvetődik a kérdés, hogy mégis mi az, ami ezt az építményt örökbecsűvé teszi és a legkiválóbb műemlékek közé sorolja?

Kétségtelen, hogy a „műemlék” fogalmát építészeti remekművek megjelölésére alkották. Lehet, hogy a „híd” nem is tartozik ebbe a fogalomkörbe, mert statikán és nem építőművészetben alapuló építmény...?

A pozitívumok oldaláról közelítve: a Lánchidat aranygyűrűhöz hasonlíthatjuk, mely nem veszít értékéből, ha régi ékkövet szebbel, nagyobbval cseréljük ki, vagy ha karikája szűk méretét kiegészítjük, s ezzel alkalmassá tesszük a használatra – a bank széfjéből visszahozzuk az életbe. Hidunkat, ha megerősítjük, kapuzatát bővítjük, alkalmassá tesszük az életre: nem hagyjuk, hogy szabadtéri múzeumi tárgy váljék belőle.

E tekintetben érzünk óriási különbséget (és sok tekintetben analógiát) híd és más műemlék építmény között. A híd, ha nincs funkciója, már nem híd, más funkcióra alkalmatlan. Egyéb műemlékek esetében ugyancsak előny a funkció, de nem feltétel; eredetitol eltérő funkció ugyanúgy megfelelő. A funkció volna tehát, amit a hídban tisztelünk, szeretünk és műemlékként becsülünk...? Ha nemmel felelünk, hazudtunk. Ha igennel felelünk, csak felét mondtuk az igazságnak, mert azt becsüljük, amit látunk: a funkcion kívül porladó köveket, rozsdásodó vaslemezeket, hulló vakolatot, és látjuk azt is, amire mindez emlékeztet: a világrekord alkotást, az alkotót, az építőt, a szervezőt, a tervezőt, a gondozót, a rombolót, a megmentőt. Mindezzel együtt élénk tűnik a kor kultúrája, a híd élete és mindenkori funkciója, a civilizáció másfél évszázada. Egyetlen fogalommal kifejezve a géniuszt látjuk, mely a műemléket megalkotta és a mai napig megtartotta. Ez előtt a géniusz előtt tisztelgünk a Lánchíd 150. születésnapján.

Arany János: Hídavatás

Szólt a fiú: „Kettő, vagy semmi!”
És kártya perdül, kártya mén;
Bedobta... késő visszavenni:
Ez az utolsó tétemény:
„Egy fiatal élet-remény.”

A kártya nem „fest”, - a fiúnak
Vérgyöngy izzad ki homlokán.
Tét elveszett!... ő vándorútnak
- Most már remény nélkül, magán --
Indúl a késő éjszakán.

Előtte a folyam, az új hid,
Még rajta zászlók lengenek:
Ma szentelé föl a komoly hit,
S vidám zenével körmenet:
Nyeré „Szűz-Szent-Margit” nevet.

Halad középig, hova záros
Kapcsát ereszték mesteri;
Éjfél is a négy parti város
Tornyában sorra elveri; -
Lenn, csillagok száz-ezeri.

S amint az óra, csengve, bongva,
Ki véknyan üt, ki vastagon,
S ő néz a visszás csillagokba:
Kél egy-egy árnyék a habon:
Ősz, gyermek, ifju, hajadon.

Elébb csak a fej nő ki állig,
S körülforog kíváncsian;
Majd az egész termet kíválik
S ujjonganak mindannyian:
„Uj hid! avatni mind! vigan.”

„Jerünk!... ki kezdje? a galamb-pár!”
Fehérben ifju és leány

Ölelkezik s a hídon van már:
„Egymásé a halál után!”
S bukna, - mint egykor igazán.

Taps várja. - „Most a millióson
Van a sor: bátran, öregem!” -
„Ha megszökött minden adósom:
Igy szökni tisztesebb nekem!”
S elsímul a víz tükre lenn.

Hivatlanul is jönnek aztán
A harmadik, a negyedik:
„Én a quaternót elszalasztám!”
„Én a becsületet, - pedig
Viseltem négy évtizedig.”

S kört körre hány a barna hullám,
Amint letűnnek, itt vagy ott.
Jön egy fiú: „Én most tanulám
Az elsőt; pénzem elfogyott:
Nem adtak: ugrom hát nagyot!”

Egy tisztos agg, fehér szakállal,
Lassan a hídra vánszorog:
„Hordozta ez, míg birta vállal,
A létet: mégis nyomorog! -
Fogadd be, nyílt örvény-torok!

Unalmas arc, félig kifestve -
Egy úri nő lomhán kikel:
„Ah, kínos élet: reggel, estve
Öltözni és vetkezni kell!”
Ezt is hullámok nyelik el.

Nagy zajjal egy dúlt férfi váza
Csörtet fel és vigyorgva mond:
„Enyém a hadvezéri pálca,
Mely megveré Napleont!”
A többi sugdos: „a bolond!...”

Szurtos fiú ennek nyakába
Hátul röhögve ott terem
S ketten repülnek a Dunába:

„Lábszijra várt a mesterem:
No, várjon, míg megkérdeltem!”

„Én dús vagyok” kiált egy másik
S élvezni többé nem tudom! -”
„Én hú valék a kézfogásig
S elvette Alfréd a hugom!”
Eltűnnek mind, a járt uton.

„Párbajban ezt én így fogadtam:
Menj hát elül, sötét golyó!” --
„Én a szemérmert félreahagytam,
És íme, az lőn bosszuló:
Most vőlegényem a folyó. -”

Igy, s már nem egyenkint, - seregben,
Cikázva, némán ugranak,
Mint röpke hal a tengerekben;
Vagy mint csoportos madarak
Föl-fölreppenve, szállanak.

Órjás szemekben hull e zápor,
Lenn táncol órjás buborék;
Félkörben az öngyilkos tábor
Zúg fel s le, mint malomkerék;
A Duna győzi s adja még.

Néz a fiú... nem látja többé,
Elméje bódult, szeme vak;
De, amint sűrűbbé, sűrűbbé
Nő a veszélyes forgatag:
Megérzi sodrát, hogy ragad.

S nincs ellenállás e viharok, -
Széttörni e varázsgyűrűt
Nincsen hatalma földi karnak. -
Mire az óra egyet üt:
Üres a híd, - csend mindenütt.

(1877. augusztus 22.)

Krúdy Gyula: Hét bagoly regény (Részlet)

„A Margit híd még akkor új volt, Zsófia először járt rajta. Aza hír volt elterjedve Pesten, hogy a szögletes, ferde irányú híd egyszer majd leszakad, persze a pestiek csak a nyílegyenes Lánchíd tartósságában bizakodtak. Valami rejtett huncutságnak kell itt lenni, hogy a Margit híd nem megy egyenesen Budára, hanem megtörik a szigetnél és egyik lábával a szigetre támaszkodik...” Zsófia „... áthajolt a hídláb felett, amelyen az óriási, kőből faragott vízistenek és sellők kemény tekintettel nézték az alattuk befagyott folyót.

M.: A hidakhoz fűződő egyik, alig ismert mende-monda.

Heltai Jenő: Éjjel a Margit hídon

A híd alatt a Duna alszik,
a híd fölött röhög a hold,
lisztes pofájú vad Pierrot,
gonosz, kiégett, vén kobold.

Utcák öreg komédiása,
nagyszájú, megtépett titán,
rákönyököl a háztetőkre,
benéz a kocsmák ablakán.

A paloták függőnsorára
fagyos, fehér csóvát hajít,
csipkék közé surran, kilesve
a buja ágyak titkait.

És vigyorog... részeg csavargó!
Nesztelenül továbboson,
rongyos fehér felhő-ruhában
végigdülöng a városon.

A telefondrót szövevényén
Budáról Pestre suhan át,
hátán cipelve óriási
sötétkék bársony batyuját.

A nagy batyuban, mely tömötten
beárnyékolja az eget,
aranyat, gyémántot, smaragdot,
csillag milliókat rejteget.

Hol, merre lopta, tudja isten,
viszi zsákmányát boldogan.
A szörnyű kemény-rengetegben,
mint üldözött vad, úgy rohan.

Megbúvik egy bokor tövében,
átsiklik egy sikátoron...
De egyszerre elébe toppan
egy szigorú templomtorony.

Félelmetes, zord, régi csendőr...
Megtorpan a sápadt zsvivány
s alázatos, sunyi mosollyal
szerencsés jó estét kíván.

De nincs menekvés. Áll a csendőr,
áll, mint a szikla, hallgatag,
csak nagy tüzes szeme világít:
„Megállj betyár, megfogtalak!”

A hold megáll. Már látja, vége...
Már rajta semmi sem segít...
Elszántan a Dunába ugrik
s a vízbe dobja kincseit.

Jankovich Ferenc: Idegen város

A hídnál, hol Szent Margit szigetét
harapják kő és vasfogak,
hol terpeszkedve szór tollat, pihét
a pávafarkú alkonyat,

Halljátok-e, mint zeng a lakoma?
Sunyítanak rá a nagy hegyek
- a Sváb-hegyek - alatta a Duna
békés habokkal hempelyeg.

Békés habokkal nyalja a folyó
a város cseréptalpaikat. -
Eregy te is, öreg barangoló,
eltékozoltad halaid...

Tutaj mereng még, gőzös tér haza,
hálóját vonja egy halász -
de mint aranyhalak tűnő hasa
ragyog ezer dús csillanás

a partokon, - s te állasz hangtalan,
állsz ezer éve, bús Halász.
Dunába cseppent tán egy csöpp arany? -
keress, ki tudja, mit találsz?...

Körül mámorba menekült a gond...
Ki kérdi még, sorsod mi lesz? -
Mint a kaptárban méhcsalád visong,
úgy sír az akabai dzsessz...

Repedt hajódba mit várhatsz, mi jót?
Fejre mely madár kereng? -
Hallgat a Várhegy, nem felel a gót
szilánkokban szétugró Parlament...

Bealkonyult már... Miért is írom
vak szemmel, én is, sajtó versemet?
Bealkonyult már... Asszír-babilon
és Wotán-fejek súgják a rímet
1938.

Jánosy István: Hidrobbantás *(Részlet)*

A németek a Margit híd felét
fölorobbantották (tévedésből-e?)
Csúcsforgalomban négy háromkocsis
villamos zuhant a mélybe; autó,
gyalogos, ki tudja hány! Milyen
furcsa halálnem – csak zuhanni...

És ha én estem volna
tört tagokkal a Dunába?
hisz épp készültem Óbudára!
Vagy beszorulva a víz alá merült
villamoskocsiba, mely bugyborogva
telt meg vízzel, néhány perc időt
hagyva tűnődni – mi jutott volna eszembe?

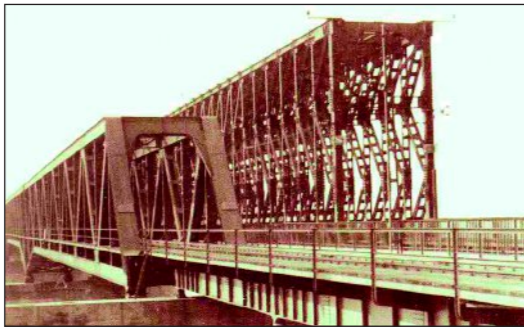
Vas István: November *(Részlet)*

Három hét óta nem jártam az utcán.
Most is csak épp egy napra hagytam el
a sötétlő színekkel tarka könyvtárt.
Feketeég volt, fekete november.
A városban jobbra fosztogattak,
rendőrök, katonák és nyilasok,
németek és magyarok. Szekerek,
nagy teherautók, kézi talyigák
vitték a sajrét föl a Várba és
mindenfelé. Néha egy robbanásnak
vagy ágyúszónak méne-tékelét
hallhatta az elbarnult pesti nép,

de már hozzászólt s hülye közönnyel
haladt a hevenyészett fahídon.

Először láttam a Dunába térdelt
Margithidat, a pesti pusztulásnak
hasztalanul könyörgő hírnökét.
Egy napra jöttem el rejtkehelyemről:
csak épp egyszer akartam látni még
a Hold utcát, a Szabadság teret,
a kávéházakat, a Lánchidat. De
erre se jutott már idő. Anyámat
láttam. Alig birt lépést tartani:
sokakkal együtt hajtották. Tíz éves
fiú ugrott ki hirtelen a sorból
Szökni akart. Egy fegyveres suhanc
utána lött. A fiú elbukott

DÉLI ÖSSZEKÖTŐ (1877, 1913, 1948 és 1953)

Jobbágy Károly: Siratás két part között

(Az újonnan ácsolt összekötő vasúti hídon lépés
lassúsággal áthaladva)
(Részlet)

Állj meg! – dobogva lüktető világ
És minden mozgás álljon meg meredten
– az eddig ismert, avagy ismeretlen –
gyászolni ezt a halál-orgiát

És szűnjön meg a forró hengerek
mélyében készült tompa robbanás!
És fagyjanak a görgő tengerek
jéggé! Vakulj meg két szemem! Ne láss!
Csak te ne állj meg! ne bomolj ezer
darabra szét, ragyogó öntudat!
Csak Te ne ess szét kúsza és kevert
foszlányokká a látottak alatt
Csak ti, kis lázas, szürke sejtjeim
őrizzétek meg szomorú, nyugodt
forgástokat, mit semmiféle kín
szétszórni eddig soha nem tudott!

Én hallottam a kedves városom
sínylődvé síró sikoltásait.
A táviratok rejtjelzett, vakon
éterbe szétszórt vívódásain
vergődtem. Szedtem apró füttyjelét,
s küldtem örültek bolond választát.
Húsomba vágva éreztem a szép
várost a halál hogyan járja át.
Belőlem tépett minden lövedék.

téglákra való erkélyt, háztetőt
és éjszakákat jártam fel s alá
a síró, zengő készülék előtt.

Én tudtam mindent. De felfogni úgy,
elképzelni, amivé alakult,
nem voltam képes. És most a vasút
sínein; félig Dunába fullt híd,
fával pótolta, ácsolt roncsain,
a romban fekvő két város között
zuhant vállamra itt bent, - ami kint
könnyekre keltő képbe öltözött.
A tavaszi szél vígan befügyölt
és beláttam a házak oldalán.
A felszaggatott lágymányosi völgy,
mint síró gyermek panasolta: lám,
lám így hullott el annyi drágaság!
Így szórta ezt két hónap harca szét.
S az Erzsébet híd tornya is magát
mélyen meghajtva dőlt a víz fölé.

**FERENCZ JÓZSEF/SZABADSÁG HÍD (1896-
1945, 1946-)**

**Nagy Virgil:
A fővámteri dunai híd architektúrája** *(Részlet)*

A Fővámteret és a Gellértraktart egymással
összekötő most épülő dunai híd, háromnyílású
konzoltartós rácsos szerkezetű híd lesz, mely két
mederpilléren és két hídfőn fog nyugodni.
Ez építmény tervezésekor a szépség, egyszerű-
ség és takarékoság volt az irányadó.
A mederpillérek az utóbbi követelményhez ké-
pest csak oly méretűre tervezték, amennyire azt
a statikai követelmények megkívánták; azaz 7.50
m fenékszélesség mellett 4.00 m koronaszéles-
séggel, amely aránylagosan csekély méret a ha-
józás és vízlefolrás tekintetéből előnyös ugyan,
de kissé megnehezítette az esztétikailag helyes
megoldást. A hídfőket egyszerű támaszfalnak
tervezték, melyeknek fülkéiben levő padkán
nyugszik a vasszerkezet, egyszerű vaslemezzel
burkolt eltávolítható hengeres mozgó sarukon.
A hídfők két-két oldalán egy-egy vámszedő há-
zika lesz. Eleinte ezeket a vámszedőházat a híd
szerkezetével összhangban vasvázás falból álló-
nak és vasékítményekkel díszítettnek tervezték
s a vámszedéshez szükséges helyiségeket a pá-

lya fölé, a legénységi szobát, kényelmi helyeket
és szerkamrákat pedig a pálya alá a rakodópart
falában helyezték volna. Ettől az elrendezéstől
azonban eltértek, mert ezek helyett a kicsinye-
sneknek mutatózó házikók (l. X. tábla b) jelzetű
ábráját) helyett nagyobbakat terveztek, melyek-
ben az összes helyiségeket a pálya fölött helyez-
ték el; de megokoltabbnak látszott az is, hogy
ezek a kőből építendő hídfővel és rakpartfallal
legyenek alakú összhangban, mert nem annyira
a híd vasszerkezetének, mint inkább ezeknek
képezik kiegészítő tartozékait. Így keletkezett a
4-5. ábrában látható tervezet, mely szerint a vám-
házakat faragott mészkőburkolattal fogják építe-
ni és vörösréz fődte kupolákkal betetőzni.

Mert – egyszerű példát felemlítve – a maga anya-
gának megfelelőleg elég erős és tökéletesen stat-
ikus megjelenésű vasból szerkesztett pillérre
kőformákat alkalmazni, ilyen kettő közé szin-
tén kőformákat feltüntető boltívet vagy gerendát
feszíteni: sehogyan sem eredményezhet oly alakot,
mely a statikai érzést kielégíthesse, annál is in-
kább, mert nyilvánvaló lenne benne mindig az
alkalmazott anyag és a választott alak közötti
konfliktus.
Pedig végre is el kell érkeznie annak az időnek,
mikor a vasat – mely napról napra általánosabb
alkalmazást nyer építményeinkben – a maga va-
lóságában mutassuk be, vagy ha elburkolása
egyéb okokból szükséges is, legalább az alakí-
tással jelezzük azt az anyagot, melynek a kötől
és fától annyira eltérő tulajdonsága oly méretará-
nyokat szabnak az építmények egyes részinek,
melyek csak szerkesztésük módjának külső kife-
jezésével válnak érthetőkké.
Bár a vasat a modern építészetbe mint főszerke-
zeti anyagot, be kellett fogadni, eddig többnyire
azon iparkodtunk, hogy annak jelenlétét alaki-
lag tagadjuk. Ez helytelen volt, be kell valahára
fogadnunk forma nyelvünkbe is ezt az anyagot,
és keresnünk kell hozzá azt a formát, mely az
anyag mivoltát helyesen fejezi ki.

E dolgoknak a megfontolása vezetett ahhoz az
elhatározáshoz, a fővámteri dunai hídon – me-
lyet bár takarékosan de a szépészeti követelmé-
nyeket mégis kielégítő módon kellett építeni – a
mederpillérek fölötti vaskapuzatok minden rész-
letei a vasanyag jellegének megfelelő alakítást és
díszítést nyerjenek.
A kapuzatnak öv fölötti részei már nem képeznek
szerkezeti alkotó részeket, hanem csak díszül és
a kapuzat harmonikus befejezésére szolgálnak; a
piramis a vasszerkezetének jellegét teljesen ma-
gán hordozza; gombvégződésén eredetileg zász-
lót tartó vitézeket terveztek, (l. X. táblát) utóbb
azonban megfelelőbbnek találták ezek helyett
inkább valamelyes lebegő alak alkalmazását, így
jutottak a gombvégződésre az 1-ső ábrán látható
kiterjesztett szárnyú turulmadarak; de világos,
hogy ez a végződés más arányú talapatot kíván,
mint az álló alak, miért is a piramis a 2. és 3. áb-
rákban látható sugarabb alakot nyerte.

A piramis alsó gombjába reflektorokkal felsze-
relt erős villamos lámpák elhelyezését tervezik,
melyek ünnepélyes alkalmakkor meggyújtva az
egész környéket hatásosan világítanak be.

A keresztkötés fölötti íves rácsot mind a
szerkezeti, mind az esztétikai követelmények
okolják meg; mert, bár a piramisokat a pillére
nyúló alkotórészek szervesen kötik össze, a nagy
magasságban fellépő erős szelnyomás ellen azok
kölcönös összeköttetéséről és merevítéséről is
gondoskodni kellett; ennek a szerkezeti célnak
felel meg az említett rácsot, míg az szépészeti
szempontból azért kívánatos, hogy a hatalmas
keresztkötés fölötti részlet jöjjön, mely rugalma-
sabb vonalaival és könnyed jellegével a kereszt-
kötés felső széles síkjának merevségét megtörje
és a levegőbe feloldó átmenetet alkosson.

A híd mázolásának kérdése eddig végleges meg-
oldást nem nyert, mert ennek megállapítására a
kész szerkezeten kísérleteket fognak tenni; való-

színűleg a mázolás kétszínű lesz és az egyes díszítő részeket helyenkint megaranyozzák. Mondhatjuk, hogy a fővámtéri dunai híd az első oly vasszerkezetű monumentális építmény lesz amelyen a felmerülő székeszeti kérdések megoldása, magának a szerkezetnek szép alakításából, a szerkezeti alkotórészeknek tetszetős formálásából és a díszítő elemeknek a szerkezetből történő következetes kifejlesztéséből, valamint az alkalmazott vasanyag jellegének megfelelő részletekzéséből indul ki.

Hogy ez az úttörő kísérlet mily eredménnyel oldja meg a nehéz feladatot, azt a bemutatott ábrákból csak sejteni, de bizonyossággal megmondani nem lehet, mert alig léteznek olyan hasonló alkotások, melyeknek tanulmányozásából az ily tervezetnek a természetes nagyságban és a levegőben miként érvényesülésére biztosan következtethessünk; de egy évnek leforgása után látni fogjuk, mert a fővámtéri dunai híd megnyitása valószínűleg a millenáris esztendőnek záró ünnepségei sorába kerül.

M.: Mehrtens szerint a világ legszebb Gerbercsuklós hídja, a zseniális Feketeházy János tervei szerint épült. Az építész szakértő írása a vashíd-építés esztétikai kérdéseinek korai, máig helytálló megalapozása. A híd újjáépítésekor a kapuzatok díszítés vitát váltott ki. Meglepő, hogy Major Máté egyetemi tanár írásban kérte a legtöbb illetékestől, hogy távolítsák el azokat. Mentségére szóljon, hogy 1980-ban a Budapest folyóiratban be is vallotta. Szerencsére a sürgős újjáépítés miatt a díszek lebontására nem volt idő!

Illyés Gyula: Amikor a Szabadság-hídra a középső részt fölszerelték

Bizony elnéztem, ahogyan a pontonon haladtam, jobbkézt a Szabadság-hidat már teljes egy darabban.

Jó volt bizony a szemnek is, nemcsak az érdek éssznek:

valami újra összeállt és győztesen egész lett: megint miénk lett, biztosan, mint anyáé a gyermek,

mint orvosé a nagy beteg, kit létre visszamentett. Piroslott még a minium, mint kötés, melyből vér csöpög,
de állt mankó közt is a híd a tenger roncsalék fölött.

Fájt az a nemrég csonka tag, amely lám összeforrt megint,

s fájt arrébb fönt a hulla Vár s lent szörnyűségeink vak tanúi, a ház-sorok, kifolyt, kormos szemükkel, és fájt megint csak az, ami az ember és az ember, nép és nép, haza és haza közt robbant és esett szét és nem forr össze s áll külön romjával,

győzedelmek oszlopainál magasabban és hivalkodóbb emlékműve gyanán a bűnnek!

Széttépve élek magam is. Mennyi van, mit sirassak!

És mennyi mégis, aminek – hogy elmúlt már vigadjak!

Mikor lesz hidunk effölé? Mikor lesz egész újra, mi lelkünk városában is ledöntve, összedúlva hullákkal kövei alatt? – gondoltam, ahogy mentem

meg- és meglökve szüntelen az áradó tömegben, mert szüntelen az új hídon járt két szemem és boldog

voltam, hogy lábbadozva is mily példásan feszül ott!

Vérsi Endre: Óda a Gellért eszpresszóhoz

Évek óta én alkotóházam függönyök mögött a Híd ívei s kellemes léptű leányok léptei itt bent

Azon a hídon jöttem én újra haza 1945 augusztusában az összefércelt hídon

egy német tábornok táborig köpenyében álmaim tartalékával – honalapító

Műanyag asztal túlfényes tükre változó arcomat megmutatod jobbkezem szorító csápjában

tollam futását körülkeringve múzsai arccal kisasszonyok műanyagtálcán hozzák a kávé a gint Gellérthegy fényeit szürke Dunát műanyag tálcán a délután arany fejét amatőr horgászok réveteg tekintetét

Teljes a csönd körülöttem fodrai szépen simulnak

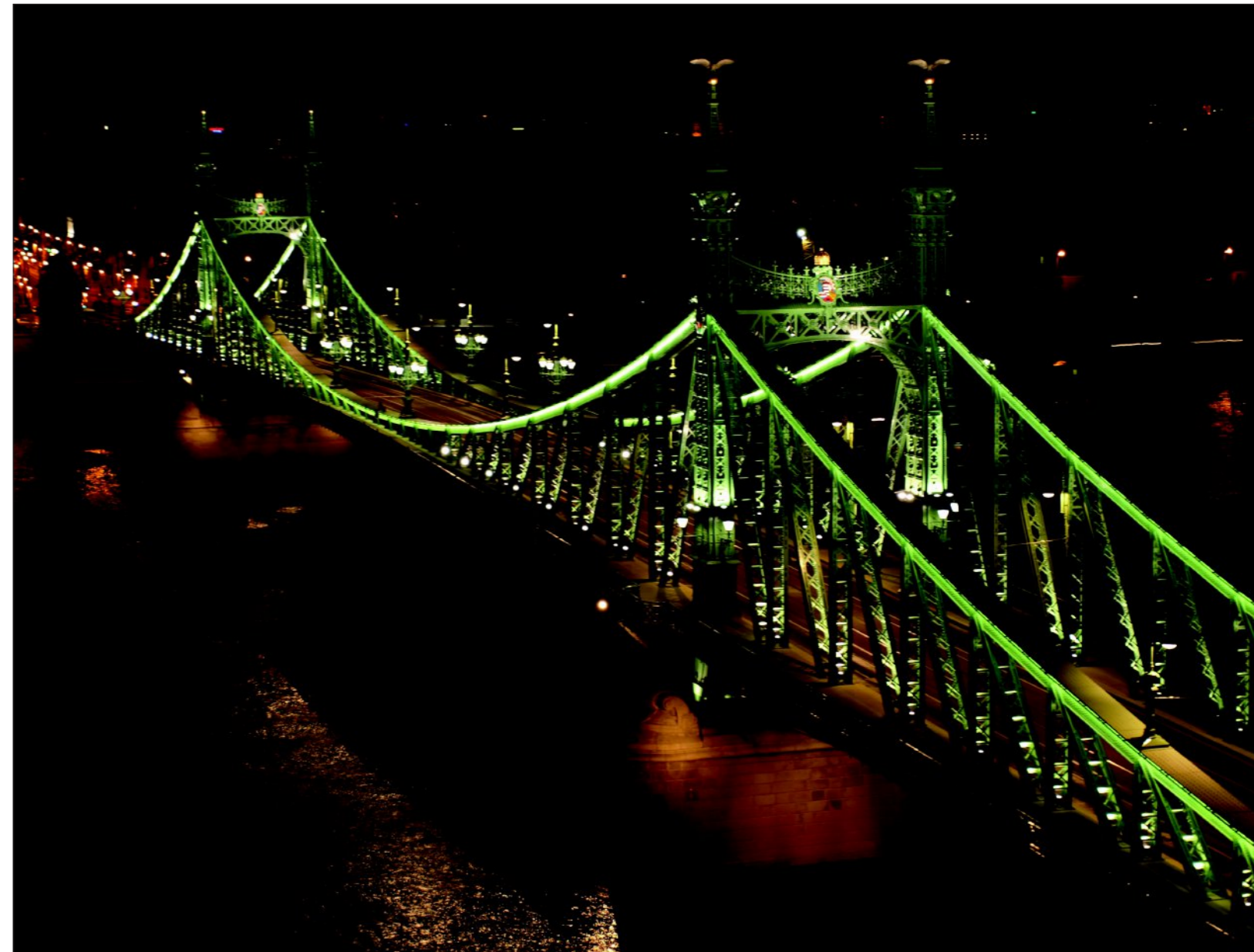
értelmes jó ez a csönd rég halott legjobb barátom belép az ajtón mellék leül foga zománcán szétfut a fény mindent tudok tenyere éri kézfejemet

Évek óta jó alkotóházam függönyök mögött a Híd ívei s kellemes léptű lányok léptei itt bent

A ruhatár fogasán az a szürke köpeny sárga traverzeken pallóval toldva a híd két karunk mint a kapocs hová megyünk Sanyikám?

Cs. Szabó László: Herkules szerenádj (Részlet)

EZ A KÉP a kis aranykeretben: Marosvásárhely fellobogózva. A párjában a Pont Neuf bérkocsikkal. Abban a nagyobb keretben a Trinitá-híd, a firenzei. Az is elpusztult, tudod. S ott, a legnagyobb rázában a Duna, a budai Dunapart virágzó gesztenyefái, a Gellérthegy lankás gerince s zöldfoltos mézskőszirtjei. Ez a nagy ráma azonban már nem a falon függ. Ez az ablakkeretem.

Nézz csak ki jobbra, a hegyekre. Valamikor az Erzsébet-híd két hosszú acélujja közé csípte Buda kebleit. Ma ismét szabadon buggyannak egymás mögött az esti narancsfényben, elől a Naphegy lánymelle, mögötte a Kis Svábhegy, Szabadság-hegy, Jánoshegy s a Hárshegy törzseket szoptató ósanya emléi. Sose állítsatok többé eléjük tornyos hidat. Hajlítsátok szépen a vízre, mint a rómaiak.

Húzza a hold a hálóját a vízen. A folyóvízen. Ez a csoda, ez az örök folyás csak egy parti ablaknak árulja el a titkait.

Kikötőben élek, amelynek most születik a hídja. Tűszalag kígyózik le a csonka híd tetejéről, visszénye felgyújtja Dunát. Sистергés hallatszík s kiáltások, nem értem, mit kiáltanak, lehet az istenek nyelvén is. Hephaistos ilyen tűznél kalapálta ki Achilles pajzsát. Talán most is ő dolgozik itt; ingujjra vetközve gugol egy piros vasrúd alá, szikracokrok szállnak a kezéből.

Osonnak, suhannak a hajók, dohogva remeg a vastestük; örökké suhanó, fényes ablaksor úszik mellettük a vízen. Magas fehér szemük előre néz, mint gondolatuk szeme, alacsony, hátsó, piros szemük figyel a kötélre fogott bárkákat, e néma, sunyító, sötét foglyokat. Ez a rendőrszemük.

HEPHAISTOS ÉS KOVÁCSAI most fölemelik a lámpát a hídról s egy másik piros oszlop alá lépnek. Szép egy kész híd, szép, mint egy válasz telve tudással, de még szebb egy születő híd, szép, mint egy tudásért remegő kérdés a diákajkon. Sivít a hegesztő, egyenletesen nő, önmagából nyúlik, gyarapszik a híd, mintha ezúttal belülről látnánk egy testet, mintha a víz volna az anyatest külseje, a levegő a méhe, a belseje, mely őszig kihordja gyerekeit, a hidat. A teremtés ereje árad körülöttem. Istenek műhelyében lakom. Gyönyörű városban lakom. Romok közt? Feleljet, csalogány, erre a hitvány kérdésre.

AZ ÉN HŐSÖMRE munkát, fáradságot, tizenkét rettenetes próbát róttak ki egyedüli dicsőségül az istenek. Ez a hős ébred a Gellérthegy alatt. Meg-

dobban a pörölye a csonka hídszárnyon. Reng a csapásba az éjszaka, reng még a Duna feneke is. Herkules dolgozik tizenharmadik hőstettén. Egyenesre állítja a megdőlt hídoszlopokat. Két lábát a két partra vetve hajnalig most már ő ad szerenádot a csalogány helyett. Pörölyvel. Nyüzsög, hemzseg a víz a tűzfény körül. Áll a munka víz felett. A pesti hídcsonkot Hephaistos forrasztja a kovácsaival. A budait Herkules kalapálja. istenekkel telik meg az éjszakám. Istenekkel?

Munkásokkal.

Nem élnek ezek ambróziával, nem esznek aranyfügét, de még csak bélszínt se. Paprikás krumplit esznek, töpörtyút s hatósági kenyeret. De a görögök is olajbogyón, hagymán s árpakenyéren élve rakták fel az Akropoliszt.

Tudom már, hogyan születtek az ősi mítoszok. Látom az ablakomból. Úgy születtek, hogy egy ember fölmarkolt egy kalapácsot.

ERZSÉBET HÍD (1903-45. 1964-)

Granasztói Pál: A híd körül (Részlet)

Úgyszólván a tövében nőttem fel. S életem jó része szinte úgy fűződött rá, akár a híd pályája a láncaira. Születésemtől kezdve néhány lépésnyire a pesti hídfő mellett laktunk a Váci utcában, később az Egyetem utcában. Kisgyerekként a

pesti, majd cseperedvén a budai hídfő parkjába vittek sétálni, játszani. Ez utóbbi különösen emlékezetes, csaknem varázslatos volt: vízesésével, szikláival, tavacsokajával. Így hát a hídon mentem át naponta, míg felnőttem.

Később messzebbre jártunk szép napokon – a budai korzóra meg a Gellérthegyre. Még később pedig, már felnőttként, átköltöztem Budára, a tabáni temető mellé, s onnan jöttem be naponta gyalog vagy a 8-as autóbuzson a hivatalomba, a Városházára.

A híd kihalt volt. Korábban még inkább, amikor villamos sem járt rajta. Csak a síneket rakták le előrelátóan, még az építése idején, ezek rozsdásan lapultak a kövezetben, a járdák mentén, és a hídfőkben véget értek. A labdámot gurítottam bennük lefelé jövet a hídról. Ekkor omnibusz járt, a Belvárosból jött, és Budán elkanyarodott a Döbrentei utca felé – ki tudja, hová ment? A harmadik, kisegítő lovat a hídfőben fogták a többi mellé segített felvonni a nagy, színes plakátokkal befedett, ládaszerű kocsit. A híd közepén kifogták, s egyedül visszabaktatott, istrángját a földön húzta maga után.

Budára menet a pesti hídfőben hídpénzt kellett fizetni; kopott pléhdarabot adtak, s azt egy nagy perselybe kellett bedobni. A kocsik megálltak a hídvámnál, s egy táskás jegyszedő kiment hozzájuk jegyet adni. Később, amikor villamos is közlekedett, a villamoson nem kellett hídpénzt fizetni.

A hídnak volt felső világa s alvilága. Fenn a pályán minden csillogott a napfényben. A láncok mint óriási, ragyogó sárga hárfák emelkedtek a kék égbe, s innen látszott az egész város, a Duna, a hegyek, az elkanyarodó partok.

Erről a hídról a város látványa talán még inkább azt az érzést adta, hogy a közepében van az ember mint a Lánchídról. Már mint gyerek is éreztem, s a többi híd talán ezért is mindig idegenebb volt nekem. Amellett kiskoromtól gyönyörűnek

tudtam, a legszebbnek, akkor szebbnek még a Lánchídnál is. A kapuzata olyan magas volt, hogy alig tudtam felérni tekintetemmel. Rengeg sárga gomb csavarfejek sorakoztak mindenfelé rajta s a tartókon is. A pillérekben, a magasban titokzatos kis ajtók, létrák látszóttak. A korlát mentén a merevítő vasszerkezet húzódott. Amíg kisebb voltam, nem is láttam át rajta, de mellette is le lehetett látni a híd aljára és a vízre.

A híd alvilága olykor ijesztő volt. Mindkét parton alá vezetett a parti úti csövek, vezetékek, rácsozatok sötétlettek ott felette, s dübörgések hallatszóttak, a rácsozat remegett. Budán kis alagút is volt a hídfő két parkja között, s a hídról jól látszott az Ördögárok borzongató, sötét nyílása a parton. Sötét, rossz szagú mélyedések volta a pesti oldalon is a templom és a híd között. A hajók lehajtották kéményüket a híd alatt, szinte alázatosan.

Az ostrom alatt, a pincében, a menekültektől halottam, hogy még áll a híd, németek vonulnak át rajta. Majd újabb menekültektől megtudtam, hogy már felrobbantották. S hamarosan megpillantottam, az ostrom elmúltával, a várost a Duna-parton – némán kiégve, romokban. A hidakat a vízbe hullva. Ezt a gyönyörű, páratlan alkotást is. Elmondhatatlan fájdalmat éreztem. Addigi életem jó része hullt vele a vízbe ...

Ágoston Julián: Áll már a híd

Áll már a híd, merészen szökken át a vén Dunán vaskarmait szilába vájja Pesten és Budán, pillérek közt kábel feszül; ha átfű rajta a szél, mint hárfá zeng: új életünkről új himnuszt zenél. Ég s föld között

hullámok fölött peng a vasderék és hirdeti dicsérve a munkás agyát, kezét. Rajt menetel békés jelenünk, és ha visszanez, a múlt után, s rajta keresztül a jövőbe lép; alatta ring

a vén Duna s boldogan kanyarog, belémossák arcukat múlt s jövőndő századok Most mosolyog: Fülébe súg valamit a jelen, hogy ős-folyónk két partján mindig békesség legyen.

Pest Megyei Hírlap 1964. november 22.5. Ágoston Imre aláírással

Gereblyés László: Erzsébet

Voltak, akik halálra ítélték és kivégezték, Voltak, akik életre keltették, vannak akik vigyáznak rá vannak, akikben a gyűlölet kanóca sistereg iránta, Mert eszméinket látják benne fénylőn testet öltve. S lesznek, akik róla álmodnak ma éjszaka.

1964. november 21. az Erzsébet-híd felavatása napján.

M.: Az Erzsébet híd építése nemcsak „hivatásos” költőket, hanem tervezőket, hídépítőket is versírásra ösztönzött. Sávolgy Pál hagyatékából több ilyen, sohasem publikált vers van a birtokomban Kozma Károly jóvoltából.

Erdélyi József: Új híd – új világ

Szebb volt a régi Erzsébet-híd, nem volt bár ilyen legies, ez is szebb lenne olyan sárgán: hasonlítna régihez. Az ember ó és új szépséget egy folyamnak lát és szeret, - ó és új híd közt hadd teremtsen arany hidat a képzelet.

Szeretem n ezt az új hidat, örülök, hogy még itt vagyok; ha látom, emlékezetemben, ezzel a szép új híddal szemben, az a régi szép felragyog.

Új élet ez, a lánchíd is új benne, csupa munka és szorgalom; a Lánchíd budai fejében, az újhódó várpalota tövében, zúg, dübörög a forgalom.

Tenyérnyi asztal mellett ülve e láz reám is átragad, mint egy nemes versenyben írom ezeket a vesszorokat.

Mintha erdő, tenger, viharzó, nagy zene érné fületem, s mint egy szív-lélek Budapesttel, írom mint fiatal karmester e vers alá a nevemet,

írom mint új, fiatal költő, - nem festem a szakállamat: hetven esztendő terhe nyomja, de jó órában legyen mondva, mégsem roskasztja vállamat ...

1966

Vészi Endre: Pest és Buda között

Amikor a busz az Erzsébet hídra ér s a porlasztott fények elárasztják a kocsit a híd vakmerő ívein mint légtornász lányok végigcikáznak a remény előőrsei hogy otthon vár a teljes megváltás egy levél egy üzenet egy papírdarabra fölírt telefonszám egy egy egy egy egy

Az asztalnál ott ül anyám derengő arcán a soha-viszontnemlátás mosolya narancsot hozott és mandarint fügét és datolyát hozott a szobában csönd fahéjszínű csönd s egy bársonnyal bélelt régi dobozban a kimetszett emlék hogy egykor gyermek voltam – az inasfiú sötét tétova tekintete mikor átlép a műhely küszöbén s felnőtté válik

S egy borítékban ott a bizonyos levél hogy felszabadítottatott segéddé nyilvánítottatott s hogy egyenrangú az egyenrangúak között Mindig a hídon a Duna fölött és mindig félúton hazafelé a meghatványozott várakozás s ettől a lebegés eufóriája ettől a félúton látomásai mint ama bánatos viccben ahol a történet hőse újra és újra útlevelét kéri és kivándorol és visszavándorol és visszavándorol és kivándorol

Hát hol szeretne élni szerencsétlen! – rivall rá végül a hatósági ember - Útközben uram!

HORTHY MIKLÓS/PETŐFI HÍD (1937, 1952

Erdélyi József: Hidak városa

Épül a híd, maholnap összeér, kész lesz az új híd a széles Dunán, építik erről és építik arról s várják a hidat Pesten és Budán. Várják a hidat, az újat a szépet, a nagyot, a csodást az emberek, a vas-szivárványt, mely az egyik parttól a másikig a víz fölött lebeg...

Nagy Budapest, szép hidak városa, felépíted-e legszebb, legnagyobb, világsodákat verő hidakat, - világlátó, nagytervű magyarok Nagy Lajos, Mátyás, Széchenyi, Kossuth hősi álmát valóra váltod-e: lesz-e Sion, népeket egyesítő, új Sion benned a Gellért hegye?

Vagy boszorkánygyűlés marad örökre s mint bőszt mostoha árva gyereket, a Citadella minden magyar álmot tűzzel-vassal, bombával fenyeget, ami túlnő a szűk korlátokon, múltra-jövőre, örökre tekint, - elérhetetlen és megfoghatatlan szivárvány és ábránd marad a híd:

a Híd, Észak, Dél, - Napkelet, Nyugat, és országok és nemzetek között, csalóka délibáb-e és az ember, ki benne hisz, a költő, üldözött, száműzött lesz-e a világ végéig?... Nem, nem ugy-e, - közelget az idő: egyesít minden országot és népet egy Nap, egy Föld, egy hit, egy levegő!...

1935.

Devecseri Gábor: Boráros-téri híd

Mentünk át a hídon ketten barátommal; kusza menetben jött szembe velünk a város, úgy bizony, az egész város, vagy legalább annak látszott az a tarka sokaság, mely ezen a hídon lépdelt,

mely vashíd volt s most fahíd lett és azóta újra híd lett, (mert a fahíd mint a játék bármennyire szép ajándék, igazinak nem tűnt mégsem); vonultunk a napsütésben – s úgy éreztem – régen, régen járunk itt, mint régi képen, mint egy régi metszeten.

Úgy jártattam a szemem vizen, hídon és hegyen és az idő mélyvizéből, hányódásból, pincemélyből feljövő sok emberen, mint egy régi metszeten. Mert a nagyváros fahíddal, tarkán torlódó tömeggel a gyalog és rendezetlen férfi-, nő-, gyereksereggel ily képet vésett nekem. És így szóltam: „Ha lenézünk a tudott történelem mélységébe, lent vonulni éppígy látunk városoknak hídján lépő népeket; mind lohol, tolul, siet; gondold meg, mily régiek vagyunk mi is. Évszázaknak, vagy tán csak néhány száz napnak tovatűntén annak lát majd az idő hídján lenező, az idő mélyébe néző

fürkésző tekintet minket, amint ezen a fahídon szaporázzuk lépteinket, míg karéjban zöld hegyek választanak két mezőre kék vizet és kék eget...”

Számoljam az éveket?

Ama hídról szétrebbene mind munkához fogtunk, sok kusza sort elrendezve várost újjítottunk; kik az idő korlátján át így hajolnak mélybe, magunk vagyunk, nem utódok messzi nemzedéke; s az együgyü metszet, melyet színez e kis ének, függjön erős várunk falán emlékeztetőnek.

M.: 1952-ben épült újjá a Dunából kiszedett roncsokból, új nevén Petőfi hídként.

ÁRPÁD HÍD (1950, 1984)- *(1950-56 között Sztálin híd volt a hivatalos neve)*

Krúdy Gyula: Ódonságok városa: vagy mit várnak az óbudaiak az új hídtól; (Óbudai levelek)

1931. május 21.

I.

Ha időnkkel úgy rendelkezhetnénk, hogy kedvünkre lapozgatnánk az „Óbuda-Aquincumi Gyorsfutás”-ban (folyóirat, amelynek megjelenési ideje egyedül a felelős szerkesztőtől függ, nem pedig az előfizetőtől, mert Barnaláby szerkesztő úr függetlenségében nem engedi magát befolyásoltatni). ebben a közlönyben már a múlt század hatvanhetediki éve után nyomát találnák az óbudai hídnak. Akkor egyesült ugyanis Pest, Buda és Óbuda egy közös érdekű fővárossá, és a meghódolásért már ekkor dunai-hidat ígértek az óbudaiaknak, amely hídon majd kedvükre sétálhatnak át Pestre és Pestről vissza szeretett városukba.

Az új híd építkezését várta tehát az 1867-i esztendő óta mindenki Óbudán, akinek csak köze volt valaha ezekhez a girbe-görbe utcákhoz, félig földbe temetkezett, ablakaival gyanakodva pislogó házakhoz és udvarokhoz, amelyek egyik utcáról a másikra nyíltak, és a bennük lakók akár két utcanevet és házszámot is mondhatnak magukénak, ha valamelyiket kérdezik. (Ilyen módos ember sok van Óbudán).

Azóta már néhány háztulajdonos (így például a tizenkétházas Heuthaler Frici, aki pedig leginkább számított volna, de még az idejével is fősvénykedett, mint akár a pénzével) elment az Újtemetőbe, amelyet éppen az új híd révén várható forgalom miatt jelöltek ki a régi, hegyoldali temető alatt egy völgyben, ahová úgy nézhetnek a régi községbeli temető lakói lefelé, mint Ferenc József valóságos belső titkos tanácsosai néznek például a modern kormánytanácsokra.

1931. május 24.

II.

Mindenki másképpen képzeli a mennyországot. Az óbudaiak 1867 óta azt hiszik, hogy akkor jutnak mennyországba, ha már a maguk hídján mennek át a másik világra a Dunán. Több mint hatvan esztendeje vették a fejükbe, hogy csak akkor jut minden óbudai ember a mennyországba, ha a dunai hídon sétálhat oda. Tudniillik hatvan esztendő előtt, amikor Óbudára megint szükség volt, hogy Budapest területe fővárosi arányokra növekedjen, valaki, talán Andrássy Gyula vagy Tisza Kálmán, bolhát eresztett az óbudaiak fülébe. „Ha jól viselitek magatokat, megint kaptok hidat a Dunára, mint a rómaiak idejében, de még IV. Béla, a szerencsétlen magyar király idejében is volt híd Óbudán.” Így egyeztek bele, hogy Óbuda egyszerű városnegyedként, harmadik munkatársként az úgynevezett fővároshoz csatoltassék, holott az igazi, ősi főváros maga Óbuda lett volna. A főváros kellős közepének a Flórián téren kellett volna lennie, mert már így volt több mint ezer esztendő előtt, amikor a római konzulok, majd Attila, a hunok királya, de leginkább Árpád vezér uralkodott és trónolt székhelyén, Óbudán, s a fentemlített úriemberek legalábbis nyomtak annyit a latban, mint a pesti polgármester. De mit meg nem tenne az ember egy hídert?

Így lett „ódonságok városa” Óbuda, ahol még mindig ragaszkodtak bizonyos ígéretekhez, amelyeket hatvan esztendő előtt tettek, s szegény atyafiak azóta pörösködnek, instandiáznak, mozgolódnak, mert a mennyországba akarnak jutni ők is. Pestre, a maguk hídján. Így múlik el hatvan esztendő. Sok igazhívő elment azóta Óbudán, aki Mekkát nem láthatta. Pedig az óbudaiak hosszúéletű emberek. Talán éppen a hídra vonatkozó ígélet miatt nyújtják némelyek életüket, még ha száz esztendeig is

Bábi Tibor: A Duna-hídján át

Egy éjjel Esztergomnál
a Duna hídján át
kísértek engem
holdfény alatt
zord arcú katonák.

A túlsó parton, ott megálltunk;
a nagy Duna hallgatott.
Mellemből akkor sírás szakadt:
- Óh, jaj! két országban is
hontalan vagyok!

Sírtak velem
az ébredező szelek.
Sírunk együtt fájdalunkban
két ősi part
két síró táj felett.
(1955)

Sebestyén Lajos: Esztergomi pillanatfelvétel

Csonka hídlábak
a két part közt
a két nép közt
olyan ez mint a
visszafojtott kiáltás
mint a
befejezetlen mozdulat
mint a
kimondatlan jaj
két szó között
mint a
félúton megállt
kézfogás

Zsalus-Zajovits Ferenc: Beszélgetés egy kőtáblával (Részlet)

Már többször is találkoztam a híddal, így nyomorékon, ahogyan a háború, a nagy nyomorcsináló itt hagyta nekünk. Mi meg magunk is meghagytuk így a háborúnak a csonkot, hogy ő is, mármint a háború folyton lássa önmagát, hátha megundorodik magamagától. A szemetet se söpörjük le a hídfő elől, a följáróról: dudva, bogáncs, büdösbükköny, meg csenevész partizánfű teng-leng a vasív előtti óriás betonlap repedései között. A bevezető szakasz, a híd egyetlen rozsdás íve előtt, a fagytól szétfeszegedett bazaltkőből épült. Ez amikor rálépnél a hídra egy girbegurba drótkerítés feszül eléd; nem mehetsz tovább; a hídcsonk vagy százméternyire a vízbe hull, ezért is a drót, a rozsdás drót, imitt-amott szögek: egy drótkadály a lövészárkok előtt és ott a drót mögött megmaradt egyetlen ív, mint egy előredőlő, rummal felajzott katona, amikor éppen kiugrik az árokból – szuronyt szegez! – rohamra lódul, s e pillanatban éri a halálos lövés: odadermed végleg a mozdulatba. A drótkadály megcsikordul a szélben. Fölül a szöges szálon egy kopott pléhtábla: „A hídra lépni tilos!” Nem kőből, bádogból van és festett, mint az olcsó utcanő... Fölöcsúdsz... Nem... a drót csak véd, nem akadályoz; a hídcsonk nem rohamra lóduló katona; az egyetlen hídvív inkább egy versenyfutó megmaradt lába, amint át akar lendülni a túlsó partra, ahonnan ugyancsak errefelé indulna a másik futó, szembe, hogy útközben, ott középen egy pillanatra összeölekezzenek, és te, és én, és ők, és mi roboghatnánk, suhanhatnánk a hátukon, az összeölekezett futók hátán, a folyó fölött. Ám mindez csak képzelet: a híd-ölelés a két lendülő csonka ív között lehetetlen; a dróton át idelátszik ott a folyó közepén két minek-vagy-ott hídláb, mint az öreg Duna protézisre váró sorvadtt ínyében megmaradt két odvas fog. A látvány lehangoló. Fölüdülésért vissza akarok

fordulni a város felé, ahol a szikrázó fényben, a bazilika gomba-kupoláján a háborútól lemart, most újra fényezett kereszt csillogása vár. Igen, ott mögöttem a béke... Itt, ezen a hídon tovább folyik a háború, a néma öldöklés, de a városban, Esztergom falai között, utcáin, a parkokban emberek jönnek-mennek, dolgoznak, vagy éppen nézik a város híres látivalóit. És amint vissza akarok fordulni, a hídfő jobb oldali hatalmas tömbjébe épített nagyméretű táblán áll meg a tekintetem. Kőtábla: vésett betűk, kikopott arannyal, de az esőtől-szélről a mélyükre ragasztott por olvashatóvá teszi őket. Tudom, a táblák beszédeseek, hisz kőből vannak, s ha véstek rájuk valamit elmondják, amit rájuk bíztak Hűségesen. Nem lehet megközelíteni, a tábla már a demarkációs vonal drótja mögött áll, a hídfő tömbjébe falazva Fogoly. Odalopódzom, hogy őrei ne vegyék észre. Néhány apró törmeléken megbicsaklik a bokám, félrerúgom őket, ujjaimat a rozsdás drótból akasztom, s azon keresztül beszélgetünk. A tábla bemutatja a hidat: - „Mária Terézia-híd.” Meglepődöm: A tábla tovább beszél: - „... épült az ország költségén...” Visszamazgatók: - Ez világos, az ország költségén... Akkor az országot jelentette a császár és a király, a főrendek, a nemesek és a nép... Ez az illendő sorrend... És a költségviselés sorrendje? Talán éppen fordított: persze nem úgy, hogy ki adományozta, hanem aki megdolgozta... Ismét a tábla: - „... s létesítése érdekében Vaszary Kolos bíbornok, Magyarország hercegprímása, esztergomi érsek, az érsekség rév- és vámszedési jogáról lemondott...” Bólintok: - Bizonyos, hogy eszébe jutott, kik fizetnék a rév- és vámdíjat. Talán éppen azok, akik építették. A tábla még rámszól:

- „...Fölszenteltetvén a hercegprímás által 1895. évi szeptember hó 28-án a közforgalomnak átadatott.” Eszmélni sem tudok, a tábla még váratlanul felkiált: - „Isten oltalmazza!” Fanyar gondolat: Nem oltalmazta! Ő tudja, miért... Ám nem lenne baj – jut eszembe -, ha ennyi idő után mi is tudnánk, mit akarunk kezdeni vele.

M.: Nem döntő, mégis megemlítem, hogy a híd nem Mária Terézia nevét viseli, az emléktáblán Mária Valéria áll. Elképzelhető, hogy a több, mint 50 évi tetszhalott állapotba csak csonka hídként emlegették, neve feledésbe merült..?

Kölcsey Ferenc: Mohács (Részlet)

„... szedjétek össze a roncsokat, s tegyetek belőle mély alapot jövőendő nagyságnak”

M.: A híd újjáépítésének alapkövetételekor ez az elgondolkoztató idézet került az emléktáblára. Kölcsey írása tartalmaz, érdemes az áttanulmányozásra.

Németh Zsolt előszava Híd partok és szívek közt című könyvből (Gyűgyi László):

„Átmehettek a hídon...!” A népi játékból íródott Kodály-kórusműben, amely Lengyel László királyról szól, azt éneklük a németek, hogy „Átmehettek a hídon, vámot veszünk rajta”, mire a magyarok azt felelik: „Akár vesztek, akár nem, általmegyünk rajta.” Az új hídon nem lesz hídvám, sőt, mivel Szlovákia és Magyarország európai perspektívában a közös vámzóna felé közelít, hamarosan semmiféle vámot nem szednek majd rajta. Mégis vannak, akik a hídvámot megfizették. Jó előre megfizették, még amikor romokban hevert a Mária Valéria híd. Mert ez a híd lélekben mindig is létezett, és mindig is volt rajta forgalom. Az a híd, amely egyszerre köti össze Magyarországot Szlovákiával és határon túli magyarokkal, akkor is működött, amikor a Mária Valéria hidat lerombolták, és nem hagyták újjáépíteni. Ez a lelki híd vetette meg a rekonstruált Mária Valéria híd alapját. A lelki híd kényszerítette ki a vasból és kőből épült híd újjászületését. A „vám” az áldozat volt, amelyet ahhoz kellett hozni, hogy a lelki hídból valóságos híd legyen. A szlovák-magyar és a magyar-magyar kapcsolatok apostolainak áldozatára volt szükség ehhez. Sok ember kitartó reménykedésére, aprómunkájára és nemegyszer szembeszegülésére a hatalmi szóval. Az az elhatározás kellett ehhez, hogy akkor is átmegyünk a hídon, ha vámot szednek rajta. Akik mindezt tudjuk, mindezt átéltük, azoknak az Esztergomot Párkánytól elválasztó Duna-szakasz új látképe is romantikus kép lesz. Új romantika lesz ez. Annak a romantikus tudata, hogy e híd olyan fizikai infrastruktúra, amelyet egy lelki infrastruktúra hozott létre és tart össze. Annak a romantikus tudata, hogy ez csoda. Szemünk láttára történt csoda.

Szállási Árpád: A híd

A párkányi hídon
újra van forgalom
és örülnek annak
mind a két oldalon

ismét feszülnek a
felrobbantott ívek
a szép panorámát
nyújtja mindenkinek

közepéről látod
Szent Istvánnak szobrát,
ahogy nyugat felé
irányítja jobbját

több mint egyszerű híd,
óriás szimbólum
mert a múltnak terhe
nehéz mint az ólom

közös történelem
húzódik mögöttünk
senki ne kérdezze
mikor honnan jöttünk
lényeg az ittlétünk
egymásra utalva
mintha a vastraverz
békélést sugallna

szlovákok, magyarok
külön jövőnk nincsen
osztozunk a hídon
mint megtalált kincsen!

Antalffy Gyula: A honi utazás históriája

(Részlet)

Esztergom és Párkány közt a Dunán igen szép hajóhíd van – írja Brown – ez az első, melyet a bécsi nagy fahíd után láttunk. Ennek elkészítéséhez több mint 2000 fatörzset használtak fel. Minthogy az itteni lakosok a hajóhidak kényelmes voltáról meggyőződtek, a hajóhidakat oly ügyesen állítják össze, hogy a kis és nagy hajók egyaránt könnyen áthaladhatnak, mivel gyorsan átjárást nyitnak nekik. Aki e hajóhidakat látta, nem fog többé csodálkozni a roueni és gronoblei hidakon. Legszebb hajóhíd, melyet valaha láttam.

M: A jó szemű angol utazó Bécstől Belgrádig haladtában öt nagy hídon megy keresztül s ezek szépségéről és erősségéről igen lelkesen számol be útleírásában.

BAJA TÜRR ISTVÁN HÍD (1909/1935)

Babits Mihály: Abból a kikötőből...

Balladásan János ostorral mutogatta golyát, a sast, és hogy Kalocsa merre, vagy (mit tudom én!) Kakasd? Duna még nyergeletlen, nem ült még rajta a híd. Olykor jég közt, ladikkal, tudott csak átvinni a révész s a különös álmok s remények titkos vontatóserege... Mily más ez a vasút, hol ma kávém szürcsölöm! 1930.

M: A versből annyit tudunk meg, hogy közúti híd nem volt Baja térségében. Vasúti híd már 1909-ben épült, a közúti forgalmat, azon csak 1935-ben engedték át, egyébként Budapest alatt az első közúti híd Dunaföldvárnál nyergelte épp 1930-ban a Dunát.

NÉHÁNY BUDAPESTI HÍD

FERDINÁND HÍD (1874)

Lengyel József: Ferdinánd-híd

Rohanás felett a lépés araszol.
Teherkocsi nyehereg, húzásra cövekelődnek a lovak köteges izmai.

A mozdony (mint szép, buzdult izmú gyerekek játékába, szélnek feszülő melle előtt két karját forgatja és öklöződik előre)

jön!!!
(Nekem félelmes... ravasz... sziszeg)

Aztán egyszerre egy gőz és füst,
Elborítja a hidat,
alája, fölébe, benne felcsap a sínek, kerekek,
kapsok egymást gyözködő lármája.

A lárma, egymást szorító, kavargó érctömegek lármája és a híd visszadobta visszhang életnél életebbre hatványozódik bennem És egy vagyok vele akaratos acélos tudattal.

Roham!!!
megújhodottan, szénnel hosszú utakra biztosan és a távozó kerekek után szikrákat sóhajtanak az acélsínek.
A sínek ottmaradt egységei a végtelent megkívánt erők.
Az erők, az indulónak, az indulatosnak, megtorpanónak, meg nem pihenők.

József Attila: Kirakják a fát

A pályaudvar hídja még remeg,
de már a kényes őszi dél dorombol
és kiszáradt hasábfák döngenek,
amint dobálják őket a vagonból.

Ha fordul is egy, a lehullt halom néma...
Mi bánt? Ugy érzem, mintha félnék,
menekülnék, hasáb a vállamon.
A kisgyerek, ki voltam, mégis él még.

A kis kölyök, ki voltam, ma is él
s a felnőttet a bánat fojtogatja;
de nem könnyezik, egy dalt zöngicsél
s ügyel, hogy el ne szálljon a kalapja.

Töletek féltem, kemény emberek,
ti fadobálók, akiket csodáltam?
Most mint lopott fát, viszlek titeket
ez otthontalan, csupa-csósz világban.
1936. okt.
M: Korán, 1874-ben épült a Nyugati pályaudvar befutó vágányai fölötti hosszú híd.

HAJÓGYÁRBA VEZETŐ HÍD

Soós Zoltán: Híd

Eressz be, híd, engedj a gyárba,
nem vagyok fontoskodó vendég;
szükség lesz még ott krónikásra,
s ha akarod – én is lehetnék.
Eressz be, híd, a gyár-szigetre,
mint fiadat, régi barátot,
hiszen hajdani „játszi kedve”
– míg távol járt – komorra váltott.
Eressz be, híd új beton-íved
– lépteim alá domborulva –
kopogjon át a gyárba: híved
csak ott találhat otthont újra.
Bátorságot csak ott találhat,

csak a vasbódék melegében,
csak a műhelyben, csak a társak
kéz-ropogtató tenyerében.

Életkedvét ott kapja vissza,
odaát őszinte a sóhaj,
ott hangja nem vánnyad hamisra,
összevetve eszmét – valóval.
Eressz be, hidam...
Nem eresztel?

Másképpen szól a gyár dudája,
bomlasztó vészektől az ember
odaát is egymást utálja?
És szelíd hang alig akad már,
s a munka iránti alázat
szitokká vált a munkapadnál?
Munkással mindenki packázhat?
Hogy nálamnál is komorabbak?
És fáradtak már „majd-majd!” várni,
míg zúzott hitükbe harapnak
újjgazdagok villa-csodái?
– Eressz be, híd, a gyár-szigetre,
érettük verssel verekedni;
hangom – fogadják bár sziszegve –
sohasem hagyom berekedni.

M: A Hajógyárba már 1858-an épült egy faszerkezetű tolóhíd – hazánkban egyetlen ilyen szerkezet volt – ennek helyére emelhető vashidat építettek 1884-ben, ez is egyedülálló volt hazánkban. A költemény – az ott dolgozó munkás – költő naponta járt erre a ma is álló 1968-ban épült karcsú vasbeton hidat szólította meg „Eressz be” játékos névvel.

GUBACSI/FEGYVERGYÁRI DUNAÁG-HÍD

Tamási Lajos: A Fegyvergyári Duna-ág

Mikor egyszer nyári este
Duna fölé szállt a hold,
nekem akkor minden álmom
s minden vágyam Anna volt.

Ott, ahol a két partot a
Gubacsi-híd fogja át,
ott gyűrűzik habosan a
fegyvergyári Duna-ág,

s ott a csöndben vártam-lestem:
vízi árnyék hova fut,
bolgárkertek között fölgyúlt
holdsugaras volt az út.

Mikor is jött s jött-e végre,
s mi is történt azután?
Azt tudom csak: nagy csöndesség
volt ekkor a kis-Dunán.

Vízi-árnyék, vízi-várás,
vízi-esték lánya volt,
sok hajából azt láttam még:
vízben tündöklik a hold.

VÁROSLIGETI TÓ

Szép Ernő: Magányos éjszakai csavargás (Részlet)

A rendes kávéházból jöttem ki késő éjjel,
Az ajtóban megálltam, mély lélekzetet vettem,
Felgyűrtem a kabátom gallérját, széjjelnéztem.

Jólesett a hűvösség, és jólesett szememnek
Az utcai lámpák hű intése és felettem
A csillagok ragyogtak, s ennek mindig örülök.

Elfelejtettem, kik közt ültem és mit beszéltünk,
S milyen volt a sok nő gőzölgő kávéházban,
Kiknek sorba megnéztem kezét, ruháját, arcát.

Van úgy, hogy nem birok már az emberekre nézni,
Hangjuk sérti a fülem, a testszin fáj szememnek,

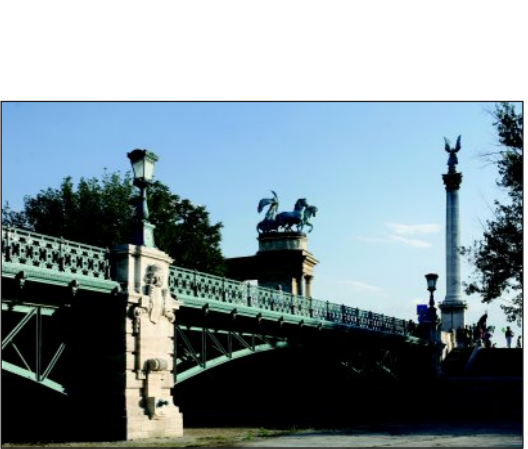
S lelketlen szemgolyóik járása összeborzaszt.
Elkezdtem menni. Kesztyűm felhúztam akadozva,
S néztem ujjaim táncát. Nem tudtam, hova menjek,
Mentem, mert csöndes éj volt és jól esett a járás.

De már a hídon voltam, míg ezen spekuláltam,
A ligeti tó hídján, s ott félig elfáradva
A korlátnak borúltam, az éji vizet nézni.

Elnéztem s gondoltam, hogy a folyékony éj talán ez,
Ez a vonagló tiszta. A lámpák fénye reszket
A vonaglás felett, mint a kéj fölött a lélek.

Fölemelkedtem, mert nem akartam
gondolkozni.
Végigmentem a hídon s megint éreztem Pestet:
A Weingruber-kioszkot kezdtem szemügyre venni.

M: Az itt említett híd valójában nem nevenincs híd, bár kevesen ismerik Zielinski Szilárd (a vasbetonépítés hazai meghonosítója) 1896-ban tervezte szép acélhíd, mely az ő nevét viseli. A Városliget többi hídját is érdemes felfedezni.

MÁRVÁNY UTCAI HÍD A VASÚT FELETT

Cs. Szabó László: Rétes és siller

Tízre kifogyott a rétes béles, délre a siller, de én már kora reggel lementem tankolni szatyorral a szomszéd cukrászhoz meg a borpincébe, mert tárt ablakom előtt éjjel-nappal csattogva épült, néha gellért-hegyi csalogányszónál, forrasztó titán proletárok markában a roncshíd, kora romantikus költőkről írtam alkonyatig, csavarogtam utána a sebesült belvárosban, rántó kötelekkel döntötték le az üszkös romfalakat, egy udvar mélyén serdülő pest-budai márvány hajadon, sértetlen szüzi teremtés kínált, csészét tartva nektárral a kútnál, Széchenyi István gyakran ebédelt kiégett termében az emeleten, ha megyek egy londoni utcán, feltámad az omló hadirok-kant ház, még sértetlenül áll a mágnásklub, ahol néha angol grófokkal ebédelt.

M: Ebben a kedves megemlékezésben a Márvány-menyasszony étteremről olvashatunk, ahol 1836-ban esküvője után Széchenyi ünnepi vacsorán látta vendégül a násznépet, s ahol 1874-84 között „tudós vacsorák”-ra gyűltek össze nyereszek, írók, költők. A roncs híd a Déli-pályaudvartól kiinduló vasút feletti híd.

TISZA-HIDAK

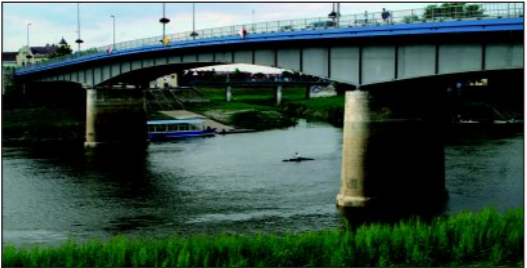
SZOLNOK TISZA-HÍD (1562, 1911-1944, 1962-

Verseghy Ferenc: Külső Szolnok (1805.) *- eredeti helyesírással -*

Hirdessék egyesek más városit ősi Hazánknak, hol dühödő ostromlatok által vérpatakok folytak, vagy lágy pompának eredvén

dúzs Nemesink, palotákat emeltek ! Én kül Szolnoknak sükeres térségeit áldom, hol remegő szemeimbe az első napragyogás ötlött. Itt hempelyeg enyves iszapjánn

a Tiszavíz; itt omlik ölébe Zagyvánk. Egybevegyültt vizeinn a szőke folyónak a szép híd : a Szandai dombig két sor fűzfa között izmos töltések; utánnok szőlők a Varsányi határig. Legmagosabb partyánn a víznek látszik az egyház, a sótár s a hajdani földvár. Minden egyéb tájánn dúzs rétek, barna barázdák, zöld legelők elegyítve tenyésznek. És hogy legböcsösebb diszét egyszerre kimondgyam: szinte azon portyára emeltek a két egybefolyó víznek, hét régi vezéri honnyokból kiszakadt Eleinknek, tizszáz évek előtt, egy várfokot a nyilak ellen, mellyre utóbb a mostani épült.

Verancsics Antal egri püspök Miksa királynak írt levele (1562. március 26.) *(Részlet)*

„ ... A budai pasa Szolnoknál vala, és már belekezd vala hidat rakni az ő vára alatt, az ellenségnek közelében a Zagyva partján, és – ahogy mondják – nagyon kitartó munkálatokkal,

olyan szélességgel, hogy két szekeret befogadjon, az negyedrészében már csaknem el is készült vala. ”

A szolnoki hídról, Debreceni Kalendárium, 1936
5. 8bris

De íme Szolnokbúl Török Czauzoktul érkezik egy nagy levél. Az híd czinálásra Ácz Kovács munkára s feles Embert küldenél. Annak is írását ő paranczolattyát el nem mulatathatod Az szegény Emberek hogy el készüllyenek meg kelletik mondanod Mint hogy Czászár dolga noha nehéz munka de csak meg kell fogadnod De Czauz markában mit vets az torkában ez az leg nagyobb bajod. Jó az Szolnoki híd, de hitetlen Czauz ő azt helyben nem hadgya Szegény Emberinket veri és kergeti mód nélkül háborgattya Az nagy Bialoknak lövő szerszámoknak azon leszen az úttya Azért úgy czinállyuk, mondgya jól meg lássuk, mert ez az Város dolga Könnyű paranczolni nehéz végbe vinni, hol találsz annyi szál fát, Bontattya, hányattya, hosszan fel állattya ottan az hídnak karját, Lovára, magára mint Császár dolgára kíván igen nagy Summát, Alig hat száz Tallér mert fa ott sokat ér végben vitte az munkát.. Az híd ám immár kész de vallyon s hova lész ha erre jó az Tábor.

Jelen van az Szüret, de oda ki mehet? haszontalan az Labor Tatár dühösségét, ő kegyetlenségét hozton hozza az Rumor Maradásod felől nincz reménség sehol, környül vöt minket Timor.

M.: A Krónikák így emlékeztek meg az első és év-századokon át a közlekedést szolgáló híd építéséről.

Ali Aga 1667. dec. 24-én írt magyar nyelvű levele, melyet a tiszántúli városoknak és falvaknak írt. *(Részlet)*

„... más révekre ne menjenek, hanem minden ember a szolnoki hídra menjen... mert valakik elkerülik, az kiket megfognak, minden javait, marháit a császár számára elfoglaljuk, magokat mind az karóban felkarózzuk, és valamely város billogok és falu billogok lesznek, azokat nagy-erős büntetéssel megbüntetjük... ti szoboszlai bírák és több városi és falusiakkal együtt jó megnyissátok a szemeteket és a mi címeres úri parancsolatunkat mindenütt ott a Tisza mellett a városokban és a falukon elhordozzátok és minden kereskedő embernek értésére adjátok, hogy senki mód nélkül kárt ne valljon...”

József Attila: A szolnoki hídon

Az érc-oroszlán üstökét csóválva riadtan reng a halál-színpadon. A Halál lesi, tárt karokkal várja, hogy Úr legyen a sápadt arcokon.

Tenyérnyi hely s a vigyorgó, kapzsi Vég orcájába sápad belé arcod. Alattad a Rém, felül büntető Ég - gyáva Ember! - Neked üzen harcot.

A Hold is kacag a nagy gyávaságon és a Tisza lassan bugyborékol. S csak ott tör ki a szó a néma ajkon, hol már biztos-távoll vagy a hídtól.

1920

M.: József Attila az 1888-ban épült rácsos vasúti Tisza-hídban nemcsak mérnöki alkotást látott.

SZEGED TISZA-HÍD (1883-1944, 1948-)

Oltványi Pál prépost Hídavató beszéde *(Részlet)*
1883. szeptember 16.

Az Isten nevében építtetni kezdett, és folytatott állandó vashíd, melyen itt állva hirdetem nektek az úr igéjét, mint látjátok, már elkészült ugyan, de mielőtt ma rendeltetésének, a közforgalomnak átadnék, ősatyáink vallásos szelleme s hagyományos szokása szerint, e nagy katolikus város hatóságának előbb elöttetek felolvasott felhívása s megkeresése folytán az egyház áldásában részesült, és felavattatott, röviden megfejttem elöttetek okát most, hogy miért történt ez így meg.

Az emberinem történetének első lapján is áldás van már följegyezve, melyben a Teremtő önmaga részesíté az éden kertjében tartózkodó ős szüleinket, és ha ezen áldásosztás már az ó-szövetségben is nagy szerepet játszik Isten választott népének Izraelnek történetében, az új szövetségben is igen gyakran találkozunk vagy a Megváltó, vagy annak nevében apostolai s tanítványai által egyes személyekre kiosztott áldásokkal. A Galileában népét oktató Urunk önmaga áldásában részestié a szülők által elébe vitt kisdedeket; menyemenetele előtt megáldá az evangélium hirdetésére a világ minden részeibe szétküldött apostolokat s tanítványokat, felruházván őket ama hatalommal is, hogy az ő nevében ők is megáldhassák a keresztény híveket, mit ők egész készséggel teljesítettek is.

De az egyház ezen hatalommal felruházva nem csak egyes személyekre osztja áldását, hanem más anyagi tárgyakat is részesít abban; így megáldja s megszenteli a tüzet, vizet, a földet, ennek terményeit, megszenteli templomainkat, iskoláinkat, magánházainkat, melyekben lakunk, megszenteli ama utolsó hajlékunkat – koporsónkat – is, melyben minket a nyugalom helyére, a halál mezejére kivisznek halálunk után, sőt a temetkezési helyet is felavatja, megszenteli sir halmunkat

is azon czélból, hogy akik itt az ő áldása mellett születünk, az ő áldásai mellett növekedtünk fel és ennek oltalmában futottuk meg földi pályánkat, kik az ő áldásának kíséretében hagyjuk el e világot is, ezen utolsó áldás által mindegy védve s oltalmazva békében nyugodjunk, odakint a temetőben is a feltámadás nagynapjáig. Ezen az Istentől nyert megbízatásánál s hatalmánál fogva szentelé be ma az egyház eme új vashidat is, mely Szegedet az alföld legmagyarabb, legnagyobb és legkatolikusabb városát az úgynevezett Bánáttal most már állandóan összefűzve és összekötve tartja. E híd a városunkat a bánáti részektől elkülönítő, és ezt attól szétválasztó ama Tisza nevű folyó fölött épült, mely ha Szegednek a múltban annyi szerencsétlenséget okozott, ugyanaz most eme vashíd szerencsés birtoklását szerzé némi kárpótlásul meg annak, mely folyóvizünk néha szelíd, néha haragos természetű tüneményeivel s tüntetéseivel oly szépen s tanulságosan jelképezi elöttünk az embert s ennek földi pályáját.

Azonban mint tudjátok, a régi veszélyes fahídon is kellett az átjáróknak is Szegeden vámpénzt fizetni, a városi hatóság által közzé tett rendszabály tanúsága szerint e vámpénzt az új hídon is kell fizetnünk, örömmel fogjuk ezt jól felfogott saját érdekünk tekintetéből ezentúl is fizetni, mert saját magunknak javára fizetjük azt, mely fizetési kötelezettségnek készsleges teljesítésére, a mi édes Üdvözítőnk is serkent saját példájával miket, az evangelisták előadása szerint ugyanis szinte megfizette Kafarnaunban maga s a vele oda utazó Péter apostoláért is az adószedők által tőle követelt vámpénzt.

A régi pogányok idejében – a mythologiai regék korszakában – azt hitték az emberek, miszerint halottjaiknak – hogy az általuk képzelt eliseumi boldogság kertjébe bejuthassanak – egy Styx nevű förtelmes büdös folyóvízen kell magukat átvitetniük, hol azonban az e folyó partján ör-

nyertes mű szerzője egyúttal meg fog bízni az építéssel is. Ezen a pályázaton a külföld is részt vett, s büszkék lehetünk rá, hogy habár idegen név alatt is, hazai erő maradt a győztes. Az Eiffel párizsi cég által benyújtott, s legjobbnak talált tervet ugyanis Feketeházy szaktársunk készítette, s az Eiffel-cég azt tőle megvette és benyújtotta.”

Gondolom, ez a tanúságtétel elég világos és elég hiteles, vitának itt semmi helye nincs. Eiffel ez esetben azt csinálta, amit az öreg Dumas, aki olcsó pénzen megvette tehetséges névtelenek szellemi szülőtteit, s kiadván őket a maga világ-hírú neve alatt, nagy kincseket szerzett ezekkel az adoptált regényekkel. A Monte-Christo folytatásai is ilyenek. A világ ura, meg a Holt kéz című ponyvák. Úgy látszik, a franciáknál azóta se ment ki a divatból ez a szokás, mert hiszen Poincaré is ugyanezt csinálta. Mással tervezte meg a trianoni békét, és a saját neve alatt hozta forgalomba.

Eiffel tehát megnyerte a pályadíjat, fel is építette a hidat mint fővállalkozó, kapott is érte többet egymillió forintnál — hogy aztán ő mit fizetett a magyar zseninek, arról nem tudni semmit. Azt se tudjuk, legalább én nem tudom, a magyar zseni hogyan jutott összeköttetésbe a franciával; valószínűleg szegény legény volt abban az időben — noha már nem volt gyerekember, ötven felé járt —, s olcsó pénzért odaadta ércbeöntendő álmait a gazdag és már akkor is világhírű francia cégnek. Maga Feketeházy János megmaradt szegény államvasúti mérnöknek, s mint ilyen is csinált egyet-mást. Nevezetesen, ő tervezte a Keleti Pályaudvar tetőszerkezetét, a szolnoki Tisza-hidat, a fiumei forgóhidat, a komáromi Duna-hidat és a pesti Ferenc József-hidat, amit mind a lexikonból tudok. És az az érdekes, hogy Feketeházy címszó alatt a lexikon is vele tervezeti meg a szegedi hidat, amivel egy kötettel előbb Eiffel címszó alatt a francia dicsőséget szaporítja. Én már többször is reklamáltam a szegedi hid

dicsőségét a nagy magyar technikus számára, de az újságpapirost elviszi a szél. Az ötvenedik évfordulón azonban talán ő is kaphatna egy szerény táblát a híd oldalában. Eiffelt ünnepelni lehet okosság, de a magyar mérnöknek elégtételt szolgáltatni kötelesség. Talán össze lehetne egyeztetni az okosság kecskéjét a becület káposztájával egy olyan emléktábla révén, amely azt hirdetné, hogy a szegedi hidat Eiffel építette Feketeházy tervei alapján.

(1933)

Juhász Gyula: Alkony a Tisza-hídján

E nagy nyugalmat és csendes derűt Szeretném elvinni, ha megyek, A nap korongja már tengerbe tűnt, De fénye még a felhőkön remeg: E búcsúzó fény éljen boldogan S szelíden a szívemben, ha megyek És minden bánatom oly nyomtalan Suhanjon az éjbe, mint e fellegek! Most, hallga, a ligetben egy madár Dalolni kezd és egy tücsök vele, És vélük énekel a méla táj: Magyar mezők alkonyi éneke! Ó, így zenéljen emlékem tovább E csendes rónaságon, ha megyek S mint csillagfény az alkony bíborát, Ragyogja túl e vérző életet!

1923

Tömörkény István: Katona a kötélen *(Részlet)*

Sohasem – gondolják elkeserülten, amely föl-tévésen még biztatja is őket az öregebb baka. Ez különféle mesékkel apasztja a kedvüket, amikkel alkalmazkodni tud a helyhez. Boszniában azzal biztatták az újoncokat, hogy akkor mennek haza,

ha a Rajnovicshegy elkopik. Nagy hegy volt ez a Rajnovics, s minden száz esztendőben egyszer rászáll a griffmadár. Ami kövecset aztán a karmai között elvisz, azzal kopik a hegy, s így idővel elkopik egészen. Akkor lesz az újoncok hazame-netele. Bécsben jártunkban más volt a mese. A kaszárnyától nem messze állt Schiller szobra egy hosszú kabátban. Ezt mutogatták a regrutáknak: - Nézd, fiam, akkor mégy te innen haza, mikor ez az öreg püspök kifordítja a köpönyegjit! Itt pedig a hídon, amely a Tiszán átvisz vas turulmadarak ülnek a lámpaoszlop tetején. Ennélfogva itt csak akkor mennek szabadságra az újoncok, majd ha a sasmadarak elszállnak a hídrúl.

M: Szeged első közúti Tisza-hídja sajnos 1944-ben elpusztult. Tömörkény István jóvoltából azonban tudjuk, hogy a vámtarifát az eszes juhász hogy játszotta ki (A hidak élete fejezetben) és tőle tudjuk, hogy a szabadság után érdeklődő katonák a hidat díszítő turulok elrepülése esetén lehettek biztosak a hazamenetelben.

Tömörkény István: Hajnali sötétben *(Részlet)*

Útja van a hídon keresztül is. Kerülővel sem jár azon az úton, amerre éppen a lányok haladnának. De a hídon négy pénzért eresztik át az embert. Azaz hogy csak két pénz ez, mert visszafelé ingyen jöhet, mintha tisztán csak csupa lélek volna, akinek a lába nem éri a földet. De az nagyon régen volt, mikor a gyalogos ember nem fizetett; az az idő volt, amely még a szegény embernek kedvezett, s helyettük a vámfizetést büszke kocsinjárókra, nyalka lovasokra bízta. (Közülök a célszerű juhászos ember kiveendő, mert az, ilyen komoly esetekben, a nyakába vette a csacsit, s átvitte gyalog.)

Más útja a jég. A jégen szeretnek járni az emberek. A négykrajcárokat is meg lehet vele takarítani. De nem tisztán azért, mert visszafelé is csak erre jár-

nak, pedig visszafelé jövet már a híd is ingyenben volna, úgy-e bizony. De a jégben megvan az a különösség, hogy nincsen mindig, ennélfogva igen kedvelik fiatalok és vének egyaránt (persze, ezt az úri ember kineveti, ugyanaz az úri ember, aki megint decemberben szereti a cseresnyét, pedig már hat hónappal előbb is ehetett volna belőle). De hiábavaló itt minden beszéd: a jég különös kedvtelés, még parti kutya is szeret rajta csúszkálni. Ha későn tavaszodik, s valamely ünnep alkalmával még jég van a Tiszán, odaviszrik az ágyút, és ott sütik el, mert az megint csak valami borzasztó gyönyörűség: durrantatni a morszárral a jég hátán. Ebben a gyönyörűségben lehet valami a halálveszedelem borzongatásából is. Hogy hátha leszakad, s akkor majd alatta maradunk. Mert az ilyen folyóvízi jég egészen másféle, mint a tavi. A víznek vannak limányai, ahol örökké körben jár, senki sem tudja, hogy miért; ott a jég nem keményedik meg, könnyen leszakad. Másfelől meg az az eset is előadhatja magát, hogy az egész tábla jég megindul. Szóval ilyen veszedelmek vannak.

A parti ember, mikor hídnak kezdi használni a jeget, azért nem megy vaktában neki. Mert ez nem olyan egy darabból összeállott jég, hanem úgy fokozódik egymáshoz, ahogy a jegek felülről úszkálnak. No, itt van egy darab a Berettyóból. Amaz a Körösből való. Ez a vastag, barna bizonyosan marosi. Emez a széles, nagy, lapos meg bizonyosan ennek a lusta Tiszának a téli termése. No, most már mindezeket szépen ki kell tanulni, hogy melyik az erősebb, melyik a biztosabb. Így válik a próbálgatok nyomán az út kanyargóvá.

A három leány az útra tér. Lehet, hogy az úton még át lehetett volna menni. De hajnal volt és köd, és aki elől ment, rosszfelé lépett. Jaj, hát hiszen hallotta már akkor, hogy recseg a jég, és mondja azt a különös fenyegető beszédet, amely a halál szava, hanem hiszen hallhatta már. Beszakadt.

Eltűnt, meg fölbukott. A víz a jég széléhez sodorta, a jégre könyékkal kapaszkodott, és kiabált. Nem azt kiabálta, ami az írásokban szokott lenni, hogy:

- Segítség!

Hanem azt kiabálta:

- Jaj, jaj! (Tudniillik, ilyenkor nem németből fordítják a Hilfét.)

Temesi Ferenc: Por, Első kötet

2. Netalán
Nem sokkal azután, hogy felépült a ~, már a halálos ítélete is készen volt. Szigethy Vilmos, Porlód éles tollú levéltárosa őrizgette a szigorúan bizalmas iratok között a belügyminiszter rendeletét, amely „a közlekedésnek a háború esetén netalán szükségessé váló hatásos megszakításáról” szólt. A jó porlódiaiak honnan is sejthették volna, hogy 1888-tól a ~ testébe épített „állandó robbanású aknakészülékek” fölött jönnek-mennek, amelyek három szerelvényládáját a bal oldali vámházba őrizték.

1944 októberében mégis ekrazittal robbantották fel a ~-at, méghozzá nem is a németek, hanem egy Mészáros nevű százados. Felsőbb utasításra, persze. Akkorra már a karcsú vasúti ~-at az éjszakázást kedvelő angol és a nappal idelátogató amerikai bombázók elintézték. (Igaz, csak a hatodik próbálkozásra sikerült; de meg kellett csinálni: nehogy a németek a keleti frontról a nyugatira csoportosíthassák erőiket. A normandiai partraszállás így függ össze Porlód 146 polgári áldozatával. Ezek az életüket adták az amerikai-angol invázióért, anélkül hogy tudtak volna róla.)

Az id. Tulipán Balázs (EMBED Equation.3 Tulipánok) vezette ellenállók – mert talán hihetet-

len, de ilyenek is voltak – a fejvesztve menekülő németek és a magyar közigazgatás távoztával felkeresték ugyan a ~-őrség parancsnokát, de az németbarát volt, mint az akkori magyar tisztikar nagyobbik része. Elhatározták, hogy fegyverrel szerelik le az őrséget, de számításukat a szovjet csapatok keresztülhúzták.

A Vörös Hadsereg váratlanul gyors előrenyomulása miatt a ~ felrobbantásának időpontját tíz nappal előre hozták. Erről Tulipánéknak sejtelmük se volt. Őket rázta meg hát legjobban az a két robbanás, amely 1944. október 9-én este betörte a Tisza-parti házak összes ablakait.

3. Ne mi lesz?

A felszabadulás után a régi ~ helyén épült meg az új. Még a két vámházat is meghagyták (egy darabig). És persze Gerő avatta fel, egy baljósan borús őszi napon, 1952-ben. Gerő, a ~ és eszmeverő. „Rákosi Mátyás” lett az új ~ neve. Az akkori névadóknak egyszerűen nem jutott más név az eszükbe: lett légyen szó üzemről, áruháziról, brigádról, magtárról. Talán csak fodrászatokat nem neveztek el a kismagyemberről, aki sokoldalúan kopasz volt. Bár akkoriban talán ez se volt lehetetlen. Az ötvenes évekkkel a lehetőségek ideje jött el: minden megtörténhetett az emberrel akkoriban.

De minket, a hatvanasok konok kamaszait minde-me daliás idők hidegen hagytak. Köztünk például csak az számított, hogy ki tud átmenni az ósztalinista stílusban épült, randa ~ szegecsekkel kivert, szédítően magas íven Új-Porlódról Porlódra. Sose fordítva: mert az új-porlói Viga-dóban vagy a Tóthnál szedtünk magunkba anynyi merszet, hogy ezt megtegyük. Gyere utánam, mondta Csuma (EMBED Equation.3), és a részegek magabiztosságával elindult fölfelé a körülbelül fél méter széles csíkon. Túl voltam már az első próbán: még alig serdült

legényeként átúsztam a Sárgánál (a Marostoroknál) a majd Duna-széles, ám elmondhatatlanul gyorsabb Tiszát – de most tétováztam.

Na mi lesz? monda Csuma, aki közben felért az ív tetejére, és ott megállt.

Az is eszembe jutott, hogy megcsalt szeretők szokták innen magukat levetni, meg az is, hogy mindig szédültem a körhintán. De nem volt több időm a töprengésre. Menni kellett.

M: Érdekes a szakirodalomban nem ismert információk is vannak a Tisza-hídról írt szócikkben, ám a ma is álló híd 1948-ban készült el és Mihailich Győző egyetemi tanár tervei szerinti híd minőségére erősen vitatható.

HÍDTÖRTÉNETI MOZAIKOK

Hazánkban római korinak tartanak egyes hidakat Tollas Tibor meg is verselt egy Fehérvár (Alba Regia) térségében lévő. A Sárvízen azonban a mai Gorsiumnál volt átkelőhely, s ott hidat nem tártak fel, Savariában – a mai Szombathelyen azonban igen, sőt tudjuk azt is, hogy Quirinus hitvalló püspököt, kereszténysége megvallásáért malomkövel a nyakában a Sabarisba ölték Ku 303-ban! A Perint-patakon ma álló hídtól nem messze volt a római híd, melynek hatalmas alapköveit is feltárták. Alig ismert ez a történet, s ez a híd, ezért válogattam a Neves hidak közé, hátha felfigyelnek olvasóim.

SZOMBATHELY PERINT HÍDJA

Szent Quirinus mártíromságának helye

Lapok Szombathely történetéről 2.

„És mikor Szent Quirinust elvitték Pannonia prima-ba, bilincsekbe verve az egyes városokon keresztül Amantius ítélőszéke elé hurcolták, városról városra egészen a Duna partjáig mentek vele.”

„Ekkor (Amantius helytartó) kiadta a parancsot, hogy a többi szenvedésen kívül, melyeket már elviselt, az isten szentpapjának, illetve szolgájának nyakára malomkövet kössenek és a Sabaris folyó hullámaiba fojtsák.

Mikor a hídról a folyóba dobták és igen sokáig nem merült alá, beszélgetett a körülállókkal és imádságaival alig tudta kieszközölni, hogy el-süllyedjen, nehogy az ő sorsától megborzadjanak a hívek.

Testét nem messze találták meg attól a helytől, ahol elmerült és azért itt imádkozóhely van, szent tetemét ellenben a scarbantiai kapu mellett lévő bazilikában temették el, ahová az ő közbenjárásáért nagyobb tömeg jár könyörögni.”

TÖMLŐ- ÉS HORDÓHIDAK

Arany János: Keveháza (Részlet)

7

Kemény Keve ott a vezér,
Hadával ím a parthoz ér;
Széles a víz, mély a folyó:
Nincs rajta híd, nincsen hajó.

S híd volna bár: ledülne az,
Hajó volna, elülne az,
Ennyi sok nép amerre lép,
Hajlik a part, miként a jég.

8

Parancsolá hún fejdelem:
Minden tömlő üres legyen;
S mit ő kiad, mit ő beszél,
Nem tréfaszó, nem pusztá szél.

„Igyál, igyál, te vén Duna!
Nem ittál ennyi bort soha;
Igyál és tartsd nagy hátadat:
Szállítsd keresztül a hadat.

9

Sötét az éj: elig-elig
Hogy a vízfény fehérelik;
Csendes a táj; alig-alig
Hogy a folyamzugás hallik:

De majd a víz jobban zubog,
Majd elborúlnak a habok:
Komor felleg, gyászfeketén,
Úsz a folyam területén.

10

Tömlőkön ott a hős Keve
Hadával így átkele,
Miert a hegy, miert a sik
Kelenföldének mondatik.

„Lassan, fiúk! lábujjhegyen!
Amerre a Duna megyen.”
És halkal, mint az éji köd,
Ereszkednek a part mögött.

ról és balról, hogy a jövő-menők kipihenhessék magukat, fából készült magas pavillonok vannak. Innentől kezdve a hídnak tíz lépésnyi helye felszedhető s e helyen várkatonaság tartózkodik s a jövő-menő kereskedőtől a kormányzói kincstár számára vámot vesznek, éjjel pedig a hidat csigákkal felhúzzák s kapuját elzárják. A hídnak jobb- és baloldalán gerendákból korlátok vannak. E korlátokon kívül a gyalogmenők számára két rőf széles gyalogló rész van. E hídon ha két kocsi szemközt jön, a gyaloglók a szélére mennek s a kocsik egymás mellett kényelmesen átvonulnak. E hídon folyóvíz módjára tengernyi ember jön-megy.

Dárda várának alakja. A Dráva folyó partján, egy fahídnak végénél négyszögű, kis fa-palánka. Nyugot-felé egy fakapuja van, de bástyájával és hadiszertárával erős vár. Parancsnoka és nyolcvan katonája van. A várban ötven deszkatetejű, különálló, kis ház, egy dsámi és egy magtár van. Kívül külváros módjára egy fogadó és tíz bolt van. Szöllője nincs. Nagyon végvidéki hely ez, azért a verekedés és támadás nem hiányzik belőle. A nagy hídfőnél levő kapun bemegy az ember s e külváros nyugoti kapuján jön ki. E Dárda közelében a Dráva folyón keresztülvezető még egy nyugoti híd van.

A Dráva hídja. Azon a helyen, hol a folyó a vár tövében elfolyik, teljes negyven darab hajó van, melyek mind vasláncokkal vannak egymáshoz kötve. Nehogy az ellenség elvághassa, kar vastagságú láncokat használtak fel erre. Eme negyven darab hajóra egy fa-átjárót készítettek. Hossza 160 lépés, mert keskeny medernél van; a hídnak két oldalán erős kapuk vannak; a közepén levő tömlő-hajók közül kettőt az örök minden éjjel vasláncsal újra összekötnek s a hídnak más helyein madár sem repülhet, darázs, hangya és kígyó sem mehet át; egész reggelig őrzik.

Tüskés Tibor: Zrínyi (Az eszéki ártéri fahíd lerombolása) *(Részlet)*

TÍZ HÓNAP

1664. január 6-án, vízkereszt napján Csáky István szatmári főkapitányt tájékoztatja tervéről. Az oroszlánt barlangjában kell megkeresni... A Balkánról Magyarországra, a Konstantinápolyból Budára vezető út Eszéknél haladt át a Dráván és a környező mocsárvilágon. A két partot hadihíd kötötte össze.

1526 óta a török mindig ezen a hídon kelt át Magyarországra. A hely a török utánpótlási vonal fontos állomása, a török magyarországi uralmának a jelképe. Zrínyi ezt a fából épített, cölöpökön álló hadihidat akarja elpusztítani.

Edward Brown, híres angol utazó, aki néhány évvel később, 1669-ben járt erre, így írja le a hidat. „Körülbelül két mérföld hosszú, öt tornya van, és igen jó karban tartatik. Ívenként kilenc vagy tíz nagy fatörzsből álló cölöpsor támogatja. Gróf Zrínyi Miklós a legutóbbi török háborúban e hídnak egy részét leromboltatta, azonban kissé lejjebb hajóhidat építettek, melyen 1669 szeptemberében mentem át. A törökök nem akarták többé ugyanazon a helyen újjáépíteni, mivel a cölöpöknek vízben levő és a tűztől megkímélt részei oly erősen állottak, hogy nem bírták azokat kihúzni. A török hadsereg e hídon jött Magyarországba, a szerencsétlen Lajos király itt szándékozott viszatartani a törököket, kik Szulimán vezetése alatt benyomultak. Végre Zrínyi Miklós a legutóbbi háborúban a híd elégetése által meg akarta akadályozni, hogy a Magyarországon harcoló nagyvezér segítséget kaphasson.” Látja a vállalkozás nagyságát és kockázatát. De nem riad vissza. Elszántan indul harcba. mintha sejtené, hogy életéből mindössze tíz hónap van hátra. Szinte kihívja maga ellen a végzetet. „De ha az nagy Isten minket arra rendelt, mit tehetünk róla?” Ostrom alá veszik Pécsset, és elfoglalják a várost. Majd Siklós érintésével január utolsó napján az

eszéki Dráva-hídhoz érkeznek. Zrínyi erre az akcióra csak a lovasságot vitte magával. Sejtette-e a török, mi Zrínyiék célja? A befagyott mocsáron át, a száraz nádrengetegtől rejtve megközelítik a hidat, és felgyújtják. Két napon és két éjszakán át égett a híd. A vesztesség, amit a töröknek okoztak, igen súlyos. Az ellenség legfontosabb utánpótlási vonalát vágták el. Az egykori krónikás, Disilvits István légrádi pap így örökítette meg a téli hadjárat eseményeit: „Gróf Zrínyi Miklós a németeket Pécsben hagyván, a magyar seregekkel eszéki hídnak elégetésire megyen, és a hídnál levő várakat, Baranya és Torda várát elégetteti, s a tatárokat Vörösmartnál a jéggel elegendes Duna folyásának üzetteni, aholott ötödfél százan döglenek a vízben, a többi elszaladván most is fújják a Mura vize mellett Kotorin füllyül lévő kásának forróját.”

KOLOZSVÁR SZAMOS HÍDJA (1706)

Felvinczi György: Kolozsvár leírása 1706-ban *(Részlet)*

Haj, régi Híd,
Te is elhidd,
Romlottál sok ízben,
Hogyha látnád
Mostan orcág
A szép Szamos vízben!
Pusztaságod
Ha vigyázod,
Nincs egy ház a tízben,
Ami kellett,
Mindjárt megllett,
Mikor voltál díszben.

M: Egy régi híd korai (1706) megörökítése ez a rövid vers. A hidak említése Gvadányi Józsefnél is megjelent, nemcsak a Pest és Buda közötti hajóhídon való átkelést részletezte, hanem kevésbé ismert hidakat is említett:

IPOLY HIDAK (1766)

Szabó Lőrinc: Tücsökzene A híd alatt

Az Ipolyon át fahíd vezetett. Nyáron a folyó megkeskenyedett, s kétoldalt, lent, a parti homokon csibészek leskelődtek. Borzalom, miket játszottak! Gonosz szavakat bömböltek, valahányszor elhaladt felettük egy nő, hogy a résen át mit láttak - mondták, milyen micsodát - a szoknya alatt, a lába között... Egy-egy asszony csúnyán visszapörölt, de a legtöbb menekült a missz csibész-nép elől. Hívtak engem is, hogy vezessem arra a hűgomat. Én nem láttam semmit: szavaikat se értettem; de iszonyodtam, és éreztem minden „szoknyás” szégyenét: ha bűne van, elég baj az neki, gazság külön csúfolni, bántani!

M: Az Ipoly Magyarország és Szlovákia közötti szakaszán a II. világháború előtt 47 híd volt. Szabó Lőrinc költeményében a Balassagyarmaton az 1919 előtt épült fahíd helyett 1938-ban épített vasbeton hídról van szó, ezt 1944-ben felrobbantották, előbb ideiglenesen, majd 1968-ban végleges jelleggel építették újjá.

Németh Péter Mikola: 47 HiDat!

„Hetedhét Ipolyon innen és túl...”

„Aranyhíd köztem és köztetek...” A keresztény Európában olytott felvilágosult klasszikus görög szellem, még mindig képes lehet áthidalni az emberek, nemzetek között meglévő, olykor fényévnyninek tűnő távolságokat, olyan élethelyzeteket teremtvé, amelyben a HiDaK

metaforikusan és valóságosan is összeköthetnek partokat és lelkeket. Mert a HÍD lehet fa vagy fémszerkezetű, de lehet a jó szándék építménye is, egy olyan emberi gesztusé amelyben nem az egymás elleni gyűlölet, hanem sokkal inkább az egymásiránti szeretet nyilvánul meg. Mi, az Ipoly-táji hazában, ez utóbbi mellett tettünk hitet. (mykwla)

TORDA ÉS DUNAFÖLDVÁR FEDETT FAHÍDJA (1815)

Torda fedett fahídjának emléktáblája
„Im ez Híd / Erdélynek Remek Alkotmánya / Nagy Költséggel / De nagyobb Gonddal, s’ / Legnagyobb Közhaszonra / Isten Segedelme Által / Romai Sz. Birodalombéli Groff / Széki Teleki Domokos / Nms. Torda Vármegyei Fő Ispány / Közben Járásával / A Felséges Királyi Fő Kormány Szék / Kegyes Jóváhagyásával / Miklós László / Csehi Boldisár és / Ostroviczi Joseff / N. Torda Várossa Fő Hadnagyjainak / Munkás Felvigyázataik alatt / Városi Közpénzel / A Hív Lakosok segéd Munkájokkal / Sok Jóltevő Megyebéliektől is / Megnem vontt Nemes Adományokból / Követsi Jánosnak /hazafi Fő Építő Mesternek / Ritka Elme Munkájával / Hat Esztendőig Folyt Verejték után / Állítottott Fel 1704 ben / Ohajtott véget ért / Ostroviczzi Joseff / Fő Hadnagyi Kormánya alatt 1815 ben”

„Csudáld itt Utazó / a Természet Bajnokját a Mesterséget / Ezt a víz GyőzőRemek Alkotmányt / Melyet Maga a Folyó – is / Herculesi Erő alatt Mormolva Bámul”

M: Fedett fahidak világszerte kedvelt hídszerkezetek voltak – a tető védte a faanyagot, és a közlekedőket is. Európában többszáz ilyen híd szolgálja a közlekedést, Kanadában, az Egyesült Államok egyes államaiban, ma is őrzik a fahíd építés múltját s reneszánsza van általában is a fa használatának a hídépítésben. Erdélyben több híres híd épült a 18. század végén és a 19. században, közülük a legnevezetesebb valószínűleg a megmaradt emléktábla miatt is a Tordán épült az Aranyos fölötti híd, melyet 1907-ben bonttack el. A szakirodalom részletesen ismerteti ezt és a többi hidat is.

DUNAFÖLDVÁR FEDETT FAHÍDJA

Kósa Csaba: Nagy ezüst országút (Részlet)

A század elején esett meg, hogy a mai vashíd elődjét, a kendergyári fedeles fahidat megrogygyantotta az áradás. Olyannyira, hogy középen kettészakadt. A legrosszabbkor, feltámadás napján. Nem a húsvét, az ünnepek miatt kerültek bajba a földváriak, sokkal nagyobb gond szakadt rájuk. Harmadnap rendezték volna a nagy tavaszi vásárt. Rengeteg nép készült oda, fél Dunántúl és egyharmad Alföld hivatalos volt hozzájuk. A dunántúliak még csak ott lesznek a találkozón, de mi lesz a Duna-Tisza köziekkel? Túloldalt toporognak a felhajtott juhval, marhával, a tömérdek portékával? Szégyen éri Földvárat, olyan szégyen, amelyet tán ki sem hever, míg világ a világ. A nagy ijedelemben eszébe jutott valakinek – tán az útbiztosnak – Prajda Vendel, a hajóács. Valahányszor hajót, hajómalmot kellett menteni Földvár és Baja között, neki

üzentek Tolnára. Azt tartották róla, hogy nem ismeri ezt a szót: lehetetlen. Talán csak egyvalamihez nincs hatalma: ahhoz, hogy a Duna irányát megváltoztassa. Hogy föl-felé folyjon, ami eladdig lefelé. Küldték hát a mesternek a táviratot, ne nézze most az ünnepet, igyekezzen Földvárra, mert a Duna elviszi a köz-ség becsületét.

Mire megérkezett Prajda Vendel, már félezen várták a Duna-parton. Ott voltak az ácsok, a nap-számosok. Az útbiztos a kezét tördelte: „Kedden hajnalban jönnek a vásárosok. Öt órakor kelné-nek át a hídon...”

A mester bólintott, nem ígért semmit. Meg-vizsgálta a partra szállított faanyagot, tutajokat ácsoltatott, minden tutajra oszlopot rendelt, az oszlopokra petróleumlámpát. Két nap, két éjjel senki le nem hunyta a szemét.

Kedd reggelre állott a híd. Igaz, egyórás késéssel. Öt óra helyett hatkor léphettek rá a vásárosok. Prajda Vendel elvette a fizetséget, és szépen ha-zament.

ÖREGLAK BOLTOZOTT HÍDJA (1830)

Takáts Gyula: Niklai elégia *(Részlet)*

Hádesz ölére is úgy ment, mint ahogy ősi szokás volt.

Tölgyfa-koporsóján megzörrent gyöngyszemű kardja

és ragyogott az a Táj atlasza fényeitől.

És ragyogott nem rég a határ, kék láng borította. Porló csontja fölött érc-csorda csatája viharzott s mintha szívéből nőtt volna föléje a kő, izzott és ragyogott, felvágta fejét a sötétből.

Én, kit a vak véletlen vitt menekülve e berken, mint próféta jelét, néztem a nikali sírt.

Már nem is azt, de kemény márvány-arcod ra-gyogását, melynek a gránát és a serényszavú ágyú sem ár-tott.

Fénylett, mint az acél, hogyha a tűz foka nő. Elszabadult a pokol. Fortyogva dobálta salakját. Aknavetők vad cséphadarója törette a szőlőt s kriptád torka sötét hádeszi ködkapu lett. Zengve hasadt mentéd, csizmád sarkantyúja szárnyas

kanca hasába szorult s elvitte örökre e tájról. Sírtak a lelkek s jajj! hulltak a csontjaik is. Csak te ragyogtál és lantod olajága világlott. Hálából íme most kegyelettel adózik a nemzet. Szétszórt csontjaidat ünnepi urna viszi. Akkor jöttem, a római nap tüze rajtam aranylott s szinte pirulva szorongtam az ünnepi nagy sokaságban, látva a pusztai por mint lepi csontjaidat.

Turcsi lovad nyergébe ha ültél, messze tekintve s gyertyák fényin is ez lebegett s Rómát sose láttad.

Berki mocsár hídján törted a válladat is.

S itt evez ím koponyád harmadszor a létei vízre. Gyémánttal faragott fény sodra kíséri az útján. Hullt csigolyád láncán villog az álomi kéj.

M: Mai költők főhajtása Berzsenyi előtt, egy alig ismert műemlék boltozott hidat örökít meg Öreg-lakon (Somogy megye), mely valamikor 1835 előtt épült, így lehetséges, hogy ennél a hídnál érte bal- eset nagy költőnket.

HORTOBÁGYI KILENCLYUKU HÍD (1833)

Debrecennek van egy vize, *Magyar népköltés*

Debrecennek van egy vize,
kinek Hortobágy a neve,
arra van egy kőhíd rakva,
kilenc lyukra van állítva.

Debrecennek van egy vize,
kinek Hortobágy a neve.
A félsarkán vízimalom,
körüllegeli a barom.

Petőfi: Kerényi Frigyeshez írt levelének részlete (1847)

„A töltésen haladva a Tisza hídjához, gyönyörködve néztem jobbra-balra a tájat, mely a kiöntés által hasonlíthat Amerika őserdeihez regé-nyességében. És az az átkozott szabályozás majd mind e regényességnek véget fog vetni; lesz rend és prózaiság. Bizony nem szeretnék mostanában a Tiszának lenni. Szegény Tisza! Eddig kénye- kedve szerint kalandozta be a világot, mint vala- mi féktelen szilaj csikó; most pedig zablát vetnek szájába, hámba fogják s ballaghat majd szépen a kerékvágásban. Így tesz az élet a lángetszt filisz-terré”.

M: Leghíresebb boltozott hidunk azért olyan hosz- szú, mert még a Tisza szabályozása előtt épült...

Jókai Mór: Sárga rózs*a (részlet)*

Az országút nem messze a csárdától egy monu- mentális kőhídon visz keresztül, mely kilenc boltozatos ív oszlopon nyugszik. A debreceniek azt állítják, hogy azért oly szilárd az a híd, mert az építéséhez való meszet tejjel ojtották meg; az írgyeik ellenben azt mondják, hogy a debreceni homokszőlők borával lett az a mész megojtva, az húzta úgy össze.

Kiss Tamás: A dudás *(Részlet)*

Ez itt a Hort,
az ott a Bágy,
körüskörül
a Hortobágy;

kilenc leány
a víz alatt
vállán tartja
a Kőhidat.

Hídra ballag,
ott andalog
a vén dudás
Tulok Balogh,

ágrólszakadt
Márton apó,
csárdaajtó
nyitogató.

Hóna alatt
a dudája,
boszorkányos
tudománya.

Ha ő azzal
nagy útra kél,
nem bírná el
ökör, szekér;

Erdélyi József: Hortobágy

Gulyás Pál emlékének

Debrecennek van egy ere,
Hortobágy annak a neve;
arra van egy kőhíd rakva,
kilenc lyukra van állatva.
Kilenc lyukon, nyolc kőlábon,
úr tengernyi rónaságon;
híják azt is Hortobágnak,
azaz A hortu bágyának;
Agár mezeje volt régen,
Avarország idejében;
avar népből magyar nép lett,
avar névből magyar név lett...
Ha az a híd kőfal volna,
s rajta kilenc lyuk nem volna,
úgy találna a víz utat;
megkerülné azt a hidat...
Mint kilenc hó múltán szülve,
fekszik az a híd feszülve,
szülve folyót, népet, nyáját,

csodájára a világnak.
Fekszik a híd, mint Emese,
szól kiről ős magyar mese,
mint kilencet fiadzó nő,
alatta a víz: csecsemő.

Nem szerették azt a vizet,
-megvetették a cívisek:
szomjas nyájak bele álltak,
s jóízűen iddogáltak.

Nagy csárda a hídhoz közel,
azért épült hogy ne vízzel,
-torkuk´ borral öntözhessek,
portól öblögessék...
Innák már azt a vad vizet,
vedelnék már a cívisek,
pint, meszelyszám, kincsen mérve,
világuk csak visszatérne,
az ő „régí jó világuk...”
Mi van abból? - A kilenc lyuk,
a híd, meg az a jó nóta,
hogy „kilenc lyukra van állítva”.

Szép Ernő: Hortobágy *(Részlet)*

Hó, várjunk csak: elfelejtettem jelezni, hogy idá-ig a nagyhortobágyi csárdáig, két másik emlege- tett csárdát hagy el az ember Debreczenből jövet. A Látókép csárdát meg a kadorcsi csárdát.

Az a kettő a kishortobágyi részen fekszik, mind a kettő hűséges, hatásos régi cserepes épület; ezt a harmadikat, ezt a csárdaóriást a nagyhortobágyi csárdának hívják. Ez már negyven kilométerre esik Debreczen városától. Ettől a fehér meszelt végvártól egypár lépés a százesztendős, kilenc-lyukú boltozatos hortobágyi kőhíd (a Hortobágy folyó felett), ez a mi Lánchidunk Pest és Duda közt, ez a méla kőhíd választja el a má t a tegnap- tól – tegnaptól meg örökkévalóságtól; a világot a tengertől; a hídfőnek erre az ó hangulatú oszlo- pára is odaképzelem azt az útmutató két kezét, akiket egy urali ormon látnak a transzszibériai vasút utazói: egyik mutatóujj Európa felé, másik

Ázsia felé... Mert a Hortobágy folyó kőhídján túl nyílik a babonás, búbajos, végtelen, végtelen nagy hortobágyi puszta... a kőhíd párkányára oda szokott az ember mellel dűlni, könyökeivel esni, egy kolosszális erkélyről belé-alélmi a csu-dába: a csendbe, szabadságba, boldogságba.

A nagyhortobágyi csárda falába be van téve egy Petőfi-kőtábla. Itt járt Petőfi Sándor 1842-ben. Az írás felett ott áll, a csárda mellett, a hídon át te- kintve a puszta felé, hajadonfőtt, a fiatal, sovány Petőfi; egyik keze fogja a másik keze csuklóját, a háta mögött. A zrínyijén, felülről, három gomb ki van gombolva.

Szép Ernő: A hídi vásár *(Részlet)*

Olyan szerencsém volt, éppen a hídi vásár előest-éjén találtam ideérkezni, erre a második hortobá- gyi zarándoklatomra. Naplementi borulat alatt megláttam már a vici- nálisból, az ohat-pusztakócsi állomást elhagyat, a Hortobágy mátai részén azt a sok-sok ekhós sze- keret. Messziről olybá tűnt csak, mintha valami nagy legyek szállottak volna oda le a sárga virá- gos zöld legelőbe. Láttam azután mindjárt ilyen legyeket vonulni, de nem repülve, hanem úszva, mind egy irányba, Csege felől, Böszörmény felől, Tiszafüred felől, Nádudvar felől, Hadház felől, arra a hortobágyi csárda irányába.

Egy porció tájékoztatóval tartozom. A hídi vásár azért hídi vásár, mert e mellett a méltóságos kilenclyukú hortobágyi híd mellett tartják. Tartják pedig olyan nagy idők óta, hogy azt a legvénebb juhász számadó se tudja meg- mondani. Talán már a török világ óta. A Horto- bályon nevelt csikó, a Hortobályon hizott ökör, a Hortobályon gömbölyödött birka volt a legkapó- sabb mindig a magyar földön. Minden esztendő- ben megtartják ezt a hídi vásárt, június 20-án. De csak ha csütörtöki napra esik a dátum. Ha nem

csütörtök, akkor 19-én vagy 23-án tartják, azon a csütörtökön szóval, amelyik a legközelebb van a huszadikához.

Most az idén, az hallom 7-8 ezer darab állatot hajtank fel. Tavaly még duplája hajtódott a vásárra. Régebben, háború előtt ötször ennyi, hatszor ennyi.

Debreczeni gazdák meg egész Hajdú megye gazdáit, akiknek itt nyaral a marhájok a Hortobágyon, felhajtják az állatot a hídi vásárra. Heves megyéből való gazdáknak is van marhájok a Hortobágyon. Vásárolni pedig az egész országból jártak birtokosok,

Folynak befele a szekerek a korlátok közé mindenfelől, szüntelen. S jönnek, a debreczeni országútról meg a hídról, meg jönnek, jönnek a Hortobágyon át még mindig az ekhós parasztszekerek, s hajtják az emberek az ökröt, a tehenet, a lova, a birkát, a disznót, nem lehet a felhajtást belátni. Kolomp, csengő, zörgő. Bögés, nyihogás, bégetés, rőfögés. És hozzá cigányzene, rezesbanda. A sátrakban meg a csárda előtt. Az ámbituson vakon és izzadtan rángatja a banda azt a bizonytalan szapora nótát. Mintha megveszett volna a banda. Éppen úgy isznak, acsarkodnak az ivóban meg kint a lócákon az emberek. Akárcsak ezért jöttek volna olyan messziről.

Illyés Gyula: Hídi vásár

Hol a vásár, ott a vásár,
közepében sámán kántál.

Közepéről messzire szét
az a síp, dob, hangzagyvarék,

közepéből az a lárma,
mintha Ázsiából szállna.

A sík alján a tág napból
jön egy lovas pejlovasról.

Kelet nyíló kapujából
jön a csorda, jön a pásztor.

A föld alól, mint a lélek,
mint a szöcske, ürge féreg,

mint a hangya, a tavaszi,
dől a magyar, az igazi.

Mint a király háznépével,
jön egy hajdú húsz ökrével.

Villan a felhőnyi porból,
kimennydörög a szíj-ostor.

Birka, borjú a bikára,
szimatol a kún a jászra.

Mint az árvíz, mint megéledt
kétezer évnyi kísértet:

a láthatár sír-árkából
dől a magyar, a javából.

Jön a gyerek, jön a bogrács,
tengelyen a sátoros ház.

Jön a kémény, ládd-a, füstöl,
jön az udvar mindenestől.

A kocsisor, mint a zsinog
gomolyaggá úgy tekereg.

Tekerül a kocsmá köré,
mint falu a tornya köré.

Itt kanyarog karikára,
itt csobog Emese álma.

Mennyi utca, lenge térség,
futó állat, tarka népség
Ni egy kabar egy ugorral,
egy onugor egy vogullal.

Ilyen néppel, ilyen fórum
lehetél, ős Karakórum...

Ni egy cserkesz, ni egy tatár,
egyik tikász, másik csiszár.

Kerek a vár, a kár az ég,
kereng egyre, mint a kerék.

Hát maga, kínai, ma mi?
Láthatja kend, hogy vasúti.

Forog nyugatra, keletre,
a néptenger keveredve...

Van csízió, van dáridó...
görög, török, örmény, zsidó.

Haj, magyar sors, szétszakító
s újra összegombolyító...

Az a glóbus! itt van, itt jár –
Igyál, magyar, szebb lesz mindjár,

Égigérő, porban szépen
nézd így jár keser levében.

Szennyben, szagban, jajban, zajban
így forgat egyre vakabban.

Pokol ez, de édes, mint a
bakanépnak a körhinta...

Ebben élünk, ebben fölünk,
a napisten főz fölöttünk.

*M: Illyés Gyula a Hortobágyról készült film hatá-
sára írta ezt a versét.*

Jó nékem lépteim rajt hallani, csöngnek, mint nagyapa forintjai, jövet menet a hídvámot a híd át: egy régi érdem arany kamatát.

A Tápióvölgy hídjainak a névadói.

Ahogy akarta egy okos juhász és veje s fia, két komoly kovács, áll jó kedvében is némán a híd, dicsérhetne akár egy Széchenyit.

M: Illyés Gyula rendkívül sokat írt a hidakról, talán ez a családi emlék is inspirálta. Emlékezéseiben fotó is megörökítette ezt az egyedi „műtárgyat”.

TÁPIÓBICSKÉ FAHÍDJA

Erdélyi József: Rapszódia Nyár <i>(Részlet)</i>
<p>Uj betonhíd a Tápió felett. A vízben, az uj betonhíd alatt, a régi híd csonka falábai sötétlenek... Víz és idő halad. Közel a hídhoz áll a honvédemlék, és hirdeti a réglefolyt csatát. Áll a szobor, de már jótékonyan körülnőtték és elrejtik a fák. 1934.</p>

M: Az 1948-1948-es szabadságharc sok fontos csa-tájában pl. Kápolna, Vác stb. igen nagy szerepe volt a hidak védelmének, birtoklásának.

PISKI ÉS BEM APÓ

Kovács István: A Piski hidi csata *(Részlet)*

Piski. Mennyire gazdag jelkép e helységnév tartalma. Jelképe annak, hogy nincs reménytelen helyzet, hogy az önfeladás a legszorítóbb körülmények között se lehet menedék, mert azzal csak a körülményeket szentesíti az ember. Hogy a lát-szólagos magárahagyottság, kiszolgáltatottság se törhet meg egyént és közösséget.

„A Sztrigy vize nagyon sebes folyam lévén, közepén a kemény tél dacára sem bolt befagyva, s ez legyőzhetetlen akadályt képezett közöttünk és az ellenség között egész a Maros folyamáig. Csak két pont volt e szűk harci téren, hol a folyamon átkelni lehetett. Egyik és fő pont a híd, melynek csak egyik felét szedtük fel, s így az minden fegyvernem átkelésére használható volt, a második egy malomgát jobbszárnyunkon, melyet a gyalogság ügyyel-bajjal átkelésre használhatott” – „mutatta be” a téli erdélyi hadjárat döntő ütközetének színhelyét Szigethy Miklós, akit Bem időközben előléptetett a 11. zászlóalj századosának.

A február 9-én harca vonuló honvédek már ismerték Bemnek az előző napon fogalmazott tömör figyelmeztetését. „Ha a híd elveszett Erdély is elveszett”. A megerősödött erdélyi hadsereg 6500gyalogosból 1000 lovasból 28 ágyúból állott. Puchner hasonló reguláris erővel rendelkezett, de őt még nagyszámú román népfelkelő is támogatta.

Mire Bem a csata színhelyére érkezett, sokkal szívderítőbb látvány fogadta, mint Czetzet. A honvédek visszafoglalták a hidat, és a túlparton is megvetették a lábukat. Hamarosan már vagy 3 zászlóalj, tekintélyes lovasság és 10 ágyú kelt át. Bemnek úgy tetszett, hogy karnyújtásnyira áll a győzelemtől.

Ekkor a császáriak, nehogy a magyarok üldözöbe fogják őket, rohamra küldték lovasságuk zömét. Az ellenük felfejlődő Mátyás-huszárokra egy bozótosban megbúvó osztrák zászlóalj zúdított gyilkos puskatűzet. Az egész magyar seregen pánikhangulat lett úrrá. Úgy tetszett, hogy a folyó túlpartján menthetetlenül szét szóródik. Bem elhatározta, hogy tapodtat se hátrál, ha kell egyedül is ott marad a csatatéren „A híd enyém marad, vagy meghalok”... hangzott a döntő ütközet szállóigévé lett mondata. Ezt komolyan gondolta. Ha a csatát elveszíti, az végét jelenthette volna az erdélyi hadseregnek Puchner ezután már könnyen lefegyverzi a megcsalatott Székely földet, s a bukovinai osztrák hadsereggel karöltve, Felső

Erdélyt is hamarosan elfoglalhatta volna.

A tiszték azonban, Bethlen Gergely huszárijainak kardlapozó segítségével viszonylag rövid időn belül rendbe tudták szedni a sereget. Az osztrákokat elbizakodottá tette a magyarok túlparti megfutamodása. Biztosak voltak győzelmükben. Egyre több csapatuk kelt át a Szirigy bal partjára. A hídon át özönlő ellenség látványa az osztrák osztrolenkai ütközetre emlékeztette Bemet. És éppen úgy, mint a döntő percekben Osztrolenkánál, válaszul az ő útegei kezdtek heves tüzelésbe. Most az osztrákok tették azt, amit nem sokkal azelőtt a magyarok. Hanyatt homlok menekültek a szuronyt szegezve közeledő 11. és 24. zászlóalj honvédei elől. A kardjukon esett csorbát kiköszörülni vágó huszárok aztán Szászvárosig üldözték a futó ellenséget. Bem nagy győzelmet aratott. Ismét megnyilt az út Nagyszeben és Székelyföld felé.

KÖKÖSI HÍD ÉS GÁBOR ÁRON

Kányádi Sándor: A kökösi hídon

Lassított a vonat a kökösi hídon. Jődögélt mögöttünk szaporán az alkony, poros köpönyegét félvállra hajítva föl is kapaszkodott a hátsó kocsira.

Lenn a Feketeügy feketén csillogott, békességes esti harangszót ringatott. Szívem köré apró, fényes tűzek gyúltak: kerestem a parton, kerestem a múltat.

Béhunytam a szemem, hátha úgy meglátnám Gábor Áron mestert szürke paripáján. Prázmár felől szörnnyű por és füst kavargott, s dörögtek a hídfőn a székely harangok. 1955

M.: 1849. július 2-án az eldöntetlen hidi csatában halálos sebet kapott a hős ágyőntő őrnagy.

MEZŐBERÉNY ÉS SEGESVÁR PETŐFI EMLÉKEI

Mezőberénynél napjainkban öreg rácsos híd áll, 1849-ben azonban csak révátkelő volt, itt kelt át a folyón Petőfi Bem tábornokhoz igyekeztében.

A Mezőberényben Petőfi-nek állított emlék-oszlop felirata:

„Itt volt a régi rév ahol 1849 július 18-án Petőfi Sándor átkelt a Körösön, hogy Bem tábornok erdélyi seregéhez csatlakozzék.”

Barátja Orlai Petrics Soma emléksorai zárják az emléktábla szövegét: „Ekkor hagyta el költőnk örökre ábrándjainak hazáját az általa sokszor megénekelt Alföldet.”

A szabadság költőjéről szép vallomás az utolsó állomás hídjáról írt költemény helyett.

Illyés Gyula: Segesváron

Millió kukorica dárda. Úgy áll ma is a zöld határ és fent a néma nap, akár akkor midőn őt halni látta.

A legendák szerint ez az az ember, akinek illyés Gyula is az öccse.

És néma, csukott szájként lent a Bezárt föld, a betelt verem, Mely befalta. Elevenen, mint mondja ma is a legenda.

„Élek még” - jajdult fel. - „Dögölj meg!” Hangzott (volt erre is tanú) S rémképnek is bár iszonyú, A véres hullák rágörögtek. S most csak a csend, a néma béke. Állong egy felhő, néz a nap. S itt az utca, hol átszaladt, még szétüvöltve: vége! vége!

A Székelyföldön az 1848-49-as szabadságharc idején épült, a Károlyi-kormány felbontotta.

Álltam a hídon, hol előre Nézett még, hol meg a jövőt Láttá Bem zászlai fölött, (délben kitörték a mezőre).

Szemem az ő szeme nyomában Siklott síkon, hegy peremén. Aztán az a kín állt belém, mint mikor tébolydában jártam.

Mit ragyogsz felém nevető had, Fűvek fák, van sejtelmetek, Mit túrtetek, mit tettetek S ti emberek s te eszelős nap!

Itt hörögtt. S itt nézte kacagva Meghalni a bárgyú világ Legnagyobb épeszű fiát, ki meggyógyítani akarta. Nem volt kis dolog, amit ottan Megérttettem, akármikép Tudtam rá eddig az ígét,

amíg kocsinkhoz ódalogtam.

Mint aki azt hiszi, kilábol félelméből is, hogyha fut: menten, - mintha volna kiút Ebből a jókedvű világból.

A Székelyföldön az 1848-49-as szabadságharc idején épült, a Károlyi-kormány felbontotta.

SIMONTORNYA VASÚTI ÉS KÖZÚTI SIÓ HÍDJA

Illyés Gyula: A simontornyai vasúti hídra
<p>Jó volt állni a híd alatt, ha már jelzett is a vonat.</p>
<p>Nézni a biztos szerkezet vasvázait fejünk felett.</p>
<p>És mását, amely a vizen lebegett kék-tündérien.</p>
<p>Jó volt félni is, bízni is, kételkedni, de hinni is.</p>

Gyúrni hetyke mosolyba át a félsz tétova vigyorát.

Mérni a többi nagy gyerek félelmén a félelmemet.

A halál jött s az élvezet: hogy elszáll a fejünk felett.

Szorult, vonaglott, nyítt a sín, mint nőstény, hogyha jó a hím.

Jött a halál s a híd megállt, várta, mint üsző a bikát.

Jó volt kuksolni a csapat gyerek között a híd alatt.

Kísérteni az ördögöt –
dörgött, dübörgött, prüszögött!

Szorítottam Feri kezét,
hogy mégse rogyjon ránk az ég.

M: Simontornyán 1882-ben épült egy 52 m nyílású rácsos vasúti híd. Illyés Gyula emlékei ezzel a híddal lehettek kapcsolatosak. Ezt a hidat 1944-ben felrobbantották, először ideiglenesen építették újjá ezt a fontos hidat, majd 1954-ben a budapesti Északi vasút Duna-híd egyetlen épen maradt nyílását (83 m nyílással) építették a régi helyére. A ma álló híd 2000-ben készült.

Illyés Gyula: A három öreg *(Részlet)*

Mikor Simontornyát
elértük, hát Klári szava is elakadt...
Zengett a Sió-híd a gyors paták alatt!
Miséről tódultak ki ott épp a népek
s a vidám fogatra mosolyogva néztek.
Tündökölt a fényben a sok piros bársony,
álom ez már nékem, gyönyörű szép álom,
ahogy kiabáltak, intettek utánunk...

M: Ez a versrészlet Simontornya nagy múltú közúti Sió-hídjának állít emléket, már 1397-ből maradt okleveles említés az itt álló nagy fahídról. 1884-ben a vasúti Sió-hídhöz hasonló rácsos híd épült, melyet 1944-ben felrobbantottak, a ma itt álló vasbeton ívhíd érdekes csöbeteletes szerkezet 1952 óta hordja a forgalmat.

KILENCLYUKÚ HÍD A VAJDASÁGBAN

Cs. Simon István: A hídnál

Az útmenti fák poros levelei közt élesen villog a júliusi fény. Hőgutás a táj lesújtó a nyár, hasadékos a fekete föld, s az Aranka csaknem beszáradt a medrébe. A kilenc lábra állított híd legbelső lábai közt vergődik, alig észlelhető már a sodrása, mind sűrűbbé, mocsarasabbá válik.

Ki hinné most el róla, hogy esetenként szilajkodni szokott, képes volt a medréből is kilépni. Épp a szeszélyes Aranka miatt állították ezt a hidat is szélesre, kilenc lukra. Így megoszlik rajta a víz ereje, sodrása. Váratlan nagy áradások esetén is épp marad, nem úgy mint például a karcagi híd, amely azonban csonkán is látványossá vált. Nem is beszélve arról a másik kilenclukú hídról, amely most fehéren izzik a napfényben a híres csárda mellett. Régóta idegenforgalmi látványosság már, s dal is szól róla: „arra van egy kőhíd rakva...” Ez a mi hidunk viszont továbbra is megmarad annak, ami volt. Lassan a mondák is lekopnak róla, ám a teherforgalom növekedik. Mind nagyobb és gyorsabb kocsik gördülnek át rajta jól megalapozhatták, kibírja a nagy strapát. Egyszer korábban a „liberalisták” szabadidőközpontot álmodtak ide, ám keserű volt az ébredésük. Lesújtó most a nyár, úgy tűnik, az Aranka is fáradt, kedvetlen, mintha nyakon csípte volna a híd.

Viharvert, elhagyott és kihurcolkodás előtt álló tanyák meg a szivattyú közt ügyelem a már-már pusztulásig szikkadó tájat, amely fölött idegen megfigyelő tornyok is bábáskodnak itt a híd körül meg két széttört szájú bunker vicсорít az enyészetre.

A túloldalon, a kőkereszt mellett, az egykori Dobsa-tanya térségében is van egy lefödött ép bunker, de nagyon jól álcázzák az akácfák, néhány csenevészebb fa a gömbölyded tetejére és a

lőrések elé is jutott. Úgy látszik, itt a fák őrzik a bunkert, amely nem kívánt események felé tereli az erre járók képzeletét.

M.: Az alig ismert kilenclyukú boltozat Valkány és Zenta között méltó az említésre, fontos tudni, hogy a Kárpát-medencében az értékes boltozat áll még ma is. Kilenclenyílású volt Karcagnál a Zádor híd és Sátoraljaiújhelynél a Ronyva-híd, ezek közül Karcagon még áll, igaz az árvíz pusztítása miatt már csak 5 nyílással.

KALOTA HÍDJA ERDÉLYBEN

Ady Endre: A Kalota partján

Pompás magyarok, templomból jövet
Mentek át a Kalota folyón
S a hidat fényben majdnem fölemelte
Az ölelő júniusi Nap.
Mennyi szín, mennyi szín, mennyi kedves
És tarkaságban annyi nyugalom
És fehér és piros és viritó sárga,
Izgató kék és harcos barna szín
S micsoda nyugodt, nagyságos arcok,
Ékes párták, leesni áhítók.
Papi beszéd kemény fejükből csöndben
Száll el s nyári illattal vegyül.
Mily pompás vonulásuk a dombon,
Óh tempós vonulás, állandóság,
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.
S reám nyilaz a nyugtalanság:
Leány-szemek, Sorsom szemei,
Szemek, melyekben rózsás, hús éves,
Vidám kamasznak látom magam,
Szebb szemek minden volt szemeknél
S bennük végkép megpecsételtetett
Az én örök-bús ifjúságom:
Vonzódás, drága úzetés
Csapongás a végső csapásig
S imádkozva nézni e nagy szemekben

Magamat és mint vagyok bennük.
Csönd, junius van a szivemben,
Általvonult templomi népség
Belém költözött áhitata
S e percben a Kalota partján
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.

1914.

M: A nem nagy méretű híd nevezetessége, hogy az esküvő másnapján a Kalota hídjáról lelógatják az ifjú férjet, közben a feleség háromszor kiáltja: „Az én uram, ... ne dobják a vízbe!” Így adja tudtul ragaszkodását.
Reformátusok Lapja 1983. október 23.

Juhász Gyula: A kis Tisza hídján

A kis Tiszán át karcsú híd vezet,
Borongva állok a zöld víz felett,
Mely szilaj ifjúsággal, boldogan,
A mármárosi bércről most rohan.
Előtte az út hosszú és szabad,
Új tájon várja az új pillanat,
Kitárul előtte a végtelen,
Öleli büszkén és szerelmesen!
A hídon bús, kaftános raj mozog,
Ünnepi estén itt imádkozók,
Monoton dallam zsong a víz felett,
Kopottan, fázón ünnepel Kelet!
Ifjú Tisza, vad vággyal törtető,
Te fiatalság, szépség és erő,
Elnézem elmélázva a habot,
Mely tiszta zöld, acélos és ragyog.
S a másik Tisza jut eszembe már,
Mely Szeged táján oly merengve jár,
Iszapos, álmos, csöndes ott szegény
És rozsdás emlékek a fenekén.
És ahogy állok e zöld víz felett,
Valami nagy nyugalmat érezek:
Tisza! Vár ránk a tenger, a halál,
De ifjúságunk itten újra vár!

ÚJVIDÉK DUNA-HÍDJA

Utassy József: Újvidék kikötőjében

Mintha nagy madárszárny
volna kifeszítve,
olyan a híd íve,
olyan a híd íve,

mintha nagy madárszárny
volna kifeszítve.

Sirálycsapat lopkod
halat a folyóból,
a vár, a fellegvár,
nem is olyan ódon,

sirálycsapat lopkod
halat a folyóból.

Három motorcsónak
szeli át a vizet,
sízőket siklatnak,
kilencet vagy tizet,

három motorcsónak
szeli át a vizet.

Ács Károly: Este, ha kinézek a hídra
(Részlet)

Két ablaka van a szobámnak:
egy nagy szárnyas s egy kicsi pisla.
Mind a kettőn bekandikálnak,
rám is zörgetnek; oda-vissza

kapkodhatom a pillantásom:
melyik ablakban mi tűnik fel?
A kisebbikben (az écranon)
mérges kis ember ágál (viccel

vagy csakugyan haragszik?), szinte
beesik a szobába hozzám...
A nagy ablakban – eleinte
furcsa volt, de hogy is ne szoknám

meg tizenegy emelet szintjén? –
legfeljebb ha fecskéket láttam:
éppoly vadul keringtek, mint én
négy fal közt, a kék magasságban,

s ha kihajolok, átellenben
hurkot vet a hegy zöld szalagja,
és a Duna rendíthetetlen,
ős türelemmel bogozgatja...),

nézem, hogy épül ki előttem
az új negyed; ránó a vízre,
már át is lépte ferdeszögben
a Szabadság híd merész íve!

Szép. Hát még este! Két sor csillag
(egy a víz fölött, egy a vízen),
s túlfelől már bokorra nyílnak
testvér fényeik. Bolond szívem

rádobban: hát itt laksz ezentúl!
Ablakodat testvér fény nyitja,
s mögötted a sötétség felgyúl
(elzárhatod a tévét!)... Mintha

szárnyak emelnék a szobámat
- fecskének tér, embernek fészek -,
úgy csattognak az ablakszárnyak
este, ha a hídra kinézek.
1981. XI.15.

M.: Újvidéken magyar tervezők és kivitelezők közreműködésével 1982-ben lett kész. Az építéskor világcsúcsméretű híd szerb nevét a magyar nyelvű költő lefordította, nem tévesztendő össze a budapesti Szabadság híddal.

KOMPOKRÓL NAPJAINKBAN

Takáts Gyula: Szülőföldem

S e lomb alól kocsid homokra fut,
hol dohányvetések táblája áll,
de zöldje közül szép magyar fajtám
füstölgő bánata már egyre száll.

És utad végig a Dráva állja,
tölgyes medre, mint ezüst csík hasít,
falutornyok, mint nagy-nyakú géme
kődben ülnek innen-onnan hasig.

A vén csárda némán áll a révnél.
A pandúrleső nyárfa bólogat.
Agg csapláros fenn a hold az égen,
angyalbutykosból jó bort szopogat.

Szeme villog a horvát hegyeken.
Folyónk jegén néha farkas fut át,
s a fegyveres, fázó örök fölött
új vetésre szállnak a vadlibák.

Széptájú Somogy! Szívemre nőttél!
S ha lódulok, a lelked visszaránt!
Tölgyeid lombja, mint méhes dönög:
sok emléked hívó kakuk-madár.

Fehér Ferenc: Törökbecse alatt

Jött a révész s alászálltunk a vízre,
szép engedelmesen, nem ásva sírt se...

Hej, mi mindenre vártál! – E kompra:
Bűvöl, visz e pogány éjféli pompa.

Elúsznál tán, de úgyis visszacsalna
e partot járók bálványos nyugalma...

Évszázadokat perget a sodrony.
- Feszülj meg köztük! – már véle
csikorgom.

Kis anya: a folyó s a part is ott van
a szívéhez ölelt gyapjúgomolyban.

Sóhajtanak. Halálig ring velem
az éjmély Boze s a szélfútt Istenem...
1967

Fehér Ferenc: Éjjel a Tiszánál

Várom a réven a kompot
Szortyog az alamuszi táj.
Didereg egy hajahulló bütykös fűzfa
Rokolyája bikavérű éj.

Várom a réven a kompot
Sírkövön köszörül a szél.
Tántorog szügyevágta ifjúságom
Sodronyon vicserog a tél.
1982

Külföldi hidak

Gyurkovics Tibor: Gardi híd (Pont du Gard)

Az akvedukton álltunk áprilisban és olyan volt a szél mint a selyem a Gard folyóban tudtuk sok hal is van de másra tisztán nem emlékezem

Így arra sem hogy fogtunk is belőle vagy csak szikáron fogtuk a botot nem engedve hogy valaki lelője az emléket mi eszünkbe jutott

úgy szállt az ég fölöttünk mint a felhő a halzsinór belegabalyodott a rézhorogba s létünk mint a teknő az éven elúszott ahogy szokott

és nem marad kezünkben csak az ábránd Krisztus előtt tizenkilencben egy nagy utazás örök emléke várt ránk mi önmagunkra emlékeztetett

a gardi hídon álltunk áprilisban az égig érve mint két akkori kis római és azt hittük titokban hogy ezt nem lehet már elrontani.

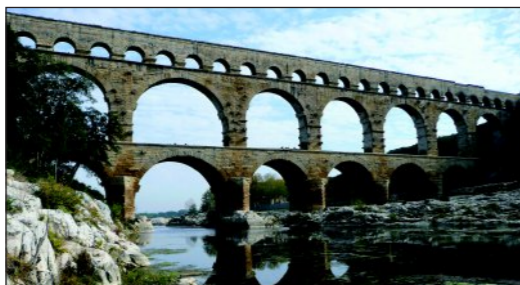
M.: 40-60 között épült, habarcs nélkül, 6 tonnás kövekből, 48 m magasán. Lenyűgöző alkotás, az 1700-as években közúti híd épült hozzá csatlakozva erről tekinthető meg ez a rendkívüli alkotás.

Meyer, Conrad Ferdinand: A régi híd

Te multból villanó sugár,
sok századéve állsz te már;
fölötted új híd íve rezgő:
ott zeng az út! s te itt pihensz.

Az út itt vén kövek között
piros virágba öltözött
és nedvesen mereng mohád
hullám emelte fátylon át.

Légből szövött ruhát lehell
reád a múlt s ösvényeden,
a szűk uton csak álom jár
élet helyett régóta már.

A visszhangban remeg ma még
egy dal, diák dalolta rég,
s a nyerítés, kúrtharsogás
zaját ringatja még a sás.

Rómának erre vitt az út,
a császár rajtad át vonult;
s hogy Parricidát itt lelé,
a víz tajtékkal szórta bé.

Ha rajtad délről jött levél,
lapján aludt csel és veszély,
zsoldos jött zsákmánnyal tele,
pestis jött s döghalál vele.

Elmúlt! ez mind emlék ma már,
s oly tiszta vagy, mint indaszál,
mely rajtad zölddel fonja át
az ember bűnös lábnyomát.

Radnóti Miklós fordítása

M.: A rómaiak már Ke 109-ben Rómában megépítették a híressé vált Milvius hidat, Fabricius és más monumentális boltozatot. Egy romjaiban álló híd a Ponte Rotto is emlékeztet a hídepítés kétezer éves múltjára.

Kiss Tamás: Képeslapok Róma,

Pontes Angelo

Jöttem a karcsú hídon át,
az ó- és középkoron át,
látni Szent Péter templomát
a templomon a kupolát
s körülkarolt a kolonnád.

M.: Az Angyalhíd Hadrianus győzelmi hídjaként épült 134-ben a Mars mező és saját mauzóleuma közt. Viharos története volt: 1450-ben hatalmas zarándoktömeg alatt súlyosan megrongálódott, mai szobordíszait 1671-ben Bernini alkotta: 10 angyal-szobor Krisztus szenvedésére emlékeztet.

Az Alcántara híd emléktáblája

„Én, Gaius Julius Lacer, ki
isteni művészetemről vagyok híres, az örök-
kévalóságnak s a világ valamennyi nemzedé-
kének hagyom örökül ezt a hidat. Egy templom
is
„épült az isteni római császár akaratából, hogy
jó szerencsét s áldást hozzon e nagyszerű
hídnak,
s a rá nehezedő teher ne tegyen kárt benn.”

M.: Trajanus uralkodása alatt Ku. 100 körül épült az 57 m magas, 194 m hosszú gránit híd. Az építőmester öntudatos emléktáblája nem indokolatlan dicsekvés; munkája elismerését jelzi, hogy a híd közelében levő templomban van eltemetve. A hídnak a mók adták az „Al Cantara, a HÍD” nevet.

Ányos Pál: Barcsay kapitánynak

Tekintsük most Cyrust perzsák hatalmával,
Mit nyert Tomiristul kegyetlen hadával?
Hát Xerxes tengeren épített hidgyával,
Midőn szembeszállott Spárta királyával?

M.: Ke. 481-ben a Helleszponoszon állítottatott Xerxes hajóhidat, a tenger hullámai ezt elpusztították, mire a császár megostoroztatta a tengert ...

Vas István: Szükségszerűség (Részlet) Verona, San Zeno

Ellöktek a zöld bronzkapu elől,
No de hát nem első hordájuk ez,
Mely átkelt az Alpokon és idáig
Zúdult, tovább vonulni dél felé –
A bedekerük meg sem említi,
Hogy a vörös kőhidat, a Scaligerik

Hídját, meg azt a vörös római
Hidat ki robbantotta fel, mikor,
Legutóbb – nemrég – erre átvonultak.

Nemrég – ki emlékszik már erre? Ma
Pénzt és áhítatot hoznak magukkal
– Már amilyen áhítat volt ez itt –
S ahogy tegnap egy velencei doktor
Bizonygatta, szükségesegek megint.
Ki emlékszik már – végül mi magunk is
Magas fokon tudunk felejtani.
Nem is vagyok már európai.

Vas István: Kötőszövegek

Mikor az ember vénül, a kötő-
Szövegek kezdik fokozatosan
Elveszteni rugalmasságukat.
Ezért van, hogy az öregek hamar
Készek a könnyezésre, nem pedig
Mert érzékenyebbek a többinél
Vagy talán érzelmesebbek. Ezért,
Ezért van csak, a kötőszövegek
Megereszkedésétől, ha ma könnyek
Ködén át nézem a szép, szőke, báva-
Arcú, vaskoronás Verona úrnőt
A Zöldségpiacon a római
Kőhíd vörös ívét az Adigén
Meg a templom falán Theodorik
Tekeredő kőköpenyét az ördög
Felé nyargaltában s a Scaligerik
Tollforgós, fehér kőpáncélba vont
Lovait meg a nagy piros toronyból
Kiszálló denevéreket, ahogy
Szerte csapongnak, megláttam megint.
Még egyszer. A megereszkedett
Kötőszövegek öregek ködén át.

M.: Veronában két remek híd áll: az Adigén: a római Tiberius alatt épült, a Scaligerik építette Castelvecchio híd pedig 1356-ban lett kész, ez az erősség védelmét szolgálta. Mintkét hidat súlyosan

megrongálta az értelmetlen robbantás a II. világháborúban, szerencsére eredeti formájában állították mindkettőt helyre, a Scaligerik hídját 1958-ban.

Sachs, Hans: Städtelob (1565) (Regensburg kőhídja)

Mikor 1135-öt irtak
nagy kőhíd épült, tizenegy éven át
tizenöt ívvel s egy toronnyal a közepén
alatta száguldott Ausztria, Magyarország felé
tovább a folyó a Duna.

M.: A Duna legkorábbi állandó hatalmas kőhídja 336 m hosszú javításoktól, háborús károsodástól eltekintve eredeti formájában áll. A híd közepén álló tornyot lebontották, jellegzetes szobra a „Hidemberke” ma is őrzőn a helyén áll.

Toman, Karel: Sur le Pont d’Avignon

Az avignoni hídon
ma tánc van,
az avignoni hídról
ma dal száll,
de jaj, a dal oly kurta,
és jaj, a tánc is kurta,
csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon
járt pápa –
az avignoni hídon
sok év járt –
s ma sírva egy cseh költő
itt búcsúzik Provence-től –
csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon
– ég áldjon –
az avignoni hídon
– au revoir! –
olajfa áll és ciprus

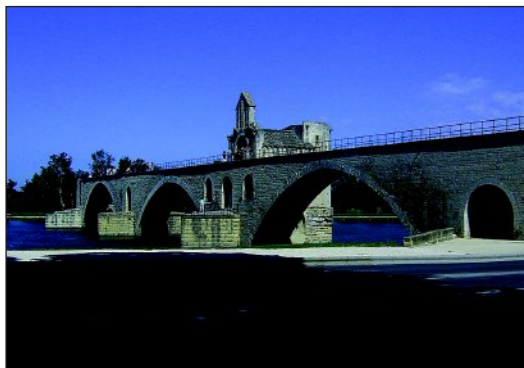
édes, tündéri tájon.
Csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon
beh jó itt,
az avignoni hídon
mi sem fáj –
s eszembe jut, hogy járt itt
jó Károly cseh király is.
Csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon
ma tánc van,
az avignoni hídról
ma dal száll,
mint a prágai hídról –
sok zengő, hosszú ének.
S csak zúg a víz örökké.

Végh György fordítása

M.: Avignon St. Benezet hídja, 1187-ben tíz évi munkával már készen állt a Rhone folyón. A 22 nyílású 920 m hosszú híd a középkor leghosszabb műtárgya volt, nagy kár, hogy 1665-ben árvíz pusztította el, ma már csak négy 31-33 m-es nyílását és a hídkápolnát lehet megcsodálni, melyben a pástorfiúból lett legendás hídépítő nyugszik. A kedves dal a hidat világhírűvé tette.

Polo, Marco leírása a róla elnevezett hídról

„Ha Kambaluk városát elhagyjátok és tíz mérföldet lovagoltok, igen széles folyóhoz értek, melynek neve Puliszangin, és az óceánba ömlik, úgyhogy a kereskedők ezen a folyón hajózva érik el a tengert. A folyót igen szép kőhíd íveli át, olyan gyönyörű, hogy párja sehol a világon nincs. Formája a következő: háromszáz lépés hosszú, és legalább nyolc lépés széles; tíz lovas tud rajta egy vonalban haladni. Huszonnégy pillérje és íve van, hogy erős alapokon nyugodják, finom szürke márványból. Fent a hídtesten mindkét oldalon márvány mellvédekből és oszlopokból álló korlát húzódik, mégpedig a következőképpen. A hídfőnél márványoszlop áll, alatta márványoroszlán, úgyhogy az oszlop az oroszlán hátából indul ki, míg az oszlop teteje egy másik oroszlánban végződik; mindkettő hatalmas méretű és kivitelezésű faragvány. Minden oszloptól másfél lépésnyi távolságra áll pontosan a mása, tehát a két oroszlán is rajta van, köztük pedig szürke márványból készült, domborművekkel televesített korlát húzódik, hogy az emberek vízbe ne essenek. Így követik egymást másfél lépésnyire az oszlopok a híd mindkét oldalán, úgyhogy az egész valóban szemet gyönyörködtető alkotás.”

M.: Ma 11 nyílású, eredetileg 1192-ben épült híd a nagy utazóról nyerte nevét; 1444-ben és 1689-ben újjáépítették, eredeti formáját valószínűleg megőrizte, a korlátját díszítő 485 egymástól különböző kőoroszlán egyedülálló különlegesség, 1985-ig közforgalom haladt át rajta.

Túrmezei Erzsébet: A Gera hídján

A Gera hídján állok. Erre járt, mint víg diák, és erre, mint barát. Megyek nyomában a vén hídon át, és hallgatom a századok dalát.

M.: Luther Márton Erfurtban volt szerzetes, így a Gerán 1325-ben épített kereskedő hídon (Kramer Brücke) gyakran sétálhatott. A hídon házak, üzletek álltak és állnak ma is.

Kárpáti Kamil: Hídomlás

Ezerháromszáznég május elseje.
Ezerszereplős élőkép tűzből,
kínzóeszközök tárlatából:
az Arno bárkáin állványra tűzve
úszik a Pokol.
Kőkoralót döntenek ki az iszonyodók,
a Ponte alla Carraia
lebunkózott fehér ökörként rogyant térdre.
Mint szárnyas hangyák vagy vérszopó
bögyölyhad
megtört állatnyakról,
fürtbe, oszloppá ragadva
csapódik a habzó, sárvető vízbe a tömeg.
Ím, „az ötödik elem”!
(Így hívta VIII. Bonifác Firenzét.)
Cipel az Arno nyögve Poklot,
dögnehéz úszó lélekkohókat,
fuldoklók fekete-kék kormos testét
begyűjti moszatszakállas hajófenék,
s elúsznak pokoli kotlós, csibéivel.

Dutka Ákos: Felidézlek a múlt aranykódéből (Részlet)

Felidézlek mégegyszer a múlt aranykódéből
boldogságunk elvesztett örök városa, -
felidézlek és kigyújtom lelked tűzét újra
ifjúságunk örömtől bíborló fárosza:
nézd a kertet, melynek szinpadáról első versem
ritmusa lendült szádon, Asszonyom
s véred a Körössel versenyt iramodva bugta
a mámor dalát a hosszú hársoron.

Bellini szüzi Máriáját, a hangos utcát
az álomba lengő Palazzók alatt,

Firenze tornyát, Páris káprázatából mindent, -
mindent, ami emlékünkből áldva megmaradt.
Emlékeink rostáján rázd ki mind a szennyet,
ne maradjon salak, selejtes szemét,
csak mi lángolt s bűvös szédületbe ejtett
aranyba szöve éltünk koldus reggelét.

Idézd velem a múltunk sápadt bíborából
az együtt tévesztett boldog utakat:
a mámort, a csókot, csordult poharunkat,
melyből
ránk szállt a láz. Idézem régi lázadat.
Gyerünk szédülten át a régi Hídon, át az Arnón
kék gyűrűért, hol Dante árnyát mutatta a köd:
emeld a gyűrűt, mint a Grálok szüzi kincsét
mint akkor, tudod húsz év előtt.

*M: Firenze leghíresebb hídja 1345-ben készült
Taddeo Gaddi terve szerint az Arnon.
Vasari: A legkiválóbb festők, szobrászok és építé-
szek élete című könyvében az építésről és művés-
ről ezt írta ...”nem sajnálta sem a pénzt, sem pedig
a fáradságot: erős pillérekkel, gyönyörű ívekkel
építette meg... így elbírta a két oldalán kialakított
huszonkét-huszonkét üzlethelyiséget”. A három
szegmensű híd a beépített hidak leghíresebbje.
A II. világháborúban a német konzul érte el, hogy
csak a hídfőknél „kellett” a hídrajutást megakadályozni ... helyett ...*

Oravecz Imre:

A Károly-híd szobrai kékek

a toronyban salétrom
a falban egy fogantyú,
színezüst

az aranycsinálók szűk utcáján
fekete nagykabátban,
fekete kalapban,
lyukas zokniban jön
jön franz kafka

esernyőjével megkopogtatja
az ablaktáblákat

a kampán vízimalom,
éjjelente a halott molnár
lisztes kezével megindítja
a korhadt kereket,
a Vlatarán egy vadkacsa felébred,
szárnyával kétségbeesetten
csapkodja a vizet

a Vencel téren
középkori lovasok gyülekeznek
rozsdás páncélok, nehéz vérték
a mellsebeken átvérték kötések –
staro mesto:
láncok, rostélyok, forgók
az ó-város lakói alszanak
s álmukban véget ér az élet.

*M: Prágában a Moldván 1170 már állt a Judit híd,
azt az árvíz súlyosan megrongálta, ezért IV. Károly
cseh király Peter Parlerrel új hidat építtetett,
alapkőletétele 1357-ben volt. A 16 nyílású, 516
m hosszú híd rendkívüli látványossága a cseh fő-
városnak, ebben fontos szerepe van 30 szobrának,
illetve szoborcsoportjának és hídtornyainak. A híd
szomorú nevezetessége, hogy Nepomuki Jánost
1393-ban a királyi parancsra a Moldvába dobták,
emlékére 1683-ban állítottak szobrot, 1729-ben
szentté avatása után a hidak védőszentjeként ren-
kívül népszerű lett, sok-sok hídon áll szobra.*

Cselebi, Evlia magyarországi utazásai, Mosztár

(1660-64) (Részlet)

Mosztár nagy hídja. Szulejmán khán parancsára
ezt a hidat az öreg Szinán ben-Abdul-Manán
aga építőmester építette s ez mint a szivárvány
ivezete, tejút-magasságban, egyik sziklától a

másik szikláig nyúlik. Középen a folyó folyik.
Két oldalról vár van, azért a városnak egyik
oldaláról a másikra e hídon kívül más közlekedő
út nincs.

Azt állítom, hogy én szegény Evlia mostanáig
utazgatva, tizenhat padisáhi helyen bejártam, de
ily magas hidat még nem láttam. Azéig emelkedő
s egyik sziklától a másikig magas ivezer gyanánt
hajló híd, melynek hosszúsága a hídfőnél levő
várak belső kapujától, egyiktől a másikig, teljes
száz lépés. Tizenöt láb szélességű.

Szóval ez olyan híd, a hol alatta és fölötté víz
folyik. Szulejmán khán építkezésére vonatkozó
tárikh:: „A hatalom ivezete az 1566 év „
Más verses tárikh:
A szivárvány ívének hasonlóságára épült ez a híd
Van-e a világon ennek párja, ejh Istenem!
Bámulva nézte és tárikhját mondta egy bölcs:
A hatalomjárta hídon mi is keresztülmegyünk
sáhom!

Az igaz, hogy az építőmester minden tehetségét
ráfordította s tudományát megmutatta. Ha
messze távolból nézik ezt a hidat, a kerékről le-
jött sínhez hasonlóan keresken áll. Azt az erőt,
építészeti csinosítást és szépséget, mely ezen
van, egy régi építőmester sem készítette meg. Ez
a magas híd oly magas építkezés, hogy vezírek,
előkelők és magasrangú egyének többen eljöttek
ennek a hídnak megnézésére, a mikor az emlí-

tett pavillonban üldögéltek, a városból néhány bátor gyermek a hídnak a szélén felkészülődve állott s a hídról leugorva, a folyóba vetették ezek magukat s mint a madár úgy repültek s mind-egyik még különféle szemfényvesztő játékot is csinált. Némelyik fejfelé, némelyik keresztbe tett lábakkal leülve, mások pedig kettenként, hármanként egymással összefogozkodva, vetették magukat a vízbe s mégis épségben jutottak ki a partra s sziklákon felfelé mászva, a hídfőhöz jöttek s a vezírektől és előkelőktől ajándékokat kaptak. E hídnak magassága egész a víz színéig lemenve, 87 öl, a folyó mélysége 87 rőf s benne fürdőkupolanagyságú sziklák vannak. Mennydörgéshez hasonló zugással folyik. Ilyen vízbe belevetni magát, egy gyermekre nézve csodálatos bátorság! Néhány inasgyermek, mikor mestérének boltjába az ebédet viszi, nem megy a hídon, hanem fején az ételt, két kezében a bádogedényt tartva, a vékony karfán félelem nélkül ugrálva, megy keresztül.

M.: 1566-ban lett kész a Neretva fölött – a Csontváryt is megihlető – 29 m nyílású szép boltozat, melyet ő római korinak hitt. Az Öreg híd 427 éven át elviselt áradásokat, földrengést, míg 1993-ban Preljak tábornok parancsára lerombolták a város névadó hídját, s csak 2004. július 23-án adták át ismét a forgalomnak a Remény, a Megbékélés hídját.

Andrić, Ivo: Híd a Žepán (Részlet)

Vezírségének negyedik esztendejében Juszuf, a nagyvezír helyzete meg rendült, s egy veszélyes cselszövés áldozataként váratlanul elvesztette a szultán kegyét. A küzdelem egész télen és tavasszal tartott. (Zordon és hideg tavasz járta, amely semmiképpen sem engedte a nyarat kibontakozni.) Május havában aztán Juszuf győztesként került ki a börtönből. S az élet folytatódott: fényesen, békésen, egyformán. Ezekből a

téli hónapokból azonban, amikor élet és halál, dicsőség és pusztulás között hajszalnyi távolság sem volt, a diadalmas vezír lelkében valami töprengő nyomottság maradt vissza. Az a kibeszélhetetlen valami, amit a megpróbáltatásokon és szenvedéseken átment emberek rejtett kincsként őriznek magukban, s ami csak olykor-olykor, öntudatlanul tükröződik vissza a tekintetükből, mozdulatukból, szavukból.

Börtönének magányában kegyvesztettségben élve a vezír emlékezetében élénkebben merült fel származása és hazája. Mert a csalódás és fájdalom a múltba tereli a gondolatokat. Eszébe jutott az apja és az anyja. (Mindketten még akkorjában haltak meg, amikor ő csak szerény felügyelőhelyettes volt a császári istállóknak, s mindkettőjük sírját kőszegéllyel vétele körül, és fehér síremléket emeltetett nekik.) Visszaemlékezett Boszniára és Žepa falvára, ahonnan kilencesztendő korában elvitték.

Még ugyanazon a nyáron alkalma volt olyan emberekkel beszélni, akik Boszniából érkeztek. Kikérdezgette őket, azok meg meséltek neki. A lázadás és háborúk után zűrzavar, nélkülözés, éhezés és mindenféle betegség támadt. A vezír jelentékeny segítséget rendelt az övéinek, ahányan csak Žepában voltak, ugyanakkor pedig kiadta a parancsot: vizsgálják meg, milyen építőanyagokra van legsürgősebben szükségük. Jelentették neki, hogy a Setkiceknek még négy házuk van, s hogy ők a legmódosabb emberek a faluban, de azt is, hogy a falu és egész környéke teljesen elszegényedett, mecsetjük megrokkant és leégett, a csöveskút elapadt; a legnagyobb baj azonban, hogy a falunak nincs hídjá a Žepa folyón. A falu a hegyen fekszik, mindjárt ott, ahol a Žepa a Drinába torkollik, s az egyedüli út Visegrádra a Žepán keresztül halad, alig ötvenlépésnyire a torkolat fölött. Akármilyen gerendahidat is építenek, a víz elviszi. Mert vagy a Žepa árad meg hirtelen és váratlanul, mint valamennyi hegyi folyó, s ilyenkor alámossa és elragadja a geren-

dákat, vagy a Drina ragad meg, és ilyenkor megállítja és megduzzasztja a Žepát a torkolatánál, a megáradt víz pedig úgy fölemeli a hidat, mintha sose lett volna. Télen meg az ólmos eső úgy belepí a gerendákat, hogy ember is, állat is összetöri magát. Aki nekik itt hidat építene, a legnagyobb jótétéményt gyakorolná.

Még a havazás beállta előtt Visegrádra érkeztek. Az álmélkodó visegrádiak néhány napon át nézegették az építómestert, amint görnyedten és ősz hajjal, de pirospozsgás és fiatalos arccal körüljárógatta a visegrádi nagy hidat, letördeli a maltert, majd az ujjai között szétmorzsolja és a nyelvvel kóstolgatja összetételét, s lépéseivel méregeti a hídníylások hosszát. Aztán néhány napra Banja községbe ment, ahol hajdan mészkőbánya volt, s onnan bányászták ki a követ a visegrádi híd részére. Napszámosokat vitt magával, és kiásatta a bányát, amelyet már teljesen betakart a föld s benőtt a cserje meg a törpefenyő. Mindaddig ástak, amíg meg nem találták a széles és mély kőréteget. Ez a kő tömörebb és fehérebb volt annál, amelyből a visegrádi hidat építették. Az építómester innen leereszkedett a Drinához, egészen a Žepa folyóig, s itt kijelölte a komp helyét: ezen a kompon kellett a követ a túlsó partra szállítani. A vezír emberei közül akkor az egyik a tervekkel és számításokkal együtt visszatért Konstantinápolyba.

Megkezdődött a munka. Az emberek nem győztek csodálkozni a különös munkán. Az, amit építettek, távolról sem hasonlított hídra. Először is ferdén a Žepán át súlyos fenőgerendákat döngöltek a vízbe, aztán két sor karót vertek közéjük, azokat vesszőkkel fonták össze, s agyaggal töltötték fel őket, mint a sáncot szokás. Így eltértették a folyót irányából, s a meder egyik fele szárazon maradt. Épp akkor, amikor ezt a munkát befejezték, egy napon fenn a hegyekben felhőszakadás tört ki, és a Žepa pillanatok alatt felkavarodott és megdagadt. Ugyanazon az éjszakán

a megáradt Žepa derékon kettészakította a már megépített gátat. Másnap a víz már leapadt, a sövénykerítés azonban ledőlt, a karókat a víz kitepte, a cölöpök ára hidat. Az építómester azonban már a harmadik napon kiadta a parancsot, hogy új karókat verjenek le, még mélyebbre, mint eddig, s hogy a megmaradt gerendákat javítsák és egyengessék ki. S a sziklás folyómeder mélyből megint felhangzott a sulykok csapása és a munkások ütemes kiáltozása.

Csak akkor, amidőn már mindent előkészítettek s minden munkára készen állt, amikor már a köveket is odafuvarozták Banjából, csak akkor érkeztek meg a hercegovinai és dalmáciai kőfaragók és kőművesek. Fészereket emeltek, melyek előtt a kőporttól fehérén, akárha vízimolnárok lettek volna, faragták a köveket.

Az építómester meg körüljárta őket, fölējük hajolt, és egy sárga bádog háromszöggel és zöld zsinóron függő ólomnehezékkal minduntalan méregette a munkájukat. Már mindkét oldalon levágták a szilas és meredek partot, amikor a pénz elfogyott. A munkások elkedvetlenedtek, s a nép körében azt morogták, hogy a hídból semmi sem lesz.

A kőművesek télre hazamentek, az építómester azonban ott telett faházában; szinte sehová sem járt, egész idejét ott töltötte, szüntelenül tervei és számításai fölé görnyedve. Csak a munkahelyre járt ki gyakran, hogy ellenőrizze. Tavasszal, mikor a jég repedezni kezdett, gondokba merülten minduntalan körüljárta az állványokat és a töltéseket. Néha még éjszaka is, fáklyával a kezében. A kőművesek már György-nap előtt visszatértek, s a munka újra megkezdődött. S pontosan nyár derekán be is fejeződött. A munkások jókedvűen bontották le az állványokat, s a gerendák és deszkák szövevényeiből fehérén és karsún kibontatkozott a híd, amelynek mindössze egyetlen, egyik partról a másikig terjedő íve volt.

Minden másra hamarabb lehetett volna gondol-

ni ezen a szétszakadozott és elhagyott vidéken, mint egy ilyen csodálatos építményre. Olybá tűn fel, mintha mindkét part egy-egy habzó vízugarat lövellt volna ki egymás felé magából, s ezek a sugarak összecsaptak, egyetlen ívben egyesültek, s így maradtak egy pillanatra, az örvénylő mélység fölött lebegve.

A boltív alatt, a látóhatár mélyén a Drina egy sötétkék darabkája látszott, lenn a mélyben pedig a habzó és megfélekezett Žepa gurgulázott. A szem sokáig nem tudott hozzászokni a mesebeli költött és finom vonalaknak ehhez az íveléséhez, amely olyan, mintha röptében csak fennakadt volna az iszalaggal és cserjével teli, éles, sötét szirteken, s az első kedvező alkalommal folytatja szárnyalását és eltűnik szem elől.

A környező falvakból odatódultak az emberek, hogy láthassák a hidat. Visegrádról és Rogaticáról is eljöttek a városiak, s megcsodálták a hidat, miközben sajnálkoztak, hogy ilyen szirtes és vad helyre építették, nem pedig az ő városuk mellé. A mualim Boszniában született, könnyedén gördülő verseket írt, s a vezír időről időre megajándékozta és támogatta. Amint mondomta, fülébe jutott, hogy a vezír hidat építtetett Boszniában, és ő abban reménykedik, hogy mint minden középítményre, a hídra is feliratot vésnek, hadd tudja a világ, mikor építették a hidat és ki építtette. Mint mindig, most is felajánlotta a vezírnek szolgálatait, s kérte, érdemesítse arra, hogy fogadja el kronogrammáját, melyet megküld, s melyet nagy fáradtsággal megszerkesztett. A csatolt kemény papiroson piros és arany kezdőbetűkkel ez a kronogramma volt igen gondosan kirajzolva:

Mikor a Jóságos Igazgatás és a Nemes mesterség Kezet nyújtának egymásnak, Keletkezett ez a pompás híd, Az alattvalók öröme és Juszuf büszkesége Mindkét világon.

Ez alatt a vezír tojásdad alakú pecsétje volt lát-

ható, két egyenlőtlen mezőre osztva; a nagyobb mezőben ez volt olvasható: Juszuf Ibrahim, Isten igaz rabja, a kisebb mezőben pedig a vezír jelszava: Hallgatásban

A vezír ezen a reggelen is fáradt volt, mint akit elkerült az álom, de higgadt és nyugodt; szempillája nehéz volt, arca pedig fagyos a reggeli hűvösségben. A külföldi építómesterre gondolt, aki meghalt, és a szegényekre, akik majd megeszik a keresetét. A távoli, hegyes-völgyes és sötét országra, Boszniára (ha Boszniára gondolt, kezdettől fogva volt valami sötét a gondolataiban!), amelyet még az iszlám világossága sem tudott csak részben beragyogni, ahol az élet minden magasabb rendű emberségesség és szelídség nélkül, szegény, csenevész és fanyar; s hány ilyen tartomány van ezen az istenáldotta nagy világon? Hány vad folyó hidak és gázlok nélkül? Mennyi vidék van ivóvíz nélkül, és mennyi dísztelen és szépség nélküli mecset?

Gondolatban kitárult előtte a világ, telis-tele mindenféle bajjal, ínséggel, szükséggel s a legkülönbözőbb formájú félelemmel.

A napfény a kerti kioszk apró zöld tetőcserepin villogott. A vezír lesütött tekintete a mualim verses feliratára esett, lassan fölemelte kezét, és kétszer áthúzta a pecsét első részét, melyen a neve állott. Csak a jelszó maradt: Hallgatásban a biztonság. Egy ideig csak állt a jelszó fölött, aztán újra fölemelte a kezét; s egy erőteljes mozdulattal ezt is áthúzta.

Így maradt a híd névtelen és jeltelen.

Csuka Zoltán fordítása

M: A Híd a Žepán elbeszélést fiatal korában írta Ivo Andrić. A világirodalom legjobb novellái magyar írók ajánlásával kötetben jelent meg. Az ajánló Gáll István szerint „... Boszniát mutatta meg a világnak, egy tragikus kis nép sorsát és múltját az érzéketlenül vonuló nemzeteket eltipró történelemben.”

VELENCE HÍDJAI

Nietzsche, Friedrich: Velence

A hídon álltam a minap a barna éjben. Ének zendült messziről: arany cseppek esője futott végig a remegő vizen. Gondolák, fények, zene - részeg ringás vitt ki a homályba... Lelkem tündöklő gyönyöre láthatatlan ujjak alatt titokzatos gondola-dalt dalolt, repeső cimbalom. - Hallgatta valaki?...

Szabó Lőrinc fordítása

M: Velence a hidak városa: 118 szigetét 177 csatorna hálózza be, s ezen mintegy 400 híd áll.

Browning, Robert: Egy Galuppi-toccata

I. Ó Galuppi, Baldassaro, szomorú, hogy rád lelek! Nem vagyok süket, se vak, hogy téged meg ne értsenek, De a szívem oly nehéz, míg képzeletem száll veled.

II. Ime itt jössz ó zenéddel, régi kincseket kínál. Mondd, így éltek Velencében, hol a kalmár volt király, S tengert jegyzett el a dózse, hol a Szent Márk templom áll?

III. Hisz a tenger ott az utca és fölötte ível át Shylock hídjá – házaiban tartották a karnevált – Mintha látnám... pedig még csak el se hagytam Angliát.

Vas István fordítása

M.: Shakespeare a „Velencei kalmár” című színművében „Mi újság a Rialton” kérdéssel jelzi, hogy a nevezetes hídon működött a „tőzsde”.

Byron: Velence Részlet a negyedik énekből

I. A Sóhajok Hídján megálltam egykor, s úgy rémlett – mint ha varázspálca int -, palota és börtön közt a habokból Velence műve fölbukkan megint – ködös szárnyán egy évezred kering körém s haldokló dicsfény mosolyog rám az időből, mikor Velence mint királynő trónolt s a szárnyas oroszlán sok tartomány szemét tudta márványalakján.

4. De van számunkra benne más ígézet is, mint híre és a hatalmas árnyak, kik a dózsétlan város levitézlett dicsén borongni sorra visszajárnak; a mi zsákmányunk megmarad: szilárdabb, mint a Rialto; Shylock és a Mór és Pierre – az ív támkövei! Mállhat minden – ők nem. S ha semmi sincs sehol, nekünk benépesül megint a pusztá por.

Várady Szabolcs fordítása

Roy, Vladimir: Ponte dei Sospiri

Átmentem rajtad, mikor még szívemben az ifjúság forró vágya égett, mélységesen megindult a lelkem, közben borzalmak titkát füleltem és a halál árnyékát láttam ott a vér rubin pírijával mindent beírni, ó Ponte dei Sospiri...

Azóta hány dal elenyészett, hány remény megsápadt, Sóhajok Hídja lett számomra az élet, a vágy néma koporsója is talán... Erőmet apasztó viharok nyomán bánatok vettek lakást a lelkemben, és nem merem magamat az ár örvényeibe vetni már, ím egy korallsziget, itt leltem meg új fészkemet rezignációból rakva...

Így bánatok hídján siet szellemem a csillagok felé, hol örökös a fagy, hol a régi, tarka álom odahagy, hol a tiszta éter csillogása kék, s mellemre szorítja hűvös tenyerét; vándor, jaj szomorú vándor vagyok, ki az örökkévalóság ajtaja előtt vacog és várja, hogy a húr titkos rúna-jel, s a szívben a vágy viharja sír-rí, ó Ponte dei Sospiri...

Tótfalusi István fordítása

M: Velencében a Dózse palota és az ólomfedelű börtön összeköttetésére épült 1600-ban Contino építész terve szerint a szépvonalú, díszített híd, melyről 1787-ben Casanova is megemlékezett emlékirataiban.

Lord Byron 1817-ben adta Childe Harold költeményében a Sóhajok hídjá nevet. Épületeket összekötő hidakat a középkorban is építettek itt Velencében a bíróságtól a börtönbe vezető híd foglalkoztatta az írók, költők fantáziáját. Grillparzer osztrák drámaíró is élénk színekkel írta le érzéseit erről az átjáróról. Napjainkban is számos átjáró épül pl. áruházak között. Ferenc József szegedi látogatásakor is készült ilyen műtárgy, s természetesnek tartja mindenki ezekre a sóhajok hídjá nevet ...

Majakovszki, Vladimir: A Brooklyni-híd
(Részlet)

Rikolts, Coolidge,
pohárt üríts!
Ha megérdemlitek,
tőlem is telik szép szó.
Légy vörösebb,
mint zászlóink legpirosabbika,
bár
te vagy a nagy United States of America.
Ahogy szentélybe lép
az áhítat szédültje,
vagy kolostorba vonul
zordon és szelíd,
úgy lépek
az esti
szürkeszínű ködbe

hozzád,
megilletődve, Brooklyni híd.
Legázolt
városba,
hogya győztes tör be
zsiráfnyakú
ágyún - így feszít -
mámorosan, létvágytól gyötörve
lépek rád,
büszke, szép
Brooklyni híd.

Mint együgyű festő
tárlat madonnáját
nézi sóvár szemmel,
melyet a vágy hevít,
oly olvadtan nézem
a csillagos
panorámát,
mely New Yorkról
néz rád,
Brooklyni híd.

Íme

a kép -
sodromból semmi se hoz ki,
e drótkötélhúr
a csillagok lábáig elvezet.
Látom, hogy
itt állott
egykor Majakovszkij,
és szótagolva
mondott
verseket...

Mint eszkimó,
kit távoli vonat vidít,
nézek
kullancsként, mely magát beléd döfi.
Brooklyni híd -
igen...
Ez már döfi!

Hegedűs Géza fordítása

M: Korszakalkotó kábelhíd épült New Yorkban 1869-83 között. Építésekor a világ legnagyobb nyílású és leghosszabb függőhídja volt. Tervezője-építője a zseniális Roebing volt, ám a munkák kezdetekor halálos baleset érte, munkáját fia vette át, ő a híd keszon alapozásában részleges bénulást szenvedett. Felesége Emily lett a minde-nes segítője, aki férje utasításait végrehajtotta. Az ifjabb Roebing a hídhoz közeli lakásukból távcső-vel kísérte figyelemmel az építkezést.

PÁRIZS HÍDJAI

Nezval, Vitězlav: Ing

1935 júniusának végén egy fülleedt éjszakán
A Luxembourg-kert mellett ballagtam éppen
Éjfélt ütött az óra
S üresek voltak az utcák
Mint a szállítókokcsik
És üresek mint a Hamvazószerda

Semmire se gondoltam
Semmire se vágytam
Semmire se vágytam sehová se siettem
Semmi sem nyomasztott
Mentem mint az emléktelen ember
Doboz-ember
Mentem mint a vének akiknek nem kell már
aludni

Nem tudom hirtelen mi ütött szíven
Sóhajtásomra emlékszem ma is
Fehér kötések borították be
a Luxembourg-kert fáit
Néztem e papír-tapaszokat
A zöld kerítésen át
Talán még énekeltem is
Ez minden
S a rabszolgának eladott Párizs
Vonaglott mint az őrült

Ó Párizs hídjaid megkötöztek engem
Prága Párizs Leningrád
És valamennyi város melyet bejártam
Látom a megkötözött nők sűrű nyáját
A vízbefúltak még szabad ég alatt ragyognak
Mint karkötőik amelyek mentén a tömeg lépdel

Ó hidak kapuja
Egyetlen várost látok
Átfolyik rajta a Szajna a Néva a Moldva
S itt a patak is
Melyben fehérneműt mosnak a falusiak
A patak amelynél lakom

Ablakok
Az egyiken át a Pantheon tér szobra szobámba belép
A másik a Károly-hidra néz
A harmadikból a Nyevszkij proszpekt táruelém
S még vannak más ablakok is

Fordította: Eörsi István

Saint, Antoine Girard de: Az ágrólszakadt költő
(Részlet)

Hol annyit nyűttem talpalómat,
hogy úgy ismerem sok lakódat,
ahogy patkány se csűr hadát:
halld, Párizs, végbúcsúm szavát.
Ég veled, Szajna-parti város.
Nyirkos folyó a Szajna, lápos,
s méltán hívják egy kackiás
dálnok szerint így: Sanitas.
Ég áldjon Párizs, büszke székhely,
páratlan Párizs, ritka ékszer;
ezer zúgodban annyi báj,
hogy elbújhatna Vaugirard.
Ég veled, Új Híd, mely alatt a
víz hömpölyög, ha nincs befagyva,
mert, akkor nem moccan, kemény
és szilárdan áll a helyén.
Ég áldjon, réz- vagy bronzkirályom,
akit könnyű követni lábon,
bár lovon ülsz, csakhogy aképp,
hogy már egy tapodtat se mégy.
Ég veletek, szép lacikonyhák,
mikért úgy evett a mohó vágy,
míg szagoltam a sülteket,
amelyeknél értékesebb
érték a Váltók Hídja hosszán
nem díszlett, míg a furcsa botránny
az egészet a légbe nem
ugratta villámsebesen...

Rónay György fordítása

M: A Pont Neuf= új híd nevével ellentétben Párizs legrégibb eredeti állapotában 1607-ből fennmaradt hídja. A 12 nyílású boltozat több szempontból egyedülálló pl: ez volt az első híd, melyen házak nem álltak, különleges kőfaragványok (portrék) díszítik, a híd két ágának tengelye szöget zár be; Christo bolgár születésű művész aranyszínű anyaggal burkolta be a közelmúltban.

Illyés Gyula: A Pont des Arts-on

Megalázott, de szinte térdre,
a híd lépcseiről a Notre-Dame
terére lépve,
meg engem első látásra a látvány.
A szemmel fogható történelem.
Fölemelt mégis: no lám, a hazám!
Az új hon, melyért Vereckénkről
leszállván
a valóság s az álomköd határán
meg kell a küzdést kezdenem.

Már azért is, mert ilyen árván.

M: Illyés Gyula költeménye Párizs egyik különleges hídjának állít emléket.

Korai – 1803-ban épült öntöttvas híd gyalogosoknak épült. Két üvegház és számos ritka növény, valamint a Louvre miatt is rendkívül népszerű volt ez függő-kertnek is nevezett műtárgy, 1981-ben az eredetihez hasonló formában átépítették.

Apollinaire, Guillaume: A Mirabeau-híd

A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna
S szerelmeink
Emléke mért zavar ma
Mi volt az öröm ráadás a jajra

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagy engem

Kéz kézben nézz szemembe s közbe tudnám
Hogy karjaink
Hídja alatt a hullám
Fut az örök tekinteteket únván

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagy engem

Mint ez a víz elfolyó messzeség lett
A szerelem
Milyen lassú az élet
S milyen erőszakosak a remények

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagy engem

Jön napra nap új év válik tavalyra
Nincs ami a
Szerelmet visszacsalja
A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagy engem

Vas István fordítása

(Több remek fordítás van! Közülük az egyik a következő oldalon olvasható)

Apollinaire, Guillaume: A Mirabeau-híd

Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna

S a szerelem

Mi zúgja, mi sugallja

Hogy minden kéjnek fájdalom az anyja

Csak szállj le éj az óra út

Csak szállj idő én várok itt

Farkasszemet hadd nézünk kéz a kézben

Kulcsolt kezünk

Hídja alatt az éjben

Örök hullámok árja foly sötéten

Csak szállj le éj az óra út

Csak szállj idő én várok itt

Fut meg nem áll fut mint az ár a mélynek

A szerelem

De lassú is az élet

És a Remény de éget ó de éget

Csak szállj le éj az óra út

Csak szállj idő én várok itt

Napok hetek zuhognak tovafolyva

Nem kél a múlt

S a szerelem se újra

Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna

Csak szállj le éj az óra út

Csak szállj idő én várok itt

Mészöly Dezső fordítása

M: A híres Mirabeau hidat a Szajnai Hajózási Hivatal igazgatója Jean Reval tervezte. A háromnyílású, csuklós rácsos hidat szobrok és emléktábla díszíti. A híres költő szerelmével való szakításakor írta ezt a verset.

Rilke, R. M.: Pont du Carrousel

A vak férfi, aki a hídon áll,

mint mérföldköve névtelen vidéknek,

talán a tárgy, mit változás nem érhet,

amely körül a csillag-óra jár,

amely középpont, bolygókat köt össze.

Hisz minden ott forr, ott forog körötte.

Ő az igaz, **ő** a mozdíthatatlan,

száz zagyva út közt állva egymaga;

az alvilág sötét bejárata

a felszínen sürgő embercsapatban.

Nemes Nagy Ágnes fordítása

M: A mai Carrousel híd 1939-ben épült, elődje öntöttvasból 1834-ben készült el. A háromnyílású hidat elégtelen szélessége miatt kellett átépíteni.

LONDON HÍDJAI

Babits Mihály: Messze... messze... *(Részlet)*

Angolhon. Hidak és ködök.
Sok kormos kémény füstölög.
Kastélyok, parkok, lapdatér,
mért legelőkön nyáj kövér.

Ó mennyi város, mennyi nép,
Ó mennyi messze szép vidék!
Rabsorsom milyen mostoha,
hogymind nem láthatom soha!

Dunbar, William: London város tiszteletére

London, szívemből hadd dicsérjelek!
Te városok királya, gáncstalan,
hadd zengjem pompás, gazdag híredet,
kinek oly sok bárója, lordja van -
sok bájos hölgy él rajtad boldogan,
sok híres pap rója utcáidat -
kalmárjaidon csillog az arany:
London, a városok virága vagy

Örvendj, ó, városom, Troia nova -
kit Új Trójának hívtak hajdanán,
ó, földkerekség imperátora!
Szépséggel ékes hercegi leány!
Nem épült Noé óta még talán
hívő király alatt szebb s gazdagabb
város sehol a földnek hajlatán:
London, a városok virága vagy.

Te jókedv magva, vígság jáspisa,
bátorság és erény gránátköve,
komoly s vidám vagy, mint Trója maga,
te minden város legszebb szekfüve -
te városok császári asszonya:
mily korona ékíti szép hajad!
Te minden kéjek édes édene:
London, a városok virága vagy.

Csodás folyódnál nincsen híresebb:
vigyázva mossák zöldes hajjai
sok fától árnyas, széles völgyedet -
s tükrében hattyúk márvány szárnyai
szállnak – hajók szel்தörte árnyai
s vont vitorlájú bárkák ringanak -
mihez tudnálak hasonlítani?
London, a városok virága vagy.

Fehéren ívelő nagy hidakon
ezer királyi kalmár lőt, siet -
s a nyalka lovagok utcáidon
arany kabátokban feszítenek.
Bástyád – mit még Caesar építtetett,
s erősségére nincsenek szavak -
még sok dicsőséget szerez neked:
London, a városok virága vagy.

Mindig erős falak övezzenek
s a benned élő nép az bölcs legyen –
folyód frissítse sok-sok völgyedet;
s harangjaid zengesd csak szüntelen,
kalmárjaid tartsd mindig bővíben;
szép hölgyeid sosem hervadjanak;
mosoly piruljon minden szüzeden:
London, a városok virága vagy.

Királyok híres drága mestere:
bölcsen tartsd az igazság pallosát!
Több vagy mint Párizs és Velence —
Te, kihez hasonlót nem tud a világ.
Vezérsiklagként pillantunk mi rád:
oly bölcsen állsz a türkiz ég alatt,
nem lankadó tűzű szép rózsafánk:
London, a városok virága vagy.

Végh György fordítás

Eliot, T. S.: Átokfölde *(Részlet)*

Valószerűtlen város,
A téli virradat barna ködében
A London Bridge-en a tömeg tolongva jár,
Nem tudtam, mely sokat tiport el a halál.
A légbe nyögve kurta sóhajok,
S járta tömeg, lábuk elé tekintve,
A dombra föl s le a King William Streetre,
Hol a Saint Mary Woolnoth nagyharangja
Holt hanggal üti a végső kilencet.
Ismerőst láttam és szóltam kiáltva: „Stetson!
Együtt voltunk Mylaenél a hajókon!

Vas István fordítása

M: A Régi London híd 1209-ben már állt, 19 csúcsíves boltozatból. A hídon emeletes házak álltak, ezeket többízben tűz pusztította. A szűk hídnyílások (4-10 m) miatt örvénylés keletkezett, ami rongálta a pilléreket, ezért 1763-ban eltávolították a hídon álló házakat és a központi hajózó nyílásnál átalakításokat végeztek. 1821-ben mégis híd átépítését határozták el, ezt John Rennie tervei szerint fia valósította meg (1831-ben lett kész). Az ötnyílású hidat, mely Charles Dickenst elbűvölte – alapozási hiányosságok miatt 1972-ben elbontották. Az első London híd 600 évig dacolt a folyóval utódai csak 140 évet éltek meg... E híd történetének rendkívülisége, azon kívül, hogy költők is megénekelték a híd leszakadásának veszélyét az,

hogya 10 ezer darabból álló hidat eladták, átszállították a tengeren és Arizonában Lake Havasuban újra felépítették!

Wordsworth, William: A Westminster hídon

Földi látvány nincs még ily isteni:
nyomorult lélek, ki varázserőt
nem érez e fenséges kép előtt;
a Város most mint ruhát viseli
a tündér reggelt, dómok tornyai
ragyognak némán; partok és mezők;
még minden üres, az ég, a tetők;
a füsttelen táj szikrákkal teli.
Szebb hegyeket, völgyeket, dombokat
kelő fény még nem lecsolt sohasem;
csend sohse volt mélyebb, nyugalmasabb!
A folyam fut, békén, kényelmesen;
Úristen! a házak is alszanak;
s ez az egész hatalmas szív pihen!

Ford.: Szabó Lőrinc

Middleton, Christopher: Waterloo Bridge

Csuklómon ernyő, összezárt
ráncában mennyi levegő
zajog. Kiűzetésre vár?
Dühödő frisseségre bent
kalapom mélyéből mi eseng?

Kémény, matróz, csillag, hajó
furcsa egysége. Kövecses
ösvény szegélyezi a folyót.
Tövénél nedves moha; rézsut
kuszó daruk szabad tere.

Hajókürt tép a fülbe, mint
horgony iszapba, karma véd,
ha nevetségig húz a tengerár.
Patkányt etet az irgalom.
Csend reccsen, és mindent lakatra zár.

Fodor András fordítása

M: Eredetileg 1817-ben adták át a forgalomnak a John Rennie építette 9 nyílású boltozott hidat. A gránit burkolatú boltozat Canova velencei szobrász szerint „a legnemesebb híd a világon, amely megér egy látogatást a föld legtávolabbi sarkából...” kár, hogy az alapítmény süllyedése miatt 1942-ben a hidat át kellett építeni, a mai modern vasbeton-szerkezet alakja a régi boltozatra emlékeztet.

Baka István: A Jantra hídján

Kozák és lengyel nagyapáktól
származó bolgár és magyar;
május tizenhat, Jantra hídjá,
Tirново, éjjel egy, vihar.

Villám lobog – országhatárok
népek torzító hege,
vagy mást jelent – leánymosollyá
lobban el az idők dühe?

Mosollyá hamvad, mosolyoddá,
mely hetedhét századot átjárt,
míg kezed kezemben Petőfi
sebéből kihúzta a dárdát.

A vihar elvonult, kitisztul
az ég, már csillaggal tele:
népvándorlás korabeli
lószerszám ezüstverete.

Mióta ismerjük mi egymást!
Állunk a Jantra felett.
Tenyeremmé szűkült hazám,
hazámmá tágult tenyered.

M: Bulgária ősi fővárosában a látványos boltozott híd ma is szolgálja a közlekedőket.

Tömörkény István: Novibazár

Volt a Lim vizén keresztül egy híd, néven nevezve: török híd. A Lim bal oldalán volt a mi táborunk, a Limen túl olyforma kerülővel, mintha a Margit-hídról menne a Várba az ember: a város, Prijepolje. A hídnak gyönyörű kőpillérjei vannak mind a két parton, óriás faragott kövekből rakva, a folyóban álló lábai pedig fagerendákból valók voltak, amiken igen merész építkezés formájában ismét fagerendák nyugodtak. A valóságos ötörök fogalmak fává valósulása volt ez a híd. A vízben nyugvó gerendákra támasztott gerendákra keresztbe ismét gerendák jöttek, ezek már négyszegletesre faragva, de semmiképpen meg nem erősítve. A lépések alatt valamennyi mozgott, éppen csak a szögletességük tartotta őket egymáshoz. Korlátot nem alkalmaztak reá, bár éles kövek között csattogtak mély alatt a Crnagorc folyó fehér tajtékú habjai, miután akinek úgy rendeltették, hogy leessen, úgyis leesik... mash Allah, adj uram, Isten neki örök nyugodalmat. Egyetlen óvintézkedést tartottak szükségesnek, ami abban állt, hogy lovas lóháton át ne menjen a hídon.

Másként pedig fontos hely volt az, egyetlen híd az egész folyón. Ez okból igen őrizték. Szemközt is állt vele egy magyar őrség, a túlsó oldalán pedig, két fatoronyban két várta is: egy török, egy magyar. Az egész híd aligha volt öt lépés széles, s ilyformán a magyar baka s a török redif háromlépcsnyi távolságban posztolt. Egyszer ledőlt a török őrség tornyához támasztott, örökké nyitott hídajtó, s összetörte a mi őrségünk sorba rakott fegyvereit. A közelség azért nem volt baj. Igen jó emberek a török katonák, akik hamar barátkoznak.

Nálunk a szolgálat nem huszonnégy órás volt, hanem néha háromnapos is. A kápláralja legénység elment az őrségre januárban, s ott volt még márciusban is. Az ételt odavitték a helyükbe. A torony alsó része volt az őrszoba, a felső a lakás, ahol egész nap főzték a kávé. A két

tornyot fent egy kis híd kötötte egymással össze, annak az ajtaját zárva kellett volna tartani, de bizony nem tartották.

Odalent háromlépcsnyi távolságból farkasszemet nézett egymással a török és magyar fegyver, mert a politika úgy akarta, fent pedig átjártak egymáshoz kártyázni, iszogatni, mert nem való az, hogy török meg magyar ellenségeskedjen egymással.

M: A Lim vizen az I. világháborúban fahíd állt a folyón. A magyar és török hídőrség életét bemutató írás bepillantást enged az akkori mindennapokba.

Devecseri Gábor: A Korinthoszi csatorna hídján

Nézek a mélybe, Nérót látom,
amint az ásót emeli,
tavaszi szellőben lebegnek
áll a rőt-szőke pelyhei.

„Legyen csatorna” – mondta, és lőn;
csupán tizennyolc százada
futott a nem fékezhető
időnek addig még tova.

„Legyen csatorna” – mondta Nero,
le is rakta az alapot,
s a nagy gondolat ért tovább;
ő meg közben rosszalkodott;

gonosz császár volt, nem törődött
a csatornával, mely a két
tengert kattintja egybe, inkább
azzal, kit öljön még, s mikép.

De a csatorna kellett, kellett
a két tengernek, mint a csók;
ágaskodtak két oldalán
a víz lovai, a hajók,

és prüszköltek egymás felé,

tajtékot verve, víg-vadul;
és a csatorna végülis
mint ágról ért gyümölcs ha hull

(de melyen munkálkodtak izzó
sugár, nedvszívó gyökerek,
mézadó napfény, mint ez árkon
századok-szülte emberek)

úgy hullt a mélybe. Most fölötte
itt állunk, két tenger köszönt,
két csésze nektár, mit az ember
– istennél bátrabb – egybeönt;

az egyik kék, a másik kékebb;
a jók, a rosszak, a Nerók
emlékké váltak; a jelen
ez a csatorna, ez a csók,

két tenger embernek adott
víg üdvözlete: ránkrivall
mindakettő, delfint utánzó
játékos hullámaival.

M: A Korinthoszi csatornát már Julius Caesar is meg kívánta építeni. Nero császársága alatt 1800 m-nyi csatorna szakasz el is készült. Türr István és Gerster Béla hathatós munkájával 1890-93 között épült meg az 5,9 km hosszú, sziklába vájt 80 m mély csatorna és a csatornát áthidaló rácsos vasúti híd.

Fodor András: Oxford, Magdalen Bridge

Lombok áznak a Cherwell vizében,
sárga levelek közt csónakok úsznak...
Jó lenne élni nyugodtan, szépen.

De bennem egyre bánatba görnyed,
keserűségbe görcsösül a vágy is:
nekem a rétek fájdalmas zöldek:

a rózsza-allék illata szédít,
bimbó-díszű tornyok, mandula-ajtók
nosztalgiai szivemet vérzik...

Nem, nem találhat békét magának,
akit csak érint e csoda-valóság,
ki csak kívülről nézi e tájat.

*

Az utcán gépek falkája nyargal.
Motorokon olykor asszonyok ülnek
fejükre rántott bura-sisakkal.

Jutott-e már az eszükbe vajjon,
míg merev állal suhannak a hídhoz,
hogy Shelley állt itt egykor a parton?

Turisták jönnek: szöszhaju svédek,
Amerika lánya kenguru-blúzban,
két precíz arccal fürkésző német.

A cakkos párkány jó lesz keretnek.
Nyegle mosoly száll kőfalak ivére,
fényképezőgép fémfoga csetteg.

Mit mond nekik a kupola árnyán,
érckapuk alatt e multbaforrt élet?
Mit mond nekik az ómivű márvány?

Én tudom, nálunk tatárok jártak,
amikor itt már kollégium épült...
De jobb nekem, ha fáj az alázat!

Tán többet ér a hídon megállva
nézni a város gyönyörű nyugalmát,
s vágyat írni a leveles árra.

Nagy Gáspár: Utazás (II.) (Részlet)

Fél órára mindig „leejtett” Isten Detroitban
hol angyalpuhán hol meg mintha lépcsőn
bukdácsolnánk alá
már tétje sem volt a kapuk közötti bolyongásnak

a legszebb leszállásnak a San Franciscó-it
szavaztam
ahogy az öböl hídjait szárnyunkkal és a
naplemente
utolsó fénycsóvaival végigsúroltuk így
tisztelve
a szerelmes városnak ahonnan egy hajnal
ragadott el
egy gyönyörű szeptemberi hajnal mert mennem
kellett
délekeletre a karibi viharok elé
de itt is vagy csak itt igazán szíved alatt
morajlott már a föld
szemeddel mondtad ne félj csak menekülj innen
messzire
de én maradni halni akartam volna a megjósolt
földingásban

M: San Francisco Golden Gate hídja 1937-ben épült gyönyörű környezetben, 227 m magas Art Deco stílusú pilonokkal, 27 évig világcsúcs méretű 1280 m-es nyílással. Tervezője Joseph Strauss, építész konzultánisa, aki a híd egyedi vöröses színét is javasolta Irving Faster volt. A 2,7 km hosszú, kétszintű (emeletes) híd a hídépítés egyik csúcsteljesítménye.

AMSZTERDAM HÍDJAI

Rakovszky Zsuzsa: Van Gogh

Minden, amit megszállt a nyár
- vashíd, barackfa, búzatábla -,
virágban áll vagy lángban áll,
krómsárga, okker, sárga-sárga.

A szem, az elme lángban áll,
lángban a kettő közt a pálya,
aztán a szürke ár, az ár:
depresszió, a lét apálya.

A gát bedőlt, nem zár a zár:
az idegpályákat bejárja
a külvilág élet-halál
sötét-fény skizofréniája.

M: Amszterdam is hídváros a csatornák felett rengeteg boltozat – összesen mintegy 1300 híd van - s néhány híres emelhető fahíd vezet. Ez utóbbiak közül a leghíresebb a Magere brug a Sovány híd. A mai híd őse 1670 épült. Hollandiában – nemcsak Amszterdamban számos kis és nagy billenő-, forgó-, emelhető híd van a közutakon és vasutakon is. Van Gogh a nagy holland festő kedvenc témája volt franciaországi tartózkodása alatt is a billenő fahíd, jó erre is egy verssel emlékezni.

Machado, Antonio: A Duero partjain (Részlet)

Kasztíliai tavasz, jámbor tavasz: oly tiszta,
akár egy búcsu-járó álma, ki, megpihenvén,
szent útja fáradalmát itt alussza,
itt adja ki: egy fönnsíki végtelenjén!

Sárgálló, kicsi rét, akár
a durva kötény-szoknya itt a nőkön;
portól bodor határ,
sovány juhnyáj a gyatra legelőkön.

Itt-ott apróka szántó
mennyit a rideg, hideg talaj enged

némi buzának, rozsnak, hogyha nyár jő,
megadják napi barna kenyerünket.

És sziklák s újra sziklák és kopárló
halmok s tar hegyek kövefödte síkság!
Böröptű sasok hona, gazt virágzó
völgyek, vad bogyók, bokrok, szederindák
hazája, csupa bozót- s tusketáj, óh
hálátlan, zordonan-erős föld, földem!
Kasztilia! Omló városok fáradt
földje, hol oly otthont-lelően
lakja a csönd s árny helyeit a bánat

Hamu-halmok, ólom ormok közt, sziklás,
mészporos tar tájakon át haladtam,
hol leölt fák csonkjával csúf az irtás,
így győztem, így görnyedt végül alattam
nyolcpillérjén a Híd, a folyam atyja
mely Kasztilia vad földjét itatja

Oh, Duero, szalad a hab,
s szaladni fog, amíg csak január
fehér havát csorgón és csermelyen
leszökteti májusi napsugár,
amíg a siernák ormán
meglesz a hóból és fagyból kötött
ragyogó turbán,
s kisüt a nap a föllegek fölött

És a dalok, a dalok, amelyek
a költő álmai voltak itt? Amiképp
vén Duero, ők is örökké ömlenek
Kasztilia nagy tengerébe?

Illyés Gyula fordítása

Räv, Aurel: Japán napló

(Jurnal napon)

Reggel

Piros ívű híd.
Shintó öltözékben jön
felém a reggel.

Kányádi Sándor fordítása

Király László: Északi legenda (Részlet)

Borisz Paszternaknak

Különös, hűvös-tiszta fény, szívom magamba,
mint gyógyulni akaró,
nem bírok betelni vele,
Éjszaka, de még világosság, alig bukott láthatár
mögé a Nap-
vízpermet hangulatú magánbolyongás
valószerűtlen utcákon,
csatornák mellett, hol egyszer furcsa öregembert
láttam.

S most senki sehol, míg csak a szem ellát.
És a sok híd, istenem, Pétervár hídjai, különös
szerelmeink, s
az alvó csónakok: mintha mindenki most tért
volna haza
félelem nélkül.
És itt mindig ilyen nyugalom van, kedvesem,
igen?
Valahonnan macskanyávogás.
Isten veled, bátyuska, élj békében, ha tudsz.
Milyen más a léptek visszhangja Északon –
mintha valaki
jönne melletted, furcsa kíséző, hívatlan, kéretlen,
el nem
maradó társ.

*M: Szentpéterváron mintegy 620, közülük 20
felnyitható híd van. Különösen érdekes hídnevek
fordulnak itt elő Énekes-, Bank-, Lomonoszov,
Csókók (búcsúzás) hídjai stb.*

Apollinaire, Guillaume: A komp

Jön-megy sűrűn a Rajna kompja
Parttól partig míg tart a nyár
A révész ki láncát eloldja
Kis házikóban rajta hál
Jön-megy sűrűn a Rajna kompja
Halálon át meg életen
Gyarló tutaj nem látni lenn
A vízben láncát ami fogja
A révésznek kis ágya van
Ládányi kis ágy a házban
Szent Kristóf ő kinek ha nyár van
Virágot adnak untalan
Csokrot meg butykost benne éppen
Nyakáig habzik a nedű
Habtiszta s oly arany levű
Amilyen a függő fülében
Ha kolomp kondul odaát
Záporban vagy csillagos éjben
Rá az öreg révész keményen
El-elkáromkodja magát
Puha posztó a saru rajta
Halkan lép benne láncot old
S míg szól odatúl a kolomp
Jó Szent Kristótot hívogatja
S a túlparton Jöjj Jézusom
No fiúk Hölgymem jöjj ha mondom
Imádság szerelem a kompon
Jobban esik mint a hajón
A rakomány néha busásabb
Hintó kerül szekér akad
A gőzös hosszában halad
A komp viszont jár csak keresztbe
Jár a révész míg meggebed
Járnak a kompok oda-vissza
És tartó láncukat a tiszta
Víz ölén látni nem lehet
Nyög a révész kompját eloldja
Menni kell menni csak tovább
Megjönni menni újra át
Jön-megy sűrűn a Rajna kompja

Rónay György fordítása

Hidak: emlék, jelkép

A hídfő felől a híd felé néző kép, a híd felől a hídfő felé néző kép

A hidak az irodalomban a szívemhez közelálló – általam választott – igen gazdag témakörből egy-egy ismert, neves vagy alig ismert hídról is néhány hónapos szorgos kutatás után szép számmal találtam költeményeket vagy versrészleteket, igazán gazdag választék örvendeztetett meg az „emlék- vagy jelkép hidakról” írt művek sorában.

Nyilvánvaló, hogy az írók, költők nem úgy nézik, nem azt vagy nemcsak azt látják a hidakban, mint egy mérnök, aki elsősorban a híd műszaki-, esztétikai értéket ismeri fel.

A híd elsősorban egy akadályt hidal át, összekapcsol partokat, városokat, országokat. Egy hídon széles, mély akadály felett, főleg szép környezetben óriási élmény, a híd: hangjai, mozgásai főleg vasúti és völgyhidaknál maradandó élményt nyújtanak.

Egy hídon átsétálni, megállni, gyönyörködni – sajnos gépkocsival általában nem lehet – ez ön-magában is nagy élmény, hát még valakivel találkozni…

A fellelt költemények jól mutatják, hogy az írók, költők egy része is emlékszik és megörökíti az ilyen alkalmakat, még gyakoribb, hogy valamilyen jelképet: kapcsolat, barátság, szeretet stb. lássanak a hidakban.

Egyes vallásokban a Földről az Égbe való jutása, az alvilág folyója fölötti átkelés, vagy a szivárvány melyre halandó nem léphet fontos jelkép, az írók, költők műveiben.

Sok más jelkép is megjeleni, ezeket felsorolni szinte lehetetlen, néhány példát, az érdekesség kedvéért bemutatok, olyan példákból is, melyet önállóan nem válogattam be ebbe a gyűjteménybe.

A híd felől a hídfő felé néző kép, a hídfő felől a híd felé néző kép

A mintegy 140 mű – zömében költemény – közül csak 60-nál is kevesebb jelöli címében is a hidat, mégis arról szól. Nem mérvadó mindig a cím sem, hisz előfordul, hogy a címben igen, ám magában a műben a híd igazában nem fordul elő, érdekes vizsgálандó kérdés lehet ezek kiinduló pontja, célja.

A híd felől a hídfő felé néző kép, a hídfő felől a híd felé néző kép

Az itt szereplő művek valamiféle tematikus rendszerbe foglalhatók lennének, ettől azonban eltekintettem, így az olvasó felfedező körútra indulhat, rácsodálkozhat a költői sokszínűségre. A művek sorrendje valamilyen időrendiséget követ, ám ezt sem szigorúan, egy-egy költő művei egymás után következnek, olvasni ezeket elejétől-végéig érdemes, majd vissza-vissza térni az elgondolkoztató, gyönyörködtető, mellbevágó gyönyörökre.

Igyekeztem az ebbe a fejezetbe sorolt költeményeket lehetőleg teljes terjedelmében közölni.

Az arányok, bár nem perdöntőek, hisz a válogatás és csoportosítás szubjektív. Mégis figyelemreméltó, hogy a kiválogatott művek közel 1/3-a nem valóságos hidakról szól, hanem emlék-, jelkép-, lelki hidakról.

Nagy meglepetés volt számomra, hogy mennyire más látnak az írók, költők egy hídban. Remélem olvasóim is gazdagodnak ezen összeállítást olvasva.

A híd felől a hídfő felé néző kép, a hídfő felől a híd felé néző kép

Arany János: A gyermek és a szivárvány, *Allegoria*
Sirt az ég egyik szemével,
A másikkal nevetett;
Páros ívű szép szivárvány
Koszorúzta keletet:
Szép szivárványt, barna felhőn,
Nézte ábrándos fiú,
Egy sovárgó méla gyermek,
Kékszemű, de szöghajú.

„Be gyönyörű híd az ottan!
Égi híd az” gondolá,
„Óh, talán ott járnak épen
Az angyalok fel s alá!
Mint szeretnék odamenni!
Bizony el is szaladok,
Jó fiút hogy bántanának
Azok a jó angyalok!

Messze sincs az; lám csak ott van
A közel erdő megett,
Még ma estig rajta könnyen
Megjárhatnám az eget.
Istenem, mily szép is lehet
Ám belülről az az ég!
Istenem, ha én egy kissé
Oda bepillanthatnék!”

Szólt, eredve gyors futásnak,
És legottan messze jár;
Édes anyja híná vissza,
De szavát nem hallja már.
Útfelen száz kis virág int:
„Ülj le közénk, szép gyerek!”
Száz madár mond: „dallok egyet!”

De ő nem hallgatja meg,
Síkos a föld és alóla
Ki-kicsuszamlik az ut,
Tüske rántja meg ruháit
Hogy „megálljon! hova fut?”
Majd elébevág s keresztül-
Fekszí ösvenyét az ér,
Mely, ha egyszer átgázolta,
Ellenkedve visszatér.

De az értől nem ijed meg,
Nem hátrálja síkos ut,
Szóba sem áll vad tövissel:
Egyre gázol, egyre fut.
Sem gyönyörre, sem veszélyre
Nem tekintvén láb alatt,
Szép szivárványt a magasban
Nézi, nézi, és halad.

Kérdi tőle útas ember,
Egy öreg szántóvető:
Hova oly lélekszakadva?
És mivégre siet ő?
„Jaj” felel, de gyors futtában
A kérdőre sem tekint,
„Ama hídhoz kell sietnem,
Vissza is jönöm megint!”

„Balga gyermek, hol van a híd?
Hová futsz ily esztelen?
Szivárvány az: vége nyugszik
Messzi, messzi tengeren:
S a megürült fellegekbe
Szí fel onnan új vizet…
De hiszen fuss, ha tapasztalt
Ősz fejemnek nem hiszed.”

„Ám legyen híd, ám szivárvány,
Oda már én elmegyek,”
Szólt a fiú, „hogy felőle
Épen bizonyos legyek.”
És az erdő bokros útján

A híd felől a hídfő felé néző kép, a hídfő felől a híd felé néző kép

Bekanyarul egymaga,
Hol feketén leskelődik
Már felé az éjszaka.

Ott sohajnak, ott kacajnak
Múló hangját hallani,
Ott fejről fővegét is
Le-lekapja valami:
Ott fehéren a sűrűből
Rá-rábukkan egy fatő:
De galyak közt a szivárvány
Int feléje, s halad ő.

Szembe jönnek búcsujárók,
Szinte kérdik és felel.
„Kis bohó, mi haszna fáradsz?
Oda nem jut ember el…
Mí lehet az a szivárvány?
Van felőle sok mese:
De közelről (ennyiünk közt!)
Még nem látta senki se.”

Nem elég ez a fiúnak:
De én látni akarom!”
Szóla és tör fel a hegynek
Út nélküli avaron.
Kő hasítja gyenge lábát,
Szirten át esik-bukik;
Haj! s alélva roskad össze
Mídőn feljut a fokig.

Ott is, amint összerogyva
Tehetetlen feküvék,
Epedő nagy kék szemével
A szivárványt nézte még;
A szivárványt, amely szinte
Fogyni látszott, sínleni -
És mind jobban, és mind jobban
Elsápadtak színei.

„Szép arany híd, szép szivárvány,
Én szerelmem, bármi vagy, - „

Esdekelt ő tárt karokkal,
„Óh ne hagyj el, - óh maradj!
És ha égbe nem mehettem
Rajtad, mint az angyalok,
Várákozz’, hadd nézzelek még!
Várákozz’, mig elhalok!”

Hallja ezt egy agg remete
S a fiú előtt megáll,
Háta görnyed ősz hajától,
Reng a mellén hó szakáll:
„Ily korán a sírba mért vágysz?”
Feddi nyájasan a bölcs -
„Hamar volna még lehullnod,
Mint a meg nem ért gyümölcs.

Vágyaid elérhetetlen
Tartományba vonzanak;
Az, mi után futsz epedve,
Csalfa, tünde fényalak,
Egy sugár a nap szeméből…
Büszke diadalmosoly,
Mely a sirvafutó felhőn
Megtörik, - de nincs sehol!”

Így az agg bölcs - még tovább is
Fejtegetvén szavait -
S felnyitá a nagy természet
Titkos zárú ajtait.
A fiút meg ápolóan
Vette gondjai alá,
És midőn a hajnal ébredt
Szüleinek vissz’ adá. -
Gyakran láta még azontúl
Szép szivárványt a fiú,
De, ha nézte, sírva fakadt
S lőn kedélye szomorú:

„Hogy üres kép, játszí sугár,
Mít olyankor szeme lát,
Nem híd, amely összekötné
Földdel a menny kapuját!”
(1851 júl.)

Ady Endre: A nagy híd

Nagy Hídnak szép, támos hajói,
Ti, Életen ringva átvivők,
Ma nektek fogok gyónva gyónni,
Tegnapi és mai nők
Távozó léptű férfi-ember
Nem tud átalmeni a folyón
Csak kapcsolódó szerelmekkel
S hazugul is ragyogón
S igazán is hazugul.

Vertem a nagy Hidat ragyogva
S mint a régi, a régi, ős szerelmesek,
Úgy gondolok az asszonyokra:
Egyik se volt kevesebb
És többet egyik sem ért.
Ring a nagy Híd s a másik partot
Mikor érem el már, nem tudom,
De hálásan emelek arcot
Itt is, ott is az uton,
Édes, ringó átvivők.

Ady Endre: Az utolsó hídfő
(Justh Gyula emlékének)

Kevély, szabad magyar, királyi gögű,
De fajod, néped és a fényes álmok
Hódoló, harcos, hős alázatossa:
Nagy temetések idején mentél el.

Vajjon a Halál békült szíven ütött?
S nem azt mondtad-e: Nincsen itt mit keresnem,
Világok csúf mulását nézni meguntam
S új világokra új kínokért lessek?

Fajod és néped rogyadozó lábbal
Az Úr csodáiért már nem is szitkozódik,
Nem imádkozik: önvére e vad partján
Tartja az utolsó hídfőt.

Jaj, hátha azért mentél,
Mert megindulván a Föld, Tenger és az Ég,
Megindulunk mi is mind teutánad
Magyar harcokat más csillagon keverni?

Ady Endre: Margita élni akar
Mikor Párisból hazajöttünk

Talán szerethette is az urát,
Hiszen vannak rövid órás, nagy titkok
S néha szerelmeken visz át az út
Az igazi, szerelmetes, nagy Hídhöz,
Melyről szédülni a legboldogabb
S zuhanni jobb, mint cukros mennybeszállás.
Margita a nagy Hídnak szállt repülve,
Nagy szándékkal kicsit szerelmesülve.

Apollinaire, Guillaume: Híd

Két hölgy két hölgy a folyó mentén
Beszélgetnek a vízen át
Szavaik hídján a tömeg
Táncolva ide-oda jár-kel

Egy isten

Visszajössz

Hi! oh! alább					
	Alább	Csu-pan			
A gyerek is tudja	Tovább	érted fo-	okát	gyerünk	Tovább
	Ne fordulj	lyik a	vissza	hát	
	Hi! oh! alább	vér	alább		
Lányok lépnek a	És kezükben viszik		könnyű	hídra sorban	
	A holnap virágait				
És tekintetük elfolyik	Az idegen folyóban				
Mely messziről jön messze megy	S elúszik szavatok könnyű hídja alatt				
	Ó folyómenti Csacsogók				
	Ó balga folyómenti Csacsogók				
	Rónay György fordítása				

Apollinaire, Guillaume: Kötelékek
Jajszókból sodort kötelek

Európán átzengő harangszó
Kötélen lógó századok
Sínek mik megbéklyózzátok a nemzeteket
Már csak ketten-hárman vagyunk
Szabadok minden köteléktől
Szorítsunk hát kezet
Füstöt átfésülő erőszakos eső
Kötelek
Kenderkötelek
Tengeralatti kábelek
Hidakká lett Babel-tornyok
Pók Pontifexek

Mintha egyetlenegy kötél kötözne meg minden szerelmest
Másféle vékonyabb kötelek
Fehér fénysugarak
Húrok és Összhang
Csak azért írok hogy magasztaljalak
Ó édes öt érzék
Ellensége az emlékezésnek
Ellensége a vágynak
Ellensége a búnak
Ellensége a könnynek
Ellensége mindennek amit még szeretek

Kálnoky László fordítása

Apollinaire, Guillaume: Ami van

Vannak kis meglepő hidak
Van a szívem és dobog érted
Van egy szomorú asszony az úton
Van egy kertben egy szép kicsi ház
Van hat katona s játszanak mint a bolondok
Van a szemem és keresi képedet

Van egy édes kis erdő a dombon
És egy öreg népfölkelő pisál amikor ott elmegyünk
Van egy költő és a kis Louról álmodik

Van egy remek kis Lou abban a nagy Párizsban
Van egy üteg az erdőben
Van egy pásztor és legelteti nyáját
Van az életem és egészen a tiéd
Van a töltőtollam és szalad szalad
Van egy nyárfasor gyönyörű gyönyörű
Van az egész elmúlt életem és ugyancsak elmúlt
Vannak szűk kis utcák Mentonban ahol szerettük egymást
Van egy kislány Sospelben aki virgáccsal veri a barátnőit
Van a hajtóostorom a zabos-zsákomban
Vannak belga vagonok a sínen
Van a szerelmem
Van az egész élet
Imádlak

Kaffka Margit: Zilált napon

Mért mondom most: „Régi halottasház, siket harangszó, gyermeki szorongás?”
Istenem! Hisz csak egy kicsi-kicsi felejtkezést akarnék.
Mert fölégtek mögöttem a hidak, és odaát maradt mindenem nékem.
Nem, nem! Egyébre gondolni! Ami lesz, ami jöhet még.
Istenem, - Istenem!
Csak most már gyorsan a vég, az öregség!
1911.

Juhász Gyula: A híd

Fekete bástyán, a végzetem túl,
Trónol az Úr.
Hozzá nem út a végtelen világ,
Vívódás, álmok és litániák.

Az erőssége meg nem vívható
S nem látható
S a bástya fokán vigyázni kiáll
Rettentő gyémántpajzsul Szent Mihály.

Az Úrral szemben minden semmiség,
Jóság, misék,
De fia irgalmas, Ember Fia,
És anyja földi asszony, Mária!

Fekete bástyán a végzetem túl
Rózsa virul
És által a végtelen tengeren
Vigyáz reánk az örök szerelem!

Kosztolányi Dezső: A hídon

Húsz éves voltam és egy éjjel
tíz óra tájt, színház után
a nyári csillagokra nézve
haladtam által a Dunán,
köröttem minden oly csodás volt,
a híd, hegy tűzzáporba lángolt,
alant zokogtak a habok,
s egy téveteg hajó a vízben
hintázva ballagott.

És én megálltam álmodozva
a lüktető mélység felett,
fejem a hídkarfára nyomtam,
szájam sirástól reszketett.
Szellő bujálkodott a habbal,
beszélt a víz susogva, halkal,
titokzatos, bús volt az éj,
s a selymes és szagos víz árja
hullámos, tiszta, mély.

Ma is emlékezem az éjre,
üres vágyódással tele,
egy céltalan nap tompa éjén
bámultam a vizekre le.
Jöttek hajók zord lángtaréjjal,
hullám feszült fel, mint setét fal,
eltűnt a hab, el a hajó,
sóhaj vonaglott a setétben:
a perc oly illanó.

S miért, miért nem? sirni kezdtem,
agyamba nyilalt, hogyha majd
egyszer letörve, elfakulva,
az aggkor nyugalomra hajt,
gondolok-e a titkos éjre,
s élem tűnik-e majd igézve
e híd, e hab, e tűz-virág,
s az éj, amelyre a sugár szótt
vörös lángpántlikát?

S hogy érzem akkor ezt az éjet?
megrogyva, búsán, társtalan?
S mint látom a híd-bolton álló
huszéves ifjut, enmagam?
Sirok, avagy csak ámulok tán
a könnyü perc hamar lefolytán?
Vagy tördelem eres kezem,
s a habzenére, lángözönre
nem is emlékezem?

Ki tudja... Mostan is gyakorta
úgy rémlik, mint egy költemény
az én sirásos, nyári éjem,
az én könnyes álom-regém.
Olyan, mint egy ezüstös álom,
mely ifjan hull a sírba le,
s ma sem tudom, hogy az az ifjú
Én voltam-e?...

Kosztolányi Dezső: A bús férfi panaszai, 1924. 1914
(Részlet)

Eszembe jut, hogy nézett rám a nyáron
a Duna vize hajnaltájba hívón,
ballagtam haza a redakcióból,
úgy sírtam ott a Ferenc József-hídon.
Eszembe jut sok perc, ürömje, méze,
egy szőnyeg, egy kilincs, egy régi csésze.
Eszembe jut, egykor vidéken vőfény
voltam, s cilinderemen a verőfény
táncolt,

Babits Mihály: [Olyan tavasz ez hogy jobban szeretném...]

Olyan tavasz ez hogy jobban szeretném az őszi lomha kéjt nyugalmas mélaságába temetném e félholt szenvedélyt jó volna most egy őszi hidra állni nagy hullós fák alatt s lassan a vízbe mindent kidobálni ami még megmaradt mint a hajós kincset a vízbe dobja s megkönnyül a hajó és elsuhan, mint felleg könnyű fodra kékjén... az volna jó egeken szállni lélekkal - de testtel nyugton maradni már mélán mint aki megmozdulni restell mert őszi hídon áll és nézni a folyón a leveleknek halottas menetét s tudni hogy egy-egy vágyamat temetnek, egy kínom életét, melyet okossan a folyóba dobtam s most viszi a folyó a tengerig, hol vágynak a habokban elpihenni jó...
1920. tavasz

Illyés Gyula: Két emlék

1. Hídon

Tízen vagy tizenegyen: a kis társaság az esztergomi dóm-hegyről jövet az országútra érve egy percre megállt egy lámpa alatt – ottan áll ma is – szélén Babits-csal; hajadonfővel haladt kockás kabátban; nem feledtem el sem őt, sem öltönyét, sem félszeg mosolyát...

Minden mást elnyelt a hamar idő, azt a napot, az út végét és elejét. Csak az a perc maradt meg, amidőn

az útra értünk, csak az a kis útdarab maradt meg emlékemben. A futó idő felett mint felmagasodó hid áll ívén Babits-csal, ahogy mosolyog, fedetlen fővel, félszegen, a győzelem leronthatatlan szobraként.

Dsida Jenő: Aranyhídon

Közeledsz a mély síkon. Közeledsz. Vidáman jössz a kigyúlt smaragd-mezőn. Pici vagy, pici tündér, mint a meséskönyvek rajza.

Kibomlott selyemkóc-hajadon csöppnyi gyémántkorona csillog, s cipőd: lila lehelet, ibolyaszírom.

Rálépsz az íves aranyhídra: szédítő szakadék fölött merészen indulsz a nagy fekete torony felé,

ahonnan kristályzengéssel hívogat egy piros harang.

1931

Reményik Sándor: A hídról

A hídról hányszor néztük elmenet, Hogy feketülnek el a nagy hegyek, Hogy lesz a kéjkük mélyebb, egyre mélyebb. Ha a szürkület szárnyvetése hallik: Így sötétedik, így mélyül a lélek.

Reményik Sándor: Sóhajok hídjá

A mi életünk sóhajoknak hídjá, Mely átível a sötét lagunán, - S majd jönnek egykor boldog gondolások: Szerelmes párok – sok százév után.

S a híd alatt megállnak. Ó, be mások, Be mások lesznek ők, mint Te meg én, S majd nézik egymás ifjú arculatját Velence ősi, komor tükrén.

A mi életünk sóhajoknak hídjá, De elszánt léptünk alatt kong a híd, Lenn ásítanak az ólomkamrák És rajtunk senki, semmi nem segít.

Akkor majd nászdal zeng a híd alatt, S egy erős kéz szorít egy kis kezet, - Mi akkor már történelem leszünk: Fekete kő s fehér emlékezet.

Reményik Sándor: Az álorcás magyar

Az új multság új magyart kívánt. Nem ledübörgő felvonó-hidat, Nem egy ellenség ellen egyenest, Fedetlenül kirontó Zrínyiket.

Reményik Sándor – A műhelyből, 1924. Lehajtott fővel

Olyan szomorú, szürke senki voltam, Vergődő, kusza, korafáradt lélek, De jöttek döngő léptekkel az évek, És engem mégis valakivé tettek, Köztem, s az élet közt hidat verettek.

Reményik Sándor – Egy eszme indul, Azok a kis létrák (Részlet)

Azok a kis létrák!
Gondoltok-e rájok?
A vagon-koporsók,
A vagon-lakások
Kicsiny hidacskaí.
Anyaföldhöz kötő
Utolsó hidacskaák,
Horgonyok, vasmacskák,
Mikor felhúzódtak,
Magasba vonódtak:
Komor jeladások!
1922.

Reményik Sándor: Jaj nagyot kértél...

Híd ha lennék: vízzel vitetném el magamat.
Viadukt ha lennék: beomlanék a lépteid alatt.

Alagút ha volnék: rádszakadnék szörnyű robajjal.
Asszony ha volnék: tartóztatnálak hosszú jajjal.

Berkó Sándor: Nem vagy magadban

A holdat csak egy satnya fényyszál himbálta a Duna felett.
Álmos szemekkel pislákolnak túlnan a budai hegyek,

szél is alig fútt, mozdulatlan aludtak lenn a csillagok - néztem, mily bután botladoznak rajtuk keresztül a habok.

Álltam a hídon egymagamban, unottan gyűrve kalapom, s oly mindegy volt, hogy azt, avagy a saját testemet dobom mélybe, midőn ott lenn, alattam, hirtelen megcsobbant a hab. Porszem? Kavics? Minő hatalmas gúnyolnak ki és játszanak

velem?...vagy - furcsa tünemény - ismét csobban, és újra csend. S egyszerre, mintha minden sátán e csobbanáson át üzent volna felém, a szél megindul, hab habra kap, a csillagok riadt fényét égig dobálják a láncukat tépő habok,

surran a titkos üzenet, csillagon, folyón, égen át, - óh, gyáva lelkű, gyatra hős, üdvözöld testvéred szavát! Nem vagy magadban, nézd a híd alatt hány csobbanás izen. Kiálts te is, és add tovább, felhőn, hegyen, erdőn, vizen

a szót, mi ott huhog az éjben, szépípte szegénységedet. Álltam a hídon mozdulatlan, mint bűnére eszmélt gyerek, csak úgy, magamban ismételve a szél elhaló szavait, s kiálts te is, melyogtam lágyan, csak épp, hogy mondjak valamit.

1939

Czóbel Minka: Granuláció

Szép vashidat vontak A folyón keresztül, Magasan emelkedik széles íve A levegőbe. Átszeli szürke, hamvas vonalával Az ég ragyogó kékjét.

A híd alatt, mint kedves kis játékszer, Látszik a túlpárt: Kis, piros fedelű házak, legelő tehének a harmatos réten, S távol hegyen Sötét, kékeszöld fényű erdő.

Naponta tíz-tizenöt vonat siklik által A hídon. - Volt – nincs – A füst elszállt, a vonat elrepült, Dübörgés elhangzott A távol légben

De a hídon még utánaérezik Hosszas rezgése Eltűnt vonatnak, Ideges reszketés átjárja a vasnak minden parányát, S titokzatos, nagy munka folyik A szerkezetnek rejtett belsejébe:

Parányok, melyek távol álltak, Egymáshoz vonzódnak, Összetömörülnek. Mások, melyek egymáshoz tapadtak, Most széjjelválnak. Láthatatlan hézag támad közöttük. S a titkos munka csak folyik tovább:

Átalakul a vas egész tömegje, Anélkül, hogy szem észre is vehetné.

Szép, párás tavaszreggelen

Ismét vonat siklik a hídon.
Egy ijesztő hang –
Ennyi az egész:
Mikor az utolsó kocsi is átvonult,
Zivataros robajjal
Omlik össze a híd
A partba befűrődik törött íve,
Porfelleg, vízsugár
Magasra csapnak fel,
Aztán mindennek vége
- Csend, béke!

Mi történt lelke mélyén?
Soha senki nem fogja tudni.
Csekély rázkódás ment lelkén keresztül
Naponta, óránként
Egy gondolat, egy gondolat,
Átjárta agyát, szívét,
Átváltoztatta lelkének szövetjét,
Egy rázkódás még – s összetörött
Örökre, örökre.

Harmadnapra,
Egy új hidat építenek,
Egy ó embert temetnek,
Aztán mindennek vége.
- Csend, béke. –

Balázs Béla: Hidak

Hát tekintétek ezt a földgolyót.
Mint drótozott rozoga fazekat
Sínek acélhálója és hidak
Vaspántjai markolják össze, hogy
Szerte ne hulljon.

Mert málló rög. Homokját szórja szél,
Vak gyökerek sötétben tekeregve
Egymást fojtják. S te is földi növény,
Te is földműves ember, nézz körül:
Szomszédig látsz-e?

Süppedt parasztmagányod ólmos álma
A túlpartig se szól át. Csak magad vagy.
Te föld gazdája, termés teremője,
Ha búzádat behordod s hídhoz érsz,
Emeld meg süveged.

Ha hídra léptél – gondolon állasz.
Ez nem termett. – Ez szerves alkotás,
Szervezett munka, célos szerkezet.
Ős gyökérlétből szabadító eszme:
Munkások műve.

Ívelő karja acél öleléssel
Tulsó partokhoz kapcsolja magányod:
Népek abroncsa, összetartó.
Jelképnék értsd meg tanyai magyar.
Mert nagy mű készül.

Mert nagy mű készül. Ki hidakat épít,
Téged épít fel, magosabbra, többre.
Jelt értő szívvel ívelj át az ívvel.
Tulsó partokról felszabadult népek
Nyujtják kezüket.

Földi gyökér most lépted ne hurkolja.
Sokféle híd kell még az embereknek
Egymáshoz jutni. És már kalapálják
A munkások legnagyobb alkotását.
Neve: emberiség!
1948

Nagy Zoltán: Hidak

Karinthy Frigyesnek

Nagy vizek felett szeretek állni,
Szeretek döngő hidakon járni,
Karfának dőlni, úgy nézni széjjel
Fekete vízben, fekete éjjel.

Most is, ha mélyen elnyom az álom,
Egyre a régi hidakat járom.
Döng a fahíd; majd öblös kőívek

Súlyos nagy árnya feszül a víznek.
Vashidak lágyan ívelő rácsa
Könnyedén szökken egy partról másra;
Árnyéka reszket, mintha a vízre
Fekete fátyol vón kifeszítve.

S mélyen ott lent a hidak alatt
Egy-egy hajó hallgatva halad.
Elbóbiskolva, álmodva járnak
Útjuk sötét nagy vontató bárkák,
Gabonahajók, magvak koporsója.
Holt magvak! Öblükben halomra szórva!
Éltek, kalászban himbáltak nyáron,
S úsznak most holtan fekete áron...

Más hajó jön, feszülve a habnak.
Ég rajta két sor aranyló ablak.
Visszfényeik úgy csüngnek, mint rojtok,
Fenekig érő nehéz aranybojtok.
Néznek a vízbe zöld s piros lángok,
Hintve smaragd-port s rubint-szilánkot...
Elhalad... Messze sárgáll halványan,
Mint sárga rózsa az éj hajában.

Csöndes a víz, mintha nem is folyrna,
Mintha csak sűrűbb éjszaka volna.
S vén tutajok, nem küzdve hínárral,
Egykedvűn, bölcsen úsznak az árral.
Nincs köd, se szél, hab nem kavargó,
S úszik békén sötét folyam-háton
Az én sok nyugodt, csöndes barátom,
A tutajok, a bölcs tutajok...

Nagy vizek felett szeretek járni,
Szeretek magos hidakon állni...

Ám néha-napján fordul az álom,
Én vagyok, ki a vizeket járom.
Halkan csobog a hullám köröttem,
Nagy hidak rohannak magasan fölöttem.
Vagyok nagy vizek csöndes hajója,
Holt magvak úszó bús koporsója...
Én hasítom sötét vizek színét,

S hordom, fényemmel felgyújtva habját,
Vágyak rubintját, álmok smaragdját,
S gondolatok nehéz aranydísztét...
Mégis a legszebb akkor az álom,
Hogyha nem bántnak gondok, bajok,
S ismeretlen, sötét folyam-háton
Úszom holtan, mint sok bús barátom.
A tutajok, a vén tutajok.

Mécs László: A habozások hídján

Nem tudtam, merre menjek én, tamáskodó
tanítvány
s csak álltam, álltam hallgatag a habozások
hídján.

Az egyik partról átzenélt az élet zúrzavarja,
gyönyört, virágot, vágyakat, színt, illatot
kavarva.

A zúr zenéje mámoros hálóját szőtte, fonta
s a szívem vergődése már csendesbedett
naponta.

A másik parton misztikus, nagypéntekes
homály volt,
kálváriás halmok felett egy vérző Hold világolt...

Uram, a szíved vére hullt a misztikus sötétben,
tüzes folyóvá nőtt a bús kálváriák tövében.

A híd felé hömpölyögve jött a vér (szent égi
posta),
átzúgott rajta s potrohos pilléreit kimosta.

A híd ledőlt, magam pedig Szíved felé futottam.
Ami vágyam volt, ottmaradt a romokban
halottan.

Most itt vagyok, Tied vagyok... virágos
ifjúságom
fáját elhoztam... harmatozd meg vérrel minden
ágon.

Még minden szirma szüzen áll, bimbója bújva
reszket:
Uram, kivágom s ácsolok súlyos, kemény
keresztet.

Két kék galamb: a két szemem feléd repül
imának:
mutasd nekik a sok között az én kálváriámat;

a végtelenben add nekik harmatját égi méznek,
- de villámmal verd őket át, ha egyszer
visszanéznek...

Mécs László: Egyszerű, falusi híd

Egy hidat láttam Mármarosban: felépült cifrán,
vasbetonból,
de a Tisza kamasz folyó és néha játszik, néha
tombol,
új medret ásott hebehurgyán, gondolt merészet
és nagyot:
a hidat megkerülte s ottan gyűszűnyi vizet nem
hagyott.

Ily szényen-híd sok nyalka költő. Állnak cifrán
és kiagyalva,
az élet-víz nem zúg alattuk s ha van víz: csak
tócsává alvad.
Fölényes, gőgös íveikre nem fut egy ember útja
sem,
nem kötnek össze partokat s nem néz rájuk a
kutya sem.

Rajtam minden gerenda él még, le nem faragva,
fájva, nyersen,
egymáshoz kötve lét-inakkal s kinyomozható
minden versben:
ez fűz, ez tölgy, ez rózsa, hársfa s mivel a
munka elnagyolt,
ha május jön, ki is virulnak. Én csak falusi híd
vagyok.

Én partokat ölelek össze: a gazdagok meg a
szegények,
lelkiszegények s túl-tanultak, bolondos ifjak,
béna vének
lét-partjait ölelem össze. A távolság mindég
nagyobb,
mivel a partok átkozódnak. Én tiszta ölelés
vagyok.

Alattam forr a mélység, élet, alattam vizek
énekelnek,
vagy víg vizek, vagy bús vizek, de zenésítői
életemnek,
alattam zeng a szeretet és örvénylik, bűg a
borzalom,
itt színes vágy zúg, ott a jóság, de élet minden
oldalon!

Van sok napom, hogy átmejj rajtam a hosszú,
hosszú ember-skála:
sok életharc sok sebesültje, vakok meg bénák
sántikálva,
herceg, proletár, pap, parasztok, jók, rosszak,
bölcsek, ostobák:
megnézik lent a víztükörben az arcukat s
mennek tovább.

Egy szép vasárnap nem jött senki, nagy
csendesség volt s csoda történt:
valaki hangfogót szerelt a vízre s megállott
minden örvény,

a híd zengő hárfává váltott és kivirult tavaszi
díszben,
s leírhatatlan fény-özönben lassan átsétált
rajtam Isten.

Lányi Sarolta: Híd

Hidat ácsoltam, szögeztem hévvel
Hazug igékből
Versek szomorú, szegény díszével.
Hidat akartam, mely hozzád vezet
Szerelem hídját
Hívó, szédítő mélységek felett.
A fája hazugság, oszlopa bűn.
Dallal ékesítem
Érted építem buzgón, egyre, hűn
De jaj, ha összedül és engemet:
Bús rímek ácsát
A borzalomörvény eltemet!

Kiss Tamás: Ó, hidak, hidak, hidak

Nékem még nagyapa volt a béke.
Ő ebéd után a méhesbe ment,
s ott elaltatta a kaptár zümmögése.
Betöltötte hatvan esztendejét,
s nem tudta, mi a forverc, a hősi halál,
– valaha szép szál legény –
nem kellett sohase katonának.

De alighogy járni kezdtem én,
topánkám alatt a hidak leszakadtak,
traverzeikkel a kavargó árba dőltek,
a folyók kanyarjaikat elmosták,
s elkezdtek rohanni a tengerek felé.
Meg se álltak azóta. Holdtöltekor
vízszintes esők mossák szigeteinket.
Félünk, előnt az ár, mikor a nagy vizek
szintje majd észrevétlen megemelkedik.

Nincs egy napunk vér, könny, erőszak,
országok foglalása nélkül.
Megöregedtem, gyakorta tekintek fel az égre,

botommal ütögetem a földet,
mit is tehetnék?
Hisz a Világ Tengelyén kellene
fordítani egyet.
Ó, a hidakat fel kellene építeni végre,
és bátor léptekkel megtanulni járni
a keskeny utakon.
Egymás mellett vagy egymás ellenében,
lenn a végtelen tengereken,
a folyókon, a szárazföldeken,
és odafenn a kék levegőben.

Tollas Tibor: Szent kettőség

16.
Szerelem! Isten szivárványos
hídjának legszebb íve vagy.
Két pillére: az Isten – Ember,
s akinek milyen szívét ad,
más-más íven járhat e hídnak
az örvénylő, mély völgy felett,
de mindegyikén egek hívnak:
- szellem, hit, véső vagy ecset-
Szerelem! – eljegyeztelek.

17.
Ó, szerelem, te tiszta láng!
Lobbanj a fagyos csillagokba.
Borítsd virágba földanyánk',
És szállj le ránk,
szívünk befonva...
Csupasz testünk', te futóórza.

Gellért Oszkár: Ezer aranyhíd Babits Mihály halálára

Szellem királyok országában
Figyeltek rég már, míg a földön éltél.
Most jöttödöt várták,
Hogy elkondult fájva
Itt lenn számodra az az éjfél.

Szellemkirályok kiléptek akkor
Égi lakukból s a határt kémlelték.
Vártak. Mert Benned,
Egyedül Tebenned,
Hitték még Európa lelkét.
Ott várt az első: Homérosz. S véle
Az egész világ: a régi görögség.
Pogányok. De köztük
Az evangelisták,
A krisztusi, édes örökség.

S ott várt a latinság. Ott várt Catullus,
De véle Ágoston. És megjelentek
Az angyali doktor
Oldala mellett
A himnuszokat-író szentek.

S ott várt az olasz már: Dante. S az angol:
Shakespeare. És Goethe is most haladt a
Franciák mellé.
S várt Vörösmartynk
Velük együtt, a virradatra.

Ezer király várt. S ezer hidat vert
Hogy föltűnt alakod s drága képed.
Mert megvirradt akkor,
S ezer aranyhíd
Ívelt egyszerre elébed.

S a ragyogó napban lesték: sarúid –
Majd melyikük hídját tapossák.
S te habozva álltál:
Óh szép Szemérem,
Óh örökszép Udvariasság.

És akkor Buddhaként, ki megtehetette,
Hogy ezerré váljon alakja:
Ezer palló vár?
Ezer ölelő kar?
Egyszerre léptél a hidakra!

Bábi Tibor: Híd a Dunán

Híd, ó, híd,
dalollak téged,
felszőkő, karcsú íveid,
légies könnyedséged,
acélbordázatod,
moccanatlan, tömör pilléreid –

híd, ó híd,
nádszál kisasszony,
ki könnyű talpadat
a túlsó parton megvetted,
s kemény, rugalmas
gerinceden általhajolván,
tenyered
a folyó innen
lármás, nagyváros
kőküszöbére ejted,
szépségedért
hadd irigyeljenek a lányok,
a bíborban járó nap
meg-megáll feletted,
estig bámulva nagyszerű
cirkuszi mutatóványod –

híd, ó, híd,
hogy tündökölsz, ha este
kigyúlnak hirtelen
a föléd
felfüggesztett villanylángok
füzérei,
gyöngyös pártád,
egy szűzi homlok méltó ékességei,
ó, tündökölj,
te békesség leánya,
te vagy az éjszakák,
két ősi part haragját
megbékítő
szívárványa –

híd, ó, híd
dalollak téged,

felszőkő, karcsú íveid,
légies könnyedséged,
nádszál kisasszony,
ó, békesség leánya,
te éjszakák
ékes szívárványa,
be keményen edződött
szépség szépséged –
híd, ó híd,
karfádra ráhajolva,
hányszor átrengett rajtam is
hangtalan
rengő nagy sírásod,
eltitkolt remegésed,
míg tonnás terheikkel
átzúdultak rajtad
a dübörgő percek, száguldó,
bízó pillanatok,
azóta érzem én is,
én is
valamiképpen híd vagyok ...

1964.

Faludy György: Kiúszom egy sziklára

Felégettem magam mögött minden hidat és örülök,
hogy a hidak felégték.

Hosszú az utam, tanulok, egyre többet s többet
tudok
és kevesebbet értek.
A friss szellő arcomba vág és markomban az ifjúság
kardpengéje töretlen.
Négyes rímek, metaforák, szerelmek és kóbor
kutyák
szállásadója lettem.
Nincsen hazám, se passzusom. Csatahajók között
úszom,
de belső gőgöm éltet
s egy istentől a versírást kaptam védelmtül s vigaszul
meg az érzékiséget.

Casablanca, 1940.

Nagy Gáspár: A mélység fölött

Leszakadtak a hidak benned
nem tudsz átmenni átsuhanni
véred álmatlan éjszakáidat
hordja szakadatlan
fáradt reggelekbe
a mélység fölött kéne az álom
megvakult nappalaidat
élesre nyitja az éj
s mindent látsz mindent láttatsz
a folyam zavaros vörösében
saját partjaidat összekötni
egy életet földadni
egy másikat semmiből létrehozni
föladat lenne vakon süketen aludni
de te ébren ébren
golyósmárolta házfalakra
gyötrető pirossal jön a hajnal
napot vagy éjszakát követ
forogsz fénytelen habokban
s hidak robaja mellkasodban
reményed csak
hogy aztán csönd lesz
átmentél oda hol jó
de nyugalmaidat nem őrzi meg
és nem jön álomhoz hasonló

Labancz Gyula: Híd

A házam és az ég között
hidat vert ma a hold.
És megjártam a nagy utat.
Pillér alatta egy se volt.

Horváth Imre: A híd

Elfuthat a folyó alatta
Állhat fölötte az ég lángja
Előre néz és egyben hátra –
a partoknak közös barátja.

Aczél Géza: munch

szervedések örvénye fölé
hidat vernek bő torkú sikolyok

szemgödröket sétáltat az arc

félelemtől torzult kezek
koponyákra nőnek

végre egy csöndes
halottas szoba

M: A híres festményre utal a vers.

Seidl Ágoston: Felnézve a hídra

Kúszott nagy óvattal általdólt fatörzsön
a szilaj víz felett farkasbundás őszám.
Alant a víz tombolt, egyre forrva-forrott,
az ősember büszkén, győztesen vigyorgott.

Azóta meg pallóz, állványzatot ácsol,
mészköövet boltoz, vasláncot kovácsol,
betont kever, fényes aszfalt csípi orrát,
védi az életét acél szalagkorlát.

Rajta állsz egy hídon, s nem látsz, csak egy utat,
nem sejtjed, hogy a híd milyen formát mutat,
nem tudsz rajt időzni, taszít a forgalom,
a híd az utasnak csak percnyi fogalom.

De a folyótól, vagy árteréről nézve
kibomlik egészen a szerkezet képe:
feszíti pillérjét, tartja széles hátát,
rá felnézve látod igazi nagyságát.

Fábri Zoltán: Hidak és árkok

A híd: béke, ha igazán mondjuk és akarjuk.
A híd az ember legbüszkébb műve, az ív az
esztétika legszebb vonala, a találkozás az etika
legmagasabb foka: az emberiség szépsége és
igaza.
A híd mindez, mert a híd a béke útja.
A háború legnagyobb ellensége, akadálya híd.
A híd nem frázis „Hidak” és „árkok” végeredményben
„A gondolat igaza” és „A béke igaza” új
folyamának tekinthető.
Csupán a hangsúly
tolódott el a híd fogalom javára.

A híd: az ember.
A híd: az emberiség.
Ahol ez nincs ott árok van: embertelenség
gyűlölet fanatizmus, ököl és barbarizmus.
A híd a megismerés és megértés eredménye:
a gondolat és a béke igaza és útja.
Az árok: veremásás.
A hídon ember találkozik emberrel, az árkot
ember ássa ember ellen.
Népek, kultúrák, közlekedés útja: a híd.

Hidak vannak és árkok.
A hidak tovább visznek, de az árkok törbe csálnak.
Híd és nem árok: könyv, könyv, mely a gondolat
és béke igazának útja, folyamatossága!
Dehogyan hal meg a gondolat
míg ember él a nap alatt0
itt mindig híd lesz (Illyés Gyula)
A híd igaza megállíthatatlan, az ív szépsége
felülmúlhatatlan, mert a híd íve a teret és időt
egybeölti emberiség reális konstrukciója.
Add tovább! Csináld tovább! Emberek vagyunk
...

Kondor Béla: Belgrád rakpart

Szerelem szentsége, ne hagyj el!
El ne hagyj, üdvös varázslat!

Szürkeszinű, vörösbetűs hajók közül
jelenik elő a szerelmes szörnyhátú folyóvíz.
Bohókás betűk színe alatt dohog
eltűnő szívdobogásom.

Hidak és utak labirintusa egyenesíti
az én szerelmem
cseppfolyós gerincét sudár egyenessé.

Hidak ívei, életem összetört átkelőhelyei!
Átkelőhelyek, életem felrobbantott
híd szerkezetei!

Rozoga, fekete kompok ezüsthaju
öreg vizen tört vonalakat metszenek konokon,
s milyen vadonatúj elszántsággal.
Vigyázz, ha bujdosó szelet hallasz!

Ez a nyugodtság lehiggasztja, betapasztja
csupaszbesebüléseink hunyorgó sajgatóását,
majd a kürtök hosszan bólogatnak erre,
hegyeket hosszan remegtetnek hanggal.
Csupa sebhely ez a sok deli szerelem,
fennhordott álság és sziréntejű ócska csábítás.
Szürkeszín kabátjaink alatt vér van.

Ó, el ne hagyj javörös szentség!
Üdvös varázslat, sokerü szörnyü szentség,
ne bennem halj meg, üdvözülj másokban!

Rab Zsuzsa: Az utolsó perc meg az első

Egyik magányt testével szétlökő
másik magány. Oldódás mákonya.
Két szempár tükrét befutó homály.
Kéklő sötét. Fény-lándzsa járja át.
Aztán ujjbeggyel érzett édes íz.
Fülbe dübörgő forróság-folyam.
Szemet vakító hang. A szív körül
lágy zuhogás. Lassú acélcsigák
feszítik az utolsó pillanatot
fényhíd-ívét. Ködfalú szakadék
az ív alatt. Görcsös gyökér a kéz,
az eszmélet porló homokfalát
markolja. De már ernyed. és zuhan
a test halálos ívben. Mélyvörös
bársonyokkal kövezett szakadék.

Bordó sötét. Fénylándzsa járja át.
Évmilliók magány törtpercei.
Ujjbeggyel hallott csend. Lány suhogás
a szív körül. Csobogó nyugalom
tömör hullámán sodródik a test
az eszmélet szikár partja felé.
Valódi kövek és valódi fény
partja felé. Még úszik, még lebeg
lüktető völgyű hullámok között.
Amíg a másik szempár felnyíló
tükrében meg nem látja, merre járt.

Hidas Antal: Régi sorok – egy fakult füzetből
(Részlet)

I.
Ha egyszer ledől a híd,
hidasok hiába jönnek,
föl nem építik többet
a régi, nagy hidat.

Más lesz az íve annak
és más népek haladnak
az ismeretlen partra
közömbös ég alatt

Dromgoole, Will Allen: A hídépítő

Egy öreg, zord úton menve
kellemetlen, hideg este
széles szakadékhöz jutott,
melyben hideg, mély víz zúgott.

Átkelt az öreg a vízen,
nem rettegve a sötétben,
s mikor épen átérkezett,
híd építésébe kezdett.

Egy arrajáró szól: Öreg,
miért pazarlod erődet?
utad végéhez közeleg,
erre többé már nem vezet.
A vízen túl vagy épségben,
miért fáradsz hídveréssel?

Az öreg felnézett és szült:
Az úton melyen jöttem, volt
egy ifjú is, ki ugyancsak
e szakadék felé halad.

Az átkelés semmi nekem,
de neki veszélyes verem.
Hogy átjusson a nagy vízen,
A hidat neki építem.

Ford.: dr. Träger Herbert

Babits Mihály: Töredék

Égi hid
De te hidd
mert a hit
üdvözt.

1931.

Túrmezei Erzsébet: Hidat verünk

Egymás arcát kutatva nézzük,
és a kedves, ködbeveszett,
réggi gyermekarcokat idézzük.

Keressük hosszan és hiába,
a régi kis diákleányt,
aki velünk járt iskolába.

Együtt játszottunk és tanultunk,
megosztottunk bút, örömet...
Érzed? Megsimogat a multunk.

Tudod, mi most hidat verünk
a tovatűnt évek felett,
s a hídon át útra kelünk.
Aztán... - nem is kell sok beszéd! –
Újra megfogjuk melegen
egymás elveszített kezét.

Sopron, 1960.

Venyercsán László: Híd

Nemcsak folyók felett magasan ívelő,
Utat biztosító építmény, szerkezet:
Híd a simára gyalult baráti szó is,
Simogató, nyílt, meleg tekintet,
Türelemmel vemhes megértő várakozás,
Kéz, mely törölni kész, fájó könnyeket,
Levegőt tisztító vihar,
S indulat, mely rosszat elűzni akar.

Híd a megbocsátás, híd az elengedés,
Sebeket gyógyító boldog nevetés?
Akarni a szépet, tenni a jót,
Értelemmel sokszor fel sem foghatót...
De mindig másokért, mások érdekében
Csonkig elégni gyertyaként fehéren.

Erős két karja lélektől lélekgig vezet,
S pirosan virágzik, a neve: szeretet.

Füle Lajos: Van híd

Mióta Jézus testbe öltözött,
van híd a véges s végtelen között.

Füle Lajos: Hogy egyek legyenek

Mi meg hitünkben falat emelünk
pedig híd kell a szakadékon át
felekezettől felekezetig
néptől népig, lélektől lélekgig.

Burns, Robert: Az Ayr hídjai (Részlet)

A falu egyszerű költője, kit eke
mellét az ének mesterségire
faág, kenderike, rigó tanít,
ahogy a bukó naptól búcsuzik,
s lengő pacsirta, lomb lakó vörösbegy,
szürke lile, mely domb fölött süvölget:

ő is vajon, kit sárkunyhóban arra
neveltek, függetlenségit ne hagyja,
kit jókor a nyomor megedzett, hogy kemény
küzdő legyen a Balsors harcterén:
bérenc-bűn üt ki vajh rajta is, mint a rím
szolgalelkű svájci zsoldosain?
Vagy záp dicshimnusz fabrikál, minőt
a könyvajánlások pénzsomja költ?
Nem! Zengi bár esetenül dalát,
s ujjá ügyetlen bár, ha húrba vág:
a bárdok heve izzik benne! Mily hév!
S jutalma egy: a hír, a tiszta hírnév!
Mégis, ha szíves pártfogóra lel, ki
nem azért ad, legyen mit dobra verni,
ha a nem ismert falusi felé
Ballantyne fordul, megsegítené,
keble a hála kínjától dagad,
mit nem könnyít csak az, ha ő is ad.

Etájt volt, hogy egy egyszerű, szegény bárd
– az egyszerűségért itt ez a bér járt –
Ayr ősi vén városában egy éjjel
lelkében gonddal vagy tán csak szeszéllyel –
ágyából fölkelt és kószálni indult,
Simpson csapszéke mellett balra fordult
(lehet, hogy mindent-igazgató Sors
küldte tanúnak az elmondandókhöz,
lehet, hogy úgy elborította gondja,
maga se tudta, útját merre rója?).
A börtönóra kettőt vert, s amaz,
a Wallace tornyán esküt tett rá: igaz,
a csöndes éjben a folyamtorok
vize konok bőgéssel csapkodott,
szunnyadt minden hunyt szemmel, mint a Föld,
szállt némán a hold fák, tornyok fölött,
kúszott az ezüst sugarak alatt,
kérgeült lassan a vízen a fagy...

Mikor egyszercsak! Szárny zúgás, serény
szárnyak csattognak költőnk két felén,
szeli sötét árny kettő a leget,
héja-üldözte nyúl nem sebesebb.
Száll az egyik az Ó Hídra; lebeg

másik a félkész pillérek felett.
Költőnk őket legott föliseri:
az ayri hidak őrszellemei!
(Nem tréfa, hogy a költők látnokok,
nekik a lelkek nyelve nem titok,
felelnek tündér-, manószóra, sőt
megértik biz magát az ördögöt.)
Volt az Ó Híd vén ó-pikt származék,
csunyítá arcát gót kor ráncá még,
víjt az idővel, látszott, rég csatát,
de állt keményen még minden csapást.
Volt az Új Híd öltönye újdoni,
szabta bizonyos Adams, londoni.
Kezében öt gyöngysíma gyertyaszál,
ékes fején a haj gyűrűkben áll.
Járt körbe, nézte aggódva a gót
az íveken az idő-vájt nyomot,
új társát eközben érte szeme,
lobbant is rögtön dühre szörnyüre.
Néz végig a divatos göncökön
s jóestét vízmentében így köszön.

Ó HÍD
Látom, öcsém, hogy lesz önérzeted,
a két partot ha átölelheted!
Ám majd, ha mint én, oly vén híd leszel,
bár azt hiszem, azt mégsem éred el,
akkor, egy félpennybe fogadok,
hord kevesebb cafrangot kobakod.

ÚJ HÍD
Vén vadóc, ezzel azt mondd ki csak,
hogy modorod se különb, mint agyad
Mered egy nap a te utadat, ezt
a szüket, mit két kordé elrekeszt,
említeni, e dögvermét a kőnek,
szép hídjaival a modern időknek?
Ingét veti inkább s kél úszva át
a Ducat-gázlón, ki magára ád,
hogyszem szemét ilyen csúfságteli
barbárság látványának tegye ki.

Ó HÍD
Önhitt bolond! Szétpukkaszt még a gög!
Mióta állok ár s apály fölött!
Bár megviselt a kor, én egyre még
híd leszek, mikor te rég – törmelék!
Nem érted még a dörgést – no de itt
két-három tél apróra kitanít.
Ha majd álló nap ólmosan esik,
s a síkság vízözönné változik.

Illyés Gyula ford

Hidakról innen-onnan

Valóságos és emlék-jelkép hidakról: Költemények, novellák, regények, drámák mellett többféle műfajba sorolható irodalmi alkotások is szólnak pl.: gyermek-versek, népdalok, humoros írások stb. Az eddigiekben is előfordultak neves emberek mondásai, népköltés stb., ebben a fejezetben ízelítőül olyan „műfajok” mutatkoznak be, melyek kicsit másképpen szólnak a hidakról.

NEVES MONDÁSOK; SZÁLLÓIGÉK

Newton: Az a baj, hogy több falat építünk, mint hidat.

Franklin D. Roosevelt: Kevés kétség férhet hozzá, hogy sok tekintetben a hídépítés története a civilizáció története. Rajta keresztül jól érzékelhetjük az emberiség fejlődésének egy fontos részét.

Alan Émile: Nagy művészet, hogy valami módon mindenhol felismerjük a hídnak azt a részét, melyen átkelhetünk.

Széchenyi István: Egy híd többet jelent kőnél és acélnál, kifejezi az emberiség alkotó törekvéseit, szoros kapcsolatokat hoz létre nemzetet, kort, átvezeti az utakat, hogy megkönnyítse az emberek életét.

Balázs Béla: Nem sikerült ma hidat verni szomszédjainkhoz, nem baj. De ha többé nem fog árok elválasztani, akkor híd se kell majd. A holnap pedig mindig ma kezdődik.

Bem József: A hidat visszafoglalom vagy el-esem. Előre magyar ha nincs híd nincs haza (Piskiné).

Ivo Andrić: Az emberi alkotások közül nincs nagyszerűbb és értékesebb a hidaknál; fontosabbak az otthonnál és gyakorlati jelentőségük miatt szentebbek a templomoknál. Mindig olyan helyen épülnek, ahol az embereknek leginkább szükségük van rájuk, tartósabbak a többi építménynél és sem a titokzatosságot, sem a rosszat nem szolgálják.

Santiago Calatrava: A hídépítés az építészet leg-hatékonyabb formája, mivel mindenki számára hozzáférhető. Azoknak is van köze hozzá, akik nem mutatnak érdeklődést az építőművészet iránt. Egyetlen gesztusról van szó, amely mégis átalakítja környezetét, a természetet, és rendet kölcsönöz annak.

Palotás László: Híd a Duna felett, a Tisza felett, a folyók és a völgyek felett mint az emberi és baráti kapcsolatnak, a megértésnek, a közös törekvéseknek, a haladásnak ősi szimbóluma, az összefogásnak, a közös tetterőnek kifejezője, a fejlődésnek és az emberi kultúra magasabb fokának jelképe.

A **Hidak** című társszerzős könyvének mottója:

Hidat verni
tovarohanó folyók, a mély völgyek felett, a
meredek partok között, hogy egymást elérhessük,
hidat verni
emberi indulatok, szakadékok fölött, az
emberszívek között, hogy békében élhessünk

KÖZMONDÁSOK

Jusson a híd végére (váljék köddé)

Megéred, ha a híd végén ülsz (lehetsz még szegény örülnél, ha így lennél...)

Bátor a kőhíd alatt (amikor nem kell félni)

Azt kapja, amit a révész bérese (semmit, szidás a jutalma)

Akkor fizet, ha lyukas hídon talál (soha)

Lyukas hídon talál (véletlen)

Amit a hídon nyer, elveszti a vámon (Nem nyer semmit)

M.: Érdekes, hogy a hidakról szóló közmondások közül csak egy igazán közismert, érdemes lenne az idegen népek közmondásait is átnézni.

NAGY KLASSZIKUS MŰVEK

A **Kalevalában** érdekes említései találhatók különböző hidaknak.

Kalevala (Részlet)

Ha folyóvíz folyna arra,
patak állana elébe:
selyemhidat húzzál arra,
tegyél piros posztópallót!
Úgy vezessed át az öblön,
vidd a vizeken keresztül,
vidd át Pohjola folyóján,
vezesd át a vízesésen!
Tapio-ház jó gazdája,
Taplo-ház gazdasszonya,
ősz szakállú erdővéne,
erdőnek arany királya!
Erdő asszonya, Mimerkkl,
erdei jótévő asszony,
kék kabátos berki asszony,
embert elemésztő helyre.”
Annikki, szép nevű lányka,
éj szüze, homály leánya
tudja, hogy igazat hallott,
igazat hazugság nélkül,
félrelöki fejkendőjét,
mosását mosatlan hagyja
hosszú hidacska hegyében,
piros parti palló végén.
Ruhaalját kézbe kapja,
szoknyáját marokra fogja,
azzal csak megindul onnan,
szalad-szalad nagy sietve;
el is jutott a kovácshoz,
megy a kovács műhelyébe.
Ott volt kovács Ilmarinen,
örök idők nagy kovácsa,
vasas kispadot kovácsol,
eligazítja ezüsttel,
könyöknyi korom fejében,

Hull is a hó mint a dárda,
szakad a hó, mint a lándzsa,
szakad a forró kövekre,
égő tüzes kősziklára:
lett egy havas kis tavacska,
jeges árok lett belőle.
Akkor a léha Lemminkäinen
teremt jégből való hidat
ama hóból való tóra,

Tedd a fákat төvel egybe,
levelével fordítsd össze,
legyen híd a hitvány helyben,
út az utálatos földön,
áradt lápon, áradt földön,
ingadozó nagy vizeken.
Vidd a görbe szarvúakat,
hajtsd a hasadt körműeket,
hajtsd a jószágot hazáig
ártatlanul, bánatlanul,
lápon a lábuk meg ne csússzon,
el ne sülyedjen a sárba!

Apám is, anyám is meghalt,
egész nemzetségem meghalt;
jégcsizmámat kaptam tőlük,
örököltem ködruhámat;
jeges úton járdogálok,
hitvány hidakon haladok,
minden lápon meghallhatok,
minden sárban megfúlhatok...
Akármilyen rossz a sorsom,
s bármilyen nehéz az élet,
nem leszek bürrű a lápon,
híd a hínáros helyeken.
Meg nem halok még a lápon,
amíg két kezemet bírom,
öt ujjamat megfeszítem,
tíz körmömet is kitaratom.

Cervantes: Don Quijotében csak említést találtam Mantible hídjáról (49. fejezet).

Egy külföldi hídtörténeti mű a híres Orbigo hídról idéz egy kis részletet. A teljes kiadás tüzetes átnézését ajánlom.

Arany János Toldijában a Volturno híd ostromáról olvashatunk.

Arany János – Toldi szerelme (Részlet)
Tízedik ének!

8.
Szembe a hídorzó csapatokat (mert még Széltére aludtak) pacuhán fölverték;
- Ezek ugyan tudták, hogy jó Cajetáni,
De fog ez éjjel négy mér földnyire háltni.
Most, a veszedelem nyakukba szakadván,
Rohannak a hídra, csunya hátat adván,
Százan is egy szélbe’, bár nem elég tíznek –
Rohannak bizony a kész halálnak, víznek.

9.
S lett volna veszély nagy, most csak igazándi,
Ha észre nem veszi tulnan a Taránti;
Hanem ez csatán nőtt zsoldosait hozza
S hídon a futókat nyomja velök vissza.
Harcoltak az ígért s kétszerezett bérért,
Mintha csak a honért, vagy az édes bőrért,
Szembe saját vérök, a szaladók ellen,
Míg viaszoríták, hogy csudát műveljen.

10.
Ugyanis belátván a hídra futó híd,
Hogy itt a haláltól csak a halál óhat,
Forul az ellenek megkövesült arccal
S mint az oroszlán, küzd; ki esik, ki harcol;
Ki elesett, mint dőlt fatövön, átlépve
Háta megől más-más ugrik a helyébe,
Így a legelső közt sohasem lesz csorba,
Míg Taránti s népe bevegyül a sorba.

S bizony, Cajetáni, harcolva, de hátrál,
E pihent erőnek helyet adna már-már;
Hanem a vízen túl nagy riadás támad,
Csatazaj, üvöltés vadul onnan áthat
Döbbenve Tarántit viszi ez, az ujság,
Rendeli: a hídnak kanócait gyujtsák,
S mire Cajetáni odaér, már lángban
Áll a Voltornó-híd egész hosszáságban.

*Ezekkel a példákkal csupán azt kívántam érzékel-
tetni, hogy olyan művekben is előfordulnak hidak,
melyeknél talán nem is gondolunk erre.*

NÉPDALOK, GYERMEKIRODALOM

Számos népdal szól hidakról – nemcsak a Ba-
latont és a Hortobágyot – a háborút jártak az
Isonzot is emlegették, s hidas játékok is ismertek,
egy csokorra valót lássunk.

NÉPKÖLTÉSEK

Hortobágy

Debrecenek van egy vize,
Kinek Hortobágy a neve.
Arra van egy kőhíd rakva,
Kilenc lyukra van állítva.

Debrecennek van egy vize,
Kinek Hortobágy a neve.

A félsarkán vízimalom,
Körüllegeli a barom.

Mohács

Szélös az Isonzó vize,
keskőny a híd rajta.
Nem menj arra, magyar baka,
Mert leesöl rúlla.
Ugye, babám, hadd essek az Isonzó vizébe!
Úgyse lesz a háborúnak
Tizennyócba vége!

Ha elmögyök a csatába,
Ki fog megsiratni?
Ki fog neköm a harctérre
Szömfődelet hozni?
Szömfődelem lesz neköm a
Vörös köpönyegöm;
Egy szép, csinos barna kislány
Majd megsirat engöm!

Högyoldalon nyírfa-köröszt
Jelzi a síromat.
Engömet az édősanyám
Sokszor megsiratgat.
Olasz golyó járja át a
Bánatos szívemet;
Írd meg, pajtás, a babámnak:
Ne sirasson engöm!

Vége van a háborúnak
Gyűnnek a katonák.
De sok szőke, barna kislány
Várja a babáját!

De csak mindön tizediknek
Gyün vissza a párja,
A többinek közös sírba
Nyugszik a babája.

Sárköz

Nincs itthon az ura, cinege madár,
Gemenci erdőben hidakat csinál.
Jó lovai vannak, hamar hazaér,
Jaj lesz nekünk rózsám, hogy ha itten ér.
Rossz lovai vannak, nem ér ma haza,
Mulathatunk rózsám, egész éjszaka.

Rábaköz

Sej a szanyi híd alatt, híd alatt
Három kislány rozmaringot arat.
Én leszek a rozmaring szedője,
Barna legény igaz szeretője.
Én leszek a rozmaring szedője,
Barna legény igaz szeretője.

Dél-Alföld

A szegedi híd alatt, híd alatt
Lányok sütik a halat, a halat.
Fehér tányérra rakják, rárakják,
A legénynek úgy adják, úgy adják.
Fehér tányérra rakják, rárakják.
A legénynek úgy adják, úgy adják.

Mezőföld

Kiárkolták a kisörsi határt,
Eltiltották a babám járását.
Keskeny hidat veretek, rajta keresztül,
Mégse válok el a szeretőmtől.
Keskeny hidat veretek, rajta keresztül,
Mégse válok el a szeretőmtől.

8.

Hidló végén, padló végén
Karikás táncot járnak.
Hídló végén, padló végén
Karikás táncot járnak.

Elől járja János bíró
Gombos dolmányába,
Maried asszony hátul járja.
Csepü rokojába.

Állj kezemre, járnj kedvemre.
Tanulj emberségre,
Mert ha Isten összerendel,
Mű tanultak leszünk.

9.

Széles a Balaton vize, keskeny a híd rajta,
Ne menj arra kisangyalom, mert leesel róla.

Nem esek, nem esek, én a Balaton vizébe,
Inkább esek kisangyalom véled szerelembe

Nem zörög a nyárfa levél ha a szél nem fújja,
Nem beszélnek kisangyalom ha igaz nem volna.

Tilos a szerelem félek a drága jó anyádtól,
Azt beszélnek a faluban váljunk el egymástól.

10.
Mély a Dunának a széle,
De még mélyebb a közepe.
Az én rózsám kerülgeti,
Által akar rajta menni.

Ha az isten megengedi,
Hidat csináltatok neki,
Házamnál az egyik vége,
Győrig ér a másik vége.

11.
Által mennék én a Tiszán
ladikon, ladikon, de ladikon.
Ott lakik a, ott lakik a galambom,
ott lakik a galambom.

Ott lakik a városban,
a harmadik utcában,
piros rózsza, kék nefelejcs, ibolya
nyílik az ablakában.

Által mennék én a Tiszán
nem merek, nem merek, de nem merek.
Attól félek, hogy a Tiszába esek,
hogy a Tiszába esek.

Lovam hátán seje-haj,
félre fordult a nyereg,
a Tiszának habjai közt elveszek,
a babámé nem leszek.

*M: a 9. ponthoz: a Balatonon 1839-ben
Fenekpusztánál, igenis épült híd.*

Arany János: Vörös Rébék
(Részlet)

„Vörös Rébék általmnt a
Keskeny pallón, s elrepült
Tollászkodni, már mint varju,
Egy jegenyefára últ.
Akinek azt mondja: kár!
Nagy baj éri és nagy kár:
Hess, madár!”

Híre terjed a helységben:.
„Tudjátok, mi az eset?
Pörge Dani egy varjút lőtt
S Rebi néni leesett!”
Rebi lelke nem vón’ kár:
De, mint varju, visszajár
Hess, madár!

Gyilkost a törvény nyomozza;
Szegény Dani mit tegyen?
Útnak indul, bujdosásnak,
Keskeny pallón átmenyen.
Szembe jött rá a kasznár.
Varju elkiáltja: kár!
Hess, madár!

Keskeny a palló kettőnek:
Nem térhet ki a Dani;
Egy billentés: lent a vízben
Nagyot csobban valami.
Sok eső volt: mély az ár.
Varju látja, mondja: kár!
Hess, madár!

Bujdosónak kín az élte;
Reszket, ha levél zörög:
Felvont sárkányt vesz kezébe,
Hajtja éh: „megállj, görög!”
Varjú mind’ kíséri: „kár!...
Fennakadsz te, szép betyár!”
„Hess, madár!”

„Most ebédre, hollók, varjak
Seregestül, aki van!
De szemét ne bántsá senki:
Azzal elbánok magam.”
Fekete volt; mint bogár:
Asszony ott sír: „mégis kár!
Hess, madár!”

Vörös Rébék általmnt a
Keskeny pallón: most repül;
Egy varjúból a másikba
Száll a lelke, vég ne’kül
S kinek ő azt mondja: kár!
Nagy baj éri és nagy kár.
Hess, madár!

(1877 szept. 26)

Jékely Zoltán: Halászdal, II.

A lónai híd alatt
fogtam három szép halat,
egy kisebbet s két nagyocskát.

Sütött a nyárvégi nap,
táncoltak a sugarak,
játsoztak huncut bújócskát.

A lónai híd alatt
kendert mostak a lónai lányok,
megtördösték, megcsapdosták,
mutogatták Bécs várossát,
mutogatták, eldugdosták.

Elbúsultam magamat,
néztem a három halat,
a három hitvány halacskát:
a lónai híd alatt
van ezeknél jobb falat,
csak nem nekem tartogatják!
1946

*M: Nem igazi népköltés ez a két költemény,
de népi ihletésű.*

Hárs Ernő: A híd

Térdig vízben áll a híd,
önmagán gondolkodik:
hogy futnak a víz felett
hátán át a kerekek,
lába közt a víz alatt
nagy nyüzsögnek a halak.

Mint vasszárnyú szürkegém,
örkődik a víz egén,
egykedvűen véve, hogy
reggel hízik, este fogy,
s éjjel rajzzá szellemül,
melybe két part álma gyül.

Weöres Sándor: Rongyszőnyeg 140

Kis híd, deszka-híd,
az ár téged hova vitt?
Három csacsi, szürke, törpe,
ott bámult a víztükörbe.
Nem szedtek ők szép bokkrétát,
legelték a margarétát,
csülkük három rétre sétált,
fülük hat mezőre szétállt.
Csacsi-járta deszka-híd,
az ár hova vitt?

Weöres Sándor: Magyar etűdök 45

Szív dobban,
szív dobban,
kalapács koppan, tűz lobban.
Feszül az új híd, dörög az új gyár,
virul az ország, újra él már!
Még-szebben,
még-jobban
kalapács koppan, szív dobban.

Hej, rajta,
hej rajta,
kezet ad új híd két partja!
Lobog a zászló, repül az ének,
szivek a légben összeérnek.
Mély víznek
két partja,
nagy erős vashíd döng rajta.

Weöres Sándor: Budapesti Duna part télen

Lassú felhő-árnyék
száll a jég fölött
nagy foltta terülve
a két part között,

majd odébb húzódik
a Lánchídon át,
választ vánkosául
egy zöld kupolát,

ott se vár sokáig,
tovább szálldogál
és mögötte lassan
jő az esthomály.

Carrol, Lewis: Alice Tükörországbán (Részlet)

Felfogtam, mert új terveit
kifőzte épp agyam:
ha borban pácolják, a híd
eláll rozsdátalan.
Megköszöntem hát a mesét,
mellyel élembe állt,
s főként hogy uraságomért
űrítene kupát.

M.: Az angol eredetiben a Menai-öböl híres függőhídja szerepel, a láncok rozsdátlanítása a kezdeti időkben a mai gyakorlattól bizony eltérő volt.

Tamkó Sirató: Károly: Baracscai kőhíd alatt

Baracscai kőhíd alatt
Baracscai kőhíd alatt
barna legény nádat arat,
nagy kérébe fogta,
bá-
na-
tá-
ban összeríppentette,
összeroppantotta
ripp-
ropp-
ra!

M.: Baracskaán a régi 7 sz. úton valóban áll egy boltozat.

Bornemisza Endre: Hidak lába

Hidak lába sosem fázik,
pedig mindig vízben ázik.
Jég is eshet, hó is hullhat,
ők nem fázhatnak, s nem mozdulhatnak.

Szüleik nem féltik őket,
nem kérnek meleg cipőket,
árvíz, mennydörgés se számat,
oly kemények, mint a gránit.

Vizek futnak, s ők csak állnak,
erősebbek, mint a várak,
annyi nekik a híd terhe,
mint nagy fának a kis gerle.

Hidak lába óriásláb,
rajtuk lépünk a Dunán át,
úgy átlépünk, meg se kottyán,
árnyékunk fut a habokban.

A A Milne: Micimackó

(*Részlet*)

Amelyben Micimackó új játékot talál ki, és ebben Füles is részt vesz.

Mire az Erdő alá ért, jókorára megnőtt a patak. Majdnem folyó lett belőle. Na és az ekkorára megdagadt Patak már nem ugrál és csörgedezik, mint egy patak, mert akkor még fiatal és kicsi. Így mint folyó szép méltóságosan hömpölyög. Tudja, hová ér, mondja is magának: „Sietni, azt nem muszáj. Egyszer úgyis odaérünk.” Ám csatlakozott hozzá sok patakocska az Erdőben; ezeknek sietős volt. „Gyerünk, gyerünk! Nézzük csak, mi van ott! Még elkésünk, csirr, csurr!”

Volt egy ösvény; beillett kisebbfajta útnak is. Ez kívülről jött az Erdőbe, mielőtt beért, át kellett kanyarognia a folyón. Fahíd volt ott, ahol átjött, az is majdnem olyan széles volt, mint egy út, fakerítés mind a két oldalán. Róbert Gidának pont a kerítés tetejét érte az álla, ha kicsit kapaszkodott. Jobb volt rajta állni, keresztülhajolni és belenézni a folyóba, alatta siklott a víz. Micimackónak a kerítés aljába ért csak az álla, de így is jó volt, azért áthajtotta a fejét... Malacka meg már csakis innen alulról láthatta a folyót, mert ő olyan kicsi, hogy a legalsó fokot se éri el. Ott ültek hát, és nézték a folyót, a folyó gyött, lassan, mert nem volt neki sietős, úgyis odaért, ahová kellett. Valamelyik nap Micimackó lesétált a híd felé.

M: Micimackó hídja nemcsak a mesében, hanem a valóságban is megtalálható a száz holdas pagonyban Ashdown Foresben.

A halhatatlan mese írójának fia Cristoper Robin (Róbert Gida) 1979-ben felújíttatta hangulatos fahídat, évente félmillióan keresik fel ezt a nevezetes hidat.

HUMOROS ÍRÁSOK

Műfajilag nagyon különböző írásokat mutatok be, pusztán illusztrálásul, hogy milyen sok forrása lehet egy hidakkal foglalkozó gyűjteménynek.

Heltai Jenő: A király látogatása Budapesten

És annyi vész s viszály után
És annyi gond között
Dicsteljesen uralkodó
Királyunk Pestre jött.

Keblünk dagasztja büszkeség
Királyunk Pestre jött!
Bár az idő mit szán nekünk
Nem négy nap és nem öt.

Nem három, kettő, nem is egy
Alig nyolc óra csak,
De hát ez órák percei
Mind, mind királyiak

S bár az idő, mit tölte itt,
nem volt tíz óra sem,
Ő mégis itt volt önmaga,
Tényleg személyesen.

Itt van! Ujjong a vén Duna
S Gellért, az ócska hegy.
Reszket a Lánchíd, mialatt
Pestről Budára megy.

Lelkes örömtől kipirul
A zugligeti táj;
Vannak csodák! No még ilyet,
Hogy itt van a király!

Lejön Budárul hintaján
Személyesen, maga,
Ekkor a csákót leteszi
Fejérül a baka.

Szomoruságtól elborul
A zugligeti táj:
Ah, szomorú sors, óh be fáj,
Hogy elmegy a király!

Elmegy! Sóhajt a vén Duna
S Gellért az ócska hegy.
Reszket a Lánchíd, mialatt
Budárul Pestre megy.
1903.

Erdélyi József: Oroszlán című verse az orosz-lánok nyelvével kapcsolatos mende-mondát, melyet Frich Jakab talált ki, aktualizálta.

Karinty Frigyes: Így irtok ti
– Herczeg Ferenc: Az élet olyan, mint a Lánchíd

Írásbeli dolgozat négy füzetben
Hevesi tanár úrnak történelmi vizsgára benyújtotta:
Herczeg Ferike
a IV/b osztály jeles előmenetelű tanulója
tornából felmentve

NÁDOR nyári napnak alkonyulatánál kibámul a kanyargó Dunánál. Milyen szépen hullámszik a Duna! És milyen érdekes a kép, szembe a Rondella, a bástya... alattam a hajóhíd, mely Pestre vezet... Milyen különös, régies minden – de nem is csoda, hiszen ezernyolcszázhuszonháromban vagyunk, amikor Pest-Buda még egészen primitív, fejletlen állapotban van, mint látjuk és szó sincsen pompás palotákról, meg Vigadóról, meg Angol Parkról, meg jazzbandról a Ritz Szállóban, meg ilyesmikről, amikről bezzeg én nem is álmodok még, hiszen lelkemben tulajdonképpen a régi, respektíve a mostani feudális korszakhoz tartozom. Ezzel szemben áll régi dicsőségünk. Csönget, a belépő komor Nyikhez. Kérem, hol késik régi dicsőségünk?

ELSŐ FŐÚR rútul visszavonva. Nézze, Széchenyi... Széchenyihez nyúl, visszakapja a kezét, rázza. Tyű, de megégettem az ujjamat!... NÁDOR. Nem tud vigyázni? Már megint belesnyúlt a lángészbe? Széchenyihez. És mi igaz abból, hogy ön valami Lánchidat akar építeni, ami a Margit-Ferenc József-Eskü-téri és az összekötő vasúti hidat megelőzve, a kultúra fáklyája leend? Majd micsinálnak a micsodái? SZÉCHENYI. Majd eltartanak a barátaim! Megalapítja az Akadémiát.

NÁDOR. Ugyanis? SZÉCHENYI. Ugyanis a Nemzeti Színházban előadják ennek az embernek a történelmi színművét, aki megértve engem és koromat, bebizonyítja, hogy én előre megjósoltam, hogy ő majd utólag kimutatja, hogy két okos ember volt ebben az országban: a másik én voltam. Döblingbe megy NÁDOR. tűnődve. Az élet olyan, mint a Lánchíd. FŐÚR. Miért? NÁDOR. Nem tudom

Mikszáth Kálmán

KÖZIGAZGATÁSI TÖRTÉNETEK
1886

A korlátfa
Tegyük fel, hogy valamely országúton elromlik egy hídon a korlátfa. Mert ha nem tesszük is fel, elromlik. A községi bíró észreveszi, s így szól magában (azazhogy tegyük fel, mintha így szólna): - Itt könnyen bedőlhet valami részeg fuvaros lovastul, kocsistul, ezt nem veszem a lelkemre. S jelentést tesz az elkorhadt korlátfáról az útbiztosnak. Az útbiztos fölterjeszti a dolgot a járási szolgabírónak. A szolgabíró felír az alispánnak. Az alispán átteszi az ügyet az államépítészeti hi-

vatalhoz. Az államépítészeti hivatal kiküldi egy emberét, aki konstatálja, ha csakugyan el van-e romolva a korlát. Az államépítészeti hivatal embere bejelenti, hogy igenis, a korlát el van törve. Az államépítészeti hivatal tehát hozzáfog, megcsinálja a költségvetést, s fölterjeszti a minisztériumhoz. A minisztérium (hol keresztülmegy az ügydarab az iktatón, a titkár és fogalmazó kezén) kiadja a számvevőségnek. A számvevőség jóváhagyja a költségvetést, s újra visszaterjeszti a minisztériumhoz. A miniszterium leküldi a vármegyéhez. A vármegye kitüzi az árlejtést. A vállalkozók beadják az ajánlatokat. Ezekre tárgyalást tűznek ki. Letárgyalás után megbízatik valamelyik vállalkozó, hogy haladéktalanul csinálja meg a korlátot.

A vállalkozó magával visz a hely színére egy hasábfát, kifaragja és beilleszti az elkorhadt korlát helyett. És most már önök, nyájas olvasók, azt hiszik, hogy a korlátfa meg van csinálva, s nincsen többé vele semmi gond.

Ohó, uraim, nem úgy van. A községi bíró őkigyelme jelenti a szolgabírónak, hogy a korlátfa elkészült. A szolgabíró jelenti az alispánnak. Az alispán átteszi az államépítészeti hivatalhoz. Az államépítészeti hivatal kiküldi a kollaudálásra egy emberét, aki megvizsgálja és beterjessze, ha a beillesztett fadarab megfelel-e a föltételeknek? Vegyük a legjobb esetet, hogy megfelel. Az államépítészeti hivatal tudomásul veszi megbízottjának jelentését, hogy minden rendben van, s bekéri a vállalkozótól a költségszámlát. Megállapítja a fizetendő összeget, és felterjeszti a minisztériumhoz jóváhagyás végett.

A minisztérium átteszi a számvevőséghez. A számvevőség jóváhagyja (mert már annak a leírásába csakugyan nem mernék belefogni, ha jóvá nem hagyja), és visszaterjeszti a miniszteriumhoz. A minisztérium leküldi a vármegyéhez, s egyúttal értesíti az adóhivaltal.

A vármegye az egész aktacsomót beterjeszti az

államépítészeti hivatalhoz.

Az államépítészeti hivatal approbálja a számlát, és most már folyóvá tétetik az összeg. A vállalkozó az adóhivatalba megy, ahol az ellenőr és pénztárnok aláírják a megbélyegzett nyugtáját és kifizetik.

...De most már csakugyan véget ért a szerencsétlen korlátfa curriculuma - fogják önök mondani. Ohó, uraim - most jönnek a mellékkiágazásai. Az államépítészeti hivatal két megbízott embere, az egyik, aki konstatálni járt a hídon mutatkozó hiányt, s a másik, aki kollaudálni járt az elkészült munkálatot, beterjeszti az útinaplóját, felszámítván fuvarbérét ésapidíjait. Az államépítészeti hivatal fölterjeszti a minisztériumhoz. A minisztérium átteszi a számvevőséghez. Vegyük a rövidebb eljárást, és mondjuk, hogy számvevőség helyben hagyja és visszaterjeszti a miniszteriumhoz.

A miniszterium leküldi a megyéhez, és értesíti az adóhivaltal. A vármegye értesíti az államépítészeti hivaltal, az a költségszámlát ellenjegyzi, a két megbízott ember elmegy az adóhivatalba, ahol aapidíjjaikat kifizetik.

És most valahára lekerül a napirendről a közigazgatási fórumok tömkelegében vándorló korlátfa. Csakhogy mit ér? Mert noha a legrövidebb eljárást vettük, annyi idő telt ebbe, hogy azóta ismét elkorhadt, s ezt ismét jelenti a bíró a szolgabírónak, a szolgabíró az alispánnak, az alispán az államépítészeti hivatalnak, és így tovább-tovább... örökkön örökké.

Ámen.

Mikszáth Kálmán: A korlátfa című írása élvezetes olvasmány, az akkor már több mint 40 éve jól működő államépítészeti hivatalok precíz ügyrendje hasznos, de bonyolult volt, a fahidak pedig gyorsan romlottak.

Minden szakmában, így a hidászatban is vannak sztorik, adomák. Karoliny Márton: Leszakad a Sajó-híd, „Humor a makadámon”

címmel több mint 120 humoros esetet örökített meg – adatközlők segítségével – humoros rajzokkal, példaképpen a Sajó hídjáról lássunk egy példát:

Karoliny Márton: Leszakadt a Sajó-híd

A harmincas években a megáradt Sajó veszedelmesen alámosta az egyik hídfőt. Miskolcra ezért a Hídosztály szakértőjének sürgős kiküldését kérték a tennivalók megállapítására. A kiküldött szakértő megvizsgálta a hidat és táviratban jelentette a Hídosztály vezetőjének: „Itt állok a hídon, amely bármely pillanatban összedőlhet. Távirati utasítást kérek.” A távirati rendelkezés így szólt: „Azonnal menjen le a hídról.”

A hidak állapotáról Móra Ferenc írása is megtalálható ebben a gyűjteményben (Szeged közúti Tisza-hídja), az ilyen írások általában kritikusak, hidakról jóindulatú „viccek” alig-alig hangzanak el, az Erzsébet híd építése kivétel volt: a Ludas Matyiban és más újságokban is kedveskedő viccek jelentek meg pl.: Nemcsak a hídról, hanem tervezőjéről Sávoly Páltól is írtak, pl. 1964. december 10-én a hetilap Emlékkönyvébe.

Keddi konferenz Népszava 1964. november 17.

1. Gyönyörű ez a híd. Ezen biztosan nem lesz közlekedési dugó. De a híd oly csodálatosan szép, hogy ezen még a dugó is kristályüvegből lenne.

2. Mit mond az öreg Margit-híd? Biztosan átpislog Erzsébetre és mérgesen dörmögi: Nézd, hogy ki van festve a kis bestia.

3. A pesti ember gyakran mondja: Tudja, én már annyi mindenem keresztül-mentem... Szombattól az Erzsébet-hídon is keresztül-mehet.

Ludas Matyi Évkönyvébe, 1964. dec. 10.

Nemrégiben egykori szigorú matematika-tanárom, Prilisszauer professzor úr is megjelent álomban, ugyancsak a híddal kapcsolatban. Kihívott a táblához, és meghagyta, hogy vezessek le egy nehéz egyenletet. Bár mindig jelesem volt matematikából, mégsem sikerült a feladatot megoldanom. Az álombeli Prilisszauer Adolf megcsóválta a fejét és így szólt: „Ejnye, Sávoly, ha nem terveztél volna a régi helyébe ilyen jó kis új hidat, akkor most nagyon összeszidnának.” Mindez persze álmom volt, de a taxisofőr, akivel Budára akartam átmenni, a valóságban is megdicsért, anélkül, hogy tudta volna, ki vagyok. Amikor ugyanis közöltem vele utam célját, így szólt: „A Lánchídon kellene átmennünk. Ne tessék sajnálni azt a kis kerülőt, hajtsunk át az Erzsébet-hídon... Át tetszett már menni rajta?”

Megdől a völgyhíd pillére

Somogyi megyei tudósítás 2007. 04. 01. (Részlet)

Mára virradó éjjel kibillent függőleges állapotából az épülő kőröshegyi viadukt keleti felhajtótól számított harmadik pillére. A hatalmas betontömb tizennyolc százalékkal dől meg a Balaton irányába, s ezzel két centire megközelítette azt a kritikus pontot, amelynél a dőlés megállíthatatlan.

Bedő László, a létesítmény építési főmérnöke úgy véli, a helyzet drámai. Műszerek által nem érzékelt üreg húzódik a pillér tő felőli oldalán, ez okozta a bajt. Ma délután drótkötelekkel, s a honvédségtől kapott nyolc harckocsi segítségével megpróbálják visszabilenteni a betonoszlo-

pot. Ha sikerül, kibetonozzák az üreget és stabilizálják a kolosszust. A munkát nehezíti, hogy senki nem mehet a viaduktra a drótköteleket felerősíteni, mert bármelyik pillanatban eldőlhethet. A munkások helikopterekről, úgynevezett légikosarakban lesznek kénytelenek dolgozni.

A katasztrófavédelem megyei vezetője Nincsba János szerint az esetleges katasztrófa előtt valamilyen lakost időben ki tudnak telepíteni a faluból. Ma délelőtt Kőröshegyen a helyiek ökumenikus istentisztelet keretében fohászoknak a sikerért.

M: A völgyhíd balesetéről szóló álhír április 1-én jelent meg, s a nevek: Bedő László, Nincsba János magukért beszélnek mégis némi riadalmat okozott a tudósítás...

FILMEK, KRIMIK

1904-ben készült – tudomásom szerint – az első hídepítésről szóló film, majd a híres és ismert filmek: **Szent Lajos király hídja** (1929,1944), **Híd a Kwai folyón** (1957), **Híd a Neretván** (1969), **Messze volt a híd, Arnhem** (1977). A **Brooklyn híd** (1981), a **Pont Neuf** (1991).

Rossz híd – Erdélyi József: Rom
Sasok szárnya verte híd – Csoóri Sándor:
Pohárköszöntő: „de a zöld hegyi folyók fölött /
sasok szárny ver – hídát ...”

Sejtelem híd – Reményik Sándor: Szülőhazám:
„Ésre se vettem, egy emlék – sugár / Egy
sejtelem – híd sem köt vele össze”.

Sóhajok hídja – Reményik Sándor: Sóhajok hídja
*M.: Ezenkívül több költeményben is szerepel ez a
költői hídnév.*

Süppedő híd – Somlyó Zoltán: Cirkusz: „Szívébe
vág az álmok garmadája: / a cintányér... lovak
fényes patája.../ a lengő, rengő telt női idom -/ott
áll azon a süppedő hídon,”

Szálkásodó fahíd – Bency Zsuzsa: Nem vízözön
lesz

Szálló hidak – Tornai József: A sírkövek
moccanatlan álltak: „s hegyeket is és szálló
hidakat...”

Szavak hídja – Gulyás József: A pokol törvényei
23. „Ó mér, hogy a szavak hídja / néha váratlanul
lehanyatlik” - Bábi Tibor: A forrás éneke –
Apollinaire: Híd

Szavakból vert híd – Josef Hora: Ars poetika:
„szavakból verj hidat, legyen rövid s szilárd a híd
/ távolság és szurdokmély mit sem ad”

Szelekre vert híd – Hajnal Anna: Szél: „Hidat ver
szelekre / lábunknak mire állni? / sátrat kivon a
szélbe / mely holtabb, mint a holt?”

Szemöldöknyi híd – Ignotus: Változások
szemjátékra :”A templomokat, a képtárat / A
szemöldöknyi hidakat, a kis / Tenyérnyi tereket
beszélve neki”

Szépség hídja – Bábi Tibor: Kérek valamit:
„Szépség hídja mélység s örvény felett / ahol a
szépség hídján lebeg”

Szerelem híd – Raffaele Carrieri : Fehér országok
vannak: „és szerelem hidakat vernek”– Lányi
Sarolta: Híd – Tollas Tibor: Szent kettősség
Szivárvány, szivárványos híd – Remányik
Sándor: Békesség nekünk: „Benn fénylő
mosolyunk és fénylő könnyek / s szivárványhíd
ablaktól ablakig, Tollas Tibor: Szent kettősség

Ezeken kívül Babits Mihály: Hadjárat a
semmibe, Várnai Zseni: Az atomkor küszöbén
stb. művében is szerepel a szivárvány vagy
szivárványos híd: szerepel.

Szökkenő híd – Kaffka Margit: Tán zsoldárok elé
Táncos híd – Csóri Sándor: Lovas legény a
Margit hídon

Tekintetek hídja – Beney Zsuzsa: Haiku
pillanatok: „négy verssor végén lángoló sötétség
/ tekintetek hídja alatt örök vágy / elzúgó
folyamárja”

Térdre rogyott – Szép Ernő: Lengyelország: „Híd
térdre rogyott / széthullt a párna / Eltört a kerék
/ Lengyelországba” *M.: a felrobbantott hidaknál
más, hasonló nevek is szerepelnek ...*

Türelmes híd – Bábi Tibor: A forrás éneke
Tűz-híd – Dutka Ákos: A halál Velencében: „Egy
óra innen Szent Mihály szigetje / Odáig a nép
most tűz-hidat vetett, - „

Utolsó hidacska – Reményik Sándor: Egy eszme
indul

Véges végtelen közötti híd – Füle Lajos: Van híd
Végtelenből vert híd – Béneyi József: Tenger-
szonett - Tóth Árpád: „A Hold a végtelenből vert
hidat.”

Végtelenség viaduktja – Szemlér Ferenc: Nyári
nap *M.: a viadukt több költőnél a híd szinonimá-
jaként szerepel, nem következetes ennek a névnek
a használata.*

Volt és van közötti híd – Géczy János: zakadt
Vont híd – Áprily Lajos: Régi város integet
*M.: Váraknál, városkapuknál álló emelhető
hidakra vonatkozhat ez a név.*

Zenéd szegecselt hídjai – Vasadi Péter:
Hangverseny: „...zenéd szegecselt hídjai /
lecsapódnak, s partraszállnak...”

*A költői hídnevek mellett megszemélyesítés, és
ezernyi érdekes fogalmazás elgondolkozathat,
gyönyörködtethet például:*

„Hidaink nyája gyámoltalanul béget folyóink felett
bomba zúg, beletérdelnek a vízbe a szelid hídszer-
kezetek (*Tőzsér Árpád: Vers – monológok*)

„És a hidak! mint izmos lovak feszülő teste,
s dobban a kőpart, hol leér ércpatája”
(*Csukás István: Óda Budán*)

„A hidak aláánk hevernek:
Hidak örömmel kölykeznek nekünk hidakat”
(*Kassák Lajos: Fiatal munkás*)

„a hidak csordái kicammognak”
(*Szécsi Margit: Virrasztok*)

„A híd? – Domború mellett nyújtzkodik
és átfekszik a sinken ...”
(*Kádár Erzsébet: Versek II.*)

„Csókom dobog ajkaidon,
mint paripa a hídon”
(*Nagy László: Csillagváró éjszakába*)

A „hídnevek” mellett a komp költői elnevezésére is
lássunk egy példát ...Nagy László: Dunai átkelés:
tulsó partra komp visz át / óriás acél – vadruca.”

*A költői hídnevek között előfordul pl. Repülőhíd, ez a
nép nyelvben a vasútvonalak fölötti gyaloghidak neve.
Az Arany híd, érdekes módon egészen más értelemben is
használatos, mint ahogy a költők és a hétköznapi nyelv
is használja. A 18. században Mátyási József, majd Ko-
vács Pál szőlásgyűjteményében Eziüst-, illetve Aranyhíd
a futó ellenségnek adott megszegyenülés lehetősége.
Állítólag Scipio Afrikanus római hadvezér hangoztatta
ezt az elvet és más keleti vallásokban a túlvilágba való
átkelésnél a révést helyettesíti. A hídról a nem büntelen
átkelő leesik ...
Remélem,hogy olvasóim az itt szereplő művekben és sa-
ját gyűjteményükben is sok-sok érdekes nevet, kifejezést
találnak.*

Hidak, évszámok, események

Ke. 481-ben **Xerxesz hajóhidat** építtetett a Boszporusz öböl felett, a tenger hullámozása elpusztította a hidat, ezért megkorbácsoltatta, amint ezt Herodotosz leírta.

Ke. 60-ban **Julius Caesar** fahidat veretett a Rajnán, s ezt emlékiratában részletesen megírta.

Ku. 100-ban **Julius Lacer Traianus** parancsára pompás hidat építtet a Tagus, ma Tajo folyón. A híd mellett templomban levő sírjának felirata büszke, „...bevált jóslat: a világ valamennyi nemzedékének legyen összekötni ezt a hidat”. A település nevét a hídról kapta Alcantára.

Ku. 303-ban **Savariában** mártírhalált halt **Quirinus** püspök malomkővel a nyakában a **Perint hídjáról a vízbe ölték**, mártíromsága történetét az írások megőrizték, kevesen ismerik történetét.

997-ben Úrhida nevet kapta a Fejér megyei település a Sárvíz hídjáról.

1055 a **Tihanyi alapítólevélben** első nyelv-emlékünkben **Fok hídjá** is szerepel, a híd szó már a honfoglalás előtt használt volt nyelvünkben.

1200 körül **Anonymus Gesta Hungarorumjában** révek: Luci-, Dorogmai-, Abádi-, Böldi-, Me gyeri- és Göncöl hídjá is szerepel.

1241 a **Muhi csatában** fontos szerepe volt a Sajó-hídjának, a csatáról Garay János emlékezett meg.

1310 körül **Dante az Isteni színjátékában** több, mint 25-ször említ hidakat.

1345 elkészült **Firenzében az öreg híd/Ponte Vecchio**, erről Vasari írt fontos részleteket.

1346 a **Hortobágy fahídjáról** oklevél maradt fenn.

1292-ben **Marco Poló** a nagy utazó Kínában meg nézte az akkor már 100 éves **485 oroszlánnal**

díszes hidat, ma is róla nevezik az azóta, részben átalakított hidat.

1393-ban **Prágában** a **Moldva** még be nem fejezett hídjáról IV. Vencel király parancsára vízbe fojtották **Nepomuki Jánost**, aki a hidak védőszentje lett (hivatalosan 1729-től).

1514 **Dózsa György** hordó hidat készített serege vonulásakor, s ezt kortárs költőnk is megénekelte.

1526 Mohács felé Eszéknél hajóhídon kelt át a török, s a továbbiakban is ez volt a felvonulási útja, ahogy ezt a krónikák rögzítették. A Dráva árterében épült hatalmas fahidat Zrínyi Miklós a költő, hadvezér égette fel 1664-ben.

1562 **Szolnoknál** debreceni ácsok munkájával a török cölöphidat épített. Korabeli levelezések fontos érdekes dokumentumok maradtak fenn. A cölöpjármos Tisza-híd 1909-ig kisebb megszakításokkal állt, akkor állandó híd épült.

1565-ben **Hans Sachs** dicshimnusz írt Regensburg 1147-ben megépült, s ma is álló Duna-hídjáról.

1566 elkészült **Mostar gyönyörű boltozott hídjá**, mely az irodalomban, képzőművészetben is kiemelkedő.

1585-ben a budai pasa levelet írt az Esztergomnál épült hajóhíd ügyében Ernő főhercegnek.

1693 **Edward Brown** a jószemű utazó írt a magyar hajóhidakról.

1701 **II. Rákóczi Ferenc Abdánál** Bécsűj helyre vitelekor a Rábca hídjánál megállt, ennek állított emléket Tompa Mihály is.

1702 **Kolozsvár leírásakor** Felvinczi György a régi Szamos-hídról is írt.

1765 **Vedres István** az általa tervezett szőregi ártéri Tisza-hidat versben is megénekelte.

1817 **Byron** személyes élménye alapján adta a Sóhajok hídjá nevet a velencei Dózse palota és a börtön közti hídnak.

1818 **Vörösmarty Mihály** a budai hajóhídról többször is megemlékezett ifjúkori műveiben.

1833 elkészült a Hortobágy felett a kilenclyukú híd, népdal is született róla.

1842 **Kerényi Frigyes** (Petőfi barátja) írt a Lánchíd alapkövetételére köszöntő verset.

1849 **A szabadságharc több csatája** (Kápolna, Tápióbicske, Vác, Ozora, Piski stb.) hídnál zajlott, ezeket korabeli emlékezések, képzőművészeti alkotások, s mai költemények is megőrizték.

1849. július 18-án **Mezőberény révénél hagyta el örökre Petőfi az Alföldet**, ahogy ezt több irodalmi mű és egy emlékoszlop is megörökítette.

1857-ben **Jókai Mór** Szegeden a vasúti híd építésénél leszállt a túlnyomásos keszonalapba. Ez volt hazánkban a második állandó folyami híd.

1877 **Arany János** Híd-avatás címmel örökbecsű balladát írt a Margit híd öngyilkosairól.

Arany János a valóságos hidakon kívül az **emlék-jelkép** hidak megjelenítője (szivárvány stb.), ebben elsősorban **Ady Endre** volt követője.

1895 **Prohászka Ottokár**. Az élet hídjá című novellát írta Esztergomban az épülő Duna-hídról.

1904-ben elkészült az első **híd témájú film**, ezt sok híd követte pl. 1929 Szent Lajos király hídjá, 1977. Messze volt a híd stb.

1924 **Reményik Sándor** több költeménye szól valóságos és jelkép hidakról.

1933-ban **Móra Ferenc** Szeged Tisza-hídjá 50. születésnapján Kit ünnepeljünk hírlapi cikkében hatásosan figyelmeztette a feledékeny társadalmat, hogy Eiffel, a magyar Feketeházy János terve szerint építette a jubiláló hidat.

1943 **Ivo Andrić: Híd a Drinán** címmel megírta a boszniai Visegrádnál álló híd történetét, ezért a művéért méltán kapott 1961-ben Nobel-díjat.

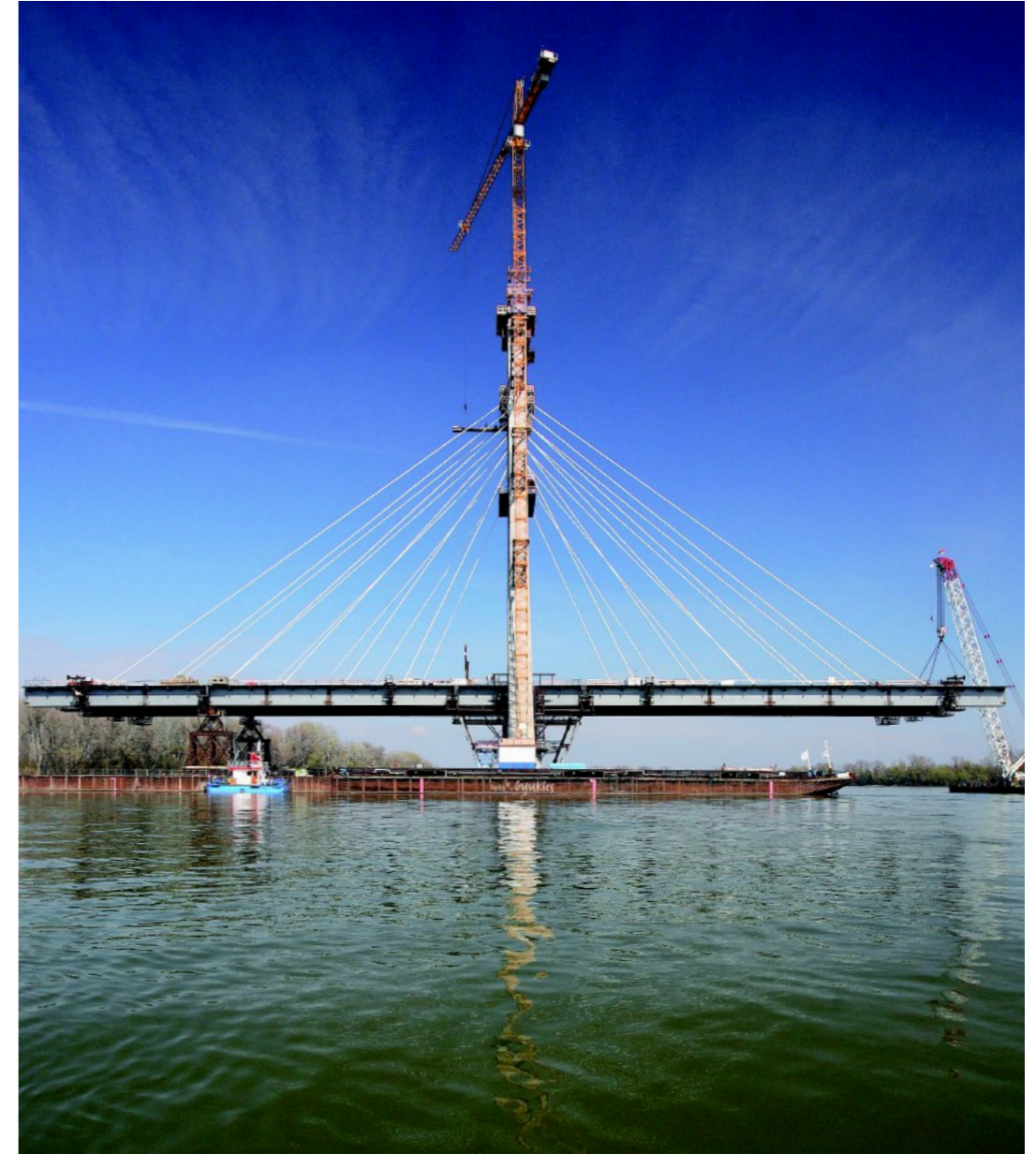
1944-ben **megkezdődött** hazánkban is a **hidak pusztítása**, legtöbb áldozattal a **Margit híd felrobbantása** járt november 4-án. Rengeteg visszaemlékezés, költemény örökítette meg az értelmetlen pusztítást.

1957-ben elkészült a **Híd a Kwai folyón** című film, melyben egy francia állított emléket az angol ezredesnek.

1964-ben elkészült Budapesten **az új Erzsébet híd**, melyet országos érdeklődés kísért. A híd átadására számos költemény született. A híd tervezője, Sávoly Pál „nem hivatásos költőktől” is kapott köszöntő verseket.

1990 **Esztergom Duna-hídjáról** már a trianoni békediktátum után is szólt Illyés Gyula, ő különösen vonzódott a valóságos hidakhoz. A II. világháború után főleg a rendszerváltástól írók, költők, filmrendezők szóltak a „csonka” hídról.

Rendkívül vázlatos ez a példákat bemutató felsorolás, a bemutatott művek is esetlegesek – ezeket találtam, ezeket választottam ki – annyit talán jelez ez a kis felsorolás, hogy több, mint kétezer évvel ezelőtt már történetírók, költők megörökítésre méltónak tartották a hidakat.

A fellelt, hidakkal kapcsolatos versek, prózai írások közül végül több százat nem válogattam be a gyűjteménybe, elsősorban azért, mert csak említik a híd szót, de érdemben nem foglalkoznak a hidakkal.

Ezek közül néhányat – rövid idézettel – említék a költői hídnevek fejezetben.

- Neves írók, költők művei egyáltalán nem szerepelnek (pl. Márai) vagy egyes szerzők több műve kimaradt pl. Petőfié, József Attiláé és sokaké. Úgy gondoltam, hogy az első ilyen gyűjtemény nem kell, hogy túl terjedelmes legyen, jó meghagyni a felfedezés örömeit az érdeklődő olvasónak. Készítettem egy elég bő katalógust, végül ezt is kihagytam.

- A csoportosítás: magyar, külföldi neves, nevenincs-, emlék és jelkép hidak, a hidak életéről szólók és egyebek ugyan önkényes, valamilyen rendezőelv azonban célszerű. (A teljes abc sorrendbe szedett tartalomjegyzék is rendelkezésre áll, szívesen közlöm ezt is.)

- Külföldi írók, költők művei – elsősorban az emlék és jelkép hidak fejezetben kis számban szerepelnek, a neves hidak között azonban hasonló számú hídról szóló művek szerepelnek, mint a magyarok. Biztosan sokkal több emlék-, jelkép hídról szóló művet lehet találni, ám ehhez sok kutatás szükséges. Remélem, hogy a külföldi költők műveit jól ismerők pótolják majd összeállításomnak ezt a hiányosságát. (Nem mentegőzésekül említém, hogy elsősorban a hazai híddal kapcsolatos irodalmi alkotások gyűjtése volt a célom.)

- Az Emlék-, jelkép hidakkal kapcsolatos költemények csoportosítása nagyjából időrendet követ, más csoportosítás érdekesebb, értéke sebb lehet, ám remélem, hogy az olvasó így is sok gyönyörűséget, érdekességet talál ebben a fejezetben.

- A Neves hidakhoz írtam rövid megjegyzést, elsősorban a híd történetéről. A Duna-, Tisza-hidakról ilyent nem írtam, csupán az építés évét, mert bőséges, hozzáférhető szakirodalom áll rendelkezésre. (Az egységesség érdekében a pótlást szívesen megteszem.)

- A hidakról, mint jelképekről sok érdekességet lehetett volna írni: sportklub: (Vasas), Irodalmi és Evangéliumi folyóirat, párt: *Híd-Most* stb. a Híd nevet választotta.

- Új divat is kötődik hidakhoz például Róma Milvius hídjához, Szolnokon a Tiszavirág hídra: szerelmes párok a hídra hatalmas lakattal zárt láncot kötnek. Ezt egy filmből „tanulták”. Azért említém ezt a példát, mert jelzi, hogy az irodalom, a film milyen nagy hatást vált ki a hidakkal kapcsolatban is, jó lenne, ha gyűjteményem ráirányítaná az írók, költők s rajtuk keresztül sokak figyelmét ezernyi fontos, szép hidunkra.

- Talán felesleges is ezt az utószót írnom, nem mentegetni kívánom magam, csupán tapasztalataimat, gondolataimat kívántam megosztani olvasóimmal. Nem vagyok irodalmár, inkább a szakirodalomban vagyok járatos; szeretem a hidakat és a jó verseket, novellá-

kat, ezért vettem a bátorságot, hogy összegyűjtsek számomra érdekes, szép írásokat az életünkben oly fontos valóságos és jelképes – lelki hidakról.

Jó böngészést, további sikeres kutatást kívánok az irodalom kimeríthetetlen kincsesládájában.

dr. Tóth Ernő

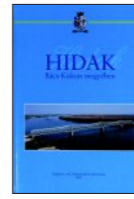
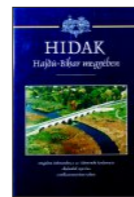
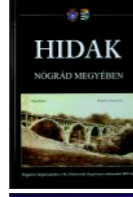
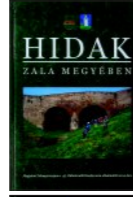
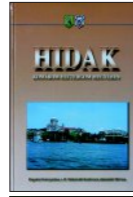
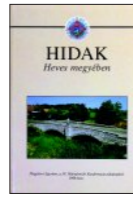
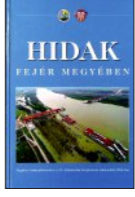
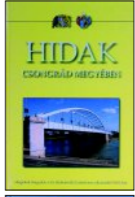
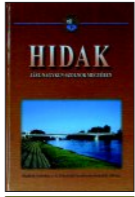
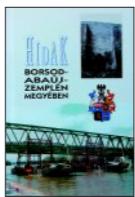
Budapest, 2011. november

dr. Tóth Ernő publikációs jegyzéke

MEGYEI HÍDTÖRTÉNETI KÖTETEK

- Hidak Borsod–Abaúj–Zemplén megyében. Miskolc, Miskolci Közúti Igazgatóság 1994.
Hidak Békés megyében. Békéscsaba, Békéscsabai Közúti Igazgatóság 1995.
Hidak Hajdú–Bihar megyében. Debrecen, Debreceni Közúti Igazgatóság 1996.
Pest megyei és budapesti hidak. Budapest, Pest MÁK Kht. 1997.
Hidak Heves megyében. Eger, Heves MÁK Kht. 1998.
Hidak Bács–Kiskun megyében. Bács–Kiskun MÁK Kht. 1999.
Hidak Jász–Nagykun–Szolnok megyében. Szolnok, Jász–Nagykun–Szolnok MÁK Kht. 2000.
Hidak Komárom–Esztergom megyében. Tatabánya, Komárom–Esztergom MÁK Kht. 2001.
Hidak Tolna megyében. Szekszárd, Tolna MÁK Kht. 2002.
Hidak Csongrád megyében. Szeged, Csongrád MÁK Kht. 2003.
Hidak Zala megyében. Zalaegerszeg, Zala MÁK Kht. 2004.
Hidak Somogy megyében. Kaposvár, Somogy megyei MÁK Kht. 2005.
Hidak Fejér megyében. Budapest, Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság 2006.
Hidak Nógrád megyében. Budapest, Közlekedés-fejlesztési Koordinációs Központ 2007.
Hidak Veszprém megyében. Budapest, Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ 2008.

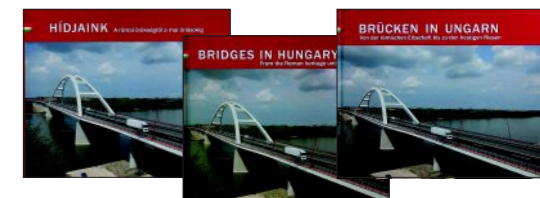
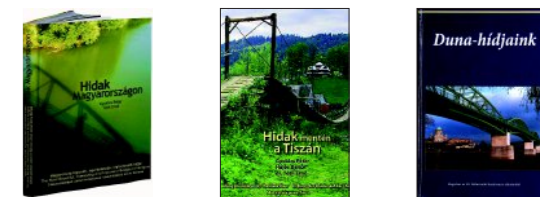
KÖNYVEK, ÖNÁLLÓ KIADVÁNYOK

- Az állami közúthálózat megfelelőségének mérése, különös tekintettel a közúti baleseti helyzetre. Doktori disszertáció BME 1977
Útellenőri kézikönyv. Szerkesztő és szerzőtárs. KPMKF KÖZDOK én.
Útfenntartás, szakmérnöki előadások. BME útépitési tanszék 1978
KPM Közúti Igazgatóságok építési és fenntartási osztályvezetőinek továbbképzése. Tengelic 1979
Útüzemeltetés vegyesforgalmú utakon, szakmérnöki előadások. BME útépitési tanszék 1980
KPM Közúti Igazgatóságok építési és fenntartási osztályvezetőinek továbbképzése IV. KÖZDOK 1980. november
A haza közúthálózat megfelelőségi vizsgálatához hasonló külföldi vizsgálatok I. KPMKF KÖZDOK 1981
Az útfenntartás néhány aktuális kérdése. BME-MTI előadások anyaga 1981
Téli útüzemeltetés (oktatási anyag). KPMKF 1981
Az országos közúthálózat megfelelőségi szakelőadónak továbbképzése. KPMKF KÖZDOK 1981
Összefoglaló jelentések és bizottsági beszámolók XVI. Útügyi világkongresszus, Bécs (I.-II. kötet). KTI 4. kiadvány 1982
Közúti üzemeltetési telepek fejlesztése. KPMKF KÖZDOK 1982
KPM Közúti Igazgatóságok építési és fenntartási osztályvezetőinek továbbképzése VI. KÖZDOK 1982. október

- A megfelelőségi értékelés felhasználása, az országos közúthálózat műszaki minősítése és nyilvántartása I. KMKF 1983
Közutak téli üzemeltetése, Szakirodalmi áttekintés. Dávid Tivadarral. KTI 22. kiadvány (Budapest) 1986
A közúti közlekedési zaj csökkentési lehetőségei. Dávid Tivadarral és Künnle Tamással. ÉTK 1987
Közutak Főbb Adatai 1987. Több éven át szerkesztő. KPMKF 1988
Közúti beton és vasbetonhidak felújítása (szakirodalmi tájékoztató, adatgyűjtemény) ÉTK 1988
Közúti hidak építési és fenntartási zsebkönyve. Szerkesztőtárs: Ámon Tiborral. Műszaki Könyvkiadó 1988
A magyar közúti hidak. Autópálya Igazgatóság. 1990
Mérnöki kézikönyv IV. (Sz.: Dr. Palotás László). Útfenntartás és Útüzemeltetés fejezetek. Műszaki Könyvkiadó 1990
33. Hídmérnöki Konferencia Balatonfüred kiadványa. Szerk. társ: Kolozsi Gyula. UKIG 1992
Fejezetek a Mérnöki Kamara történetéből. Mérnöki Kamara Kiskönyvtára (Bp) 1993
A kationaktív bitumenemulzió útépitésben és fenntartásban történő alkalmazása. Szerkesztő és szerzőtárs. KÖZDOK. én
34. Hídmérnöki Konferencia Győr kiadványa. Szerk. társ: Kolozsi Gyula. UKIG 1993
Válogatott fejezetek a közlekedés történetéből c. fejezet. Universitas 1994
36. Hídmérnöki Konferencia Gyula kiadványa. UKIG 1995
37. Hídmérnöki Konferencia Debrecen kiadványa. UKIG 1996
Beton és vasbetonszerkezetek diagnosztikája I. és II. (egyetemi tankönyv) Szerkesztőtárs: Dr. Balázs György. Műegyetemi Kiadó. 1998
Hídmérnöki konferenciák 1962-1999. 40.

- Hídmérnöki konferencia 1999
Téli útüzemeltetés, útügyi szakmai továbbképzés 1999/5 Szerkesztő UKIG 1999
Útjaink ezer éve. Szerkesztő és szerzőtárs. Közlekedési és Vízügyi Minisztérium 2001
Beton és vasbetonszerkezetek védelme, javítása és megerősítése II. (Sz.: Dr. Balázs György) 6/2 és 6/3 fejezetek Műegyetemi Kiadó 2002
A régi és az új Erzsébet híd. Eseménytár és irodalom részek. Budapesti Történeti Múzeum. 2003
A régi és az új Erzsébet híd tudományos ülés előadásainak gyűjteménye MAGÉSZ 2004
Az üzemeltetési 30 éve (1974-2004). Dávid Tivadarral és Simonyi Alfonzzal. Kiskőrösi Közúti Szakgyűjtemény 2004
Hidak Magyarországon. Gyukics Péter fotóival. Yuki stúdió 2005
Térségek kapcsolatok hidak – 110 éves a Mária Valéria híd. UKIG 2005
A budapesti Duna-hidak. Dr. Gáll Imre átdolgozott, kiegészített művének szerkesztője Dr. Domanovszky Sándorral Kozma Károllyal és Torma Lászlóval. Hídépítő Rt. 2005
Hídjaink – A római örökségtől a mai óriásokig. Szerk. társ: Kara Katalin. KKK 2007
Kiskőrösi Közúti Szakgyűjtemény évkönyve VI. kötet (2000-2006) Üzemeltetési története fejezet 2006
Hidak mentén a Tiszán. Hajós Bencével Gyukics Péter fotóival. Yuki stúdió 2007
Thoma Frigyes életrajza (1883-1962). Mérnöki Kamara, Logod Bt. 2007
Köszöntés Dr. Träger Herbert 80. születésnapja alkalmából. Hajós Bencével. Lánchíd füzetek 4. 2007
Műegyetemen végzett építőmérnökök és munkásságuk I. 1943-1951. Budapest, Műegyetemi Kiadó 2007
Műegyetemen végzett építőmérnökök és munkásságuk II. 1952-56. Budapest, Műegyetemi Kiadó 2008.

- Bridges in Hungary – From the Roman heritage until today's giants. Szerzőtársakkal. Budapest, 2008
Duna-hídjaink, az 50. Hídmérnöki Konferencia alkalmából. Szerkesztő és szerzőtárs KKK 2009
50 hídmérnöki konferencia (1962-2009). Szerkesztő és szerző Dr. Träger Herberttel és Vértes Máriával KKK 2009
Hídépítéstan. Szerzőtársakkal. Tankönyvmester kiadó 2009
Műegyetemen végzett építőmérnökök és munkásságuk III. 1957-1961. Budapest, Műegyetemi Kiadó, 2009
Műegyetemen végzett építőmérnökök és munkásságuk IV. 1962-1966. Budapest, BME Építőanyagok és Mérnökgeológia Tanszék, 2010.
Brücken in Ungarn – Von der römischen Erbschaft bis zu den heutigen Riesen. Budapest, 2010

FOLYÓIRATCIKKEK

- Közutak hóvédelme, közutak téli forgalmának biztosítása. Szerzőtárs, In. FMMÉ 1964/2
A Székesfehérváron kidolgozott új típusú alumínium fal-tábla. Szerzőtárs In. FMMÉ 1967/2

A félig merev pályaszerkezetek alkalmazásának, méretezésének és fenntartásának néhány kérdése. In. KMSz 1989/3
A közúti hidak megfelelőségének értékelése. Apáthy Árpáddal. In. KMSz 1990/9
Elkészültek a bajai híd oldalpályái. In. Út-Tükör 1990/9
Megjegyzések a „Hidak sorsa” c. cikkhez. In. Út-Tükör 1990/11
A hídgyártás alapja a hídvizsgálat. Kolozsi Gyulával. In. KMSz 1990/4
Maderspach Károly íven függő vonóláncos vashídjai. Tóth Lászlóval. In. KMSz 1990/4
Aszfalt újrafelhasználás (keverőtelepi meleg eljárás). Vizi László holland nyelvű írásait fordítottam, szerkesztettem. In. KMSz 1990/5
Együtt a hidakért. In. Út-Tükör 1990. június
Hozzászólás az Út-Tükör 1990. februári számához. In. Út-Tükör 1990. július
Hozzászólás a „Szükség van-e lapunkra” c. cikkhez. In. Út-Tükör 1990. október
Hídmérnöki értekezlet 1989 augusztus 28-30. Apáthy Árpáddal. In. KMSz 1990/8
A linzi hídfenntartási konferencia (1990 május 16-18) In. KMSz 1991/4
A hídgyártás néhány kiemelt feladata. SzI KTMF VI. tudományos ülészak 1991
Közúti vasbetonhidak tartóssága a hídszabályzatok tükrében. Dr. Balázs Györggyel. In. KMSz 1991/6
A szabadon szerelt, utófeszített közúti hidak állapota. Több szerzőtárssal. In. Vasbetonépítés 1992/2
Védelmet hídjainknak. In. Közút 1992
Hargitai Jenőt köszöntjük 80. születésnapján. In. Közút 1992/5
Hivatásunk a művészetben. In. Közút 1993/7
A „Klorid-mentesen télen” c. íráshoz hozzászólás. In. Közút 1993/3
Főhajtás (35 évesek a közúti igazgatóságok). In. Közút 1993/6
Hídmérnöki konferencia (180 szakember, 2 nap, 31 előadás) In. Közút 1993/6

Többet a hidakról, többet a hidakért. Útügyi napok előadása. In. Közút 1993/10-11
Az önkormányzati hidak fenntartása. In. KMSz 1993/12
Tanítómesterüket gyászolják a hidászok, megemlékezés Dr. Palotás Lászlóról. Kiss Józseffel. In. Közút 1993/12
Rekviem a mosztari híderért. In. Közút 1993/12
A hidak érdekében, legjobb a hídállapotok személyes megismerése. In. Közút 1994/1
A sárbogárdi vasbeton Nádor-csatornahíd nyomában. Molnár Istvánnal. In. KMSz 1994/5
Az első öntöttvas hidak Magyarországon. Tóth Lászlóval. In. KMSz 1994/5
A hidak tovább élnek (Hídúsztatás a Tiszán). In. Közút 1994/3
Útmúlt a jelenben. In. Közút 1995/1-2
Hozzászólás Dr. Tomka Péter és munkatársai: Az M1 autópálya Győrt elkerülő szakaszának régészeti feltárásai c. cikkéhez. In. KMSz 1995/2
Apáthy Árpád (1912-1995) megemlékezés. Dr. Träger Herberttel. In. KMSz 1995/8
Zsámboki Gábor (1922-1995) megemlékezés. In. KMSz 1995/8
A Balaton hídjai. In. Közút 1995/7-8
100 éve adták át a forgalomnak az esztergomi Duna-hidat. In. Közút 1995/9-10
Gratulálok Jancsó Árpád kollégának. In. Közút 1995/11-12
Az élni akarás jelképe: Kossuth híd. In. Közút 1995/11-12. sz
A hazai hídgyártás főbb jellemzői az elmúlt 50 évben. Dr. Träger Herberttel. In. KMSz 1996/2
100 éves a Szabadság híd. In. Közút 1996/7
Emlékezés Kisteleky Antalra. In. Közút 1996/1-2
Balázs György 70. születésnapjára. In. Közút 1996/4
Hidak bruttó és nettó értékének számítása. Dr. Gáspár Lászlóval. In. KMSz 1996/2

A jövő hídgyártási feladatai. Kolozsi Gyulával. In. KMSz 1996/2
A hatékony hídgyártás szükségessége és főbb jellemzői. Kolozsi Gyulával. In. KMSz 1996/2
Megújul a záhonyi Tisza-híd. In. Közút 1996/3
The Hungarian Lowland and its Effect on Bridge Design. Institute of Lowland Technology, Saga University 1996. március
Hírek hidászoknak, hidászokról, hidakról. In. Közút 1996/4
A 37. Országos Hídmérnöki Konferenciáról. Juhászné Viniczai Ágnessel. In. Közút 1996/4
A Golden Gate híd és egy hazai gondolat. In. Közút 1996/4
Hídtörténeti füzetek. In. Közút 1996/5
„Emlékezzünk régiekről”, de ne felejtsük az előket. In. Közút 1996/6
Búcsúzunk a millicentenáriumtól, 1100 éves útügyi naptár. In. Közút 1996/7
A 100 éves Szabadság híd. In. Közút 1996/7
A hidak országos helyzetképe, fejlesztési tervei (Útügyi napok, '96 Eger) In. Közút 1996/7
Megemlékezés Tóth Lászlóról. In. Közút 1996/7
Dr. Balázs György 70. születésnapjára. In. Közút 1996/4
Hídfenntartási stratégiák. Szerzőtársakkal. In. KMSz 1996/2
Mezőgazdasági utak építésének fontossága, gazdaságossága, tervezési, kivitelezési, fenntartási feladatok. Szaller Zoltánnal. In. FMMÉ 1996
Hidas hírek. In. Közút 1997. szeptember
Ami kimaradt a Pest megyei és budapesti hidak című könyvből. In. Közút 1997. november
Hidak, amelyek építőkre várnak. In. Közút 1997/1
A vasbeton hidak tartósságába vetett bizalom. In. Beton 1997/5
A közúti hidak országos helyzetképe, fejlesztési tervei. In. KMSz 1997/2
A magyar útgazdálkodás 50 évének áttekintése. In. KMSz 1997/12

Hídmérnöki találkozó szárazon és vízen (Budapest, október 7-9) In. Közút 1997. november
Amit a hídgyepről tudni kell. In. Közút 1997. november
Vita a bajai Duna-híd korszerűsítéséről. In. Közút 1998. április
Dunai és tiszai hídjaink. In. Közút 1998. augusztus
Közúti vasbetonhidak javításának tapasztalatai. In. Technowato 1998
Közúti vasbetonhidak hibái, ezek elkerülésének lehetőségei. In. KMSz 1998/9
A hidak megóvása és műemléki védelme. 28. Egri nyári egyetem előadása 1998
A világ legnagyobb nyílású hídjai – Juhani Virola cikke alapján. Dr. Träger Herberttel. In. KMSz 1998/4
A felületi bevonatok magyarországi alkalmazásának áttekintése. In. Közút 1998/5
A Duna és Tisza-hídjaink állapota és jövője. In. KMSz 1998/9
Hídfelújítások, hídkorszerűsítések. In. Közút 1998. április
A felületi bevonat magyarországi alkalmazásának áttekintése. In. Közút 1998. szeptember
Mozaikok a hazai utak történetéből. In. Közút 1998. december
Szükség van-e a hidak próbaterhelésére? In. Hídépítők 1999.6
Az esztergomi Duna-híd története és újjáépítése. In. KMSz 1999.11
A közúti infrastruktúra-vagyon használati értékének kezelése. Szerzőtársakkal. In. AIPCR XXI: Útügyi Világkongresszusára készített magyar nemzeti jelentés 1999. október
40 hídmérnöki konferenciát tartott eddig a hidász szakágazat. Boromissza Tiborral. In. KMSz 1999
Beszámoló a 41. országos hídmérnöki konferenciáról. In. Közút 2000. december

Búcsúzunk Hargitai Jenőtől. Träger Herberttel. In. Közút 2000/7
Kiegészítő tájékoztató a vasalt talajtámfalakról. Dr. Szepesházi Róberttel. In. KMSz 2001/10
Beszámoló a VIII. Budapesti Nemzetközi Útügyi Konferenciáról. In. Közút 2001/6.
Az esztergomi Duna-híd 57 év után újjáépült. Kolozsi Gyulával. In. KMSz 2002/3
Kmetty Lajosra emlékezünk (1902-2002) In. Közút 2002. április
Nemesdy professzorra emlékezünk. In. Közút 2002. július
Dr. Gáll Imrével életéről, munkájáról. In. Közút 2002. szeptember
Hozzászólás a Túlsúly-ellenőrzések a közutakon c. íráshoz. In. Közút 2002. február
Balázs György professzor 75 éves. In. Közút 2002. február
Acélszerkezeti ankétot rendeztek a BME-n. In. Közút 2002. június
A 43. Hídmérnöki konferencia Szekszárdon. In. Közút 2002. december
Hidak elnevezése. Hajós Bencével. ÁKMI tanulmány, kézirat gyanánt Budapest 2002
A 44. Hídmérnöki konferencia eseményei. Dr. Träger Herberttel. In. Beton 2003/10
Szegeden rendezték meg a 44. Hídmérnöki konferenciát. Dr. Träger Herberttel. In. Közút 2003. szeptember
Újjáépült a mostari Öreg híd. In. Közút 2004. augusztus
A hidak elnevezéséről. Hajós Bencével. In. KSz 2004/7
Pozsony: kész az ötödik Duna-híd. In. Közút 2004. november
A hídépítő Maderspach Károly szobra a Hadtörténeti Múzeumban. In. Közút 2004. december
Hősök és áldozatok, pro memoria és rekviem. In. Közút 2004. december
Hídmérnöki konferencia Zalaegerszegen. Dr. Träger Herberttel. In. Beton 2004/9

Az év hidásza 2004 cím kitüntetettje Dr. Domanovszky Sándor. In. MAGÉSZ 2004/2
Nemzetközi Hídmérnöki konferencia Zalaegerszegen. Dr. Träger Herberttel. In. Közút 2004. június
Rövid hidász híradó 1994-2004. In. Közúti hidász almanach 2004 – Lánchíd füzetek 1.
Csongrád-Szentes közötti Tisza-hidak. Vörös Józseffel. In. Múzeumi füzetek Csongrád 2004-2005
Hidakról, hidászokról (rövid beszámoló a hídgyepről). Szerzőtársakkal. In. Közút 2005. június
A magyar közúti hídépítés az elmúlt és az elkövetkező tíz évben, konferencia Sárospatakon. In. KMSz 2005/5
A hazai hídrongálás esetei és okai. In. Camion Truck ket Bus 2005/1
Az eszéki török Dráva-híd. Hajós Bencével. In. Közúti és vasúti hidász almanach 2006, Lánchíd füzetek 5.
Elhunyt: Dr. Gáll Imre (1909-2006). Dr. Träger Herberttel. In. Mérnök Újság 2006. április
Elhunyt Dr. Gáll Imre (1909-2006). Dr. Träger Herberttel. In. Közút 2006. április
Beszámoló a siófoki hídmérnöki konferenciáról. Szerzőtársakkal. In. Közút 2006. június
47. Hídmérnöki konferencia Siófokon. Szerzőtársakkal. In. Beton 2006/7-8
Beszámoló a 48. Hídmérnöki konferenciáról. In. MAGÉSZ 2007/4
Beszámoló a 49. hídmérnöki konferenciáról. In. MAGÉSZ 2008/4
A hídmérnöki konferenciák szerepe, jelentősége In. 50. Hídmérnöki konferencia előadásainak gyűjteménye. Lánchíd füzetek 13. 2009
Hidász találkozó 2010 végén. In. MAGÉSZ 2011/1
Országos közúti hídjaink megóvása, hídgyártásának, aktuális feladatai. In. MAGÉSZ 2012/1

APRÓ NYOMTATVÁNYOK

- 100 éves a komáromi Erzsébet híd. Szerzőtárs. 1992
A tokaji Tisza-híd. Szerzőtársakkal. Isobau. 1996
A záhonyi Tisza-híd. UKIG 1997
Esztergom–Štúrovo, A Duna-híd újjáépítése (1999-2001). Társszerző KEMÁK Kht. 1999. szeptember
Szikszay Gerő, Példaképek – Magyar mérnökök 2. füzet, Szeged 2003
Dr. Apáthy Árpád. Műszaki alkotók – Magyar mérnökök 7. füzet, Siófok, 2005
130 éves a Margit híd. Szerzőtársakkal. MAGÉSZ 2006
Dr. Gáll Imre. Műszaki alkotók – Magyar mérnökök 11. füzet, Siófok, 2006
Dr. Kossalka János. Műszaki alkotók – Magyar mérnökök 13. füzet, Eger, 2007

HOZZÁSZÓLÁSOK A „MAGYARORSZÁG” 1396 BP, PF 634 ROVATÁBAN

- Földutak stabilizálása. Magyarország 1975. 22. sz
Gyalogosok veszélyben íráshoz. Magyarország 1975. 28. sz
Újból a földutak stabilizálásáról. Magyarország 1975. 32. sz
Közúti emlékmúzeum Kiskőrösön. Magyarország 1975. 39. sz
A biztonsági öv hasznáról. Magyarország 1975. 43. sz
Állatok elütése az utakon. Magyarország 1976. 25. sz
Hídi hadihelyzet (TIR útvonalak). Magyarország 1978. 25. sz
A téli forgalombiztonságról. Magyarország 1979. 14. sz
Utak menti fák. Magyarország 1979. 38. sz
A gyermekbalesetekről. Magyarország 1980. 2. sz
A Petőfi híd felújításáról. Magyarország 1980. 17. sz

- Közutak korszaka (a motorizációról). Magyarország 1980. 25. sz
Sebesség és a balesetek. Magyarország 1980. 48. sz
Gumiőrlemény hasznosítása az útépítésben. Magyarország 1981. 2. sz
A Zuidersee. Magyarország 1981. 14. sz
Szemét az utak mentén. Magyarország 1981. 30. sz
Fakivágás az utak mentén. Magyarország 1981. 35. sz
Ismét a fakivágásokról. Magyarország 1982. 2. sz
Gyalogos balesetek. Magyarország 1982. 18. sz
A közutak megvilágítása. Magyarország 1984. 14. sz

RÖVIDÍTÉSEK:

- ÉT Élet és Tudomány
FMMÉ Fejér Megyei Műszaki Értesítő
KKK Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ
KMSz Közúti és Mélyépítési Szemle
KPM Közlekedés és Postaügyi Minisztérium
KPMKF Közlekedés és Postaügyi Minisztérium Közúti Főosztály
KSz Közlekedéstudományi Szemle
MAGÉSZ MAGÉSZ Acélszerkezetek
MSz Mélyépítéstudományi Szemle
UKIG Útgazdálkodási Koordinációs Igazgatóság

Fotó : *Gyukics Péter* •
valamint *Csécsei Pál*: 102. oldal. • *dr. Domanovszky Sándor*: 4., 27., 29., 33., 84., 111., 119. oldal. • *Karkus János*: 69., 103., 107. oldal. • *Sitku László*: 9., 64., 67., 77. oldal. • *Wikipédia*: 9., 63., 66., 73., 79., 103. oldal. • Archív képek: *KKK Híd Önálló Osztály*.

Felelős kiadó: *Első Lánchíd Bt.* 4235 Biri, Vörös hadsereg út 103. • Kereskedelmi forgalomba nem kerül. • Megjelent 50 példányban. • Szerkesztette: *Gyukics Péter, Sitku László* • Lektorálta: *Hajós Bence* • Tördelés, nyomdai előkészítés: *Gyukics Péter, Yuki Studio* • ISBN 978-963-87648-6-7 • Nyomdai munkák: *G-Print Iroda, Nyíregyháza* • Főttámogató: *Via-Pontis Kft.*

Megjelent dr. Tóth Ernő hidász mérnök úr 75. születésnapjára, 2012.